

Dodatek Sborníku konference ISSS 2004

(rozsáhlé dokumenty a příspěvky došlé po uzávěrce)

Obsah

Infovek – Otvorená škola.....	2
<i>Beáta Brestenská, poslankyňa NR SR, prezidentka API2</i>	
CD s Průvodcem Rychnovem nad Kněžnou.....	3
<i>PhDr. Josef Krám, emeritní profesor Střední průmyslové školy strojní a Umělecké školy v Rychnově nad Kněžnou, Česká republika</i>	
Verejná elektronická podateľňa.....	4
<i>Radim Rexa, UNICOM UNlversal computer COMmunication, spol. s r. o., Košice, SR</i>	
Šance venkova je v IT (a proaktivním přístupem).....	7
<i>Ing. Vít Skála, PTL, s. r. o.</i>	
Kulturní dědictví pro všechny.....	8
<i>PhDr. Michal Stehlík, náměstek generálního ředitele pro centrální sbírkotvornou a výstavní činnost, Národní muzeum</i>	
Jednotný trh vstupuje do našich firem.....	10
<i>Vladimír Šiška, Ředitel odboru Informační místa pro podnikatele (InMP), Hospodářská komora ČR</i>	
eStrategie a spolupráce měst.....	12
<i>Ing. Jaroslav Šolc, vedoucí koncepčního oddělení odboru informatiky, Magistrát hl. m. Prahy</i>	
Provoz IS Centra včasné intervence.....	15
<i>Ing. Jaromír Tomala, vedoucí odboru Městský informační systém (MIS), Ing. Petr Čáp, vedoucí oddělení správy sítí a systémové podpory odboru MIS, Magistrát města Ostravy</i>	
Vývoj Registru sčítacích obvodů ČR.....	17
<i>Ing. Zdeňka Udržalová, Český statistický úřad, odbor statistických registrů</i>	
Stanovisko ÚOOÚ č. 1/2004, leden 2004, Evidence při vstupech do budov.....	18
Stanovisko ÚOOÚ č. 2/2004, leden 2004, Zpřístupňování a zveřejňování osobních údajů z jednání zastupitelstev a rad obcí a krajů.....	19
Státní informační a komunikační politika e-Česko 2006.....	22

Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR (krátká verze)

Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR a Akčný plán

www.mesto.sk

Infovek – Otvorená škola

Beáta Brestenská, poslankyňa NR SR, prezidentka API

Na Slovensku v roku 2004 budú všetky školy pripojené na internet a budú mať multimediálnu učebňu. Tento proces naštartoval projekt Infovek v roku 1999 a tým bude splnený prvý pilier projektu Infovek t.j. vybudovanie technickej infraštruktúry a pripojenie škôl na internet. Veľký dôraz je potrebné klásť na prípravu digitálneho edukačného obsahu a na prípravu ľudí získať informačnú gramotnosť a schopnosť používať informačné a komunikačné technológie vo svojej profesnej práci ako i v osobnom živote.

Vzdelávanie sa stáva kľúčovým faktorom pri budovaní informačnej spoločnosti a vzdelanostných ekonomík v krajinách zjednocujúcej sa Európe.

Tradičná škola sa postupne transformuje na modernú školu t.j. mení sa klíma školy, metódy a formy práce žiaka, postavenie a funkcie učiteľa a hlavne nastáva prechod od encyklopedických vedomostí k rozvíjaniu zručností a kompetencií u učiteľov a žiakov, ktoré sú nevyhnutné pre úspešné uplatnenie sa na trhu práce v krajinách EÚ.

Škola má potenciál a aj povinnosť pripravovať nielen mladú generáciu ale pomôcť zvýšiť informačnú gramotnosť celej spoločnosti. Od začiatku projektu Infovek sme mali dôležitý pilier „učiteľov – Digitálnych štúrovcov“, ktorý od minulého roka sa rozvinul do programu „Otvorená škola“.

Otvorená škola má byť komunikačným a vzdelávacím centrom lokálnej komunity, kde sa môže informačne vzdelávať, rekvalifikovať, celoživotne vzdelávať. Otvorená škola projektu Infovek je šancou v priebehu dvoch rokov podstatne posunúť informačnú gramotnosť pracovníkov vo verejnej a štátnej správe ako aj celej spoločnosti.

CD s Průvodcem Rychnovem nad Kněžnou

PhDr. Josef Krám, emeritní profesor Střední průmyslové školy strojní a Umělecké školy v Rychnově nad Kněžnou, Česká republika

Průvodce tohoto typu, rozsahu i kvality je v rámci měst této velikosti (Rychnov nad Kněžnou má necelých 11 tisíc obyvatel) v naší republice zřejmě ojedinělý; určitě není školometský, ale vytvořený s nadhledem a napsaný osobitým, čtivým stylem.

Autorem jeho textů, fotografií i zpracování je PhDr. Josef Krám, design hlavní strany vytvořil 16letý student Václav Zatloukal. Spouští se automaticky, případně ikonkou *index.html*. V jeho základní nabídce je průvodce ve variantách JARO, LÉTO, PODZIM, ZIMA, každá s bohatým příslušným obrazovým doprovodem a množstvím odkazů. Vše je rozděleno tak, jak to odpovídá putování městem od letoviska Studánka po nádraží. Po kliknutí je možné prohlížet si jednotlivé části *Od Studánky k Ivanské skále – Od koupaliště k Mařence – Habrová – Od pivovaru k zastávce – Od Kocourkovských učitelů k židovskému hřbitovu – Pohled na město – K rychnovským Benátkám – Chaloupky – Ke kapli Proměnění Páně – K synagoze – Staré náměstí – Panskou ulicí – Od gymnázia k průmyslovce – K zámeckému parku – Od zvonice k Trojici – Od Kaloně k nádraží*.

Až encyklopedická je 38dílná část průvodce s víc než 1500 starými fotografiemi a vyobrazeními města: Havlíčkova ulice – Okolí Palackého ulice – Palackého ulice – Soukenická a Provazníková ulice – Školní náměstí a Bezručova ulice – Trávník – Okolí Labutě – Celkové pohledy na město bez motivu zámku – Celkové pohledy na město s motivem zámku – Celkové pohledy na město vícedílné – Dubinka – Chaloupky – Ostatní domy, domky a chalupy – Hospody, hostince a hotely – Hřbitov u kaple Proměnění Páně – Ivanské jezero – Ivanská skála – Včelný a koupaliště – Kostely, kaple a modlitebny – Květen 1945 – Kryštof – Letecké snímky Rychnova – Návštěva T.G. Masaryka v Rychnově 1926 – Panna na jelenu – Ostatní domy – Ostatní události – Panská ulice – Piaristické gymnázium – Staré náměstí předlažba 1957 až 1958 – Staré náměstí s motivem radnice – Staré náměstí bez motivu radnice – Studánka – Školy – Události – Ulice, náměstí a parky – Ostatní veřejné stavby – O Karlu Poláčkovi – Zámek. Spíš z hravosti sem autor vložil oddíl Svatba Jana Kolowrata.

Samostatnými kapitolkami jsou verze v němčině, angličtině a polštině. Na ně navazuje *Čtení o Rychnově*, založené na studiu historických pramenů: *Padna na jelenu* (o znaku města; v názvu není chyba, slovo je uvedeno v rychnovském nářečí) – *Rychnov není v Rusku anebo Kronika nelhala* (o starém určení polohy města podle poledníků) – *Když se otáčel a vážil Kryštof* (o třetím největším zvonu v Čechách) – *V zamyšlení před pamětní deskou* (o Balbínovi, Pelclovi, českých bratřích, vzbouřencích a Komenském) – *Jetti v Rychnově* (o slavné dceři M. D. Rettigové) – *V Rychnově do lázně* (o starých lázních ve městě) – *Drašar v Rychnově* (o starých rychnovských školách) – *Trochu se pobát* (o rychnovských katech). Součástí průvodce je i seznam víc než 100 titulů prostudované literatury.

Průvodce vznikl studiem rychnovských reálií začátkem 80. let na objednávku tehdejší Okresní lidové knihovny k 725. výročí první zmínky o Rychnově a prošla recenzním řízením. Nakonec však nevyšel a publikovány z něj byly v Rychnovském zpravodaji jen některé kapitoly pod pseudonymy Rich. Novák a K. Něžná, což nebylo nic jiného než Rychnovák a Kněžná.

Teprve rok 1989 přinesl naději na vydání – autor dal rukopis přečíst novým představitelům města (starostovi Františkovi Bartošovi) a okresu (Petru Narwovi); oba jej uvítali s doporučením vydat. A tak od začátku 90. let vycházel průvodce s ilustracemi Josefa Martince autorovým vlastním nákladem – 1. vydání 2000 kusů, 2. vydání také 2000, 3. vydání 5000 kusů (z toho jich 2500 věnoval autor městu zdarma) a počtvrté vyšel jako součást Dějin města Rychnova nad Kněžnou a rodu pánů z Kolovrat. Tištěná vydání byla už rozprodána. Následující vydání jsou na CD – 5. vydání s fotografiemi Jaroslava Kosa je na webových stránkách města www.rychnov-city.cz, 6. vydání (kompletně autorovu práci) dalo na své stránky www.e-rychnovsko.cz a 7. vydání vyšlo v roce 2002 na CD; z nich 21 věnoval autor všem zastupitelům města.

Osmé vydání tohoto průvodce ocenil Nadační fond Františka Martina Pelcla.

Verejná elektronická podatelňa

Radim Rexa, UNICOM UNiversal computer COMMunication, spol. s r. o., Košice, SR

S elektronickými podateľňami sa v poslednom období v Českej republike ako keby roztrhlo vreco. V nasledujúcom príspevku sa budeme venovať verejnej elektronickej podateľni (ďalej len VEPO), ktorá umožňuje:

- podávanie a preberanie „**doporučených**“ elektronických dokumentov „**s doručenkou**“ a
- **zrovnoprávnenie** právneho úkonu v elektronickej forme s písomnou formou takéhoto úkonu.

Prečo „verejná“?

Bežné elektronické podateľne slúžia väčšinou **jednej organizácii** na zbieranie podaní, na poskytovanie odpovede na podania, prípadne na ďalšie úkony spojené so zdieľaním a manažmentom dokumentov pracovníkmi organizácie.

V prípade **verejnej** elektronickej podateľne môže byť podávateľom a hlavne adresátom **koľvek**, kto **súhlasí s podmienkami** VEPO, má dostatok kreditov a má platný certifikát verejného kľúča, ktorý vydala certifikačná autorita akceptovateľná VEPO.

Podávateľ vyberá adresáta podania na základe jeho certifikátu. **Certifikát partnera** potrebuje podávateľ iba pri prvom podaní. Po úspešnom podaní sa tento zaradí medzi tzv. **súkromných adresátov** podávateľa. V podateľni existujú tiež tzv. **verejní adresáti**. Ide o významnejších klientov VEPO, s ktorými má prevádzkovateľ VEPO uzavretú písomnú zmluvu. Verejní klienti môžu mať vo VEPO viac schránok, majú k dispozícii ďalšie nadštandardné služby (možnosť elektronicke aktualizovať schránky klienta a oprávnených používateľov jednotlivých schránok, možnosť definovať podmienky klienta – druh a vydavateľ akceptovateľných certifikátov partnerov, časové pečiatky, antivírusová kontrola, prípustné formáty dokumentov a pod.). Ide o dôveryhodnejších klientov VEPO, nakoľko VEPO garantuje jednoznačné spojenie verejného klienta VEPO s organizáciou uvedenou u tohto klienta. U ostatných klientov VEPO táto jednoznačnosť súvisí s certifikačnou politikou príslušnej certifikačnej autority, ktorá vydala certifikáty jednotlivým používateľom príslušnej schránky klienta.

Hlavné piliere VEPO

Dôvernosť

1. *Opatrenie:* Podaný dokument môže byť vo VEPO prevzatý **iba na základe súkromného kľúča** jedného z používateľov schránky adresáta.

2. *Opatrenie:* Komunikácia podávateľa i adresáta s VEPO prebieha cez **šifrovaný kanál** (obojstranné SSL).

Za predpokladu, že používatelia schránky adresáta majú svoje súkromné kľúče pod svojou výlučnou kontrolou, nemôže sa podaný dokument vďaka opatreniam 1. a 2. dostať do rúk tretej strany mimo podateľňu.

3. *Opatrenie:* **Technológia a bezpečnostná politika** VEPO neumožňujú, aby sa k obsahu dokumentu dostala samotná obsluha VEPO.

4. *Opatrenie:* V prípade osobných, alebo zvlášť dôverných údajov nachádzajúcich sa v elektronickom dokumente má podávateľ možnosť tento dokument vložiť do tzv. **digitálnej obálky** (tj. zašifrovať dokument), ktorú vytvorí pomocou svojho a zvolených certifikátov používateľov schránky adresáta. Obálku dokáže otvoriť (odšifrovať dokument) iba majiteľ jedného zo súkromných kľúčov odpovedajúcich certifikátom použitým na vytvorenie digitálnej obálky.

Preukázateľnosť

Kvalitné informačné systémy umožňujú viesť tzv. **auditné záznamy**. Bežnému používateľovi systému

však nie sú prístupné a sú použiteľné iba so súhlasom prevádzkovateľa systému, napríklad pri riešení sporných prípadov.

VEPO svojim klientom poskytuje navyiac tzv. **elektronické potvrdenky** potvrdzujúce dôležité momenty – **podanie a ukončenie** životného cyklu dokumentu vo VEPO (prevzatie, stornovanie podania podávateľom, odmietnutie dokumentu adresátom, prípadne odmazanie neprevzatého dokumentu po ukončení úložnej doby). Elektronická potvrdenka je jednoznačne spojená s podaným elektronickým dokumentom a jeho náležitosťami, s potvrdzovateľom a časom, kedy daný moment životného cyklu dokumentu nastal. Je vystavená a sprístupnená okamžite obom zainteresovaným stranám (podávateľovi i adresátovi). VEPO rozlišuje štyri druhy potvrdeniek:

- *elektronický podací lístok* – vystavuje a potvrdzuje ho svojim digitálnym podpisom **VEPO** v momente úspešného podania dokumentu do VEPO,
- *sumárna elektronická potvrdenka* – vystavuje a potvrdzuje ju svojim digitálnym podpisom **VEPO** v momente ukončenia životného cyklu dokumentu vo VEPO.

Svôj význam majú aj ďalšie dve elektronické potvrdenky:

- *elektronická doručienka* – vystavuje a potvrdzuje ju svojim digitálnym podpisom **preberateľ** pred prevzatím dokumentu v príslušnej schránke VEPO,
- *elektronické potvrdenie storna* dokumentu – vystavuje a potvrdzuje ju svojim digitálnym podpisom **podávateľ**, ktorý sa rozhodol stornovať vlastné podanie neprevzaté adresátom.

Elektronické potvrdenky slúžia ktorejkoľvek zo zainteresovaných strán ako jednoznačný **dôkaz v prípade sporu**.

Otázka času a možnosti jeho zachytenia u dokumentov podávaných prostredníctvom VEPO

Nakoľko certifikát verejného kľúča má obmedzenú platnosť, resp. jeho platnosť môže byť predčasne zrušená, má čas vytvorenia podpisu v elektronickom svete podstatne väčší význam, než je tomu v klasickom „papierovom svete“, a to hlavne z hľadiska dlhodobej platnosti elektronického podpisu, prípadne jeho špeciálneho druhu – elektronickej potvrdenky.

Nástroje UNISign na vytváranie a overovanie elektronických podpisov a ďalších prvkov PKI, ktoré majú VEPO a jej klienti k dispozícii, dokážu pracovať s časom:

- v elektronických potvrdenkách VEPO,
- v „čase podpisu“ (iný podpísaný atribút samotného podpisu – bližšie vid' ETSI TS 101 733),
- v časovej pečiatke k príslušnému podpisu,
- aktuálnym.

Je nad rámec tohto príspevku v zborníku porovnávať uvedené štyri spôsoby zachytenia času vytvorenia/existencie elektronického podpisu. Je však možné sa im podrobnejšie venovať na konferencii ISSS 2004 v diskusii k samotnej prednáške.

Z hľadiska platnosti podpisu a príslušných certifikátov je vo VEPO rozhodujúci **čas podania** dokumentu (tento čas je uvedený v elektronickom podacom lístku), resp. **čas ukončenia životného cyklu** dokumentu vo VEPO (je uvedený v sumárnej elektronickej potvrdenke).

Zrovnoprávnenie právneho e-úkonu s jeho písomnou formou

VEPO umožňuje zrovnoprávnenie právneho e-úkonu podávateľa obsiahnutého v podanom elektronickom dokumente s jeho písomnou formou **na zmluvnom vzťahu** v súlade s § 40 ods. 4 OZ a v súlade s podmienkami VEPO:

- podaním dokumentu do VEPO v prospech adresáta prejaví podávateľ záujem o uzavretie takéhoto zmluvného vzťahu s adresátom,
- prevzatím dokumentu jedným z používateľov schránky adresáta (tzv. preberateľ) dôjde k uzatvoreniu uvedeného zmluvného vzťahu.

Základné podmienky VEPO hovoria o tom, že:

- podávateľ, resp. preberateľ dôveruje certifikátu (-om) používateľa (-ov) schránky partnera, ktoré si má možnosť pred prejavom vlastnej vôle k uzatvoreniu zmluvného vzťahu pozrieť a prípadne overiť,
- majiteľ príslušného certifikátu má odpovedajúci súkromný kľúč pod svojou výlučnou kontrolou a zodpovedá za prípadnú škodu spôsobenú porušením tejto povinnosti,
- obe strany rešpektujú elektronické potvrdenky VEPO a čas v nich zachytený:
 - čas podania dokumentu do VEPO – ako čas uskutočnenia právneho e-úkonu podávateľom,
 - čas prevzatia dokumentu vo VEPO – ako čas akceptácie elektronickej formy právneho úkonu podávateľa preberateľom.

VEPO zabezpečuje základné kontroly spojené s platnosťou príslušných elektronických podpisov a príslušných certifikátov podávateľa, resp. preberateľa.

V prípade klienta požadujúceho tzv. administratívny režim (pri styku s verejnou mocou a pod.), zabezpečuje VEPO aj ďalšie kontroly a obstaranie príslušných časových pečiatok tak, aby boli naplnené predpoklady na zrovnoprávnenie právneho e-úkonu s jeho papierovou formou **podľa zákona č. 215/2002 Z.z.** a príslušných vykonávacích vyhlášok.

Spoľahlivosť VEPO

Vystavovanie potvrdení VEPO zabezpečuje tzv. „**elektronický agent** VEPO“. Predstavuje ho bezpečné krypto jadro spĺňajúce bezpečnostnú úroveň FIPS 140-2 level 3, v ktorom je uložený podpisovací kľúč VEPO a ktoré zabezpečuje podpisovanie príslušných elektronických potvrdení VEPO v automatizovanom bezpečnom režime.

Čas zachytený v potvrdenkách VEPO a príslušných auditných záznamoch je odvodený od **presných hodín** VEPO synchronizovaných s presným časom SEČ a je garantovaný s odchýlkou maximálne do 0,1 s. Obe strany podávateľ i adresát sa o aktuálnom čase VEPO majú možnosť presvedčiť prostredníctvom časového komponentu, ktorý sa im zobrazí po úspešnom prihlásení sa do VEPO a ktorý je synchronizovaný s hodinami VEPO s presnosťou na úrovni jednotiek sekúnd.

Spoľahlivosť VEPO ďalej garantuje samotná **technológia** VEPO osvedčená niekoľkoročnou praxou v elektronickej bankovníctve pri potvrdzovaní státisícov bankových transakcií za niekoľko miliárd korún denne a dôsledná **bezpečnostná politika** VEPO.

Záver

Je na zváženie pri akej spotrebe piva je ešte výhodné platiť za dodávanie piva a pri akej je už výhodnejšia investícia do vlastného pivovaru. Podobná úvaha je na mieste pri investovaní do elektronickej podateľne, ktorá sa na rozdiel od tej klasickej "papierovej" nemusí nachádzať v budove príslušnej organizácie a dôležitá je iba jej dostupnosť prostredníctvom Internetu, prípadne podobného elektronického média.

Literatúra

- [1] Rexa R.: Elektronický podpis – kľúč k moderným elektronickej službám, Elfa, Košice 2002, 270 s.
- [2] Rexa R.: Verejná elektronickej podateľňa, PC Revue 6/2003, s. 108–110.
- [3] Rexa R.: Potvrdzovanie elektronickej dokumentu, PC Revue 12/2002, s. 130–132.

Šance venkova je v IT (a proaktivním přístupu)

Ing. Vít Skála, PTL, s. r. o.

Většina menších obcí po celé Evropě se potýká se stejnými problémy. Nedostatek pracovních příležitostí, mladí lidé se stěhují do měst, malé rozpočty neumožňující větší investiční akce, stárnutí populace, úbytek obyvatelstva. Na druhou stranu řada mladých rodin preferuje bydlení v čistém životním prostředí na venkově, více než bydlení ve městě.

V referátu bude představen možný směr dalšího vývoje venkova, kdy aktivní využití moderních informačních technologií může současný nepříznivý trend zvrátit. Budou zmíněny konkrétní praktické zkušenosti z již realizovaných akcí v malé obci, včetně výsledků, kterých již bylo dosaženo. Prezentace bude motivovat starosty a zastupitele dalších obcí k proaktivnímu jednání, nebude zamlčovat konkrétní problémy, kterým je třeba při realizaci těchto plánů čelit, bude však zdůrazňovat výsledky, kterých je reálné díky aktivnímu přístupu dosáhnout.

V Senožatech (vesnice s cca 700 obyvateli) bylo zřízeno širokopásmové připojení k Internetu, obec provozuje vlastní GIS, obecní úřad je vybaven moderní výpočetní technikou, má vlastní vícejazyčné WWW stránky s komplexním publikačním systémem. V hojné míře je využíváno dotací z různých grantů regionálních, národních i mezinárodních, díky kterým bylo možné toto vše realizovat. Připravuje se bezdrátové pokrytí celé obce WiFi sítí, vytvoření lokální širokopásmové sítě s datovým serverem na obecním úřadě, instalace nového informačního systému do místní knihovny a rekonstrukce chátrajících objektů pro byty pro mladé rodiny, které budou schopny pracovat prostřednictvím Internetu z domova. Připravují se též podmínky pro přesun některých aktivit IT firem do této lokality. V referátu budou zmíněny i strategické dlouhodobé cíle konkrétní obce s nástinem možných směrů uvažování starostů a zastupitelů ostatních obcí.

Referát kombinuje pohled vizionáře a praktický pohled člena zastupitelstva obce.

Kulturní dědictví pro všechny

*PhDr. Michal Stehlík, náměstek generálního ředitele pro centrální sbírkotvornou a výstavní činnost,
Národní muzeum*

Podstatou projektu je ucelený Systém podpory provozu, badatelského využití a prezentace sbírek. Základem Systému bude vícejazyčný otevřený on-line katalog kulturního dědictví, napříč všemi obory, obsahující textové a audiovizuální záznamy o jednotlivých předmětech.

- **vícejazyčný:** předpokládá se česká a anglická mutace
- **otevřený on-line:** předpokládá se otevřený internetový systém s možností vstupu kohokoli, přístup bude rozdělen na mnoho úrovní
- **katalog:** předmětový katalog s možností vytváření vzájemných vazeb a souvislosti
- **kulturního dědictví:** předpokládá se zpracování sbírkových předmětů, jejich dokumentace současné i budoucí, včetně zachování všech znalostí a vztahů, věcí movitých i nemovitých
- **napříč všemi obory:** předpokládá se zařazení všech kategorií kulturního dědictví, jak věcí movitých, tak nemovitých, jak lidských výtvorů (artefaktů), tak přírodnin

Autoři projektu

Asociace muzeí a galerií, Národní muzeum, Ministerstvo kultury ČR

Vzhledem k tomu, že projekt je příliš obecným, resp. klade příliš velké nároky na přípravu, pokud by se pojal takto široce, rozhodlo se Národní muzeum realizovat ho pilotním projektem, na kterém by se vyzkoušely metody práce a dalšího využití otevřeného on-line katalogu kulturního dědictví.

Projekt Lidé pro Evropu

Idea projektu

V dějinách evropského prostoru lze nalézt zcela zřetelné vývojové trendy reprezentované většinou duchovními a vzdělanými elitami. Během historického vývoje se přitom vytvářely složité a dnes někdy až překvapivě těsné vztahy konkrétních intelektuálů v jasně zachytitelných souvislostech dějin středoevropského regionu a duchovních proudů celé Evropy. Reprezentanty těchto vztahů byly mimořádné osobnosti zemí střední Evropy, doklady jejichž životů nalézáme v společném kulturním dědictví Evropy, a to v dědictví hmotné i nehmotné povahy. Naší snahou je dokumentovat evropské souvislosti na životech těchto osobností. Zachycení osudů jednotlivců v období od příchodu křesťanství do střední Evropy až do bouřlivého dvacátého století a jejich představení široké veřejnosti s důrazem na mládež je prostředkem ke sdělení souvislostí a prezentaci kulturního dědictví moderními přístupy.

Prostřednictvím dokladů kulturního dědictví, souborů rukopisů, archivních dokumentů či dobových textů, dále pak s využitím architektonického kulturního dědictví a především prostřednictvím sbírek muzeí a galerií chceme zachytit životy konkrétních osobností a uvést je do historického kontextu ve vztahu k evropským dějinám. Zároveň s projektem mapování kontextu evropské vzdělanosti ve středoevropském prostoru chceme připravit setkání dnešních významných odborníků i osobností středoevropského intelektuálního kontextu, kteří do projektu vnesou tolik potřebnou aktuálnost.

Cíle projektu

- Naším cílem je představit kulturní dědictví středoevropského prostoru v kontextu celé Evropy. Toto představení směřujeme na širokou veřejnost se zvláštním zřetelem k mládeži při využití moderních informačních technologií.
- Naším cílem je vnést nové metody a přístupy do zachycení a prezentace kulturního dědictví prostřednictvím digitalizace a internetového portálu.
- Naším cílem je nastartování dlouhodobé spolupráce díky dynamickým možnostem informačních technologií a intenzivním kontaktům odborníků v rámci projektu.
- Naším cílem je nalézat souvislosti prostřednictvím osobností evropské minulosti.

Obsah a výstupy projektu

Chceme v první fázi let 2004–2005 zmapovat 30 středoevropských osobností a ukázat na jejich příkladu vzájemné souvislosti tohoto prostoru. Systém vzájemně propojených portrétů přinese mimořádnou příležitost prezentace kulturního dědictví a zároveň zde budou nalézány nové vazby a skutečnosti. Odborníci z partnerských institucí zpracují jednotlivé portréty za pomoci nových technologií. Následně budou tyto portréty zasazeny do prezentačního výstupu, který přinese možnost propojení.

Výstupem našeho projektu bude **vícejazyčný virtuální katalog** projektu ve formě internetového portálu. Pro tento výstup je základním přístupem digitalizace dvojrozměrných i trojrozměrných předmětů, jakož i dokumentace architektonických památek. Další využití získaných dat se nabízí formou CD-ROM.

Projekt se připravuje ve spolupráci Národního muzea (ČR), Slovenského národního múzea (SR) a Nadace Romualda di Bianca (Itálie), přičemž právě na spolupráci ve středoevropském prostoru je dáván velký důraz

Projekt naplňuje obecnou ideu Kulturního dědictví pro všechny a stává se tak pilotním projektem jeho realizace.

Partneři

Vzhledem k charakteru projektu byli osloveni partneři z prostředí střední Evropy, konkrétně v Německu, Rakousku, Slovensku a Maďarsku. Základní je spolupráce se slovenským partnerem, přičemž materiál pro naplnění projektu je obsažen také ve sbírkách dalších středoevropských institucí.

Autoři projektu

Národní muzeum, PhDr. Michal Stehlík

Slovenské národné múzeum, Nadace Romualda di Bianca

Jednotný trh vstupuje do našich firem

Vladimír Šiška, Ředitel odboru Informační místa pro podnikatele (InMP), Hospodářská komora ČR

Projekt Informační místa pro podnikatele

Projekt Informační místa pro podnikatele je dlouhodobým projektem Hospodářské komory ČR a její regionální a oborové sítě za přímé účasti státu při zahájení projektu, čerpání prostředků ze státního rozpočtu se předpokládá po dobu tří let.

Projekt spočívá nejprve ve vybudování sítě regionálních informačních míst, kterých je v současné době 75 a odpovídají územnímu rozdělení bývalých okresních měst, dále 25 oborových informačních míst, 14 krajských koordinačních míst, které kopírují síť krajů, a jednoho centrálního místa v úřadu Hospodářské Komory ČR. Regionální informační místa jsou kontaktními místy projektu, kde mají podnikatelé, ať už členové či nečlenové Komory, možnost získat různé důležité informace např. o tzv. životních situacích podnikatele nebo o vstupu evropského jednotného trhu do České republiky. Nepředpokládáme, že by se naši podnikatelé stěhovali ze svých domovů a firem do Unie, nicméně jednotný trh a jeho pravidla budou přicházet k nám, vstup do Evropy se dotkne každého v místě jeho bydliště. Obecně je potřeba zvyšovat informovanost českých podnikatelů o možnostech expandování na trh Unie, a to jednak o pravidlech, technických normách a dalších opatřeních, které se stanou součástí našeho právního řádu. V České republice zatím neexistuje subjekt, který by komplexně a uceleně tyto informace soustřeďoval a dále distribuoval až do regionů k samotným podnikatelům. Hospodářská komora ČR se k tomuto úkolu hlásí, plnit ho bude prostřednictvím Informačních míst pro podnikatele.

Projekt je aktivní zhruba od října loňského roku, nicméně pilotní poskytování služeb probíhalo již v květnu v některých místech tak, abychom si ověřili způsoby přístupu ke klientovi, potřebnost různých typů informací a vůbec smysluplnost tohoto projektu před tím, než začneme čerpat prostředky ze státního rozpočtu. V loňském roce byla vybudována síť informačních míst, letos zahajujeme implementaci informačního systému, který nám pomůže vybudovat tzv. znalostní databázi. Je to databáze již zodpovězených dotazů a příbuzných informací, která bude doplňována o zatím nevyřešené otázky, o nichž se domníváme, že by měly být v nabídce zpracovány. Garanty za obsahovou část jsou příslušná oborová společenstva a profesní sdružení. V druhém čtvrtletí chceme začít implementovat první komerční služby, které budou standardizovány a doplňovány. Tím zároveň bude docházet ke zvyšování kapacity znalostní databáze. Tento projekt rozhodně nekončí naším vstupem do Evropské unie, naopak vstupem jednotného trhu k nám začíná. Nenahradí také vlastní zájem podnikatele zvyšovat svoji informovanost. Měl by, ale přispět k tomu, aby veřejná správa, která určuje pravidla podnikání, odstraňovala efektivně díky informacím, které jí budeme předávat, bariéry rozvoje podnikání. Jen připomínám, že Hospodářská komora v tuto chvíli sice sdružuje „pouhých“ 12 000 členů, kteří ale zaměstnávají 2/3 průběžného obyvatelstva České republiky a její členové vytvářejí ne nevýznamnou část národního důchodu.

Nejčastější otázky podnikatelů se zpravidla týkají jejich základních životních situací, tzn. Například jak založit firmu, co k tomu potřebují, jak mohou vyvážet své zboží či produkty do zemí Unie, případně do dalších států, jak mohou nebo mají komunikovat s veřejnou správou v oblasti daňové a jiné problematiky atd. Dále řešíme spoustu dotazů, které jsou regionálního charakteru, kdy např. podnikatel ze severu Čech potřebuje informace v rámci euroregionu Nisa a podnikatel z jižní Moravy při hranicích ze Slovenskem a Rakouskem o tamních možnostech příhraničního pohybu zboží. Tyto informace jsou uchovávány pro případ, že podnikatelé z různých koutů země mají zájem o komunikaci s jinými partnery, je to součást instalace podpůrných částí informačního systému InMP.

Primárně je projekt určen k podpoře malého a středního podnikání, protože vycházíme z faktu, že velké firmy mají dostatek prostředků na to, aby si informace dokázaly získat samy. Malé a střední podnikání je v tomto směru z našeho pohledu zanedbáváno a Hospodářská komora ČR se cítí být povinna podporovat tento sektor právě poskytováním relevantních informací. Zde bych chtěl vyzdvihnout dohody s ministerstvem průmyslu a obchodu o tom, že programy na podporu malého a středního podnikání budou distribuovány také prostřednictvím této sítě informačních míst tak, aby pro podnikatele vznikl one-stop-shop pro jeho záležitosti v Informačním místě pro podnikatele při Hospodářské

komoře ČR. Domníváme se, že našimi klienty budou i zahraniční podnikatelé, v okamžiku sjednocení trhu bude proto úplně jedno do jakého informačního místa podnikatel přijde, kompletní informace získá kdekoli.

Jedním z dalších cílů projektu je odstranění územních rozdílů. Územní rozdíly v informovanosti našich podnikatelů jsou velmi výrazné. Jiné znalosti mají podnikatelé, kteří pracují v blízkosti centra, jinak žijí podnikatelé v regionech, kde proběhla v devadesátých letech restrukturalizace průmyslu, a jiná je informovanost podnikatelů, kteří žijí na venkově svým vlastním životem izolováni od okolních vlivů. Tyto informační disproporce bychom rádi odstranili právě tím, že všichni budou mít k možnost získat stejné informace. Smyslem tohoto projektu není vodit podnikatele za ručičku, ale dát informace těm, kteří si o ně řeknou, protože podnikatel je od slova podnikat a to je slovo aktivní.

Tento projekt je prvním projektem tohoto typu v Česku vůbec. Inspiraci jsme hledali u našich sousedů, i v zemích Evropské unie, a získané informace jsme přizpůsobili potřebám našich podnikatelů. Hospodářská komora je organizace zřízena ze zákona a vykonává funkce podnikatelské samosprávy.

Projekt designovali dlouholetí pracovníci Hospodářské komory, je podpořen několika analýzami informačních potřeb od sofistikovaných agentur a také analýzami o možnostech získávání informací na internetu a v médiích. Předpokládáme úzkou spolupráci jak s veřejnou správou, tak s různými privátními zdroji informací, protože projekt se nebude distancovat od jednotlivých komerčních aktivit, naopak chce je podporovat.

Současné reakce podnikatelů jsou různé a vycházejí také z zatím slabé informovanosti o cílem a účelu projektu. Připravili jsme cílenou mediální kampaň, během níž by se podnikatelé měli dozvědět více o existenci informačních míst, o jejich vybavení a o možnostech nabídky, kterou poskytují. Byli bychom rádi, kdyby si podnikatelé uvědomili, že jednotný evropský trh vstupuje k nim do domu a do firmy. Dosavadní oficiální komunikační kampaň k vstupu do Evropské unie byla totiž především zaměřena na to, že jsme to my, kdo někam vstupuje. Hospodářská komora cítí nutnost tento pocit vstupu někam otočit, protože ve skutečnosti „jednotný trh vstupuje do našich firem“.

Potřeba mít informace je mnohdy nevyřčená. Jsou podnikatelé, kteří jsou znalí a ví, že Evropa je ovlivní a ti si informace dokáží zajistit sami. Našimi klienty jsou spíše ti podnikatelé, kteří zatím sice přemýšlejí o tom, co jim Unie přinese, ale aktivně informace nevyhledávají nebo nevědí, kde je mají hledat. Pak jsou ještě podnikatelé, kteří se domnívají, že když se nikam nestěhují, tak se jich to netýká. Chceme mobilizovat a aktivizovat podnikatelskou veřejnost tak, aby začala tyto informace vyžadovat.

Uplatnění na zahraničních trzích bude v rámci společného trhu jednodušší, ale tím také stoupne konkurence. Pro malé a střední české firmy jsou tři omezující faktory. Je to podkapitalizování, jazyková bariéra a v neposlední řadě nedostatečná informovanost o možnostech českých firem v zahraničí. Poslední zmíněné je právě tou oblastí, v níž by mohl projekt výrazně pomoci především poskytováním informací o tom, jak funguje jednotný trh, jehož součástí budeme i my.

eStrategie a spolupráce měst

Ing. Jaroslav Šolc, vedoucí koncepčního oddělení odboru informatiky, Magistrát hl. m. Prahy

Příspěvek se zabývá významem spolupráce samospráv, zejména měst, při zajišťování rozvoje informační společnosti. Uvádí zkušenosti odboru informatiky Magistrátu hl. m. Prahy získané v této problematice na mezinárodní i národní úrovni. Zabývá se i pojmy eStrategie a benchmarking, a přináší náměty na posílení spolupráce do budoucna.

Úvod – proč spolupracovat?

Důvodů je mnoho. Odborné, ekonomické, prestižní ale i uplatňování společných postupů a zájmů vůči okolí. S podobnými cíli fungují sdružení nejrůznějších subjektů v různých tematických oblastech. Je tedy namístě, aby i města spolupracovala při modernizaci veřejné správy, zejména v období, kdy se prudce rozvíjejí informační a komunikační technologie (ICT), pronikají do všech sfér života a stále častěji se skloňují pojmy jako informační společnost a e-government. Tempu a výzvám doby, včetně změn ve stylu a organizaci práce a péči o zvyšování kvalifikace, se pod ekonomickým tlakem přizpůsobuje privátní sektor. Obdobné principy pronikají i do veřejné správy.

Spolupráce měst a samospráv v EU

Města mají v rozvoji informační společnosti významnou úlohu díky specifickým podmínkám jako je velký počet obyvatel, koncentrace ekonomického i tvůrčího potenciálu. Jsou důležitými partnery, představiteli zájmů samospráv na lokální i regionální úrovni vůči státu či EU.

Zvláště významnou úlohu mají velká města, která díky svému postavení i ambicím na národní i mezinárodní scéně musí být nositeli idejí a řešení odpovídajících aktuální úrovni vývoje informačních a komunikačních technologií a jejich uplatňování ve vyspělé Evropě. V předvečer rozšíření EU, je zřejmou výzvou spolupráce měst kandidátských zemí s městy EU15. Evropská města se již zhruba před 10 lety začala sdružovat v organizacích jako TeleCities a Global Cities Dialogue (GCD), již několikrát na ISSS/LORIS prezentovaných, či Major Cities of Europe – IT Users Group, organizaci, která se letos se představí poprvé. Obvyklá jsou i menší seskupení měst, která jsou partnery v rámci určitého časově omezeného projektu.

Obdobně se v EU v oblasti ICT rozvíjí spolupráce asociací místních samospráv - ELANET, či asociací regionů – ERISA. Obě organizace byly v minulosti již také na ISSS/LORIS představeny a úzce spolupracují s TeleCities včetně řešení konkrétních projektů, např. projekt Three Roses na téma využití Open Source SW. Výhody spolupráce s organizacemi měst i samospráv velmi dobře vnímá privátní sektor i výzkum, neboť umožňuje společnou diskusi o zkušenostech, trendech, potřebách a možnostech jejich řešení.

Praha je od r. 2001 členem sítě TeleCities (od 2002 člen řídicího výboru) a na cílech této organizace lze ukázat dobré o spolupráci. TeleCities (www.telecities.org) je síť sdružující více než 100 evropských měst, tvoří platformu pro sdílení a výměnu zkušeností, vývoj praktických řešení směřujících k otevřené informační a znalostní společnosti na evropské i lokální úrovni. Hlavní cíl TeleCities je formulován jako podpora eObčanství pro všechny (eCitizenship for All), kdy ve srovnání s eGovernment je zdůrazněn aktivní přístup zdola. K dosažení tohoto cíle

- se snaží ovlivňovat evropskou politiku v zájmu měst,
- rozvíjí výměnu zkušeností a znalostí mezi městy členských států i nově přistupujícími zeměmi,
- informuje členy o politikách, programech a iniciativách EU i místních správ
- usnadňuje a podporuje vznik a řešení projektů podporovaných EU pro své členy a jejich uskutečnění.

Zástupci organizací TeleCities, Global Cities Dialogue, Major Cities of Europe i hlavních měst zemí V4+ byli pozváni k účasti na ISSS/LORIS 2004 a vystoupení ve speciálním programovém bloku věnovaném městům.

Jak spolupracujeme v ČR

Samosprávy v ČR prošly v 90. letech vývojem od překonávání zvyklostí z centralistického řízení po plné uvědomování nutnosti a výhod aktivního přístupu „zdola“. Na přelomu tisíciletí situaci rozhodně

neulehčila reforma veřejné správy, vznik nových čtrnácti krajů, postupný zánik starých okresů a převody kompetencí na pověřené obce. Efektivní využití a rozvoj ICT v takovémto prostředí bylo rozhodně tvrdým oříškem pro samosprávy i koordinující Ministerstvo vnitra ČR.

Vůle po sdružování samospráv se projevila hned po r. 1989 založením Svazu měst a obcí ČR (SMO ČR). Nutnost řešit problematiku ICT se projevila ustanovením Komise pro informační systémy měst a obcí (Komise ISMO) o několik let později. Dnes jsou v této odborné komisi rovnoměrně zastoupeny obce, malá města i velká tzv. statutární města. Po zmíněné reformě, kdy vznikly kraje jako nové vyšší územně samosprávné celky, byla založena také Asociace krajů ČR (AK ČR) a jednou z jejích komisí je i Komise informatiky. Obě organizace jsou spíše politického charakteru, v orgánech a většině komisí pracují političtí představitelé samospráv. Jistou výjimkou jsou právě zmíněné komise informatiky, kde jsou delegováni převážně pracovníci IT odborů příslušných úřadů. Obě komise spolu stále více spolupracují.

Pro úplnost je třeba zmínit i jiné platformy, např. odborné pracovní skupiny, které byly konzultačním orgánem MV ČR zejména v období reformy. Pravidelně pracuje i řada profesně orientovaných sdružení, kde jsou zastoupeni odborníci ze samospráv, privátní i akademická sféra či NGO. Příkladem mohou být např. Česká asociace pro geoinformace (CAGI), Sdružení pro informační společnost (SPIS), Česká společnost pro systémovou integraci (ČSSI) a další. Obdobu britské organizace SOCITM, tedy sdružení IT pracovníků samospráv, které se mj. prezentovalo na ISSS 2003, v ČR není.

Pozvolna se rozebíhá i užší spolupráce IT pracovníků velkých měst v ČR, např. statutárních měst v rámci Komise ISMO. Zkušenosti ze spolupráce v TeleCities sbírají intenzivněji Praha a Ostrava. Tato města, spolu s dalšími – Hradec Králové, Liberec, Jihlava – připravila svá vystoupení v bloku měst ČR na této konferenci.

Deklarace

Společné úsilí místních a regionálních samospráv či jejich asociací a výzvy ke spolupráci vzájemně i „vertikální“, adresované národním vládám i strukturám EU, jsou tématem řady prohlášení a deklarácí, které mají mnoho společných myšlenek. I na letošní konferenci ISSS/LORIS byla připravena Deklarace k rozvoji informační společnosti na lokální a regionální úrovni (LORIS Declaration), která navazuje na obdobnou loňskou Pražskou deklaraci hlavních měst kandidátských zemí a na Memorandum of Understanding přijaté asociacemi samospráv před dvěma roky. Text deklarace vychází z obdobných dokumentů iniciovaných a přijatých např. TeleCities (eRights Charter), GCD (Helsinki Declaration) a na nedávné konferenci měst v Lyonu (Lyon Declaration).

Jasná vůle ke spolupráci na cestě ke společným cílům je prvním krokem, za nímž by měly následovat další konkrétní aktivity. V akčním plánu letošní deklarace LORIS se vyskytují výrazy eStrategie, benchmarking a best practices, kterým věnuji více pozornosti.

eStrategie a benchmarking

Na počátku správné cesty ke splnění cílů v oblasti informační společnosti ve veřejné správě je jejich jasné vytyčení. Mezi různými koncepčními dokumenty určujícími další rozvoj města by proto neměl chybět ten, který stanovuje cíle v oblasti informační společnosti, tedy Informační strategie, resp. eStrategie. V hlavních rysech jsou cíle pro většinu měst obdobné, liší se pouze výchozími podmínkami, finančními, technologickými a organizačními možnostmi a v neposlední řadě skladbou priorit, které si město stanovilo pro nejbližší období.

Ze zkušeností vím, že většina IT pracovníků je pod tlakem realizace konkrétních technických řešení a chová nedůvěru k tvorbě strategických dokumentů, resp. na to nemá čas. Nicméně, tlak omezených finančních prostředků, úsilí o efektivitu, dostupnost, transparentnost a kvalitu správy města a poskytování služeb občanům si žádá strategická rozhodnutí vrcholového managementu, přijatá na základě kvalitních podkladů. V ČR existuje dokonce tlak na tvorbu koncepcí i v podobě požadavků na atestace informačních systémů podle zákona.

Stojíme-li před úkolem takovou koncepci připravit, či se na ní podílet, jistě nás napadne podívat se, jak jsou na tom jiná města. Mají takový dokument, jak ho připravili, sami nebo s kým, jak je strukturován, jak je podrobný, jak ho uplatňují v praxi? Jistě si položíme takové a řadu podobných otázek. Například, jak na tom vlastně dnes jsou, jak mají organizovanou péči o rozvoj IT ve městě,

jakou mají politickou podporu, mají IT v jednom útvaru či v různých, kolik pracovníků a jakých, jaké služby nakupují, jaké používají systémy, jaká si vyměňují data, jak řeší bezpečnost, jaké informace a služby nabízí na webových stránkách, jaké řeší nebo chystají projekty, s kým, jak je financují a jak spolupracují navzájem či s ministerstvy...?

Začneme-li odpovědi na dotazy převádět do jasných faktů a čísel, realizujeme v praxi to, co se obvykle označuje jako „benchmarking“, neboli poměrování na základě definovaných ukazatelů. Můžeme se poměřovat s jinými městy navzájem, ale i poměřovat a hodnotit vlastní vývoj za určité období, např. s využitím předem stanovených ukazatelů, resp. jak se často uvádí indikátorů.

Na letošní konferenci by měly být prezentovány výsledky různých projektů a aktivit na téma benchmarkingu. Výsledky mezinárodních projektů porovnání situace v různých státech (projekt SIBIS), nebo z hlediska měst zajímavý projekt TeleCities, zahájený v minulém roce ve spolupráci s Deloitte & Touche pod názvem „eCitizenship for All – Survey and Award“. Tento projekt, jehož pokračování je plánováno i pro letošní rok se záměrem vyšší účasti měst z nově přistupujících zemí, byl inspirací i pro aktivity zahájené v ČR a V4+ v rámci příprav konference. Byly zpracovány strukturované informace o příslušném městě či asociaci se zaměřením na problematiku informační společnosti. Jako vzor byly připraveny dokumenty s informací za hl. m. Prahu a za Svaz měst a obcí ČR.

Praha – aktivní partner

Praha má zvláštní postavení ve veřejné správě ČR. Je nejen hlavním městem ČR s odpovídajícími ambicemi na mezinárodní scéně, ale je dle zákona zároveň obcí i krajem. Tomu odpovídají i aktivity a spolupráce v problematice ICT. Od r. 2001 je členem mezinárodní organizace TeleCities a autor tohoto příspěvku je od r. 2002 aktivním členem řídicího výboru této organizace. Praha je také členem Global Cities Dialogue (2000). Od konce devadesátých let sbírá zkušenosti i ve spolupráci na mezinárodních projektech a v současné době pozorně sleduje možnosti využití fondů EU, vč. strukturálních fondů, pro rozvoj informatiky ve městě.

Praha je zastoupena i v komisích informatiky SMO ČR (od r. 2003) a AK ČR (pracovně od založení, oficiálně od r. 2004). Tato dvojí role, doplněna o mezinárodní rozměr v aktivitách odboru informatiky Magistrátu hl. m. Prahy, přináší cenné poznatky a možnost zajímavého pohledu na problematiku v samosprávách ČR. Ten byl již uplatněn např. při zpracování připomínek návrhu Státní informační a komunikační politiky Ministerstva informatiky ČR. Není náhodou, že se Praha podílela i na několika aktivitách letošní konference ISSS/LORIS 2004 – na přípravě deklarace i na zajištění již zmíněných programových bloků k problematice e Strategie, spolupráce a benchmarking měst. Evropských (hl. města V4+ a sítě měst) i o den později měst ČR (vybraná statutární města).

Co dál?

Základní náměty, co a jak dál, jsou obsaženy v již zmíněné Deklaraci LORIS. Prvním krokem je i rozšiřování této deklarace a získávání jejích příznivců doma i v zahraničí spolu s rozšiřováním kontaktů aktivních partnerů z řad měst i asociací samospráv. Na domácí půdě bychom rádi napomohli rozvoji spolupráce velkých měst, ať již statutárních či ostatních. Jako závažnou výzvu vnímáme rozvoj spolupráce těchto měst s osvědčenými evropskými organizacemi a možnost zapojování se do užších partnerských svazků v rámci společných projektů po našem vstupu do Evropy. Uvědomujeme si, jak klíčovou roli hraje spolupráce při správném vytyčení strategií, výměna zkušeností, poměrování (benchmarking) a propagace vzorových postupů (best practices) doplněná i o prvek soutěže a oceňování (awarding). Tedy aktivit, které jsou mnohdy dobře nastartovány i v ČR, ale zasluhují ještě více pozornosti ze strany samospráv i podpory od státu. Společně pak chceme prosazovat zájmy samospráv v rámci konstruktivní diskuse s národními vládami a orgány EU.

Cíle to jsou nepochybně smělé a dlouhodobé. Vůle k efektivní „spolupráci“ je jistě již sama o sobě dobrou „strategií“. Věřím, že až příště budeme provádět „benchmarking“ toho, co se povedlo za jeden rok, bude výsledek povzbuzující.

Provoz IS Centra včasné intervence

*Ing. Jaromír Tomala, vedoucí odboru Městský informační systém (MIS),
Ing. Petr Čáp, vedoucí oddělení správy sítí a systémové podpory odboru MIS,
Magistrát města Ostravy*

Centrum včasné intervence Ostrava (CVI) je úsekem oddělení sociálně právní ochrany dětí na odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Ostravy zaměřené na řešení kriminality a sociální situace mladistvých delikventů. CVI je vybudováno jako integrující prvek mezi Policií české republiky (PČR), sociálními kurátory pro mládež a probačními úředníky. Do systému CVI je rovněž zapojena odborná veřejnost z oblasti zdravotnictví a školství, které je tak umožněno on-line zaznamenat a postoupit podezření na týrání dětí sociálním pracovníkům.

Hlavním cílem projektu CVI je snaha o maximální zefektivnění činnosti sociálních kurátorů, tím že jim bude poskytnuta rozsáhlá informační podpora a zrychlí se komunikace mezi spolupracujícími složkami. Pro dosažení tohoto cíle byl vybudován informační systém propojující výše uvedené instituce ve všech jejich lokalitách a shromažďující potřebná data

Popis řešení

Informační systém je vybudován platformě Windows 2000 Serveru, která hostí Microsoft SQL server 2000 a Internet Information Server. Tyto serverové produkty poskytují pomocí technologie intranetu veškeré potřebné služby klientům na operačních systémech Windows 2000 Professional a Windows XP. Uživatelské vybavení klientských stanic představuje Internet Explorer a Microsoft Office. Při budování informačního systému byl kladen maximální důraz na bezpečnost a proto jsou všechny datové cesty a úložiště šifrovány.

Informační systém přijímá záznamy o trestné činnosti mladistvých delikventů od PČR a záznamy o podezření na týrání dětí od odborné veřejnosti, která má ze zákona povinnost tyto údaje hlásit (učitelé, lékaři, atd.). Tyto údaje jsou po zpracování poskytovány pracovníkům sociálního odboru – výstup dat má dvě základní linie.

- Informační podporu kurátorovi o klientovi (množství spáchaných trestných činů, jejich vývoj v čase, poskytnutá sociální pomoc, reakce klienta na kontakt sociálního pracovníka, atd.).
- Informační podporu o oblasti kde kurátor působí (vyhledání ulic s největším množstvím trestných činů, s největším nárůstem trestných činů, tzv. mapa trestné činnosti atd.).

Popis toku dat

Ústředím celého systému je CVI, kde je umístěn hlavní databázový server. V rámci města Ostravy je na tento hlavní uzel připojeno prostřednictvím metropolitní sítě města Ostravy, provozované městskou společností Ovanet, a. s., 6 pracovišť SPOD (orgán sociálně právní ochrany dětí), které jsou umístěny na úřadech městských obvodů – Mar. Hory a Hulváky, Poruba, Moravská Ostrava a Přívoz, Vítkovice, Ostrava-Jih, Slezská Ostrava.

Druhý server je umístěn na PČR, který přes modemová propojení komunikuje s 13 služebnami policie: Kunčice, Mar.Hory, Poruba I, Poruba II, Přívoz, Radvanice, Střed, Vítkovice, Zábřeh I, Zábřeh II, Slezská, OŽP, MŘ SKP.

Služebny MO PČR zjišťují pachatele trestného činu se všemi podmínkami stanovenými příslušnými zákony. Výsledkem je vypracování standardizovaného formuláře „Zpráva o závadovém jednání dítěte či mladistvého“, který obdrží příslušný SPOD podle trvalého bydliště delikventa.

Pořízená data jsou pak v jednodenních intervalech předávána na tzv. komunikační PC, který provádí dávkový přenos dat mezi PČR a serverem na CVI. Toto řešení bylo nutné z důvodu oddělení počítačové sítě PČR, která je pro okolí zcela uzavřená. CVI pak tyto pořízené údaje kumuluje a o nových případech pak informuje příslušné SPOD na městských obvodech. Vše se děje automaticky.

Jednotlivé stanice mají předem vymezená oprávnění k užívání centrální databáze a mají také možnost komunikace dle stanovených oprávnění mezi sebou.

Na pracovišti orgánu SPOD či MO PČR je zřízeno tolik účtů, kolik na těchto terminálech pracuje pověřených osob. Veškeré nestandardní dotazy nebo podněty jsou evidovány. Předpokládaný roční počet případů je 2000.

Činnosti jednotlivých pracovišť systému CVI

služebna PČR

- zjištění pachatele – zápis klienta – vyplnění údajů u nových klientů
- sepsání hlášenky – „Zpráva o závadovém jednání dítěte či mladistvého“
- využití číselníků (trestné činy, státy, ulice)

server PČR

- data pořízená služebnami PČR
- jednodenní dávka (pouze změny či přírůstky) na disketu
- šifrované soubory klientů (klient.csv) a hlášenek (hlášenka.csv)
- přenos dávků manuálně na komunikační počítač
- přenos dávků mezi komunikačním počítačem a serverem CVI
- zálohování dat

server CVI

- příjem dávky z komunikačního počítače PČR
- výzva sociálním kurátorům na příslušných pracovištích SPOD
- výstupy (sestavy, statistika)
- zálohování dat
- správa systému, účtů, aplikací

pracoviště SPOD

- příjem oznámení o trestném činu dítěte či mladistvého
- práce s klientem
- doplnění dalších údajů

pracoviště CVI

- možnost zápisu údajů o novém klientovi
- sepsání nové hlášenky (záškoláctví apod.)

Závěr

Celý systém byl vybudován v rámci pilotního projektu MVČR a je provozován v Ostravě od roku 2001. Dodavatelem systému je společnost Autocont, a. s. Přínosy řešení lze charakterizovat těmito body:

- Podchycení kriminality mladistvých a možnost mapování rizikových oblastí na základě reálných dat umožňuje konkrétní zacílení preventivních aktivit,
- Zlepšením informovanosti kurátorů na odborech sociálních věcí dojde zkvalitňuje prevence kriminality mladistvých v aglomeraci,
- Zpřístupnění systému odborné veřejnosti umožnilo bezprostřední nahlášení podezření o týrání dětí a okamžitou reakci sociálních pracovníků,
- Soustředění dat do vhodných časových řad poskytlo přehled o trendech vývoje kriminality mladistvých,
- Zároveň je možné doložit různými hlášeními o podezření na týrání dětí z několika lokalit a zdravotnických zařízení pokusy podezřelých osob zakrýt trestnou činnost střídáním ošetřujících lékařů.

Vývoj Registru sčítacích obvodů ČR

Ing. Zdeňka Udržalová, Český statistický úřad, odbor statistických registrů

Registr sčítacích obvodů vznikl na základě potřeb státní statistické služby v oblasti existence aktualizované opory (základny) pro výběrová a plošná šetření v sociálních statistikách. Plní obdobnou funkci jako registr ekonomických subjektů v oblasti výběrů pro statistická zjišťování zejména ekonomických statistik. Byl realizován dle úvodního projektu z roku 1994 a byl rozšířen v roce 1998–2000 o geografickou část registru.

Předmětem registru jsou územní číselníky, územní identifikace a lokalizace všech prvků administrativního, sídelního a statistického členění státu, budovy a počty bytů. V attributech budov jsou zahrnuty jejich adresy. Statistickou budovou se rozumí každá budova s přiděleným číslem domovním (popisným, evidenčním, náhradním) a dále vedlejší budova (vchod) s byty. Referenčním mapovým podkladem jsou digitální katastrální mapy a topografická Základní mapa České republiky 1:10 000.

K průběžné aktualizaci registru využívá administrativní zdroje dat (UIR-ZSJ, UIR-ADR co do číselníku ulic a ostatních veřejných prostranství, ISKN) a dále vlastní statistické zdroje (statistické zjišťování o budovách u obecních úřadů, o lokalizaci budov u katastrálních úřadů, o budovách s alespoň jedním bytem u stavebních úřadů).

Pojetí územní přípravy Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 (SLDB), při které se přistoupilo k využití registru jako jednoho ze základních jednorázových nástrojů pro přípravu, zpracování a prezentaci sčítání s využitím všech dostupných technologií GIS, prohloubilo význam územního registru. Projekt byl realizován díky intenzivní spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj, Českým úřadem zeměměřičským a katastrálním a obcemi. Ojedinelost a komplexnost projektu ČSÚ byla uznána firmou ESRI ve formě Speciální ceny GIS pro rok 2002. Na vyžádání (na výše uvedené adrese) se geodata o budovách, ulicích a sčítacích obvodech k datu sčítání bezplatně poskytují státní správě a samosprávě. Samozřejmou součástí poskytovaných dat jsou metainformace.

Mezi koncepční záměry dalšího vývoje registru sčítacích obvodů patří propojování na statistické registry, realizace pozice registru jako primárního zdroje územních číselníků ČSÚ a propojování na základní registry veřejné správy. V roce 2003 byla dokončena migrace lokálních dat do centrální databáze popisných a geografických dat, od září 2003 je realizován on-line přístup správců a uživatelů přes celou škálu nástrojů a je dokončována rekonstrukce distribuovaných mapových služeb. Organizačně je úloha začleněna do sekce rozvoje statistického systému, odboru statistických registrů s dislokovaným metodicko-zpracovatelským pracovištěm RSO v Pardubicích. Dále na krajských pracovištích jsou ustanoveni správci RSO a pro došetřování jsou dle potřeb vyčleňovány kapacity z řad terénních pracovníků.

Registr disponuje nástroji na správu územních číselníků, na dávkovou či ruční správu budov a bytů s atributy, na obecné či speciální exporty, na importy z jiných systémů. Oblast informací v registru zahrnuje zejména formuláře územních číselníků a jejich vazeb, vyhledávání budov dle parametrů, reporty o číselných řadách domovních čísel dle částí obcí, o popisech sčítacích obvodů, o územní struktuře okresů a obcí (okres, obec, městský obvod/část, část obce, katastrální území, základní sídelní jednotka, sčítací obvod) až do počtu budov a bytů v jednotlivých stupních třídění. Informace využívají základní vlastnost vybudovaného systému: obsahovou, prostorovou a časovou složku. Historie registru začíná rokem 2001, nicméně v textech lze najít poznámky o historii budov, bytů, ulic a sčítacích obvodů až do roku 1997. Mezi základní geografické produkty patří tématická mapová vrstva hranic sčítacích obvodů, tématická mapová vrstva definičních bodů budov s čísly domovními, tématická mapová vrstva názvů ulic a ostatních veřejných prostranství, s atributy úplné územní identifikace. Metodou down-top je připravována úplná sada dalších geografických produktů adresní, územní a evidenční struktury státu. Produkty jsou popisovány metainformacemi.

Registr zaujímá pozici danou zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění novelizace č. 411/2000, § 20a) a dle schválené novelizace ze začátku roku 2004 je registrem částečně veřejným a to v oblasti číselníků územních prvků, sčítacích obvodů a budov s úplnou územní identifikací, lokalizací a atributy adres.

Stanovisko č. 1/2004, leden 2004, Evidence při vstupech do budov

Úřad pro ochranu osobních údajů po konzultaci s Ministerstvem vnitra ČR

K problematice zjišťování osobních údajů jednotlivců při vstupu do budov lze konstatovat, že pokud přítom dochází ke shromažďování osobních údajů ve smyslu § 4 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“), je provozovatel budovy v postavení správce osobních údajů (resp. zpracovatele, pokud tuto činnost vykonává na základě smlouvy pro jiný subjekt).

Podle názoru Úřadu je v určitých případech, kdy objekt není určen běžným návštěvám veřejnosti, právem vlastníka, provozovatele – správce objektu, s ohledem na odpovědnost za majetek, provoz a případně i zajištění bezpečnosti v objektu, požadovat, aby návštěvník poskytl údaje v rozsahu – jméno, příjmení a v případě, že se jedná o služební jednání, předložil současně služební průkaz, jehož číslo včetně názvu vysílající instituce lze v této souvislosti zaznamenat. Pokud probíhá jednání z podnětu občana, je tímto dokladem občanský průkaz nebo cestovní doklad, jehož číslo lze opět v této souvislosti zaznamenat. Pokud jsou po návštěvnících současně požadovány ještě další osobní údaje, např. adresa bydliště atd., může již docházet k porušování povinnosti stanovené v § 5 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů, shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu. Tímto účelem je následná identifikace návštěvníka v případě mimořádné události v době jeho pobytu v objektu. Šetření takové události by zpravidla prováděla Policie ČR, jíž výše zmíněný rozsah údajů pro identifikaci a vyhledání fyzické osoby postačuje. Podle § 5 odst. 1 písm. f) zákona o ochraně osobních údajů je nepřípustné, aby údaje shromážděné k tomuto účelu byly dále zpracovávány k účelu jinému, pokud k tomu subjekt údajů nedá souhlas. Podle § 5 odst. 1 písm. e) lze osobní údaje uchovávat pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování. V uvedeném případě jde o dobu několik týdnů, maximálně měsíců, po jejímž uplynutí je zřejmé, že výše zmíněný účel zpracování pominul.

Současně je třeba konstatovat, že každý provozovatel budovy by měl podle svých konkrétních podmínek zvážit nezbytnost zjišťování osobních údajů návštěvníků objektu a možnost variantního řešení (např. zřízení místnosti pro návštěvy u vstupu do objektu, doprovázení návštěvníka návštěvným zaměstnancem apod.).

Pokud je totiž provozovatel budovy správcem nebo zpracovatelem osobních údajů, musí plnit povinnosti stanovené zákonem o ochraně osobních údajů. Bez souhlasu návštěvníka tak může osobní údaje zpracovávat pouze jsou-li naplněny podmínky pro výjimku podle § 5 odst. 2 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů, tedy jestliže provádí zpracování stanovené zvláštním zákonem (např. § 36 zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů) nebo nutné pro plnění povinností stanovených zvláštním zákonem, nebo podmínky pro výjimku podle § 5 odst. 2 písm. e), tedy jestliže je to nezbytné pro ochranu jeho práv. Rovněž, jestliže nejsou naplněny podmínky pro výjimku podle § 18 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů, je třeba splnit oznamovací povinnost podle § 16 tohoto zákona. Avšak v případě, že zpracování osobních údajů návštěvníků není přímo stanoveno zákonem, závisí posouzení skutečnosti, zda je možné aplikovat výše zmíněné výjimky, na konkrétních podmínkách, a je tedy nutné posuzovat je případ od případu.

Stanovisko č. 2/2004, leden 2004, Zpřístupňování a zveřejňování osobních údajů z jednání zastupitelstev a rad obcí a krajů

Úřad pro ochranu osobních údajů po konzultaci s Ministerstvem vnitra ČR

Častým dotazem adresovaným Úřadu pro ochranu osobních údajů je, jak postupovat při poskytování informací ze zápisů z jednání zastupitelstva a rady a z usnesení těchto orgánů v případě obcí, hl. m. Prahy a krajů, aby nebyly porušeny zásady ochrany osobních údajů. Někdy se v těchto dotazech promítají i odlišné úhly pohledu na tuto problematiku z hlediska zastupitelů, radních či zaměstnanců obecního úřadu. Úřad pro ochranu osobních údajů zpracoval, ve spolupráci s Ministerstvem vnitra – odborem pro místní správu, k tomuto problému ucelené **stanovisko. Stanovisko je zpracováno k právnímu stavu ke 31. prosinci 2003.**

Pro posouzení těchto otázek jsou legislativními východisky příslušná ustanovení zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění (dále jen „zákon o obcích“), zákona č. 131/2000 Sb., o hl. m. Praze, v platném znění (dále jen „zákon o hl. m. Praze“) a zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v platném znění (dále jen „zákon o krajích“).

Zasedání zastupitelstva jsou veřejná, jak stanoví § 93 odst. 2 zákona o obcích, § 60 odst. 4 zákona o hl. m. Praze a § 42 zákona o krajích, a může se jich tedy zúčastnit kdokoliv. O jednání zastupitelstva se vyhotovuje zápis, který je podle § 95 odst. 2 zákona o obcích k nahlédnutí na obecním úřadě. V Praze je shodná situace s tím, že zápis je uložen k nahlédnutí na Magistrátu hl. m. Prahy (§ 65 zákona o hl. m. Praze). Zápis z jednání zastupitelstva kraje je uložen k nahlédnutí u krajského úřadu (§ 43 zákona o krajích). **Nahlížet do zápisů z jednání zastupitelstva a do usnesení zastupitelstva a pořizovat si z nich výpisy mají právo:**

- občané obce, hl. m. Prahy nebo městských částí Prahy nebo kraje od 18 let věku s trvalým pobytem na území obce, hl. m. Prahy nebo kraje /§ 16 odst. 2 písm. e) zákona o obcích, § 7 písm. e) a § 8 písm. e) zákona o hl. m. Praze a § 12 odst. 2 písm. c) zákona o krajích/,
- fyzické osoby - vlastníci nemovitostí (staveb, bytů, pozemků) na území obce, hl. m. Prahy nebo městské části Prahy, kraje (§ 16 odst. 3 zákona o obcích, § 9 odst. 2 zákona o hl. m. Praze, § 12 odst. 3 zákona o krajích),
- cizí státní příslušníci, kteří mají trvalý pobyt na území obce, hl. m. Prahy nebo městské části Prahy, kraje nebo vojenského újezdu v územním obvodu kraje, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena (§ 17 zákona o obcích, § 9 odst. 1 zákona o hl. m. Praze, § 13 zákona o krajích).

Jiné fyzické osoby a osoby právnické mají možnost získat informace o jednání zastupitelstva obce, hl. m. Prahy nebo městské části Prahy a kraje na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění, (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), při dodržování ustanovení § 2 odst. 3 tohoto zákona, kde je stanoveno, že zákon se nevztahuje na poskytování osobních údajů a informací podle zvláštního předpisu. Zvláštním předpisem se rozumí zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů“). To znamená, že při poskytnutí informace ze zápisu o jednání zastupitelstva podle zákona o svobodném přístupu k informacím je třeba osobní údaje v těchto zápisech obsažené redukovat nebo anonymizovat. Rozdíl mezi občany, kteří mají právo, ze zákona o obcích, zákona o hl. m. Praze nebo zákona o krajích, nahlížet do zápisů a usnesení zastupitelstva, a ostatními osobami je také v tom, že občané, kterým jsou údaje zpřístupněny podle zákona o obcích, zákona o hl. m. Praze nebo zákona o krajích, mají k těmto informacím ze zákona zcela bezplatný přístup (mohou sami nahlížet a sami si pořizovat výpisy); od ostatních osob je obec oprávněna podle § 17 zákona o svobodném přístupu k informacím požadovat úhradu nákladů při poskytnutí konkrétní informace (obec musí pořizovat fotokopie, zpracovávat výtahy z materiálů atd.). **Obec je povinna také poskytnout informace z jednání zastupitelstva i rady, včetně uváděných osobních údajů, příslušným státním orgánům nebo orgánům činným v trestním řízení, pokud k tomu tyto orgány mají při řešení konkrétních úkolů zákonné oprávnění.**

Zasedání rady jsou neveřejná, to znamená, že se jich může zúčastnit jen okruh osob definovaný zákonem o obcích, zákonem o hl. m. Praze nebo zákonem o krajích (§ 101 odst. 1 zákona o obcích, § 70 odst. 1 zákona o hl. m. Praze, § 58 odst. 1 zákona o krajích). Součástí zápisu z jednání

rady jsou i přijatá usnesení (§ 101 odst. 3 zákona o obcích, § 70 odst. 3 zákona o hl. m. Praze, § 58 odst. 3 zákona o krajích). Zápis ze schůze rady obce musí být uložen u obecního úřadu k nahlédnutí členům zastupitelstva (§ 101 odst. 3 zákona o obcích). V zákoně o hl. m. Praze, resp. v zákoně o krajích, je pouze formulace, že „zápis je k nahlédnutí na magistrátu hl. m. Prahy“, resp. „u krajského úřadu“ s tím, že zákon dále nikde neuvádí, kdo může nahlížet do zápisu rady (§ 70 odst. 3 zákona o hl. m. Praze, § 58 odst. 3 zákona o krajích). V souladu s čl. 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod lze interpretovat toto ustanovení jako možnost nahlédnutí všem osobám. **Nahlížet do usnesení rady a pořizovat si z něho výpisy mají právo** výše uvedené okruhy osob, které mají oprávnění nahlížet do zápisů z jednání a usnesení zastupitelstva. Ostatní fyzické osoby a osoby právnické mají právo na informace o jednáních a usneseních rady na základě zákona o svobodném přístupu k informacím, při dodržení stejných zásad jako při poskytování informací o jednáních a usneseních zastupitelstva.

Na rozdíl od zpřístupňování (nahlížení) zápisů z jednání zastupitelstva nebo usnesení zastupitelstva a z jednání rady nebo usnesení rady za výše uvedených zákonů stanovených podmínek zákon o obcích ani zákon o hl. m. Praze ani zákon o krajích nijak neupravují zveřejňování těchto dokumentů.

Úřad pro ochranu osobních údajů dospěl k závěru, že osobní údaje vyskytující se v zápisech z jednání zastupitelstva a v usneseních zastupitelstva, stejně tak jako v zápisech z jednání rady a v usneseních rady, jsou v převážné míře výstupem z různých předchozích zpracování osobních údajů na obecních úřadech nebo Magistrátu hl. m. Prahy nebo kraji. Jedná se tudíž o výsledek systematického shromažďování osobních údajů. Z tohoto pohledu ochrana osobních údajů v těchto zápisech a usneseních podléhá režimu zákona o ochraně osobních údajů. Obec, hl. m. Praha ani kraj v tomto případě nemusí plnit oznamovací povinnost podle § 16 zákona o ochraně osobních údajů, protože se na ně vztahuje výjimka z oznamovací povinnosti, uvedená pod § 18 písm. b) téhož zákona.

Nahlížení vyjmenovaných subjektů do zápisů z jednání zastupitelstva, usnesení zastupitelstva, zápisů z jednání rady a usnesení rady podle konkrétních ustanovení zákona o obcích, zákona o hl. m. Praze a zákona o krajích je umožněním přístupu k informacím obsahujícím osobní údaje, a je tedy v § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů definovaným zpřístupňováním osobních údajů konkrétnímu okruhu subjektů. Toto zpřístupňování se uskutečňuje na základě zákona a není tak v rozporu se zásadami ochrany osobních údajů stanovenými zákonem o ochraně osobních údajů. Tedy stejně jako při zpracování těchto údajů, které nahlédnutí předchází, tj. v souvislosti s jejich projednáním zastupitelstvem a radou, při kterém jsou dány zákonné meze zpracování osobních údajů.

V čl. 17 odst. 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) je státním orgánům a orgánům územní samosprávy stanovena povinnost „přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti“. Z tohoto ustanovení Listiny vychází § 2 odst. 1 zákona o svobodném přístupu k informacím. Obecně lze tedy konstatovat, že zveřejňování zápisů z jednání zastupitelstva, usnesení zastupitelstva, zápisů o jednání rady a usnesení rady platné zákony nebrání, samozřejmě s přihlédnutím k již zmíněnému ustanovení § 2 odst. 3 zákona o svobodném přístupu k informacím.

S ohledem na osobní údaje obsažené ve výše uvedených dokumentech obce, hl. m. Prahy nebo kraje lze rozlišit dvojí přístup při poskytování informací ze zápisů a usnesení zastupitelstva a rady. Jednak nahlížení do dokumentů okruhem osob definovaných v zákoně a jednak jejich zpřístupnění dalším osobám nebo zveřejňování (např. v tisku, na internetu a v jiných médiích).

Při nahlížení do dokumentů ze zákona definovaným okruhem osob musejí tyto dokumenty obsahovat veškeré projednávané záležitosti včetně osobních údajů souvisejících s jejich projednáním. Např. u prodeje a dispozicích s majetkem obce nebo hl. m. Prahou nebo krajem musí být v usnesení zastupitelstva nebo rady fyzická osoba přesně identifikována, aby právní úkon prodeje nebo dalších dispozic s majetkem byl od počátku jasný a určitý a nikdo nemohl namítnout, že je vzhledem ke své neurčitosti neplatný. Podle § 5 odst. 2 písm. a) a rovněž § 5 odst. 2 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů lze v těchto případech zpracovávat osobní údaje správcem (obcí) i bez souhlasu subjektu údajů.

Jiná situace je u zveřejňování informací z jednání a usnesení zastupitelstva a z jednání a usnesení rady na internetu, v tisku a jiných médiích, nebo podávání informací dalším osobám podle zákona o svobodném přístupu k informacím. V těchto případech dochází ke zveřejňování informace obsahující osobní údaje neomezenému okruhu osob. Povinností obce, hl. m. Prahy nebo kraje je zajistit dodržování zákona o ochraně osobních údajů a v této souvislosti je třeba zveřejňované osobní údaje pro daný účel anonymizovat, případně rozsah zpřístupňovaných osobních údajů ve zveřejňované verzi

dokumentu omezit. Při anonymizování osobních údajů nebo jejich zpřístupnění v omezeném rozsahu je však vždy třeba postupovat tak, aby konkrétní sdělení ještě plnilo svůj účel.

Při zveřejňování upravených verzí (záznamů, výtahů) zápisů z jednání zastupitelstva, jeho usnesení, zápisů z jednání rady a jejího usnesení Úřad doporučuje informovat veřejnost o tom, že je zveřejňována upravená verze dokumentu z důvodů dodržení přiměřenosti rozsahu zveřejňovaných osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů.

Za dodržování zákona o ochraně osobních údajů a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon (§ 178, neoprávněné nakládání s osobními údaji) při poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím a při zveřejňování dokumentů obce v médiích plně odpovídají správci a zpracovatelé osobních údajů, kterými jsou obce, hl. m. Praha nebo městské části Prahy nebo kraje, případně za ně odpovídají i fyzické osoby uvedené v konkrétních ustanoveních těchto zákonů, které se s osobními údaji seznámily.

Státní informační a komunikační politika e-Česko 2006

Pracovní návrh Ministerstva informatiky České republiky

1. Úvod

Vláda České republiky se ve snaze maximálně využít obrovský potenciál moderních informačních a komunikačních technologií (dále jen ICT) rozhodla nově definovat cíle státu v oblasti tzv. informační společnosti a v oblasti telekomunikací a formulovat novou strategii státu pro nadcházející období, s výhledem do roku 2006.

Na rozdíl od původního přístupu, kdy byly koncepce v obou oblastech zpracovány samostatně (formou dokumentů „Státní informační politika: cesta k informační společnosti“ a „Národní telekomunikační politika“), se vláda rozhodla respektovat úzkou provázanost a všeobecný trend konvergence obou těchto oblastí a vytvořit jeden společný strategický a koncepční dokument s názvem Státní informační a komunikační politika – e-Česko 2006. Tímto názvem vláda reflektuje také přeměnu oboru telekomunikací na elektronické komunikace.

K vypracování nové jednotné koncepce přistupuje vláda také vzhledem k nadcházejícímu vstupu ČR do Evropské unie. Jako členská země EU se Česká republika přihlásí k aktualizovanému evropskému akčnímu plánu „eEurope 2005: Informační společnost pro všechny“. Navrhovaná „Státní informační a komunikační politika“ se proto orientuje zejména na rozpracování záměrů a požadavků tohoto koncepčního dokumentu do národních podmínek tak, aby Česká republika dostala svým závazkům vůči EU a zároveň vytěžila maximum z možností, které jí skýtá potenciál ICT. Priority Akčního plánu eEurope 2005 nebyly do Státní informační a komunikační politiky převzaty automaticky, ale byly posouzeny ve vztahu k současnému stavu v ČR. Úkolem bylo stanovit národní cíle tak, aby jednak zohlednily evropské priority, ale aby zároveň reagovaly i na specifické potřeby ČR. Z tohoto důvodu byly následně stanoveny prioritní oblasti ČR v pořadí podle důležitosti: dostupné a bezpečné komunikační služby, informační vzdělanost, moderní veřejné služby on-line, dynamické prostředí pro elektronické podnikání.

Po začlenění ČR do jednotného vnitřního trhu vláda ČR očekává další růst tlaků konkurenčního prostředí na restrukturalizaci národní ekonomiky na úrovni makroekonomické i mikroekonomické. Spolu s tím vyvstává potřeba modernizace a zlepšení výkonu veřejné správy na úrovni ústřední, regionální i místní. Efektivní využívání ICT může vést k růstu produktivity, zaměstnanosti, ke zlepšení kvality poskytovaných služeb a v neposlední řadě i k významným úsporám prostředků vynakládaných z veřejných rozpočtů.

Těžištěm tohoto koncepčního dokumentu není podrobné rozpracování záměrů v jednotlivých sektorech či stanovení dílčích úkolů s konkrétními termíny jejich plnění. Hlavní důraz je kladen na zásady a principy, které vláda hodlá uplatňovat při dalším rozvoji informační společnosti v ČR. Projekty orgánů veřejné správy, jejichž cílem bude naplňovat úkoly vyplývající ze Státní informační a komunikační politiky, budou zpracovávány v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (č. 218/2000 Sb.) a prováděcí vyhláškou MF č. 40/2001.

Zajištění bezpečných, ekonomicky i geograficky dostupných moderních služeb elektronických komunikací považuje vláda za základní předpoklad konkurenceschopnosti české ekonomiky. Bez moderní komunikační infrastruktury nelze zajistit rovnocenné postavení české ekonomiky v rámci EU. Zároveň je tato infrastruktura základním předpokladem pro vytvoření široké nabídky služeb informační společnosti pro občany a firmy působící na území České republiky.

Vzhledem k dynamice vývoje v oblasti ICT považuje vláda ČR za potřebné vracet se k této své koncepci a podle potřeby ji aktualizovat. Konstatuje rovněž, že z důvodu dynamického vývoje sektoru ICT není možné konkrétně a objektivně definovat cílový stav, jehož by mělo být dosaženo do roku 2006. Vláda proto spatřuje svou roli zejména ve vytváření vhodných podmínek pro rozvoj informační společnosti v ČR, technologicky neutrální podpoře služeb informační společnosti a v eliminaci případných nežádoucích důsledků a vlivů.

Aktuálně se vláda zaměří zejména na:

- budování moderních a bezpečných služeb veřejné správy dostupných on-line,

- pokračování liberalizace sektoru elektronických komunikací s cílem zajistit efektivní konkurenční prostředí, které povede ke snížení cen služeb a podpoře investic,
- podporu rozšíření vysokorychlostního přístupu k internetu a zajištění jeho dostupnosti pro všechny skupiny obyvatelstva,
- pokračování legislativního zakotvení informační společnosti tam, kde je to vhodné,
- podporu zvyšování počítačové gramotnosti obyvatelstva,
- podporu rozvoje elektronického podnikání vytvářením vhodných technologicky neutrálních podmínek.

Ostatní klíčové oblasti rozvoje informační společnosti, jako je například ochrana autorských práv a ochrana osobních údajů, považuje vláda v současné době za dostatečně a odpovídajícím způsobem zajištěné. Vláda bude v těchto oblastech sledovat evropské trendy a včas přijímat nutná opatření.

2. Východiska

Na lisabonském summitu v březnu 2000 schválila Evropská rada strategický cíl přeměny Evropské unie do roku 2010 v nejkonzurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomiku schopnou udržitelného růstu, s více a lepšími pracovními místy a s posílenou sociální soudržností. Podpora budování informační společnosti je přitom chápána jako jeden ze stěžejních kroků pro dosažení těchto cílů.

Následně byly vypracovány ambiciózní strategie a akční plány pro rozvoj evropské informační společnosti:

- Akční plán členských zemí eEurope 2002,
- Akční plán kandidátských zemí eEurope+ 2003,
- Akční plán členských zemí eEurope 2005.

Česká republika se v roce 2001 připojila k akčnímu plánu eEurope+ 2003, společnému závazku kandidátských států EU v oblasti rozvoje informační společnosti, který vznikl jako reakce na akční plán členských států EU eEurope 2002. V následujícím období se Česká republika soustředí na naplňování cílů Akčního plánu eEurope 2005.

2.1. Význam informační společnosti

Vláda České republiky se ve svém programovém prohlášení hlásí k cílům stanoveným v rámci tzv. lisabonského procesu. V možnostech moderních ICT vidí vláda ČR příležitost a šanci k nastartování nového a dlouhodobě udržitelného rozvoje společnosti založené na znalostech. K jejich využití hodlá přistoupit jako k nástroji, pomocí něhož lze dosahovat růstu produktivity práce a celkové vzdělanosti, řešení celospolečenských problémů, jako je např. nezaměstnanost, začleňování znevýhodněných skupin občanů a nerovnoměrný rozvoj lidského potenciálu.

Rozvoj, rozšíření a způsob využití ICT se staly v uplynulých letech východiskem systémových, procesních i strukturálních změn na všech úrovních řízení společnosti. Nové technologie a sítě umožňují ve srovnání s minulostí kvalitativně i kvantitativně zcela odlišný přístup k informačním zdrojům a k práci s nimi. Lidé získávají stále více dovedností potřebných pro práci s novými technologiemi, přičemž pro stále větší množství oborů platí, že nedostatek této kvalifikace je důvodem pro znevýhodnění, či dokonce vyloučení z trhu práce. Zajištění příznivých podmínek pro efektivní tvorbu, správu a šíření informací má značný rozvojový potenciál na úrovni malých a středních, ale i velkých podniků, státní správy i samosprávy. Součástí těchto podmínek jsou i dostupné informační a transakční on-line služby veřejného sektoru, které svým uživatelům přinášejí konkrétní měřitelné efekty. Informační společnost mění způsob podnikání, přístup ke službám a zboží v tak velkém rozsahu, že se někdy hovoří o tzv. nové ekonomice.

Nové technologie jsou příležitostí pro vytváření moderní a efektivní veřejné správy, která nabízí nové nebo zlepšené služby, jež jsou výsledkem reformy dosud užívaných postupů. Veřejná správa je rovněž významný účastník na trhu, který podporuje jak vývoj, tak poptávku po produktech a službách v oblasti ICT. Služby veřejné správy musí být pro uživatele jednoduché a musí být dostupné všem, tedy i handicapovaným či jinak znevýhodněným skupinám obyvatel. Moderní veřejné služby musí vycházet z potřeb svých zákazníků, tj. občanů a podnikatelů. Při využívání ICT musí být zamezeno zneužívání citlivých informací a je třeba důsledně dbát na ochranu osobních údajů.

Vláda si je vědoma expanze nových informačních médií a řady nových právních a etických otázek, které s jejich rozvojem souvisejí (např. ochrana děl šířených na internetu a autorských práv k nim, ochrana osobních dat, šíření dětské pornografie atd.). Vzhledem k celosvětové povaze těchto otázek musí jejich tuzemské právní úpravy navazovat na mezinárodně koordinované úsilí o jejich řešení, které vyvíjí EU a celosvětové organizace, jako je WIPO (Světové organizace duševního vlastnictví) nebo UNESCO.

Snahou politiky sociálního začleňování (social inclusion) je odstranit a dále nevytvářet překážky jakékoliv povahy pro zapojení jednotlivce či skupin obyvatel do aktivního života ve společnosti. Analogicky je pod nově užívaným pojmem e-inclusion míněn souhrn podmínek pro efektivní začleňování všech skupin obyvatel do informační společnosti. Je třeba zamezit rozšiřování tzv. digital divide, tedy rozdělení států, regionů, obcí i skupin obyvatelstva na začleněné a nezačleněné, tedy na ty, které požívají resp. nepožívají výhod ze zavádění ICT.

Vláda proto usiluje o vytváření rovných podmínek a příležitostí pro začlenění všech skupin obyvatel do informační společnosti. Dosažení informační gramotnosti se může stát i pro znevýhodněné skupiny obyvatel prostředkem k uplatnění na trhu práce. Na tuto oblast bude proto kladen vysoký důraz. Dále musí být zachován princip rovnosti pohlaví v možnostech využívat příležitostí, které informační společnost nabízí.

2.2. Gesce v oblasti telekomunikací a informační společnosti

Specializované orgány státní správy působící v oblasti podpory a rozvoje informační společnosti vznikají v ČR od poloviny devadesátých let. K 1. 11. 1996 byl zřízen Úřad pro státní informační systém (ÚSIS), který převzal kompetence ve věcech státního informačního systému od dřívějšího Ministerstva hospodářství. V roce 2000, v souvislosti s účinností zákona o informačních systémech veřejné správy, byl ÚSIS transformován na Úřad pro veřejné informační systémy (ÚVIS).

V říjnu 1998 vznikla na základě vládního usnesení Rada vlády pro státní informační politiku, která zastřešovala příslušné aktivity v oblasti informační společnosti a mj. koordinovala následný vznik koncepce „Státní informační politika – cesta k informační společnosti“ a na ni navazující dokumenty.

Zákonodárné kompetence v oblasti telekomunikací byly až do října 1996 v rukou Ministerstva hospodářství a poté byly převedeny na Ministerstvo dopravy a spojů (MDS ČR).

Český telekomunikační úřad (ČTÚ), který zajišťoval výkon státní správy včetně regulace ve věcech telekomunikací, byl do roku 1996 součástí Ministerstva hospodářství a poté Ministerstva dopravy a spojů. K 1. 7. 2000, s nabytím účinnosti nového telekomunikačního zákona (zákon č. 151/2000 Sb.), se stal samostatným správním úřadem v působnosti vlády České republiky.

K 1. 1. 2003, na základě novely tzv. kompetenčního zákona, vzniklo Ministerstvo informatiky, které převzalo kompetence v oblasti telekomunikací (od úseku spojů MDS ČR), v oblasti informační společnosti (v plném rozsahu působnosti dřívějšího Úřadu pro veřejné informační systémy, který byl se vznikem MI ČR zrušen) a v oblasti elektronického podpisu (od Úřadu pro ochranu osobních údajů).

Působnost Ministerstva informatiky je dána zejména zákonem o informačních systémech veřejné správy (365/2000 Sb.) a zákonem o telekomunikacích (151/2000 Sb.). Ministerstvo zpracovává návrhy strategických dokumentů v oblasti informačních systémů veřejné správy, vytváří a spravuje Portál veřejné správy, koordinuje a vytváří podmínky pro podporu rozvoje elektronického obchodu a hodnotí projekty, které mají meziresortní dopady na informační systémy veřejné správy. Dále zodpovídá za tvorbu legislativních návrhů a politiky v oblasti telekomunikací, za stanovení principů a hlavních zásad regulace telekomunikačního trhu a schvaluje plán přidělování kmitočtových pásem. Uděluje akreditace k působení jako akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb v oblasti elektronického podpisu. Je zakladatelem státního podniku Česká pošta a na základě zákona o poštovních službách je regulačním orgánem trhu poštovních služeb.

Zavádění informačních a komunikačních technologií ve veřejné správě je řešeno i v rámci reformy územní veřejné správy a modernizace veřejné správy, v gesci Ministerstva vnitra (MV). Dále má MV koordinační roli v boji proti trestné činnosti v oblasti informačních technologií.

Budování služeb e-governmentu lze charakterizovat jako decentralizovaný proces, jehož úspěšnost podstatnou měrou závisí na podpoře všech orgánů státní správy a samosprávy.

Ministerstvo informatiky plní roli věcného koordinátora rozvoje informační společnosti v ČR na nadnárodní a mezinárodní úrovni.

3. Prioritní oblasti

Koncepce členských zemí „eEurope2005: Informační společnost pro všechny“ obsahuje hlavní prioritní oblasti, jejichž naplnění očekává do roku 2006. Jde o moderní on-line služby veřejné správy zahrnující oblasti e-governmentu, e-learningu a e-zdravotnictví, dynamické prostředí pro rozvoj elektronického obchodu, široce dostupné vysokorychlostní připojení za konkurenceschopné ceny a bezpečnou komunikační infrastrukturu.

Státní informační a komunikační politika rozpracovává obsah a priority eEurope 2005 do následujících čtyř hlavních prioritních oblastí, které plně pokrývají prioritní oblasti eEurope 2005 a zároveň reflektují specifickou pozici ČR jako přistupující země, které ještě zbývá dokončit některé úkoly z předchozího akčního plánu kandidátských zemí eEurope+.

Čtyři prioritní oblasti Státní informační a komunikační politiky jsou řazeny podle významu, který jim vláda ČR přikládá:

- **Dostupné a bezpečné komunikační služby:** zahrnuje problematiku regulace trhu elektronických komunikací a posilování konkurence na trhu, včetně převzetí nového evropského regulačního rámce elektronických komunikací, a dále dořešení zbývajících úkolů z koncepce eEurope+ v oblasti dostupnosti základních (tzv. úzkopásmových) i vysokorychlostních internetových služeb.
- **Informační vzdělanost:** zahrnuje především problematiku „informatizace škol“ a problematiku informační gramotnosti, e-learningu a řešení problému digital divide.
- **Moderní veřejné služby on-line:** zahrnuje veřejné on-line služby, tedy především služby e-governmentu, e-procurementu a e-zdravotnictví.
- **Dynamické prostředí pro elektronické podnikání:** zahrnuje opatření státu zejména v legislativní oblasti a odpovídá stejnojmenné prioritní oblasti eEurope 2005.

3.1. Dostupné a bezpečné komunikační služby

Zajištění dostupných a bezpečných komunikačních služeb pro všechny občany považuje vláda za základní prioritu. Obecným cílem vlády je dosáhnout takového stavu, kdy nabídka komunikačních služeb nebude limitujícím faktorem jejich využití, ale bude naopak stimulovat poptávku po těchto službách.

K dosažení tohoto stavu je třeba pozitivně působit na celkový rozvoj trhu elektronických komunikací, rozvíjet nabídku (dostupnost) služeb na tomto trhu a podporovat bezpečnost poskytovaných komunikačních služeb i celého prostředí, v němž se komunikace odehrává.

V neposlední řadě má na dostupnost komunikačních služeb vliv i celková ekonomická situace, koupěschopnost obyvatelstva, atraktivnost odvětví pro investory, ale také vzdělanost a informační gramotnost, která podporuje poptávku po komunikačních službách, a další faktory.

3.1.1. Rozvoj trhu elektronických komunikací

V souladu s konceptem tzv. relevantních trhů chápe vláda regulaci jako dočasný prostředek, který smí a má být využíván právě a pouze tam, kde neexistuje volná soutěž, resp. kde trh není schopen fungovat a dále se rozvíjet pouze na základě aplikování pravidel korektní hospodářské soutěže. V souladu s evropským regulačním rámcem a s připravovaným zákonem o elektronických komunikacích, který tento evropský rámec převezme, bude vláda určovat pouze hlavní zásady a cíle regulace a praktickým aplikováním regulačních mechanismů bude i nadále pověřen národní regulační úřad.

Vláda považuje dostupnost telefonních služeb v České republice v podstatě za vyřešenou. Podporou konkurenčního prostředí hodlá podpořit zejména snižování celkové cenové hladiny telefonních služeb a stimulovat investice do příslušné infrastruktury tak, aby nedocházelo k technologickému zaostávání těchto základních sítí elektronických komunikací (nástup voice over IP, WiFi apod.).

Základní rozvojovou prioritou cílů regulační politiky pro následující období je stimulovat rozvoj datových služeb. Na základě zkušeností z uplynulého období hodlá vláda aplikovat co nejpřesnější regulační politiku zaměřenou zejména na rozvoj vzájemně si konkurujících služeb založených na technologicky rozdílných infrastrukturách. Regulační politika bude podporovat zejména ty operátory, kteří budou investovat do rozvoje infrastruktury elektronických komunikací, a zaručí jim přiměřenou ochranu jejich investic. Cenová regulace se bude uplatňovat cíleně především v oblasti cen za propojení mezi zajišťovateli telekomunikačních služeb. Postupně se budou minimalizovat cenové zásahy

v oblasti cen na trzích pro koncové uživatele. Zásadní prioritou při uplatňování regulace bude plná transparentnost a propojitelnost všech veřejných sítí a vzájemná dostupnost poskytovaných služeb.

Vláda hodlá formulovat hlavní zásady a cíle regulace trhu elektronických komunikací tak, aby:

- sledovaly zájmy všech uživatelů služeb elektronických komunikací a stimulovaly užití těchto služeb koncovými uživateli,
- naplňovaly zásady nového evropského regulačního rámce elektronických komunikací, včetně konceptu tzv. relevantních trhů, s jasným a transparentním zohledněním specifík českého trhu,
- podporovaly rozvoj trhu elektronických komunikací a růst konkurence na tomto trhu,
- stimulovaly investice do celého sektoru elektronických komunikací,
- směřovaly k postupnému snižování míry regulace s cílem jejího úplného odstranění.

Při udělování telekomunikačních oprávnění, resp. při stanovení kritérií pro jejich přidělení v souladu s platnou legislativou, bude vláda vždy dbát o to, aby jejich přidělením nebyla narušena rovná konkurenční soutěž. V případech, kdy zákon umožňuje vypsání výběrového řízení, bude vláda preferovat formu soutěže. Politika státu se bude řídit principem vytváření rovných podmínek na trhu a principem ochrany investic včetně vytváření podmínek pro jejich přiměřenou návratnost. Dodržení uvedených zásad považuje vláda za zvlášť důležité v případě vydání třetí licence UMTS (univerzální mobilní telekomunikační systém) a dalších širokopásmových technologií.

Vláda nehodlá sama budovat a provozovat infrastrukturu elektronických komunikací, naopak zamýšlí nakupovat služby elektronických komunikací od poskytovatelů těchto služeb. Výjimkou musí být pouze speciální sítě sloužící k zajištění krizových a nouzových situací, bezpečnosti a obrany schopnosti státu.

Vláda hodlá přispět k rozvoji trhu elektronických komunikací tím, že se stát jako velký zákazník a uživatel služeb elektronických komunikací bude chovat plně transparentně a způsobem, který podporuje rozvoj konkurence na trhu.

Hlavní úkoly a cíle v oblasti rozvoje trhu elektronických komunikací:

- **v roce 2004:** dokončit převzetí evropského regulačního rámce elektronických komunikací. Bude zajištěno prostřednictvím nového zákona o elektronických komunikacích.
- **průběžně:** analyzovat dopad regulačního rámce EU na trh elektronických komunikací v ČR.
- **průběžně:** pokračovat v liberalizaci trhu služeb elektronických komunikací a vytvářet podmínky stimulující:
 - skutečnou a efektivní konkurenci na trhu (zejména dostupností propojení mezi operátory),
 - pokles koncových cen (zejména konkurencí v nabídce koncovým uživatelům),
 - efektivní využití již existujících prvků infrastruktury (zejména tzv. účastnických vedení).
- **průběžně:** podporovat další rozvoj trhu elektronických komunikací, s cílem:
 - vytvořit a trvale udržovat příznivé prostředí pro investice soukromého sektoru,
 - maximalizovat výhody plynoucí z konkurenčního prostředí pro všechny kategorie uživatelů.

3.1.2. Dostupnost služeb elektronických komunikací

Vláda považuje za správné, aby na trhu přístupových služeb existovala konkurence a cenovou hladinu koncových služeb určoval trh prostřednictvím volné soutěže poskytovatelů služeb. Regulace bude v souladu s novým evropským regulačním rámcem, konceptem tzv. relevantních trhů a připravovaným zákonem o elektronických komunikacích uplatňována tam, kde v příslušné části trhu dosud není dostatečná konkurence.

Za optimální cenovou hladinu přístupových služeb považuje vláda obvyklou hladinu koncových cen v EU nebo nižší v návaznosti na koupěschopnost obyvatel. Za velmi významný aspekt považuje vláda celoplošnou dostupnost přístupových služeb a také konkrétní způsob zpoplatnění koncového uživatele. Ten by měl vycházet vstříc potřebám uživatele a aktivnímu způsobu využití on-line služeb, a nikoli deformovat chování uživatele. Za nezbytnou podmínku výraznějšího rozvoje internetu v ČR proto vláda považuje dostupnost paušálních variant zpoplatnění.

Za „vysokorychlostní“ bude obecně považováno takové připojení, které svou efektivní (skutečnou) propustností neomezuje uživatele v jeho aktivitách. Z praktických důvodů bude hranice „vysokorychlostního“ připojení prozatím stanovena na 256 kbps, přičemž se předpokládá její postupné zvyšování.

Vláda hodlá respektovat princip technologické neutrality a nebude vylučovat ani upřednostňovat některé technologie vysokorychlostního připojení před jinými.

Vláda nehodlá budovat ani provozovat infrastrukturu potřebnou pro poskytování služeb vysokorychlostního připojení. To očekává od soukromého sektoru. Svou roli vidí zejména v tvorbě příznivého prostředí a podmínek pro investice do budování a provozu takovéto infrastruktury a ve stimulaci a podpoře nabídky služeb obsahu, včetně prioritní podpory projektů spolufinancovaných z prostředků EU.

V souladu s eEurope 2005 považuje vláda dostupnost a rozvoj vysokorychlostního připojení za jednu ze svých hlavních priorit a klíčovou podmínku pro další rozvoj informační společnosti v ČR. Hodlá ji proto stejně jako ostatní členské země EU podrobněji rozpracovat v samostatném koncepčním dokumentu „Státní strategie pro vysokorychlostní přístup (broadband)“, který připraví k datu vstupu ČR do EU.

V oblasti televizního a rozhlasového vysílání se v ČR podobně jako v jiných zemích připravuje postupný přechod na digitální systémy DVB-T a T-DAB s cílem dosáhnout vyššího počtu disponibilních televizních kanálů, hospodárnějšího využívání kmitočtového spektra, vyšší kvality přijímaných signálů a možnosti zavádění interaktivních multimediálních služeb. S ohledem na složité problémy technického, ekonomického i legislativního charakteru vyžaduje tento krok dlouhodobou přípravu, která byla v ČR zahájena zpracováním a schválením koncepce přechodu na digitální vysílání a spuštěním experimentálního vysílání v systému DVB-T od roku 2000. Vláda předpokládá, že spuštění digitálního vysílání bude možné koncem roku 2004.

Hlavní úkoly a cíle v oblasti dostupnosti služeb elektronických komunikací:

- **do konce roku 2004:** splnit závazek z eEurope+ a výrazně zlepšit dostupnost úzkopásmového přístupu k internetu pro nejširší vrstvy obyvatelstva. Lepší dostupností je míněna jak plošná dostupnost po celém území ČR, tak i dosažení průměrné hladiny koncových cen na úrovni EU nebo hladiny nižší v návaznosti na koupěschopnost obyvatel, včetně stejného poměru mezi cenami za různá časová období (špička, mimo špičku, víkendy atd.) a nabídky různých způsobů zpoplatnění, včetně paušálního.
- **do konce roku 2004:** připravit přechod na digitální televizní vysílání a dále průběžně podporovat jeho rozvoj.
- **průběžně:** podporovat rozvoj a dostupnost služeb vysokorychlostního přístupu, s cílem:
 - vybavit do konce roku 2006 vysokorychlostním přístupem všechny subjekty veřejné správy,
 - co nejdříve zajistit dostupnost vysokorychlostního přístupu na celém území ČR.
- **nejpozději ke vstupu ČR do EU:** připravit „Státní strategii pro vysokorychlostní přístup (broadband)“.

3.1.3. Bezpečnost elektronických komunikací

V oblasti bezpečnosti elektronických komunikací hodlá stát aktivně podporovat nasazení a praktické používání zaručeného elektronického podpisu i dalších řešení, která zvyšují bezpečnost a spolehlivost elektronické komunikace nebo zlepšují ochranu soukromí, ochranu osobních dat a dodržování autoritativních a dalších zákonných práv.

Vláda nehodlá zasahovat do technické podstaty bezpečnostních řešení. U těch bezpečnostních řešení, která mají mít oporu v zákoně, však bude závazně specifikovat parametry, vlastnosti a podmínky, kterých tato řešení musí dosahovat a které musí splňovat, s maximálním využitím platných standardů EU, resp. celosvětově uznávaných technologických standardů.

Hlavní cíle v oblasti bezpečnosti elektronických komunikací:

- **do konce roku 2004:** ustanovit pracovní skupinu pro boj s počítačovou kriminalitou.
- **do konce roku 2004:** zpracovat Národní strategii informační bezpečnosti.
- **průběžně:** vybavit postupně čipovými kartami vedoucí a odborné pracovníky veřejné správy.
- **do konce roku 2005:** umožnit spolehlivé a bezpečné propojení orgánů veřejné správy.
- **do konce roku 2006:** definovat, legislativně ošetřit a následně zavést do praxe jednotný bezvýznamový národní identifikátor.

3.2. Informační vzdělanost

Informační vzdělanost je jedním z hlavních podmiňujících faktorů dalšího rozvoje České republiky a prosperity celého národního hospodářství.

Výzkumy a studie mnoha evropských zemí a mezinárodních organizací (Světová banka, OECD, ITU) ukazují, že rozvoj evropské ekonomiky závisí na přechodu od ekonomiky orientované na výrobu k tzv. znalostní ekonomice, tedy hospodářskému systému založenému na efektivním využívání a předávání znalostí a informací. Je jasné, že takový systém bude klást jiné a mnohem vyšší nároky na vzdělání a kvalifikaci občanů především v oblasti práce s informacemi a využívání moderních ICT.

Mezi hlavní bariéry využívání počítače a internetu v domácnosti patří zejména nedostatečná představa o možnostech jejich využití a také strach z prvních začátečnických kroků. Je však zřejmé, že širší využívání těchto technologií ve všech oblastech života může výrazně napomoci řešení řady aktuálních problémů v ekonomické a sociální oblasti, jako je např. vysoká nezaměstnanost nebo rozdílné tempo rozvoje různých regionů. Rozvoj počítačové gramotnosti v České republice proto vláda považuje za klíčový pro rozvoj celé ekonomiky a společnosti vůbec.

Cílem vlády je rozšíření základní počítačové gramotnosti během čtyř let alespoň na polovinu naší populace. Základním nástrojem v této věci je kromě systematické podpory informační vzdělanosti na všech stupních škol i Národní program počítačové gramotnosti, jehož cílem je umožnit začátečnickům osvojit si základní dovednosti při práci s počítačem. Program je realizován ve spolupráci se soukromým sektorem. Prioritou vlády je rovněž rozšiřování ICT ve školství, jež je součástí Státní informační politiky ve vzdělávání. Vhodné využívání moderních technologií ve výuce se projeví schopností žáků zvládnout učivo za kratší čas a lepší schopností zpracování informací.

Vláda hodlá usilovat o vytvoření legislativních, organizačních a technických předpokladů pro shromažďování, trvalé uchování a zpřístupnění publikovaných digitálních dokumentů jako důležité složky kulturního dědictví. Vláda podpoří využití informačních technologií pro ochranu a široké zpřístupnění kulturního dědictví ze sbírek archivů, knihoven a muzeí. Knihovny a další paměťové instituce by měly zajistit rovný přístup k tradičním i elektronickým informačním zdrojům pro oblast vzdělávání, výzkumu, vývoje a podnikání.

3.2.1. Informatizace vzdělávacích institucí

Vláda považuje za potřebné, aby se rychlost připojení vzdělávacích institucí (tj. škol, vědecko-výzkumných institucí a knihoven) k internetu zvyšovala přednostně před ostatními subjekty veřejné správy. Při vybavování vzdělávacích institucí ICT a připojením k internetu hodlá vláda v maximální míře prosazovat princip sdružování finančních prostředků z více zdrojů. Strategie vlády v oblasti informatizace škol, včetně konkrétních projektů, je pak dána Státní informační politikou ve vzdělávání (SIPVZ), jejíž aktualizace a realizace je v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Vláda považuje za správné, aby při provozu a využívání ICT ve vzdělávacích institucích mělo přednost využití jejich vlastního potenciálu. Metoda outsourcingu by měla být využívána tam, kde vlastní potenciál vzdělávacích institucí na zadané úkoly nestačí.

Stát nepovažuje za správnou jakoukoli exkluzivitu komerčních subjektů ve vztahu ke školství, ani pokud jde o poskytování ICT produktů a služeb. Efektivnost nákupu ICT produktů a využívání ICT služeb ve školství a v knihovnách hodlá vláda podpořit uzavíráním rámcových smluv s více prodejci a poskytovateli. Cílem těchto rámcových smluv je předjednat pro celou oblast vzdělávání výhodnější podmínky a umožnit vznik vzájemně alternativních nabídek, mezi kterými si školy budou samy vybírat.

Zvyšování informační gramotnosti učitelů se musí stát součástí základní výbavy absolventů příslušných fakult a dalšího vzdělávání učitelů v rámci systému dalšího vzdělávání.

Hlavní úkoly a cíle v oblasti informatizace vzdělávacích institucí:

- **do konce roku 2006:** dokončit připojení všech vzdělávacích institucí (včetně knihoven) k internetu.
- **průběžně:** dokončit vybavení vzdělávacích institucí ICT, s cílem dosáhnout a udržet alespoň evropský průměr vybavenosti (u škol zejména v počtu žáků na počítač, počtu učitelů na počítač, počítačů na školu a učebnu).
- **průběžně:** podporovat vytvoření odpovídající nabídky výuky informační gramotnosti a příležitostí pro elektronické vzdělávání jako součástí celoživotního vzdělávání.

- **průběžně:** zvyšovat rychlost přístupu k internetu vzdělávacích institucí s cílem dosáhnout alespoň evropského průměru v rychlosti přístupu.
- **průběžně:** systematicky zvyšovat informační gramotnost pracovníků vzdělávacích institucí (učitelů a knihovníků).
- **průběžně:** zvyšovat schopnost škol využívat ICT, technologie e-learningu a vzdělávacího software, včetně jejich zavádění do výuky.

3.2.2. Informační gramotnost, e-learning, řešení problému digital divide

Informační gramotností je míněna schopnost uvědomit si a formulovat své informační potřeby, orientovat se v informačních zdrojích, vyhledat informace prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, tyto informace vyhodnotit a využít při řešení konkrétní životní situace či odborného úkolu.

Vláda považuje rozvoj informační gramotnosti za důležitou podmínku řešení současných problémů v oblasti ekonomické i sociální a dalšího rozvoje celé společnosti i její ekonomiky, kultury a celkové prosperity. Zároveň si uvědomuje, že informační gramotnost bude čím dál významnější součástí celkové vzdělanosti a bude čím dál více rozhodovat o kvalitě života celé populace i o možnostech uplatnění jednotlivců.

Za hlavní překážky na cestě k co nejvyšší informační gramotnosti vláda považuje:

- nedostatečnou motivaci a nízké povědomí o možnostech ICT,
- obavu z prvních začátečnických kroků, z údajné složitosti a náročnosti,
- nízkou dostupnost ICT produktů (zejména počítačů) a služeb (zejména připojení k internetu), danou jejich relativně vysokou cenou vzhledem ke kupní síle obyvatel,
- omezenou dostupnost možností, jak informační gramotnost získat a udržet si ji.

Absence či nedostatek informační gramotnosti vytváří u občanů tak silný handicap, že může vést k diferenciaci (rozvrstvení) obyvatelstva, resp. může takovouto diferenciaci dále prohlubovat. Jde o problém označovaný jako tzv. „digital divide“. Vláda považuje za naprosto nezbytné proti tomuto nebezpečí aktivně bojovat formou odstraňování překážek a podporou možností celoživotního vzdělávání v oblasti informační gramotnosti pro nejširší vrstvy obyvatelstva.

Významnou příležitost, jak učinit informační gramotnost dostupnější, spatřuje stát v technologiích a službách tzv. e-learningu a obecně ve vzdělávacím software. Proto hodlá podporovat jejich nasazení a využití jak ve sféře školství, knihoven a veřejné správy, tak i při vzdělávání nejširších vrstev obyvatelstva. Vláda si plně uvědomuje, že vzhledem k rychlému vývoji v oblasti ICT není získání informační gramotnosti jednorázovou záležitostí, ale má kontinuální charakter. Proto musí být součástí systému průběžného celoživotního vzdělávání.

Za základní článek celého systému celoživotního vzdělávání považuje stát školy, které musí poskytovat základy informační gramotnosti všem svým absolventům. Kromě toho chce vláda využít vzdělávací potenciál škol i k šíření informační gramotnosti mezi dospělou částí populace (formou kurzů pro veřejnost). Knihovny by měly zajistit rovný přístup k tradičním i elektronickým informačním zdrojům pro oblast vzdělávání, výzkumu, vývoje a podnikání.

Za další významný článek celého systému považuje stát také vzdělávací aktivity soukromého sektoru. Tyto aktivity hodlá podporovat na principu PPP (Public-Private Partnership). Příkladem je Národní program počítačové gramotnosti (NPPG), organizovaný a spolufinancovaný Ministerstvem informatiky. Tento projekt, který je určen úplným začátečníkům, považuje vláda za základ celoživotního vzdělávání v oblasti počítačové gramotnosti. Vedle této základní úrovně musí však existovat ještě vzdělávací programy vyšší úrovně.

Vláda dále považuje za nezbytné, aby existovala možnost objektivního hodnocení dovedností a znalostí v oblasti počítačové gramotnosti. Za základ zde považuje systém certifikací ECDL (European Computer Driving Licence). V cílovém stavu by součástí kvalifikace vybraných zaměstnanců veřejné správy měla být počítačové gramotnost včetně příslušné certifikace.

Nejširší vrstvy obyvatelstva hodlá vláda motivovat k získání a udržení vyšší informační gramotnosti také ekonomickými stimuly, které by snížily existující bariéry a usnadnily lidem jejich vlastní snahy vedoucí k získání či prohloubení informační gramotnosti. Za jednu z možných forem považuje daňové zvýhodnění nákupu počítačů pro použití v domácnostech a daňové zvýhodnění domácího přístupu k internetu.

Hlavní úkoly a cíle v oblasti informační gramotnosti, e-learningu a řešení problému digital divide:

- **do roku 2006:** rozšířit základní počítačovou gramotnost (na úrovni NPPG) alespoň na polovinu obyvatelstva.
- **do roku 2006:** dosáhnout základní certifikace počítačové gramotnosti u vybraných vedoucích a odborných pracovníků veřejné správy.
- **do konce roku 2004:** zavést daňové zvýhodnění pro pořízení domácího počítače a domácího přístupu k internetu.
- **průběžně:** vytvářet programy na rozvíjení všech složek informační gramotnosti.

3.3. Moderní veřejné služby on-line

3.3.1. Služby e-governmentu

Vláda chápe pojem „e-government“ jako transformaci vnitřních a vnějších vztahů veřejné správy pomocí ICT s cílem optimalizovat interní procesy. Jejím cílem je pak rychlejší, spolehlivější a levnější poskytování služeb veřejné správy nejširší veřejnosti a zajištění větší otevřenosti veřejné správy ve vztahu ke svým zákazníkům. Totéž se očekává i od samosprávy.

Hlavním cílem e-governmentu je zvýšení výkonnosti státní správy, které by mělo přispět především ke zjednodušení činnosti veřejnosti při styku s veřejnou správou. Cestou k dosažení tohoto cíle je podpora činnosti správních úřadů při plnění úkolů státní správy a samosprávy vytvořením pravidel komunikačního prostředí odpovídajících charakteru a obsahu úloh plněných státními orgány. Tato pravidla podpoří žádanou výměnu informací a budou nutnou podmínkou pro spolupráci jednotlivých informačních systémů ve veřejné správě. Dalším cílem je také vymezení procesně-správního charakteru činnosti správních úřadů a jeho odrazu ve funkcích informačních systémů, v zohlednění vzájemných vztahů vyplývajících z právního rámce fungování a zabezpečení předávání dat na základě stanovených práv a povinností.

Předpokladem pro koordinaci, vazby a zjednodušení spolupráce jednotlivých informačních systémů ve veřejné správě je i pokračování realizace sjednocené komunikační infrastruktury veřejné správy jako nástroje pro zajištění zabezpečené komunikace mezi orgány veřejné správy, mezi jednotlivými místy výkonu veřejné moci, mezi veřejnou správou a subjekty vně veřejné správy.

Pro zajištění koordinované komunikace mezi jednotlivými informačními systémy veřejné správy, z důvodu zajištění srovnatelné kvality služeb v celé zemi a pro zpřehlednění komunikace občanů s úřady je potřeba přehodnotit i pohled na roli standardů. Cílem by měla být především účelnost a kvalita obsahu schvalovaných pravidel a orientace na využívání otevřených, a především v praxi ověřených mezinárodních standardů (např. konsorcia W3C). Stejným směrem se ubírají i aktivity Evropské komise, jejímž cílem je zajistit interoperabilitu služeb e-governmentu na území celé Evropské unie. Za tím účelem připravuje metodická pravidla, na něž mohou navazovat i konkrétní právní předpisy EU. Do přípravy těchto dokumentů se Česká republika průběžně zapojuje a přijaté závěry budou promítnuty i do národního prostředí. Zároveň hodlá Česká republika dodržet požadavky eEurope 2005 a podporovat používání otevřených standardů.

Vláda ČR nebude ovlivňovat využívání softwaru s otevřeným zdrojovým kódem (tzv. OSS) ve veřejném sektoru, zajistí však zveřejnění souvisejících informací a mezinárodních doporučení v návaznosti na probíhající místní, národní a mezinárodní aktivity v této oblasti. Možnosti využití OSS ve veřejné správě budou průběžně ověřovány a vyhodnocovány.

Pro veřejnou správu musí platit zásada, že údaje, které již jednou fyzické a právnické osoby jednomu orgánu veřejné správy poskytly, nebudou zbytečně vyžadovány znovu. Orgány veřejné správy budou mít povinnost vycházet nejprve z údajů, které jsou jim již dostupné, a teprve následně mohou požadovat po fyzických i právnických osobách vyjádření, zda došlo ke změně údajů, a požadovat doplnění aktuálních či chybějících údajů. V případě zjištění změn či doplnění chybějících údajů budou mít orgány veřejné správy povinnost zajistit aktualizaci příslušných datových zdrojů. Nesmí docházet k bezdůvodnému opakovanému zapisování a ukládání těchto údajů. Omezí se tak opětovně vyžadování těchto údajů a existence nekonzistentních datových zdrojů ke stejnému problému v rámci veřejné správy.

Aby bylo možno naplnit výše zmíněnou zásadu, musí být zaznamenané informace, které má orgán veřejné správy k dispozici v elektronické formě v informačních systémech veřejné správy, resp.

v registrech veřejné správy, správné, aktuální, úplné, spolehlivě vedené, a tedy věrohodné, tzn. musí být v maximální možné míře v souladu s realitou (resp. s podklady). Proto budou vytvořeny, zabezpečeny a celou veřejnou správou společně využívány informace v nově pojatých registrech veřejné správy (zejména základní registr obyvatel, základní registr ekonomických subjektů, základní registr územní identifikace a základní registr nemovitostí), které budou sloužit jako aktuální a hodnověrné referenční informační (datové) zdroje pro jiné registry a ostatní informační systémy veřejné správy, příp. i pro informační systémy mimo veřejnou správu. Řada informací z registrů veřejné správy bude k dispozici i přímo občanům.

Problematika registrů není v zásadě na úrovni EU nijak regulována. Vychází se z předpokladu, že klíčovou otázkou výměny informací je tzv. interoperabilita jednotlivých informačních a komunikačních systémů veřejné správy. Tato oblast je na evropské úrovni koordinována v rámci programu IDA. Evropská komise vydala tzv. Evropský rámec interoperability (European Interoperability Framework) – metodický dokument pro zajištění interoperability v oblasti poskytování elektronických služeb veřejné správy. Součástí tohoto programu jsou i např. aktivity v oblasti metadat.

Výměna dat mezi různými informačními systémy veřejné správy bude probíhat vždy formou výměny datových zpráv mezi aplikacemi, tzn. jednoznačně strukturovanými dotazy na obsah dat, která jsou v působnosti jiného orgánu veřejné správy. Vláda vychází z předpokladu, že jednotlivé subjekty veřejné správy provozují vlastní informační systémy na podporu vlastních agend, a za svůj úkol považuje především vytvoření pravidel komunikačního prostředí mezi subjekty veřejné správy a jejich informačními systémy. Tato pravidla zahrnují jak legislativní vymezení kompetencí, pravomocí a úloh plněných státními a samosprávnými orgány, tak i vymezení procesně-správního charakteru činností jednotlivých subjektů veřejné správy při dodržení požadované bezpečnosti a ochrany informací. Dále tato pravidla zahrnují standardy rozhraní pro vzájemnou komunikaci informačních systémů veřejné správy mezi sebou i s občanem jako uživatelem služeb e-governmentu.

Vláda hodlá usilovat o to, aby byl u co nejvíce agend veřejné správy umožněn přístup on-line způsobem, a hodlá motivovat občany k tomu, aby jej co nejvíce používali. Na druhé straně stát nehodlá rušit tradiční formy poskytování služeb občanům. S ohledem na míru využití on-line verzí agend však bude usilovat o to, aby tradiční formy poskytování služeb mohly být poskytovány úsporněji.

Zásady e-governmentu musí reflektovat druhou etapu reformy veřejné správy (procesní reformu). Součástí analýzy současného stavu procesů ve veřejné správě musí být i zmapování informačních systémů jednotlivých složek veřejné správy. Jako nutnost se jeví v první řadě trvalé zkvalitňování obsahu informačních systémů a následné budování uživatelských aplikací.

Vláda bude usilovat o racionalizaci a zdokonalování dalších administrativních činností vykonávaných orgány veřejné správy.

Za hlavní rozhraní celého systému služeb v rámci e-governmentu vůči jeho uživatelům (občanům) vláda považuje Portál veřejné správy. Ministerstvo informatiky je na národní úrovni koordinátorem rozvoje informačních systémů veřejné správy a budování e-governmentu, přičemž budování elektronických informačních služeb v jednotlivých sektorech je odpovědností jednotlivých resortů.

Vzhledem k větší otevřenosti systému k ostatním orgánům veřejné správy předpokládá druhá etapa projektu Portál veřejné správy rozvoj následujících funkcionalit:

- 1) Vytvoření webové služby pro aktualizaci Adresáře úřadů veřejné správy
- 2) Rozšíření Adresáře veřejné správy o agendy veřejné správy
- 3) Úřední desky
- 4) Vytvoření webové služby pro Životní situace

Vláda rovněž považuje za prioritu vytvořit alternativní nabídku míst veřejného přístupu k internetu. V současnosti tvoří nejrozsáhlejší síť veřejně přístupných institucí, které nabízejí přístup k internetu, veřejné knihovny. Vláda předpokládá, že se tato síť bude v nejbližších letech dále dynamicky rozvíjet, neboť ustanovení v knihovním zákoně¹ předpokládá, že všechny knihovny poskytující veřejné knihovnické a informační služby budou do konce roku 2006 schopny poskytovat služby prostřednictvím internetu. Během roku 2004 bude napojeno na internet přibližně 1700 knihoven, takže přibližně 76 % obyvatel bude žít v místě, kde knihovna nabízí veřejný internet. Knihovny jsou díky

¹ Knihovní zákon č. 257/2001 Sb., § 24, odst. 2.

svému zaměření a atmosféře vhodné jak jako jedno z možných kontaktních míst veřejné správy, tak jako informační centrum.

Pro usnadnění styku občanů s veřejnou správou budou dále budována kontaktní místa veřejné správy. Jejich úkolem je poskytnout občanům informace o veřejné správě a umožnit řešení agend souvisejících se řešením tzv. životních situací dostupných on-line na jednom místě. Roli kontaktního místa mohou plnit i obce a kraje.

Podpůrným projektem e-governmentu je také využití sítě s. p. Česká pošta jako kontaktního místa veřejné správy. Díky investicím, které Česká pošta v průběhu uplynulých 10 let uskutečnila v oblasti ICT, jsou v současné době všechny pošty automatizované, většina poštovních služeb je podporována ICT a jsou připraveny pro první elektronické služby. Významnou skutečností také je, že Česká pošta má již řadu zkušeností i s poskytováním služeb státní správě (výplaty důchodů, výplaty sociálních dávek), které jsou většině občanů dostupné v místě jejich bydliště.

Většina služeb veřejné správy je v současnosti již dostupná on-line na úrovni informační, případně existuje možnost stažení formuláře. V nadcházejícím období proto bude vláda klást důraz především na rozvoj transakčních služeb.

Hlavními úkoly v oblasti e-governmentu jsou:

- **v roce 2005:** připravit legislativní úpravu pravidel pro výměnu dat mezi orgány veřejné správy a postavení základních registrů veřejné správy.
- **do roku 2005:** propojit základní informační systémy subjektů veřejné správy dostatečně efektivním, spolehlivým a bezpečným způsobem.
- **do roku 2005:** umožnit přístup k autorizovaným výpisům z registrů a rejstříků veřejné správy, které občané potřebují pro vyřizování agend, z kontaktních míst veřejné správy a z poboček České pošty.
- **do roku 2005:** eliminovat na nejnížší možnou míru povinnost občana předkládat orgánům veřejné správy dokumenty v listinné podobě, pokud si je mohou orgány mezi sebou poskytovat elektronicky.
- **do roku 2005:** zpřístupnit prostřednictvím Portálu veřejné správy (PVS) alespoň následující on-line služby pro občany:
 - služby portálového typu poskytující pomoc veřejnosti při řešení životních situací,
 - možnost podání daňového přiznání z příjmů fyzických osob,
 - žádost o vystavení osobních dokladů (občanský průkaz, cestovní doklad aj.),
 - možnost oznámení změny adresy on-line a na jednom místě,
 - žádosti o sociální dávky,
 - služby související s veřejným zdravotnictvím, a následující služby pro podnikatele:
 - vyřizování sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců,
 - podávání daňového přiznání z příjmů právnických osob,
 - podávání přiznání k dani z přidané hodnoty a spotřební dani,
 - zjednodušení vyplňování a podávání statistických výkazů on-line,
 - pokračovat v zavádění celních deklarací v oblasti elektronického celního řízení.

3.3.2. Elektronické zadávání veřejných zakázek (e-procurement)

Využívání ICT k zadávání veřejných zakázek může zvýšit efektivitu, zlepšit kvalitu a využití prostředků vynaložených na nákupy veřejné správy, vést k úsporám a ke zlepšení kontrolovatelnosti veřejných výdajů.

Neexistence jasných pravidel v EU byla zatím překážkou rozšíření elektronického zadávání veřejných zakázek v Evropě. Nadcházející závěrečné přijetí legislativního souboru k zadávání veřejných zakázek, který obsahuje konkrétní pravidla pro elektronické zadávání veřejných zakázek, by mělo znamenat obrat v rozšíření elektronického zadávání veřejných zakázek v EU, resp. členských státech. Tento legislativní soubor bude následně transponován do právního řádu ČR. V rámci tříletého Akčního plánu pro e-procurement stanoví Evropská komise veškerá legislativní a nelegislativní opatření, která je nutno přijmout pro odstranění překážek přeshraničnímu elektronickému zadávání veřejných zakázek a zajištění interoperability systémů elektronického zadávání zakázek.

Vláda ČR považuje nástroje e-procurementu za vhodný prostředek zlevnění, zefektivnění a zprůhlednění všech nákupů v rámci veřejné správy. Proto hodlá maximálně podporovat používání elektronických tržišť.

Hlavní úkol v oblasti e-procurementu:

- **do roku 2006:** používat elektronická tržiště v celé oblasti veřejné správy pro všechny druhy nákupů v ceně nad 100 000 Kč.

3.3.3. e-Zdravotnictví

Vláda si uvědomuje, že využití nejmodernějších ICT je významnou podmínkou pro dostupnost a kvalitu zdravotnické péče, a hodlá je aktivně podporovat. Současně chápe nasazení ICT jako cestu ke zefektivnění poskytované péče a k dosažení vyšší kvality života občanů.

Své aktivity v oblasti identifikace pacientů, zpřístupnění zdravotnické dokumentace a propojení a spolupráce subjektů poskytujících zdravotní péči hodlá stát realizovat v úzké vazbě na stejně zaměřené aktivity EU, tak aby bylo dosaženo maximální kompatibility.

Pro poskytování veřejných zdravotnických informací a služeb, např. o zdravém životním stylu, stavu znečištění, o možnostech prevence, dostupnosti péče, telekonzultací atd. hodlá vláda využít stejných prostředků, jako pro poskytování dalších on-line služeb v rámci e-governmentu, tedy především Portálu veřejné správy.

Hlavní úkoly v oblasti e-zdravotnictví:

- **postupně:** nahradit stávající průkazky pojištěnců zdravotních pojišťoven čipovými kartami, kompatibilními se standardy EU, v souladu s harmonogramem EU.
- **do konce roku 2006:** vybudovat informační síť propojující střediska poskytování zdravotní péče v ČR se středisky v EU a umožňující sdílení veřejných zdravotnických dat a koordinaci aktivit v případě ohrožení zdraví a života.
- **do konce roku 2005:** uvést do provozu systém poskytování veřejných zdravotnických informací.

3.4. Dynamické prostředí pro elektronické podnikání

Strategie státu v oblasti elektronického obchodu, včetně hlavních úkolů, je obsažena v samostatném dokumentu „Bílá kniha o elektronickém obchodu“, který vláda ČR vzala na vědomí 19. 5. 2003 usnesením č. 474/2003.

V souladu se závěry Bílé knihy vláda považuje za svůj úkol vytvořit stabilní a spravedlivé právní a regulatorní prostředí, rovné podmínky pro všechny subjekty a chránit veřejný zájem. Všechny zásahy státu musí být jasné, průhledné, technologicky neutrální a takové, aby nediskriminovaly žádné subjekty na trhu.

Vláda považuje za potřebné, aby byl rozvoj elektronického obchodu stimulován především potřebami soukromého sektoru a na základě požadavků a situace trhu. Hodlá však podporovat rozvoj elektronického obchodu také svým působením v roli zákazníka, aktivním chováním a modelovým užitím elektronických nástrojů ve veřejné správě.

Politika vlády a její legislativní aktivity v této oblasti musí být mezinárodně koordinovány, aby nebránily vzájemné spolupráci všech subjektů na jednotném evropském trhu.

4. Financování

Financování rozvoje informačních a komunikačních technologií a infrastruktur považuje stát obecně za úkol soukromého sektoru. Svou roli spatřuje zejména ve stimulaci takovýchto investic a ve vytváření stabilního prostředí pro investory. Vláda bude přednostně podporovat projekty využívající financování nebo spolufinancování z prostředků EU.

Investice soukromého sektoru přirozeně směřují do odvětví, kde je očekáván zisk, růst trhu, tržního podílu apod. Stát proto musí vytvářet příznivé legislativní i nelegislativní podmínky pro stimulování soukromých investic do odvětví nových technologií, zejména v regionech čelících strukturálním problémům, s vysokou nezaměstnaností, nevhodnou strukturou obyvatelstva či s obtížnou dopravní dostupností.

Specifická je situace v oblasti budování a provozování infrastruktury v rámci veřejné správy. Zde stát hodlá postupovat individuálně a volit mezi vlastním pořízením a provozem, outsourcingem a

nákupem služeb podle toho, co bude pro něj nejvýhodnější. V případě ICT pro krizové a nouzové situace, bezpečnost a obrany schopnost státu je nezbytné zajistit financování a provoz ze státních prostředků.

Velký význam stát přikládá konkrétním programům spolupráce veřejného a soukromého sektoru (tzv. Public – Private Partnership, PPP), které hodlá aktivně vyhledávat a podporovat.

Pro financování veřejných projektů (a veřejných částí společných projektů se soukromým sektorem) hodlá stát v maximální možné míře využívat možností vyplývajících pro ČR z členství v různých programech EU. Zde vidí vláda doposud velkou rezervu a považuje za potřebné pomoci také soukromým subjektům, aby mohly čerpat prostředky z těchto fondů.

Evropská unie nabízí členským státům poměrně široké možnosti, pokud jde o spolupráci na projektech a jejich spolufinancování. Členství v mnoha programech EU bylo již pro ČR otevřeno a realizuje se na stejném základě jako v případě členských států. V současné době se jedná zejména o 6. Rámcový program pro vědu a výzkum – podprogram IST (Information Society Technologies), program eTEN, IDA a eContent.

Podmínkou efektivního zapojení České republiky do těchto programů jsou návrhy projektů připravené v odpovídající kvalitě, v souladu s cíli daného programu, zabezpečení spolufinancování projektů z národních zdrojů a zabezpečení dostatečných implementačních kapacit.

Dalším významným nástrojem jsou Strukturální fondy EU, které v budoucnosti zřejmě budou hrát stále větší úlohu ve financování rozvoje vysokorychlostního přístupu (broadband) k internetu v odlehklých regionech, a to na základě národní strategie jeho rozvoje. Evropská komise shledala informační společnost jako prioritní oblast pro spolufinancování ze strukturálních fondů, se silným důrazem na stranu poptávky po službách a aplikacích. Cílem využití možností spolufinancování ze strukturálních fondů je nejen podpora rozvoje infrastruktury ve znevýhodněných regionech, ale též podpora poptávkové strany informační společnosti, spočívající v růstu schopnosti podniků využívat ke svým činnostem ICT. V zásadě je možné volit v tomto ohledu některou z následujících rozvojových koncepcí:

- Modernizace veřejného sektoru (kritické množství uživatelů služeb)
- Podpora poptávky soukromého sektoru (růst povědomí o přínosech využívání ICT)
- Podpora tvorby obsahu (financování tvorby obsahu, včetně služeb e-governmentu)
- Podpora počítačové gramotnosti (rozvoj uživatelských ICT schopností)

5. Vazba na celoevropské aktivity

Vláda chápe své aktivity v oblasti informační společnosti nikoli izolovaně, ale jako součást širokého spektra celoevropských aktivit soustředěných kolem Akčního plánu eEurope 2005.

Vláda hodlá i nadále úzce koordinovat své aktivity s evropskými a aktivně na nich participovat. Zároveň vláda hodlá pokračovat v aktivní účasti v mezinárodních strukturách a organizacích, mj. v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Mezinárodní telekomunikační unii (ITU) apod.

5.1. Výměna zkušeností, vzájemné informování, sdílení osvědčených postupů

Vláda hodlá aktivně koordinovat svou koncepci v oblasti informační a komunikační politiky aktivní účastí v Radě EU pro telekomunikace a v rámci řídicího výboru eEurope 2005, který dohlíží na vzájemnou koordinaci národních koncepcí a na jejich naplňování.

Vláda hodlá aktivně podporovat vzájemnou výměnu nejlepších zkušeností, vzájemné informování a sdílení vzorových řešení a osvědčených postupů (best practices) jak na národní úrovni, tak i na regionální a nadnárodní úrovni. Hodlá k tomu používat řadu standardních nástrojů a mechanismů, jako je např. pořádání konferencí a seminářů, aktivní účast na seminářích a konferencích a dále podpora nadnárodních oborových sítí (např. European SchoolNet, TeleCities, Eris@, Elanet apod.).

Vláda se aktivně zapojí do příprav II. fáze Světového summitu o informační společnosti (WSIS). Prioritou bude zejména napomáhat prostřednictvím výměny informací a expertních zkušeností překlenutí tzv. digital divide v méně rozvinutých státech světa.

5.2. Měření a vyhodnocování (benchmarking)

Pravidelné měření výsledků naplňování Státní informační a komunikační politiky bude založeno na metodice EU pro Akční plán eEurope 2005, případně na dalších dokumentech, což zajistí objektivitu měření a snížení nároků na zdroje pro měření a v neposlední řadě umožní porovnávat výsledky mezi jednotlivými členskými zeměmi EU.

Pokrok rozvoje informační společnosti v kandidátských zemích v rámci akčního plánu eEurope+ 2003 je již dnes z větší části měřen stejnými kritérii jako v členských státech EU a výsledky jsou porovnávány s výsledky z členských států.

Měřitelnost cílů pomáhá řešit i velmi obtížnou úlohu výběru programů a projektů, které budou realizovány, a naopak zamítnutí projektů méně efektivních. Přispívá tedy k soustředění zdrojů na ty aktivity, které nejlépe povedou k dosažení těch nejvyšších efektů v měřitelných kritériích. Následné měření v průběhu realizace a po ní ukáže skutečně dosažený pokrok a umožní objektivně zhodnotit efektivitu vynaložených zdrojů.

Hlavní úkoly v oblasti měření a vyhodnocování:

- do poloviny roku 2004 : zřídit pracovní skupinu pro sběr dat pro eEurope 2005.
- průběžně: zajistit sledování referenční ukazatelů eEurope 2005.

6. Shrnutí hlavních cílů – Akční plán

Nová „Státní informační a komunikační politika“ vychází především z Akčního plánu Evropské unie eEurope 2005 a má čtyři hlavní prioritní oblasti řazené podle významu, který jim vláda ČR přikládá:

- 1. **Dostupné a bezpečné komunikační služby**
- 2. **Informační vzdělanost**
- 3. **Moderní veřejné služby on-line**
- 4. **Dynamické prostředí pro elektronické podnikání**

ad 1: Dostupné a bezpečné komunikační služby

Pro rozvoj trhu elektronických komunikací vláda hodlá:

- **do poloviny roku 2004:** dokončit převzetí evropského regulačního rámce elektronických komunikací. Bude zajištěno prostřednictvím nového zákona o elektronických komunikacích.
- **průběžně:** analyzovat dopad regulačního rámce EU na trh elektronických komunikací v ČR.
- **průběžně:** pokračovat v liberalizaci trhu elektronických komunikací a vytvářet podmínky stimulační:
 - skutečnou a efektivní konkurenci na trhu (zejména dostupností propojení mezi operátory),
 - pokles koncových cen (zejména konkurencí v nabídce koncovým uživatelům),
 - efektivní využití již existujících prvků infrastruktury (zejména tzv. účastnických vedení),
- **průběžně:** podporovat další rozvoj trhu elektronických komunikací, s cílem:
 - a) vytvořit a trvale udržovat příznivé prostředí pro investice soukromého sektoru,
 - b) maximalizovat výhody plynoucí z konkurenčního prostředí pro všechny kategorie uživatelů.

Pro dostupnost přístupových služeb vláda hodlá:

- **co nejdříve:** splnit dosud nesplněný závazek z eEurope+ a výrazně přispět ke zlepšení dostupnosti úzkopásmového přístupu k internetu pro nejširší vrstvy obyvatelstva. Lepší dostupností je míněna jak plošná dostupnost po celém území ČR, tak i dosažení průměrné hladiny koncových cen (tj. včetně daní) EU nebo hladiny nižší, včetně stejného poměru mezi cenami v různých časových obdobích (špička, mimo špičku, víkendy atd.), a existence nabídky různých způsobů zpoplatnění, včetně plně paušálních.
- **do konce roku 2004:** určit pravidla přechodu na digitální televizní vysílání a dále průběžně podporovat jeho rozvoj.
- **průběžně:** podporovat rozvoj a dostupnost vysokorychlostního přístupu, s cílem:
 - vybavit do konce roku 2006 vysokorychlostním přístupem všechny subjekty veřejné správy,
 - co nejdříve zajistit dostupnost vysokorychlostního přístupu na celém území ČR.
- **do poloviny roku 2004:** připravit „Státní strategii pro vysokorychlostní přístup (broadband)“.

Pro bezpečnost elektronických komunikací vláda hodlá:

- **do konce roku 2004:** ustanovit pracovní skupinu pro boj s počítačovou kriminalitou.
- **do konce roku 2004:** zpracovat Národní strategii informační bezpečnosti.
- **průběžně:** vybavit postupně inteligentními čipovými kartami vedoucí a odborné pracovníky veřejné správy.
- **do konce roku 2005:** umožnit spolehlivé a bezpečné propojení orgánů veřejné správy (Intranet veřejné správy).
- **do konce roku 2006:** definovat, legislativně ošetřit a následně zavést do praxe jednotný bezvýznamový národní identifikátor.

Ad 2: Informační vzdělanost

Pro informatizaci vzdělávacích institucí vláda hodlá:

- **do konce roku 2006:** dokončit připojení všech vzdělávacích institucí k internetu.
- **co nejdříve:** dokončit vybavení vzdělávacích institucí ICT, s cílem dosáhnout alespoň evropského průměru vybavenosti a udržet jej (u škol zejména v počtu žáků na počítač, počtu učitelů na počítač, počítačů na školu a učebnu).
- **průběžně:** podporovat vytvoření odpovídající nabídky výuky informační gramotnosti a příležitostí pro elektronické vzdělávání jako součásti celoživotního vzdělávání.
- **průběžně:** zvyšovat rychlost připojení vzdělávacích institucí k internetu, s cílem dosáhnout alespoň evropského průměru v rychlosti přístupu.
- **průběžně:** systematicky zvyšovat informační gramotnost pracovníků vzdělávacích institucí (učitelů a knihovníků).
- **průběžně:** zvyšovat schopnost škol využívat ICT, technologie e-learningu a vzdělávacího softwaru, včetně jejich zavádění do výuky.

Pro zvýšení informační gramotnosti vláda hodlá:

- **do roku 2006:** rozšířit základní informační gramotnost (na úrovni NPPG) alespoň na polovinu obyvatelstva.
- **do roku 2006:** dosáhnout základní certifikace počítačových znalostí u vybraných vedoucích a odborných pracovníků veřejné správy.
- **do konce roku 2004:** zavést daňové zvýhodnění pro domácí počítače a domácí přístup k internetu.

Ad 3: Moderní veřejné služby on-line

V oblasti e-governmentu vláda hodlá:

- **do konce roku 2005:** připravit legislativní úpravu pravidel pro výměnu dat mezi orgány veřejné správy a postavení základních registrů veřejné správy.
- **do roku 2005:** propojit základní informační systémy subjektů veřejné správy dostatečně efektivním, spolehlivým a bezpečným způsobem.
- **do konce roku 2005:** umožnit přístup k autorizovaným výpisům z registrů a rejstříků veřejné správy, které občané potřebují pro vyřizování agend, z kontaktních míst veřejné správy a z poboček České pošty.
- **do roku 2005:** eliminovat na nejnižší možnou míru povinnost občana předkládat orgánům veřejné správy dokumenty v listinné formě, pokud si je mohou orgány mezi sebou poskytovat elektronicky.
- **do roku 2006:** zpřístupnit prostřednictvím Portálu veřejné správy (PVS) alespoň následující on-line služby pro občany:
 - služby portálového typu poskytující pomoc veřejnosti při řešení životních situací,
 - možnost podání daňových přiznání z příjmů fyzických osob,
 - žádost o vystavení osobních dokladů (občanský průkaz, cestovní doklad aj.),
 - možnost oznámení změny adresy on-line a na jednom místě,
 - žádosti o sociální dávky,
 - služby související s veřejným zdravotnictvím,a následující služby pro podniky:

- vyřizování a realizace plateb sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců,
- podávání daňového přiznání z příjmů právnických osob,
- podávání k dani z přidané hodnoty a spotřební dani,
- zjednodušení vyplňování a podávání statistických výkazů on-line,
- pokračovat v zavádění celních deklarací v oblasti elektronického celního řízení.

V oblasti e-procurementu vláda hodlá:

- **do roku 2006:** používat elektronická tržiště v celé oblasti veřejné správy pro všechny druhy nákupů v ceně nad 100 000 Kč.

V oblasti e-zdravotnictví vláda hodlá:

- **postupně:** nahradit stávající průkazky pojištěnců zdravotních pojišťoven čipovými kartami kompatibilními se standardy EU, v souladu s harmonogramem EU.
- **do konce roku 2006:** vybudovat informační síť propojující střediska poskytování zdravotní péče v ČR se středisky v EU a umožňující sdílení veřejných zdravotnických dat a koordinaci aktivit v případě ohrožení zdraví a života.
- **do konce roku 2005:** uvést do provozu systém poskytování veřejných zdravotnických informací.

Ad 5: Měření a vyhodnocování (benchmarking)

- do poloviny roku 2004 : zřídit pracovní skupinu pro sběr dat pro eEurope 2005.
- průběžně: zajistit sledování referenční ukazatelů eEurope 2005.

PŘÍLOHY

1. Výchozí podmínky ČR

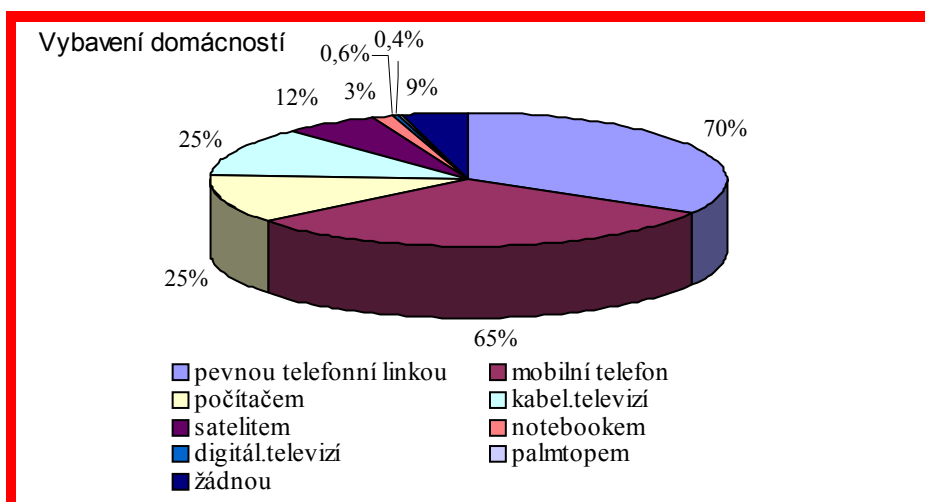
1.1. Analýza současné situace (SWOT)

Cílem SWOT analýzy je zhodnocení současných výchozích podmínek, které budou ovlivňovat nadcházející rozvoj informační společnosti v České republice. Zachycuje na jedné straně negativní aspekty, které by se v žádném případě neměly opomíjet, neboť mohou mít nežádoucí dopady na rozvoj české společnosti a ekonomiky, zároveň si však všímá také těch, které usnadňují rozvoj plnohodnotného využívání nových technologií v naší zemi a jichž je dobré efektivně využít.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • existence ústředního orgánu státní správy pro koordinaci rozvoje informační společnosti • vysoká penetrace prostředků mobilní komunikace • vysoká všeobecná gramotnost obyvatel • vysoce rozvinutá infrastruktura • rovnoměrné osídlení území • nezátíženost ČR zastaralými systémy a technologiemi, jako je tomu v mnoha vyspělých zemích 	<ul style="list-style-type: none"> • nízká penetrace ICT v domácnostech a vysoké relativní náklady na pořízení a provoz • nízké rozšíření vysokorychlostního přístupu (broadband) • nedostatečná administrativní kapacita pro využívání prostředků EU • nedocnění role a potenciálu informačních a komunikačních technologií pro rozvoj společnosti • nedůslednost v politické podpoře směru rozvoje informační politiky • nízká počítačová gramotnost veřejnosti a nedostatečná motivace k využívání moderních technologií

<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • integrace do EU • vysoká penetrace informačních a komunikačních technologií v podnikatelském sektoru a ve veřejné správě • reforma veřejné správy, finanční reforma 	<p>Hrozby</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedokončená faktická liberalizace telekomunikací • pomalá realizace opatření přijatých ve strategických dokumentech a pomalá implementace národní legislativy • neefektivní vynakládání prostředků na projekty, nedostatečná koordinace projektů • přetrvávající resortismus a nedostatečná vertikální spolupráce (centrální instituce, kraje, obce) • nedostatečné zapojení nových technologií ve školách při výuce • podceňování role výzkumu a inovací • narušování bezpečnosti a ochrany soukromí při užívání ICT
--	--

Zkušenosti České republiky z předchozího období realizace Státní informační politiky a Akčního plánu eEurope+ dokazují potřebu stanovení jasné vize a jejích cílů, prostředků pro jejich naplnění a v neposlední řadě i potřebu politického odhodlání.

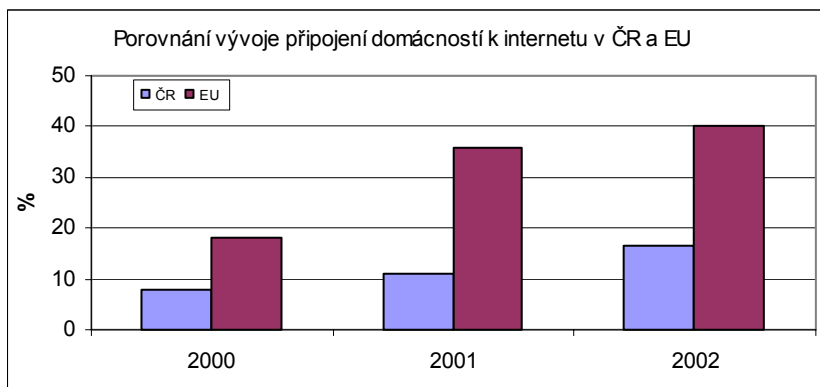
Vybavení domácností informačními a komunikačními technologiemi

Ze šetření ČSÚ vyplývá, že v polovině roku 2002 mělo potenciální možnost přístupu k internetu cca 26 % domácností (na základě vlastnictví kombinace pevné telefonní linky či mobilního telefonu s počítačem, notebookem či palmtopem), ale pouze 16,4 % domácností této možnosti skutečně využívalo.

Jako hlavní důvod, proč neužívají internet, domácnosti uváděly (více možností volby):

- internet nepotřebují (67 %)
- příliš nákladné pořízení zařízení (36 %)
- příliš vysoké ceny za přístup (21 %)
- nedostatek dovedností (17 %)
- možnost přístupu k internetu někde jinde (13 %)

Nepříznivý je pro ČR zejména ve srovnání se zeměmi EU pomalý trend nárůstu, jak ukazuje následující obrázek:

1.2. Shrnutí současného stavu a návaznost na dosavadní koncepci

1.2.1. Telekomunikace (elektronické komunikace)

V roce 1994, kdy byla zformulována vize dalšího rozvoje sektoru telekomunikací (v dokumentu „Hlavní zásady státní telekomunikační politiky“), byl hlavní důraz položen na rozvoj pevné telekomunikační sítě. Vytčeným cílem bylo zdvojnásobit do roku 2000 hustotu hlavních telefonních stanic. Prostředkem k dosažení tohoto cíle bylo udělení exkluzivity SPT Telecom (nyní ČESKÝ TELECOM, a. s.) v oblasti meziměstských a mezinárodních hovorů a vstup strategického partnera. Současně s tím bylo rozhodnuto o udělení dvou licencí pro mobilní síť GSM (v roce 1999 pak byla udělena ještě třetí GSM licence).

V následujících letech skutečně došlo k významnému zvyšování hustoty hlavních telefonních stanic. Zároveň však došlo i k velkému rozvoji mobilních sítí GSM, které na sebe dokázaly strhnout zájem zákazníků, a to na úkor poptávky po hlasových službách pevné sítě. Úkol zdvojnásobit do roku 2000 hustotu hlavních telefonních stanic se tak nakonec nepodařilo splnit nikoli z důvodu nedostatečné nabídky, ale již z důvodu absence poptávky. Přírůstek hlavních telefonních stanic ve veřejné pevné telefonní síti ČESKÉHO TELECOMU, a. s., se zastavil ve druhé polovině roku 2000 pod hranicí 4 milionů (koncem roku 2000 na 3,854 milionu) a od té doby neustále klesá. Naopak počet mobilních telefonů v průběhu roku 2000 poprvé překročil počet pevných linek – koncem roku 2000 bylo v ČR již 4,346 milionu mobilních telefonů a jejich počet nadále roste. V současné době je v ČR penetrace mobilních telefonů ve srovnání s počtem stanic (HTS) ve veřejné pevné telefonní síti více než dvojnásobná a dosahuje téměř 90 %, což je nad průměrem členských států EU, zatímco penetrace hlavních telefonních stanic v pevné síti dosahuje jen cca 36 HTS, což je podstatně pod průměrem EU.

V roce 2002 celkové tržby mobilních operátorů překročily tržby fixních operátorů. Česká republika je tak jednou z prvních zemí v Evropě, kde dochází k přímé konkurenci hlasových služeb poskytovaných na pevných a mobilních sítích. Cenová hladina mobilní hlasové služby, která je díky konkurenčním tlakům jednou z nejnižších v Evropě, již přímo působí na úroveň maloobchodních cen v hlasových službách fixních sítí.

Národní telekomunikační politika, přijatá v roce 1999 jako další koncepční dokument státu v oblasti telekomunikací, se soustředila především na přípravu otevření trhu telefonních služeb poskytovaných s využitím pevné sítě, jako poslední dosud neliberalizované části trhu, k 1. 1. 2001 a na další postupné kroky liberalizace. Nedokázala však již koncepčně reagovat na trend poklesu zájmu o hlasové služby pevných sítí v souvislosti s nárůstem zájmu o služby mobilních sítí a služby datové, a podle toho přehodnotit dříve stanovené priority a cíle. Záměry a cíle obsažené ve Státní informační politice a Národní telekomunikační politice se tak podařilo naplnit jen zčásti, neboť technologický vývoj a požadavky trhu se ubíraly jiným směrem, než uvedené dokumenty předpokládaly.

V roce 2000 byl přijat nový telekomunikační zákon (zákon č. 151/2000 Sb.), zřízen nezávislý regulační orgán (Český telekomunikační úřad) a následně od 1. 1. 2001 otevřen trh pevných hlasových služeb. Alternativním operátorům bylo umožněno získat potřebné licence a vstoupit na trh. Byly uzavřeny první propojovací dohody. Se zpožděním z roku 1999 byla realizována další liberalizační opatření: možnost volby operátora k 1. 7. 2002 (jako tzv. krátká individuální předvolba – CS, Carrier Selection), resp. k 1. 1. 2003 (trvalá předvolba: CPS, Carrier PreSelection), a přenositelnost čísel (NP,

Number Portability, k 1. 1. 2003). Proces rozvoje liberalizace byl pak v základních krocích dokončen zpřístupněním místních účastnických vedení (k 20. 8. 2003). Celkově je třeba konstatovat, že na území České republiky jsou plně dostupné hlasové služby v dostatečné kvalitě, a to jak z hlediska geografického, tak i ekonomického.

V důsledku nedostatečného uplatnění základních principů původního regulačního rámce Evropské unie však nebylo dokončeno rebalancování tarifů v pevných sítích. Tato skutečnost působí v současnosti protikonkurenčně. Dochází totiž de facto k dotování služeb přístupu k fixním sítím z ostatních služeb poskytovaných operátory na těchto sítích a k deformaci konkurenčního prostředí.

Pokud jde o datové služby, „Hlavní zásady státní telekomunikační politiky“ této oblasti nevěnovaly žádnou pozornost. Ještě v roce 1990 byla dokonce udělena desetiletá exkluzivita společnosti Eurotel na poskytování veřejných datových služeb (což zahrnovalo i poskytování přístupu k internetu). Exkluzivita však nakonec skončila předčasně, a to v polovině roku 1995. K liberalizaci datových služeb tak fakticky došlo zcela mimo zájem a vliv orgánů státu. Následoval rozvoj komerčního využití internetu v ČR a výrazný růst poptávky po datových službách.

Počátkem roku 1999, po protestech uživatelů internetu proti výraznému zdražení místního hovorného, byl zaveden speciální internetový tarif (Internet 99) pro vytáčené připojení k internetu. Tento tarif sice přinesl významné zvýhodnění pro uživatele vytáčeného připojení k internetu v době mimo špičku a během víkendů, kdy hodinová cena poklesla na jednu z nejnižších úrovní v rámci zemí OECD, cena ve špičce však zůstala naopak velmi vysoká. Tento stav na trhu fixního vytáčeného připojení se ale postupně zlepšuje. Objevily se již první nabídky paušálního způsobu zpoplatnění koncového zákazníka. Důsledkem toho by měla být vyšší dynamika rozvoje vytáčeného fixního přístupu, i když někteří uživatelé stále budou přecházet k jiným variantám přístupu přes mobilní operátory, bezdrátové WiFi technologie či kabelové televize.

Ani „Národní telekomunikační politika“ z roku 1999 se rozvojem internetu a dostupností přístupu k němu významněji nezabývala. Zabývá se jí až „Národní akční plán eEurope+ (Česká republika)“ přijatý vládou ČR v červnu 2001. Jeho prioritou je „levnější, rychlejší a bezpečný internet“, přičemž jako konkrétní úkol do konce roku 2002, byl stanoven: „Dosáhnout podstatného snížení ceny za přístup k internetu posílením konkurence nebo regulací cen a srovnáváním na evropské úrovni.“ Tento úkol zůstal nesplněn.

Stav liberalizace telekomunikací (elektronických komunikací) hodnotí tedy vláda tak, že dosud nebylo v rámci pevných sítí dosaženo dostatečně konkurenčního prostředí. Důvodů je několik: pozdní zavedení některých prokonkurenčních opatření (zejména volby operátora a zpřístupnění místní smyčky), nedostatky v legislativní úpravě (např. nemožnost proaktivního jednání regulátora), malá razance a pomalost regulátora při prosazování jeho rozhodnutí, ale také některá ochranná rozhodnutí státu ve vztahu k dominantnímu operátorovi pevných linek. Svoji roli hraje i nedocnění obecných trendů a příliš velký důraz na hlasové služby pevných sítí v letech 1992–1999 a samozřejmě i celková ekonomická situace státu, velikost trhu a v neposlední řadě i dosud nedokončená privatizace ČESKÉHO TELECOMU, a. s.

Očekávané efekty liberalizace se tedy zatím plně projeví jen v oblasti služeb mobilních sítí a v oblasti služeb pevných sítí jen u meziměstských a mezinárodních hovorů, zejména díky opatřením, jako je volba operátora. Přínosy liberalizace jsou zatím větší pro firemní zákazníky a výrazně menší pro tzv. rezidenční zákazníky, tedy domácnosti a drobné živnostníky.

Vláda proto považuje celkovou dostupnost přístupu k internetu pro nejširší veřejnost za nedostatečnou k tomu, aby motivovala uživatele k aktivní práci s internetem a k jeho intenzivnějšímu využití. Zatímco v EU má dnes přístup k internetu cca 40 % domácností (a toto procento stále rychle roste), v ČR má přístup k internetu jen cca 17 % domácností a od roku 2000 je tempo nárůstu tohoto podílu výrazně nižší než v členských zemích EU – naše zaostávání se tedy dále prohlubuje.

Celkový stav telekomunikačního trhu v ČR není natolik rozvinutý, aby bylo možné zcela ukončit jeho regulaci. Vláda proto považuje za nutné dále pokračovat v liberalizaci telekomunikačního trhu a aktivně ji podporovat.

1.2.2. Informační společnost

První ucelenou koncepcí státu v oblasti budování tzv. informační společnosti byl dokument „Státní informační politika – cesta k informační společnosti“ z roku 1999. Tento dokument stanovil celkem osm priorit, které pokrývaly následující tři oblasti:

- Informatizace veřejné správy,
- Informační gramotnost (vzdělávání),
- Elektronický obchod.

Největší pozornost byla věnována informatizaci veřejné správy, menší problematice dostupnosti internetu (viz předchozí kapitola). Na dokument „Státní informační politika – cesta k informační společnosti“ navázalo konkrétní rozpracování jednotlivých úkolů v podobě dokumentu „Akční plán realizace státní informační politiky do roku 2003“. Realizace mnoha konkrétních úkolů, zejména z oblasti informatizace veřejné správy, však byla bohužel ovlivněna nedostatkem finančních prostředků a rovněž obtížnou koordinací meziresortních aktivit.

Původní představy o budování monolitického „Státního informačního systému“ byly v rámci „Státní informační politiky“ z roku 1999 nahrazeny realističtější a modernější představou vzájemného propojení individuálních informačních systémů veřejné správy, které by poskytovaly širokou paletu služeb svým provozovatelům, celé veřejné správě i nejširší veřejnosti. Tato představa byla následně podrobněji rozpracována v materiálu „Koncepce budování informačních systémů veřejné správy“ ještě z roku 1999 a vyústila do vydání zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů. Jedním z klíčových úkolů „Koncepce budování informačních systémů veřejné správy“ bylo i vybudování a provoz jednotné národní komunikační infrastruktury, která by zajistila propojení jednotlivých resortů a jejich informačních systémů. Tento úkol vláda v roce 2001 přidělila jako zakázku ČESKÉHO TELECOMU, a. s., který následně uzavřel se státem exkluzivní Rámcovou smlouvu na budování komunikační infrastruktury veřejné správy. Realizace projektu však trvale naráží na projektovou nepřipravenost a nevyjasněné financování.

V roce 2000 byl přijat zákon o elektronickém podpisu, který vymezil právní rámec elektronické komunikace, i když masivnějšímu rozšíření užívání elektronického podpisu stále brání řada překážek. Jde především o relativně vysokou cenu za pořízení certifikátu a malou využitelnost e-podpisu ve veřejné správě, tedy malý počet aplikací umožňujících transakční operace s veřejnou správou. Změnu v tomto směru by měl přinést v roce 2003 spuštěný Portál veřejné správy, resp. jeho transakční část.

Systémově nedořešena dosud zůstává otázka vymezení vzájemné spolupráce a komunikace jednotlivých registrů a dalších datových zdrojů státní správy a samosprávy. Aktuálním úkolem je také informatizace jednotlivých agend veřejné správy. Řešení právních otázek v rámci informační společnosti tam, kde je to vhodné, je pak jednou z dlouhodobých priorit vlády.

Problematika informační gramotnosti byla v roce 2000 vydělena do samostatného koncepčního dokumentu „Státní informační politika ve vzdělávání (SIPVZ)“ v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Následně byl připraven a schválen Plán I. etapy realizace SIPVZ a byla spuštěna realizace jeho projektů PI až PIII. V rámci projektu PIII (Infrastruktura, známější spíše pod názvem „Internet do škol“) pak vznikla celorepubliková páteřní síť a jednotlivé školy byly připojeny k této nové páteřní síti, tzv. školskému intranetu. Kvůli vyšším nákladům projektu však původně alokované finanční prostředky nevystačily na připojení všech škol, nýbrž pouze části z nich. Cíle dosáhnout připojení všech škol na deklarované úrovni a zapojit informatiku do výuky nebylo dosaženo. Přes tyto nedostatky však projekt dosáhl jednoho z deklarovaných cílů a ČR se dnes řadí v počtu žáků na jeden osobní počítač nad průměr EU.

V roce 2003 byl mimo rámec SIPVZ spuštěn Národní program počítačové gramotnosti zaměřený na nejširší veřejnost bez dosavadních zkušeností s ICT technologiemi. Ve spolupráci státu zastoupeného Ministerstvem informatiky a soukromého sektoru se podařilo vybudovat rozsáhlou síť školicích center (především ve školách), kde jsou pořádány kurzy pro naprosté počítačové začátečníky. Během roku 2003 absolvovalo NPPG přes třicet tisíc občanů.

V oblasti elektronického obchodu se podařilo připravit a přijmout samostatný koncepční dokument („Bílá kniha o elektronickém obchodu“). Na jejím základě již byla připravena novela zákona o elektronickém podpisu a návrh zákona o službách informační společnosti, transponující mj. tzv. směrnici ES o elektronickém obchodu a upravující odpovědnosti poskytovatelů. Další přílohy naleznete po schválení dokumentu na <http://www.micr.cz/scripts/detail.php?id=275>

**STRATÉGIA INFORMATIZÁCIE SPOLOČNOSTI
V PODMIENKACH SR**

1 Úvod

Informatizácia spoločnosti je chápaná ako **proces**, obvykle koncepčne riadený, smerujúci k maximálnemu využitiu potenciálu ponúkaného informačnými a komunikačnými technológiami (IKT) vo všetkých relevantných oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života. *Základným cieľom informatizácie spoločnosti je nová kvalita spoločenského, hospodárskeho a politického života, teda zvýšenie kvality života každého občana, a vytvorenie podmienok pre budovanie vedomostného hospodárstva využívaním metód a prostriedkov informatiky, vrátane IKT.*

Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR navrhuje realizáciu nasledujúcich krokov:

- 1) zhodnotenie **východiskovej situácie** v oblasti informatizácie spoločnosti v SR,
- 2) identifikácia **základných pilierov** informačnej spoločnosti, na ktorých je stratégia budovaná,
- 3) vytýčenie smerovania procesu informatizácie a určenie jeho **hnacích a hnaných** elementov v podmienkach SR určenie prioritných oblastí procesu,
- 4) vytvorenie **inštitučného a právneho** prostredia umožňujúceho dynamický rozvoj informačnej spoločnosti,
- 5) **akčný plán**, chápaný ako záväzný harmonogram činností vychádzajúcich z potrieb procesu informatizácie spoločnosti. Akčný plán obsahuje tri nosné programy korešpondujúce so základnými piliermi a podporné projekty, aby sa predišlo triešteniu zdrojov, vytvorilo sa v rámci procesu budovania jednotlivých pilierov konkurenčné prostredie, vytvorili sa podmienky pre programové financovanie procesu informatizácie spoločnosti a aby výsledky procesu boli jednoducho merateľné.

Základné princípy, z ktorých stratégia informatizácie spoločnosti vychádza sú:

- 1) **klientcentrismus**, alebo zameranie sa na koncového užívateľa (fyzických a právnických osôb, orgánov verejnej správy a samosprávy), ktorým je predovšetkým **občan**,
- 2) charakter **otvoreného dokumentu**, ktorý umožňuje adaptáciu k meniacim sa podmienkam a potrebám,
- 3) zákonitosti **voľného trhu** (ponuka a dopyt, konkurenciou stimulovaný rozvoj) počítajúca v rámci procesu s úzkou súčinnosťou štátnej a komerčnej sféry,
- 4) **programové financovanie** schopné zabezpečiť prostriedky z rozpočtu priebežne, počas obdobia potrebného na realizáciu projektov,
- 5) **koncepčnosť** a **postupnosť** pri realizácii.

2 Východiská stratégie

Systémové problémy rozvoja informačnej spoločnosti v SR možno stručne zhrnúť do nasledovných bodov:

- nedostatočná politická podpora informatizácie spoločnosti a chýbajúce inštitucionálne zabezpečenie tohto procesu,
- absencia strategickej vízie rozvoja informačnej spoločnosti v podmienkach SR,
- neujasnené kompetencie a nejestvujúca koordinácia inštitúcií verejnej správy, zodpovedných za rôzne aspekty a oblasti procesu informatizácie spoločnosti,

- absencia komplexného regulačného rámca (legislatíva, normy, štandardy), podporujúceho systémové zavádzanie IKT,
- roztrieštenosť finančných zdrojov.

Ako účinná podpora procesu informatizácie spoločnosti sa následne javia tieto opatrenia:

- vytvorenie inštitucionálnej podpory na odbornej i administratívno-legislatívnej úrovni, v ktorej rámci sa zabezpečí optimálne rozdelenie kompetencií a dôsledná koordinácia domácich a medzinárodných aktivít,
- zabezpečovanie zdrojov a financovanie procesu informatizácie spoločnosti s tým, že cieľom je koncentrácia prostriedkov na vybrané nosné programy – piliere – identifikované v Akčnom pláne a z týchto vychádzajúce programovo orientované plánovanie rozpočtových prostriedkov,
- vytvorenie vhodného právneho prostredia (legislatíva, štandardy, normy) pre trvalo udržateľný a dynamický rozvoj informačnej spoločnosti.

3 Ciele stratégie

Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR si kladie za cieľ vytvoriť podmienky pre:

- koordinované, koncepčné a teda efektívne vynakladanie verejných financií do procesu informatizácie spoločnosti,
- budovanie vedomostného kapitálu a konkurencieschopnosti obyvateľstva,
- zefektívnenie výkonu verejnej správy a zvyšovanie administratívnych kapacít,
- zabezpečenie transparentnosti a zníženie korupcie vo verejnej správe.

4 Vytváranie celospoločenských podmienok pre proces informatizácie spoločnosti

Vytváranie celospoločenských podmienok pre informatizáciu spoločnosti je potrebné vidieť v nasledujúcich rovinách:

- budovanie základných pilierov informatizácie,
- riadenie procesu informatizácie,
- financovanie procesu informatizácie,
- legislatívne prostredie procesu informatizácie.

4.1 Budovanie základných pilierov informatizácie

Dosahovanie cieľov informatizácie spoločnosti znamená vybudovanie základných pilierov informatizácie, ktoré vytvoria podmienky pre rozšírenie informačných a komunikačných technológií vo všetkých oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života. Základnými piliermi informatizácie spoločnosti sú:

- obsah – informácie a služby,

- ľudia – hlavne zvyšovanie ľudských kapacít a zručností,
- infraštruktúra.

4.1.1 Obsah – informácie a služby

Pod obsahom a službami informačnej spoločnosti chápeme dostupný elektronický obsah a aplikácie, ktoré používateľ informačných služieb môže využívať pre svoje potreby. Stimulácia vytvárania ponuky elektronických služieb je jedným z významných katalyzátorov procesu informatizácie a teda obsah považujeme za **hnací element procesu**. V tomto sa úloha štátu javí ako nezastupiteľná.

Charakter obsahu, za ktorý zodpovedá štát, je rámcovo daný a presne klasifikovaný v programe eEurope+. Služby poskytované v rámci informačnej spoločnosti budú mať nasledujúce charakteristiky:

- **otvorené** – trvalo dostupné pre všetkých používateľov,
- **rýchle** – eliminujúce čakanie kombináciou adekvátnych technológií, obsahovým usporiadaním a procesných zabezpečením,
- **dôveryhodné** – pre používateľov budú poskytované dostatočné garancie pre:
 - kvalitu, úplnosť, aktuálnosť a relevanciu obsahu a služieb informačnej spoločnosti,
 - bezpečnosť a ochranu súkromia používateľov využívajúcich služby informačnej spoločnosti,
- **jednoduché** – procesy a služby budú štandardizované a inter-operabilné za predpokladu, že účastníci (tvorcovia a užívatelia) majú požadované zručnosti,
- **všade prítomné** – prístup prostredníctvom rozmanitých technológií je umožnený všetkým. Rozmanitosť prístupov predpokladá vysoký stupeň integrácie výstupov,
- **prirodené** – prístup k obsahu a jeho štruktúra sú prispôsobené užívateľom, nie naopak,
- **inteligentné** – s cieľom obmedzenia redundancie a neprehľadnosti.

Pre poskytovanie obsahu a služieb štátu je nevyhnutné vybudovanie **centrálneho prístupového bodu** – portálu.

4.1.2 Ľudia

Ľudský potenciál (používatelia) vytvárajú dopyt po elektronických službách a tým aj tlak na zabezpečovanie ponuky služieb informačnej spoločnosti. Zároveň, rastúci dopyt po rýchlejších, užitočnejších, spoľahlivejších, aktuálnejších a kvalitnejších informáciách a službách zvyšuje nároky na zručnosti, vedomosti a administratívne kapacity ich poskytovateľov. **Ľudia tvoria o používajú obsah.**

Systematické budovanie ľudského kapitálu so zameraním na vedomosti a zručnosti potrebné pre uplatnenie sa vo vedomostnej ekonomike a v informačnej spoločnosti má byť od roku 2003 prioritou Európskej únie a kľúčom k plneniu ambiciózných cieľov **Lisabonskej stratégie**.

4.1.3 Infraštruktúra

Pod pojmom infraštruktúra rozumieme **celkové prostredie**, ktoré je nevyhnutné pre uskutočňovanie cieľov informatizácie spoločnosti a bezprostredne pôsobí na rozvoj elektronických

služieb informačnej spoločnosti. Infraštruktúra vytvára podmienky, ktoré stimulujú ponuku, ale aj dopyt po službách informačnej spoločnosti.

Pod infraštruktúrou je možné chápať nasledujúce komponenty:

- súbor **technických a programových prostriedkov**, ktoré sú potrebné pre zabezpečovanie poskytovania služieb informačnej spoločnosti, ako aj pre schopnosť používateľov tieto služby využívať (výpočtová technika, systémové prostredie, aplikácie, atď.),
- **komunikačné prostredie**, potrebné pre zabezpečenie spojenia medzi poskytovateľmi služieb a ich používateľmi,
- **bezpečnostné prostriedky** a technológie, ktoré slúžia na zabezpečenie služieb pred ich možným zneužitím.

Táto infraštruktúra by mala byť všeobecne **dostupná** a technologicky **interoperabilná**. Mala by vytvárať **rovnocenné podmienky** pre zapojenie subjektov do procesu informatizácie.

4.2 Riadenie procesu informatizácie

Ako je zrejmé z vyššie uvedených pilierov informatizácie spoločnosti, budovanie informačnej spoločnosti má nadrezortný charakter a úlohy v tejto oblasti sa musia zabezpečovať koordinovane z úrovne štátu v súčinnosti s podnikateľskou sférou a mimovládny sektorom. Štát má v tejto oblasti nezastupiteľnú úlohu, pričom jeho poslaním je zabezpečovať:

- koordináciu činnosti ÚOŠS a samosprávy v procese budovania informačnej spoločnosti,
- vhodné motivačné prostredie pre komerčnú sféru a mimovládny sektor pre ich aktívnu participáciu v procese budovania informačnej spoločnosti.

Vzhľadom na existujúce kompetenčné rozdelenie úloh spojených s naplňovaním cieľom a budovania pilierov informačnej spoločnosti, aj na úrovni štátu musí existovať jednotná koordinácia prekračujúca kompetencie jednotlivých rezortov. Z tohto dôvodu sa v existujúcej situácii javí najvhodnejšie zriadenie inštitútu **Vládneho splnomocnenca pre informatizáciu spoločnosti**. Z hľadiska existujúcich kompetencií je vhodné koordinovať úlohy splnomocnenca vlády s činnosťou MDPT SR, preto funkcia splnomocnenca by mala byť **zriadená v rámci MDPT SR**.

Výhľadovo je po vzore ostatných krajín v relatívne krátkej dobe **nutné uvažovať o zriadení ÚOŠS špecializovaného na tento účel**, pretože inak nebude možné v budúcnosti kapacitne zastrešiť a riešiť všetky úlohy, ktoré budú naďalej z oblasti informatizácie vyplývať.

4.3 Financovanie informatizácie spoločnosti

Financovanie procesu informatizácie v súčasnosti prebieha na rezortnej úrovni. To umožňuje realizovať rozvojové programy výlučne s rezortnou pôsobnosťou. Takáto organizácia financovania je však nepostačujúca. Pre financovanie procesu informatizácie je potrebné financovať tento proces na nasledujúcich úrovniach:

- **rezortná úroveň** – financovanie projektov realizovaných v rámci jednotlivých rezortov a rámci jednotlivých rozpočtových kapitol,
- **nadrezortná úroveň** – financovanie projektov s nadrezortnou pôsobnosťou. Finančné prostriedky budú rozpočtované v rámci kapitoly MDPT SR pre Úrad vládneho splnomocnenca pre informatizáciu,
- **prostriedky EÚ** – proces informatizácie spoločnosti môže byť financovaný taktiež prostredníctvom čerpania štrukturálnych fondov EÚ (najmä Európsky sociálny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja) V oblasti výskumu a vývoja je potrebné využiť 6.

rámcový program a pri vzdelávacích aktivitách spolupracovať so školami a využívať komunitárne programy.

- **d'alšie zdroje financovania** – v súlade s doporučeniami programu eEurope+ je možné využiť zdroje financovania z prostriedkov Európskej investičnej banky, Európskej banky pre výskum a vývoj, Svetovej banky.

Jedným zo zdrojov financovania procesu informatizácie spoločnosti môžu byť rezervy vo využívaní existujúcich finančných prostriedkov vkladných do budovania a prevádzky rôznych informačných systémov. Perspektívnou centralizáciou procesov obstarávania na vybrané komodity je možné dosiahnuť výraznejšie lepších podmienok a takto ušetrené finančné zdroje využiť na financovanie rozvojových projektov v oblasti informatizácie verejnej správy. V konečnom dôsledku implementácia nových informačných a komunikačných technológií vedie k šetreniu času, peňazí a ľudí a aj preto je jedným zo základných predpokladom naplnenia cieľov Lisabonskej stratégie.

4.4 Legislatívne prostredie procesu informatizácie

Legislatíva musí reagovať na **nové problémy**, ktoré prináša používanie IKT na prenos, spracovávanie a uchovávanie osobných údajov, dôverných informácií a údajov tvoriacich predmet štátneho či obchodného tajomstva, ochrana dôvernosti, autentickosti a integrity údajov, ako aj komplexne podporovať efektívnu aplikáciu princípov e-bussiness a e-government v spoločnosti.

Platnú legislatívu treba upraviť v dvoch úzko previazaných oblastiach. V prvom rade sú potrebné legislatívne úpravy podporujúce samotný **proces informatizácie**. Sem možno zaradiť dobudovanie inštitúcií, ako sú štandardizačné, skúšobné a certifikačné authority, inštitúty ochrany údajov, úpravy činnosti prevádzkovateľov informačných systémov atď. Druhou oblasťou sú legislatívne úpravy jestvujúcich činností, najmä v súvislosti s **použitelnosťou údajov v elektronickej forme na právne úkony**, ako aj činností vyvolaných informatizáciou t. j. modifikácia právnych úprav na získavanie, zhromažďovanie, spracúvanie, uschovávanie, prenosy, poskytovanie a ničenie informácií.

Legislatívne zmeny nemôžu zostať na úrovni zákonov, ale sa musia premietnuť do podoby **technických noriem a štandardov**.

V legislatívnej oblasti je v súčasnosti prioritnou úlohou vypracovanie návrhu **zákona o informačných systémoch verejnej správy**, ktorý by nahradil dnes už nevyhovujúci zákon NR SR č. 261/1995 Z. z. o štátnom informačnom systéme tak, aby bol v súlade so štandardmi a normami EÚ a vytváral priestor pre ďalšie legislatívne normy v procese informatizácie spoločnosti.

5 Prioritné oblasti rozvoja

Zatiaľ čo piliere sú považované za nosné, prierezové a zároveň integrujúce prvky stratégie, prioritné oblasti tvoria stavebné bloky pilierov. **Obsah** je následne považovaný za prierez oblastí *informatizácia verejnej správy, vzdelávanie, výskum a vývoj, elektronický obchod a podnikanie a bezpečnosť a ochrana digitálneho priestoru*. Pilier **Ľudia** tvorí prierez oblastí *vzdelávanie, informatizácia verejnej správy a bezpečnosť a ochrana digitálneho prostredia*. Pilier **infraštruktúra** tvorí prierez pre *informačno-komunikačnú infraštruktúru, bezpečnosť a ochranu digitálneho prostredia a výskum a vývoj*.

Vzájomná súvislosť medzi piliermi a prioritnými oblasťami stratégie vytvára jednoduchý a pritom účelný rámec pre systematické a koncepčné budovanie informačnej spoločnosti. Tento:

- 1) obmedzí trieštenie zdrojov,
- 2) bude zmysluplne integrovať jednotlivé podprogramy a projekty tak, aby sa vzájomne podporovali a dopĺňali a tým dosiahli čo najväčší výsledný efekt,
- 3) zaručí efektívne využitie investovaných prostriedkov a vzniknuté prostredie zároveň umožní konkurenciu medzi jednotlivými konkrétnymi projektmi,
- 4) vytvorí podmienky pre transparentné budovanie informačnej spoločnosti bez duplicit a korupcie.

6 Záver

Prvá **Správa o pokroku** plnenia Akčného plánu eEurope+ z júna 2002 prezentovaná v rámci Európskej ministerskej konferencie v Ľubľane však posunula Slovenskú republiku do závesu kandidátskych krajín takmer vo všetkých relevantných ukazovateľoch. **Záverečná správa** prezentovaná na Ministerskej konferencii v Budapešti vo februári 2004 nevyznela pre nás o veľa lepšie.

Avšak, je potrebné priznať, že určitý pokrok nastal prijatím **Stratégie** a vyčlenením finančných prostriedkov v objeme **100 miliónov Sk** na oblasť informatizácie spoločnosti na rok 2004. V priebehu niekoľkých mesiacov, možno týždňov by mal začať fungovať **úrad splnomocnenca** vlády pri MDPT, ktorý by mal byť v roku 2005 posilnený na 25 zamestnancov. V neposlednom rade, zástupca Slovenska v Európskej komisii bol pridelený na komisariát pre podnikania a informačnú spoločnosť, čo tiež môže znamenať posuv vpred.

Tak ako to navrhuje Stratégia informatizácie spoločnosti začíname:

1. s postupným sústredením kompetencií v oblasti budovania informačnej spoločnosti na jeden koordinačný orgán – Splnomocnenca vlády SR pre informatizáciu spoločnosti, and následne na ÚOŠS vytvorený pre túto oblasť,
2. s vypracovaním návrhu zákona o informačných systémoch verejnej správy, ktorý by nahradil dnes už nevyhovujúci zákon NR SR č. 261/1995 Z. z. o štátnom informačnom systéme tak, aby bol v súlade so štandardmi a normami EÚ a vytváral priestor pre ďalšie legislatívne normy v procese informatizácie spoločnosti,
3. s budovaním jednotlivých pilierov informačnej spoločnosti plnením úloh vyplývajúcich z prioritných oblastí a Akčného plánu.

Rok 2004, inými slovami môže byť pre Slovensko v tejto oblasti rokom kľúčového zvratu. Či takýmto aj bude je do značnej miery v rukách nás všetkých. My, občania, totižto tvoríme každú spoločnosť. Aj informačnú.

**STRATÉGIA INFORMATIZÁCIE SPOLOČNOSTI
V PODMIENKACH SR
A
AKČNÝ PLÁN**

0. Obsah

Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR

1. Úvod	2
2. Východiská stratégie.....	3
3. Ciele stratégie	5
4. Vytváranie celospoločenských podmienok pre proces informatizácie spoločnosti	6
4.1 Budovanie základných pilierov informatizácie	6
4.1.1 Obsah – informácie a služby	6
4.1.2 Ľudia	7
4.1.3 Infraštruktúra	8
4.2 Riadenie procesu informatizácie.....	8
4.3 Financovanie procesu informatizácie.....	10
4.4 Legislatívne prostredie procesu informatizácie	12
5. Prioritné oblasti rozvoja.....	13
5.1 Informačno-komunikačná infraštruktúra.....	13
5.2 Informatizácia verejnej správy	14
5.3 Vzdelávanie	15
5.4 Elektronický obchod a podnikanie	16
5.5 Výskum a vývoj.....	16
5.6 Bezpečnosť a ochrana digitálneho prostredia	17
6. Záver	18

Akčný plán

Základné ciele a úlohy Akčného plánu	22
Úlohy Akčného plánu v podmienkach SR	23

Zoznam príloh (není súčasťou Dodatku Sborníku)

Príloha 1: Informačno-komunikačná infraštruktúra	
Príloha 2: Informatizácia verejnej správy	
Príloha 3: Vzdelávanie	
Príloha 4: Elektronický obchod a podnikanie	
Príloha 5: Výskum a vývoj	
Príloha 6: Bezpečnosť a ochrana digitálneho prostredia	

Zoznam použitých skratiek

1 Úvod

Informatizácia spoločnosti je chápaná ako koncepčne riadený **proces** smerujúci k maximálnemu využitiu potenciálu ponúkaného informačnými a komunikačnými technológiami (IKT) vo všetkých relevantných oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života. *Najdôležitejším prínosom informatizácie spoločnosti je nová kvalita spoločenského, hospodárskeho a politického života, teda zvýšenie kvality života každého občana, a vytvorenie podmienok pre budovanie vedomostného hospodárstva využívaním metód a prostriedkov informatiky, vrátane IKT.*

Predkladaný dokument **Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR a Akčný plán** navrhuje dôslednú realizáciu nasledujúcich krokov:

- 1) identifikácia **základných pilierov** informačnej spoločnosti, na ktorých je stratégia budovaná,
- 2) vytýčenie smerovania procesu informatizácie a určenie jeho **hnacích a hnaných** elementov,
- 3) vytvorenie **inštitučného a právneho** prostredia umožňujúceho dynamický rozvoj informačnej spoločnosti,
- 4) **akčný plán**, chápaný ako záväzný harmonogram činností vychádzajúcich z potrieb procesu informatizácie spoločnosti. Akčný plán obsahuje tri nosné programy korešpondujúce so základnými piliermi a podporné projekty, aby sa predišlo triešteniu zdrojov, vytvorilo sa v rámci procesu budovania jednotlivých pilierov konkurenčné prostredie, vytvorili sa podmienky pre programové financovanie procesu informatizácie spoločnosti a aby výsledky procesu boli jednoducho merateľné.

Základné princípy, z ktorých stratégia informatizácie spoločnosti vychádza sú:

- 1) **klientcentrismus**, alebo zameranie sa na koncového užívateľa (fyzických a právnických osôb, orgánov verejnej správy a samosprávy), ktorým je predovšetkým **občan**,
- 2) charakter **otvoreného dokumentu**, ktorý umožňuje adaptáciu k meniacim sa podmienkam a potrebám,
- 3) zákonitosti **voľného trhu** (ponuka a dopyt, konkurenciou stimulovaný rozvoj) počítajúca v rámci procesu s úzkou súčinnosťou štátnej a komerčnej sféry,
- 4) **koncepčnosť a postupnosť** pri realizácii.

Súčasťou dokumentu je 6 príloh. V prílohách sú opísané oblasti informatizácie spoločnosti, ktoré sú považované za prioritné.

Slovenská republika vydáva ročne rádovo niekoľko miliárd Sk na informatizáciu, avšak zaostáva takmer vo všetkých relevantných ukazovateľoch za ostatnými kandidátskymi krajinami EÚ. Vynakladané prostriedky, tak, ako to naznačuje posledná Správa o pokroku plnenia Akčného plánu eEurope+ (Progress Report eEurope+) zatiaľ neprispeli k výraznejšiemu rozvoju informačnej spoločnosti, ani k viditeľnému hospodárskemu oživeniu v tejto oblasti.

Nekonceptnosť a pasivita sú najčastejšími dôvodmi neefektívneho nakladania s verejnými financiami a s ľudským kapitálom. Preto je dôležité nielen predložiť stratégiu rozvoja informačnej spoločnosti, ale ju aj promptne a dôsledne realizovať.

2 Východiská stratégie

Systémové problémy rozvoja informačnej spoločnosti v SR možno stručne zhrnúť do nasledovných bodov:

- nedostatočná politická podpora informatizácie spoločnosti a chýbajúce inštitucionálne zabezpečenie tohto procesu,
- absencia strategickej vízie rozvoja informačnej spoločnosti v podmienkach SR,
- neujasnené kompetencie a nejestvujúca koordinácia inštitúcií verejnej správy, zodpovedných za rôzne aspekty a oblasti procesu informatizácie spoločnosti,
- absencia komplexného regulačného rámca (legislatíva, normy, štandardy), podporujúceho systémové zavádzanie IKT,
- roztrieštenosť finančných zdrojov.

Akákoľvek koncepcia rozvoja informačnej spoločnosti v SR musí v prvom rade predložiť systémové riešenie týchto nedostatkov. Nevyhnutné bude vykonanie auditu efektívnosti čerpania finančných prostriedkov na rozvoj informatiky v jednotlivých rezortov, vypracovanie záverov a prijatie súboru opatrení na jeho optimalizáciu. Doposiaľ takýto audit nebol vykonaný.

Keďže budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti má nadrezortný charakter, úlohy v tejto oblasti sa musia zabezpečovať koordinovane, tak z úrovne štátu a samosprávy, ako aj podnikateľskej sféry a mimovládneho sektora. V súčasnosti sú úlohy súvisiace s informatizáciou Slovenskej republiky zabezpečované v súlade s kompetenciami jednotlivých rezortov vyplývajúcich zo zákona NR SR č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov (kompetenčný zákon), podľa ktorého členenie je nasledovné:

- telekomunikačná infraštruktúra (MDPT SR),
- regulácia telekomunikačných činností (TÚ SR),
- vzdelávanie, všetky úrovne a formy (MŠ SR),
- bezpečnosť, ochrana dát a IT prostredia (pre utajovanú časť NBÚ SR), neutajovaná časť IT prostredia nemá inštitucionálne krytú oblasť bezpečnosti,
- elektronický obchod a podnikanie (MH SR),
- výskum, vývoj (MŠ SR),
- oblasť priestorovo orientovaných informačných systémov (ÚGKK SR),
- informatizácia verejnej správy (MV SR, ÚV SR),
- elektronické bankovníctvo (MF SR, NBÚ SR),

Takéto inštitucionálne zabezpečenie sa v súčasnosti javí ako nedostatočné a aj programové vyhlásenie Vlády SR zo dňa 4. 11. 2002 hovorí:

....Vláda prijme účinné opatrenia na podporu informatizácie spoločnosti doriešením inštitucionálnej podpory na odbornej a administratívno-legislatívnej úrovni, v ktorých rámci sa zabezpečí optimálne rozdelenie kompetencií a dôsledná koordinácia domácich a medzinárodných aktivít.

Ako účinná podpora procesu informatizácie spoločnosti sa následne javia tieto opatrenia:

- vytvorenie inštitucionálnej podpory na odbornej i administratívno-legislatívnej úrovni, v ktorej rámci sa zabezpečí optimálne rozdelenie kompetencií a dôsledná koordinácia domácich a medzinárodných aktivít,

- zabezpečovanie zdrojov a financovanie procesu informatizácie spoločnosti s tým, že cieľom je koncentrácia prostriedkov na vybrané nosné programy – piliere – identifikované v Akčnom pláne a z týchto vychádzajúce programovo orientované plánovanie rozpočtových prostriedkov,
- vytvorenie vhodného právneho prostredia (legislatíva, štandardy, normy) pre trvalo udržateľný a dynamický rozvoj informačnej spoločnosti.

Po zvážení východiskovej situácie stratégia informatizácie spoločnosti navrhuje zriadiť útvar – ÚOŠS – s medzirezortnou pôsobnosťou a s kompetenciami potrebnými pre dôslednú koordináciu domácich a zahraničných aktivít v oblasti informatizácie spoločnosti, ako aj pripraviť legislatívne podmienky pre sústredenie kompetencií v oblasti tvorby štandardov a noriem súvisiacich s informatizáciou spoločnosti z rôznych orgánov na tento útvar (pozri kapitola 4.2).

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 1007 zo 4. septembra 2002 schválila prierezový štátny program výskumu a vývoja - Budovanie informačnej spoločnosti na roky 2002-2005 s výhľadom do roku 2010. Základným cieľom tohto štátneho programu je prispieť k realizácii Stratégie informatizácie spoločnosti, k začleneniu SR do Európskeho výskumného priestoru (ERA) a k realizácii zámerov programu eEurope+. Štátny program sa realizuje riešením projektov v piatich oblastiach (tematických okruhoch). Na roky 2002-2003 program rieši v týchto tematických okruhoch:

- TO1:** Nástroje a metódy pre informačnú spoločnosť,
- TO2:** Informatizácia vzdelávania a výchovy,
- TO3:** Manažment znalostí a inteligentné rozhrania,
- TO4:** Digitálna štátna, regionálna a verejná správa,
- TO5:** Informačná a komunikačná infraštruktúra a komponenty.

3 Ciele stratégie

Dokument **Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR a Akčný plán** nadväzuje na dokument Politika informatizácie spoločnosti v SR a akčný plán iniciatívy eEurope+. Stratégia informatizácie spoločnosti nadväzuje na relevantné strategické dokumenty vlády SR (napr. reforma verejnej správy) a je v súlade s politikou v kľúčových oblastiach života spoločnosti, ktoré informatizácia významne ovplyvňuje (hospodárstvo a rozvoj podnikania, telekomunikácie, legislatíva, doprava, zdravotníctvo, kultúra, atď.). Návrh stratégie:

- sa opiera o analýzu aktuálneho stavu informatizácie spoločnosti a využívania IKT v SR a o porovnanie tohto stavu s inými krajinami,
- stanovuje priority rozvoja informačnej spoločnosti, ktorých cieľom je prekonať slabé stránky informatizácie SR a súčasne využiť silné stránky ako príležitosti pre zlepšenie postavenia krajiny aj v medzinárodnom konkurenčnom prostredí,
- zohľadňuje priority vyplývajúce z medzinárodných záväzkov SR relevantných k procesu informatizácie spoločnosti v SR,
- nadväzuje na strategické zámery v kľúčových oblastiach života spoločnosti, najmä hospodárstva, rozvoja malého a stredného podnikania, dopravy, zdravotníctva, kultúry, atď.

Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR si kladie za cieľ vytvoriť podmienky pre:

- koordinované, koncepčné a teda efektívne vynakladanie verejných financií do procesu informatizácie spoločnosti,
- budovanie vedomostného kapitálu a konkurencieschopnosti obyvateľstva,
- zefektívnenie výkonu verejnej správy a zvyšovanie administratívnych kapacít,
- zabezpečenie transparentnosti a zníženie korupcie vo verejnej správe.

4 Vytváranie celospoločenských podmienok pre proces informatizácie spoločnosti

Informatizácia spoločnosti predstavuje dlhodobú a celospoločenskú aktivitu, ktorej úspešná realizácia vyžaduje vytvorenie vhodných celospoločenských podmienok. Iba efektívna koordinácia aktivít všetkých zainteresovaných subjektov na celospoločenskej úrovni môže viesť k významnému posunu v oblasti informatizácie tak, ako sa SR zaviazala v programe eEurope+ a ďalších aktivitách.

Vytváranie celospoločenských podmienok pre informatizáciu spoločnosti je potrebné vidieť v nasledujúcich rovinách:

- budovanie základných pilierov informatizácie,
- riadenie procesu informatizácie,
- financovanie procesu informatizácie,
- legislatívne prostredie procesu informatizácie.

4.1 Budovanie základných pilierov informatizácie

Dosahovanie cieľov informatizácie spoločnosti znamená vybudovanie základných pilierov informatizácie, ktoré vytvoria podmienky pre rozšírenie informačných a komunikačných technológií vo všetkých oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života. Základnými piliermi informatizácie spoločnosti sú:

- obsah – informácie a služby,
- ľudia – hlavne zvyšovanie ľudských zdrojov a zručností,
- infraštruktúra.

4.1.1 Obsah – informácie a služby

Pod obsahom a službami informačnej spoločnosti chápeme dostupný elektronický obsah a aplikácie, ktoré používateľ informačných služieb môže využívať pre svoje potreby. Bez zodpovedajúcej ponuky elektronických služieb nie je možné štartovať proces informatizácie spoločnosti. Stimulácia vytvárania ponuky elektronických služieb je jedným z významných katalyzátorov procesu informatizácie a teda obsah považujeme za hnací element procesu. V tomto sa úloha štátu javí ako nezastupiteľná, keďže všetky spoločenské subjekty služby štátu (aj v neelektronickej forme) využívajú.

Charakter obsahu, za ktorý zodpovedá štát, je rámcovo daný a presne klasifikovaný v programe eEurope+ a je detailnejšie popísaný v prioritnej oblasti týkajúcej sa informatizácie verejnej správy. Služby poskytované v rámci informačnej spoločnosti budú mať nasledujúce charakteristiky:

- **otvorené** – trvalo dostupné pre všetkých používateľov - 24 hodín denne a 7 dní v týždni. Všetci potenciálni používatelia budú mať zabezpečené rovnaké podmienky prístupu k službám informačnej spoločnosti,
- **rýchle** – eliminujúce čakanie kombináciou adekvátnych infraštruktúrnych technológií, obsahovým usporiadaním a procesných zabezpečením,

- **dôveryhodné** – pre používateľov budú poskytované dostatočné garancie pre:
 - kvalitu, úplnosť, aktuálnosť a relevanciu obsahu a služieb informačnej spoločnosti,
 - bezpečnosť a ochranu súkromia používateľov využívajúcich služby informačnej spoločnosti,
- **jednoduché** – procesy a služby budú štandardizované a interoperabilné za predpokladu, že účastníci (tvorcovia a užívatelia) majú požadované zručnosti,
- **všade prítomné** – prístup je umožnený všetkým, a to nie len cez internet, ale aj prostredníctvom mobilných sietí, telefónnych sietí, TV vysielania, atď., čomu zodpovedá aj rozmanitosť prístupových kanálov, a to hlavne v zmysle www portálov, call centier, WAP služieb, digitálnej televízie, kioskov a smart kariet. Rozmanitosť prístupov predpokladá vysoký stupeň integrácie výstupov,
- **prirodzené** – služby a obsah sú prispôsobené užívateľom, nie naopak,
- **inteligentné** – s cieľom obmedzenia redundancie a neprehľadnosti. Zaručuje nielen jednoduchý a priamy prístup k žiadanej, konkrétnej informácii a službe, ale aj pružnosť vo vzťahu k spätnej väzbe k užívateľovi.

Pre poskytovanie obsahu a služieb štátu je nevyhnutné vybudovanie centrálného prístupového bodu a prispôbenie poskytovania elektronického obsahu a služieb potrebám používateľov týchto služieb (občania, komerčné subjekty) tak, aby bol obsah a služby organizované podľa potrieb ich konzumentov, nie podľa kompetenčnej príslušnosti k jednotlivým štátnym orgánom.

Pri vytváraní podmienok pre elektronický obsah a služby má štát nezastupiteľnú úlohu taktiež v podpore rozšírenia ich poskytovania taktiež v ďalších subjektoch. Toto štát môže dosahovať rôznymi podpornými programami zriadenými s týmto účelom s cieľom dosiahnutia čo najširšej ponuky elektronických služieb v spoločnosti (ako napr. digitálnych knižníc), ktorá bude pôsobiť aj na ďalšie oblasti a piliere informatizácie spoločnosti.

4.1.2 Ľudia

Ľudský potenciál predstavuje ďalší z pilierov budovania informačnej spoločnosti. Oplyvňuje proces informatizácie jednak v potenciáli využívania elektronických služieb, ale taktiež v procese vytvárania služieb a prevádzky infraštruktúry. Iba kvalifikovaní občania dokážu využívať služby informačnej spoločnosti, ako aj tieto služby implementovať a prevádzkovať. Ľudský potenciál (používatelia) vytvárajú dopyt po elektronických službách a tým aj tlak na zabezpečovanie ponuky služieb informačnej spoločnosti. Zároveň, rastúci dopyt po rýchlejších, užitočnejších, spoľahlivejších, aktuálnejších a kvalitnejších informáciách a službách zvyšuje nároky na zručnosti, vedomosti a administratívne kapacity ich poskytovateľov.

Systematické budovanie ľudského kapitálu so zameraním na vedomosti a zručnosti potrebné pre uplatnenie sa vo vedomostnej ekonomike a v informačnej spoločnosti má byť od roku 2003 prioritou Európskej únie. Vzhľadom na existujúci stav spoločnosti a zaostávanie za ostatnými krajinami EÚ v tejto oblasti SR, ako aj ostatné kandidátske krajiny, očakáva sa rádovo okolo 75% zdrojov na túto oblasť z fondov EÚ.

Za kľúčové v oblasti získavania potrebných vedomostí a zručností v oblasti informatizácie sa považuje príprava na všetkých stupňoch škôl vrátane celoživotného vzdelávania, ako aj odborná príprava zamestnancov v štátnej a verejnej službe, ktorí sú nielen užívatelia elektronických informácií a služieb, ale zároveň aj ich tvorcovia. V tomto smere treba taktiež vidieť zásadnú úlohu štátu v budovaní ľudského potenciálu procesu informatizácie spoločnosti. V súvislosti so zabezpečením princípu rovnosti príležitostí v informačnom vzdelávaní, sa za relevantnú oblasť

považuje príprava špecifických skupín obyvateľstva, špeciálne žien ohrozených nezamestnanosťou, (ženy po rodičovskej dovolenke, ženy v domácnosti, ženy vo veku po štyridsiatke), rómskych spoluobčanov, zdravotne postihnutých občanov, seniorov, občanov s menšími rozvojovými šancami (vidiecke obyvateľstvo).

4.1.3 Infraštruktúra

Infraštruktúra je nevyhnutná pre uskutočňovanie cieľov informatizácie spoločnosti a bezprostredne pôsobí na rozvoj elektronických služieb informačnej spoločnosti. Infraštruktúra vytvára podmienky, ktoré stimulujú ponuku, ale aj dopyt po službách informačnej spoločnosti.

Pod infraštruktúrou je možné chápať nasledujúce komponenty:

- súbor technických a programových prostriedkov, ktoré sú potrebné pre zabezpečovanie poskytovania služieb informačnej spoločnosti, ako aj pre schopnosť používateľov tieto služby využívať (výpočtová technika, systémové prostredie, aplikácie, atď.),
- komunikačné prostredie, potrebné pre zabezpečenie spojenia medzi poskytovateľmi služieb a ich používateľmi,
- bezpečnostné prostriedky a technológie, ktoré slúžia na zabezpečenie služieb pred ich možným zneužitím.

Táto infraštruktúra by mala byť všeobecne dostupná a technologicky interoperabilná. Mala by vytvárať rovnocenné podmienky pre zapojenie subjektov do procesu informatizácie. Úlohou štátu v oblasti infraštruktúry je najmä jej vybudovanie v rámci štátnej správy a zabezpečenie jej dostupnosti pre občanov s cieľom elektronických služieb poskytovaných štátom. Smerom ku komerčným subjektom by mal štát pôsobiť štandardizáciou v zmysle zabezpečenia bezpečnosti a dôveryhodnosti používaných technológií.

Dôležitú súčasť infraštruktúry tvorí legislatívne prostredie, v ktorom sa poskytovanie služieb informačnej spoločnosti vykonáva. Táto oblasť je podrobnejšie rozpracovaná v samostatnej časti dokumentu.

4.2 Riadenie procesu informatizácie

Ako je zrejmé z vyššie uvedených pilierov informatizácie spoločnosti, budovanie informačnej spoločnosti má nadrezortný charakter a úlohy v tejto oblasti sa musia zabezpečovať koordinovane z úrovne štátu v súčinnosti s podnikateľskou sférou a mimovládny sektorom. Štát má v tejto oblasti nezastupiteľnú úlohu, pričom jeho poslaním je zabezpečovať:

- koordináciu činnosti ÚOŠS a samosprávy v procese budovania informačnej spoločnosti,
- vytvárať vhodné motivačné prostredie pre komerčnú sféru a mimovládny sektor pre ich aktívnu participáciu v procese budovania informačnej spoločnosti.

Aby bolo možné dosahovať ciele informatizácie spoločnosti a budovať jednotlivé piliere efektívne a koordinovane, je potrebná priama a aktívna participácia štátu v tejto oblasti. Vzhľadom na existujúce kompetenčné rozdelenie úloh spojených s naplňovaním cieľom a budovania pilierov informačnej spoločnosti, aj na úrovni štátu musí existovať jednotná koordinácia prekračujúca kompetencie jednotlivých rezortov. Z tohto dôvodu sa v existujúcej situácii javí najvhodnejšie zriadenie inštitútu *Vládneho splnomocnenca pre informatizáciu spoločnosti*. Z hľadiska existujúcich kompetencií je vhodné koordinovať úlohy splnomocnenca vlády s činnosťou MDPT SR, preto funkcia splnomocnenca by mala byť *zriadená v rámci MDPT SR*.

Výhľadovo je po vzore ostatných krajín v relatívne krátkej dobe **nutné uvažovať o zriadení ÚOŠS špecializovaného na tento účel**, pretože inak nebude možné v budúcnosti kapacitne zastrešiť a riešiť všetky úlohy, ktoré budú naďalej z oblasti informatizácie vyplývať.

Z hľadiska riadenia procesu informatizácie spoločnosti je dôležité, aby informatizácia spoločnosti nebola spájaná s problematikou informatizácie verejnej správy. Informatizácia spoločnosti má širší charakter a informatizácia verejnej správy je iba jednou z oblastí informatizácie spoločnosti. Pri konštituovaní navrhovaného ÚOŠS, je teda potrebné zvážiť možnosť vytvorenia útvaru, ktorý bude zastrešovať aktivity štátu v oblasti **inovácie**, tak ako je tomu napríklad v Taliansku a Dánsku.

Pre efektívny pokrok v oblasti informatizácie spoločnosti je dôležité, aby navrhované inštitucionálne zabezpečenie **nebolo formálne**, ale aby bolo schopné efektívne ovplyvňovať pokrok v tejto oblasti. Preto je dôležité pre **prechodný** inštitút splnomocnenca definovať kompetencie, ktorými je možné prebrať kľúčové rozhodovacie právomoci a najmä prebrať kontrolu a iniciatívu v realizácii koordinačných úloh v tejto oblasti.

V tomto kontexte splnomocnenec vlády pre informatizáciu spoločnosti zodpovedá za nasledujúce oblasti:

- koordinácia aktivít vyplývajúcich zo stratégie informatizácie a akčného plánu jej realizácie:
 - periodická inovácia a aktualizácia stratégie a akčného plánu informatizácie,
 - návrh rozpočtu (v spolupráci s rezortmi zodpovednými za jednotlivé oblasti informatizácie) na program informatizácie spoločnosti a jeho vyhodnotenie pre vládu SR (každoročne),
 - koordinácia činností súvisiacich s procesom informatizácie spoločnosti na úrovni VÚC,
 - koordinácia súčinnosti jednotlivých ÚOŠS pri dosahovaní cieľov v oblasti informatizácie spoločnosti, vrátane legislatívneho zabezpečenia tohto procesu,
 - spolupráca a koordinácia pri monitorovaní ukazovateľov hodnotenia procesu informatizácie spoločnosti a koordinácia priorít s EÚ,
 - spolupráca so súkromnou sférou a mimovládny sektorom,
- monitorovanie postupu prác, spolupráca pri hodnotení stavu riešenia:
 - monitorovanie rezortných a nadrezortných projektov (registrácia a nezávislé posudzovanie projektov, spoločné riešenia - identifikácia duplicit),
 - vypracúvanie situačných správ pre vládu SR ,
- medzinárodná spolupráca v rámci procesu informatizácie, odborné kontakty (sprostredkovanie toku informácií oboma smermi):
 - koordinácia eEurope+ v rámci JHLC (DG INFSOC),
 - spolupráca v rámci medzinárodných programov (napr. PSInet, eContent, IDA, eTEN, atď.), zastúpenie SR v medzinárodných aktivitách,
- koordinácia vytvárania komplexného regulačného a metodického rámca informatizácie spoločnosti:
 - komplexná predstava o sústave potrebných zákonov a noriem, väzby a harmonogram ich prípravy,
 - pripomienkovanie legislatívnych úprav z pohľadu informatizácie,
 - príprava a predkladanie noriem a štandardov,

- koordinácia osvetovej činnosti v oblasti procesu informatizácie spoločnosti:
 - publikačná a prezentačná činnosť,
 - spolupráca pri šírení osvetu podporujúcej proces informatizácie spoločnosti.

Pre zabezpečenie vyššie uvedených činností musí splnomocnenec vlády pre informatizáciu spoločnosti disponovať nasledovnými právomocami:

- definovanie a uplatňovanie štandardov (technologických, integračných architekturných, dátovo-komunikačných, bezpečnostných) v oblasti kľúčových informačných systémov,
- zabezpečovanie a koordinácia nadrezortných projektov v oblasti budovania informačných systémov a zabezpečovania ich prevádzky (projektový manažment), posudzovanie rezortných projektov z hľadiska súladu so štandardmi a požiadavkami na integráciu a interoperabilitu,
- koordinácia inštitucionálneho krytia neutajovanej oblasti bezpečnosti, ochrany dát a IT prostredia,
- koordinácia čerpania prostriedkov z prístupových fondov Európskej únie určených na jednotlivé aspekty procesu informatizácie spoločnosti.

Z hľadiska kompetencií predstavuje kvalitatívne nový faktor del'ba kompetencií medzi inštitútom splnomocnenca a jednotlivými ústrednými orgánmi štátnej správy (ÚOŠS). Tu sa jedná o centralizáciu kompetencií súvisiacich s koordináciou jednotlivých projektov v rámci procesu informatizácie spoločnosti na inštitút splnomocnenca, pričom kompetencie z hľadiska budovania interných systémov jednotlivých ÚOŠS ostávajú naďalej na týchto jednotkách.

V súvislosti so sústredením kompetencií v jednotlivých, vyššie uvedených oblastiach ako aj z povinností vyplývajúcich z integračných procesov sa očakáva aj adekvátne personálne a odborné zabezpečenie inštitútu splnomocnenca v priebehu roku 2004 a prípravu na vytvorenie ÚOŠS pre túto oblasť v roku 2005.

4.3 Financovanie informatizácie spoločnosti

Proces informatizácie spoločnosti je investične náročný a vyžaduje finančné investície zo strany všetkých subjektov zapojených do tohoto procesu. V oblasti financovania procesu informatizácie je nezastupiteľná úloha štátu, ako aj komerčnej sféry. Štát však v tejto oblasti je dôležitý nielen ako subjekt priamo financujúci proces informatizácie, ale taktiež ako subjekt vytvárajúci motivačný a regulačný rámec pre finančnú participáciu komerčnej sféry.

Financovanie procesu informatizácie v súčasnosti prebieha na rezortnej úrovni. To umožňuje realizovať rozvojové programy výlučne s rezortnou pôsobnosťou. Takáto organizácia financovania je však nepostačujúca. Pre financovanie procesu informatizácie je potrebné financovať tento proces na nasledujúcich úrovniach:

- **rezortná úroveň** – financovanie projektov realizovaných v rámci jednotlivých rezortov a rámci jednotlivých rozpočtových kapitol,
- **nadrezortná úroveň** – financovanie projektov s nadrezortnou pôsobnosťou. Finančné prostriedky budú rozpočtované v rámci kapitoly MDPT SR pre Úrad vládneho splnomocnenca pre informatizáciu,
- **prostriedky EÚ** – proces informatizácie spoločnosti môže byť financovaný taktiež prostredníctvom čerpania štrukturálnych fondov EÚ (Európsky sociálny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja, Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu, Európsky

poľnohospodársky záručný a usmerňovací fond, Kohézny fond). V oblasti výskumu a vývoja je potrebné využiť 6. rámcový program a pri vzdelávacích aktivitách spolupracovať so školami a využívať komunitárne programy.

V súčasnosti prebieha v SR príprava na čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a z kohézneho fondu. Cieľom je vybudovať adekvátne administratívne a riadiace štruktúry pre štrukturálne fondy a kohézny fond, ako aj overiť adekvátnosť, flexibilitu a efektívnosť týchto štruktúr prostredníctvom pilotných projektov. Prípravu projektov a vyhodnocovať ich čerpanie pre oblasť informatizácie bude zabezpečovať Úrad vládného splnomocnenca pre informatizáciu,

- **d'alšie zdroje financovania** – v súlade s doporučeniami programu eEurope+ je možné využiť zdroje financovania z prostriedkov Európskej investičnej banky, Európskej banky pre výskum a vývoj, Svetovej banky.

Jedným zo zdrojov financovania procesu informatizácie spoločnosti môžu byť rezervy vo využívaní existujúcich finančných prostriedkov vkladných do budovania a prevádzky informačných systémov. Perspektívnou centralizáciou procesov obstarávania na vybrané komodity (napr. infraštruktúra, zjednotenie sietí, spoločné aplikačné riešenia, centrálné licenčné zmluvy) je možné dosiahnuť výraznejšie lepších podmienok a takto ušetrené finančné zdroje využiť na financovanie rozvojových projektov v oblasti informatizácie verejnej správy.

Zabezpečenie zdrojov a financovanie procesu informatizácie spoločnosti je potrebné riešiť koncentrovaním prostriedkov na vybrané strategické projekty informatizácie a projektovo orientované plánovanie rozpočtových prostriedkov, predpoklady čoho vytvára nový spôsob tvorby štátneho rozpočtu – **programové rozpočtovanie**. Špecificky pre oblasť rozpočtovania výdavkov pre informatiku a informatizáciu v Slovenskej republike nový spôsob zostavenia štátneho rozpočtu umožňuje prierezové vyčíslenie finančných prostriedkov vynakladaných na informačné technológie v rámci celej verejnej správy. Súčasne umožňuje finančné prostriedky zásadne pridelovať na projekty s celospoločenskou pôsobnosťou a v súlade s prijatou stratégiou informatizácie spoločnosti v podmienkach Slovenskej republiky. Princípy programového rozpočtovania sú premietnuté v nasledujúcom scenári:

- návrh programov informatizácie na dané rozpočtové obdobie, t. j. návrh prioritných projektov a úloh, vrátane návrhu rozpočtu programu a formy financovania projektov a úloh, ktoré bude koordinované na úrovni Vládného splnomocnenca pre informatizáciu spoločnosti,
- po schválení programu informatizácie a štátneho rozpočtu sa prostriedky na realizáciu jednotlivých projektov a úloh pridelujú cez kapitoly ÚOŠS, gestorov projektov a úloh,
- monitorovania a kontrola priebehu riešenia programu po vecnej i rozpočtovej stránke je v kompetencii Vládného splnomocnenca pre informatizáciu spoločnosti.

Následne, ak vychádzame z predpokladu, že na rozvoj informačnej spoločnosti v regionálnych podmienkach má byť zo štrukturálnych fondov použitých rádovo okolo 3 miliardy Sk na tri roky a očakávaná spoluúčasť SR je priemerne okolo 35%, tak minimálne financie vyčlenené zo štátneho rozpočtu umožňujúce čerpanie týchto fondov predstavujú 1.05 miliardy Sk, alebo 350 mil. Sk ročne. Nadrezortné projekty súvisiace so zavádzaním elektronických on-line služieb pre fyzické a právnické osoby, integráciou základných registrov, prepojením národných a regionálnych zdravotníckych infraštruktúr a databáz s infraštruktúrou EÚ, postupné zapojenie SR do informačných sietí EÚ a iné projekty a programy, si budú vyžadovať ďalšie investície, pohybujúce sa rádovo okolo niekoľko 100 miliónov Sk ročne. Teda minimálny odhad financií vyčlenených z rozpočtu na oblasť informatizácie spoločnosti je 500 miliónov Sk na rok.

4.4 Legislatívne prostredie procesu informatizácie

Existujúce legislatívne zabezpečenie procesu informatizácie je nepostačujúce. K vybudovaniu legislatívneho rámca informatizácie spoločnosti je nutné zabezpečiť systémový prístup, taktiež prehodnotiť komplexne všetky dnes platné zákony a ďalšie právne normy súvisiace s procesom informatizácie a ich vzájomné väzby. Súčasne je potrebné harmonizovať všetky platné legislatívne normy vrátane štandardov v súlade s legislatívou EÚ (harmonizácia). V neposlednom rade je potrebné si uvedomiť úzku súvislosť medzi vznikajúcimi inštitucionálnymi a legislatívnymi rámcami, ktoré majú efektívne regulovať proces informatizácie spoločnosti v podmienkach SR.

Legislatíva musí reagovať na nové problémy, ktoré prináša používanie IKT na prenos, spracovávanie a uchovávanie osobných údajov, dôverných informácií a údajov tvoriacich predmet štátneho či obchodného tajomstva, ochrana dôvernosti, autentickosti a integrity údajov, ako aj komplexne podporovať efektívnu aplikáciu princípov e-business a e-government v spoločnosti.

Platnú legislatívu treba upraviť v dvoch úzko previazaných oblastiach. V prvom rade sú potrebné legislatívne úpravy podporujúce samotný proces informatizácie. Sem možno zaradiť dobudovanie inštitúcií, ako sú štandardizačné, skúšobné a certifikačné authority, inštitúty ochrany údajov, úpravy činnosti prevádzkovateľov informačných systémov atď. Druhou oblasťou sú legislatívne úpravy jestvujúcich činností, najmä v súvislosti s použiteľnosťou údajov v elektronickej forme na právne úkony, ako aj činností vyvolaných informatizáciou t. j. modifikácia právnych úprav na získavanie, zhromažďovanie, spracúvanie, uschovávanie, prenosy, poskytovanie a ničenie informácií.

Používanie IKT otvára priestor aj pre kriminálne aktivity. Šírenie detskej pornografie, propagácia násilia, zneužívanie IKT na prieniky do cudzích informačných systémov, priemyselná špionáž, nelegálne kopírovanie a distribúcia softvéru, narušovanie autorských práv budú musieť byť upravené buď existujúcimi zákonmi, alebo na riešenie týchto problémov bude potrebné prijať nové zákony. Tak, ako sa prijatie zákona o ochrane osobných údajov dotklo viacerých existujúcich zákonov, zákon o elektronickej podpise a zákon o elektronickej obchode vyvolá nielen nutnosť legislatívnych zmien, ale aj vybudovanie potrebnej infraštruktúry (PKI).

Legislatívne zmeny nemôžu zostať na úrovni zákonov, ale sa musia premietnuť do podoby technických noriem a štandardov. Viaceré z potrebných štandardov už pripravujú medzinárodné organizácie a bude možné a užitočné prijať ich aj za slovenské normy. Tak, ako "informatické" zákony, ani "informatické" normy neexistujú vo vákuu, ale zasahujú do iných platných noriem a štandardov. Preto bude potrebné tieto normy vzájomne zladit' a vzhľadom na dynamiku vývoja v tejto oblasti vytvoriť podmienky pre systematickú štandardizačnú činnosť v oblasti informatiky (vrátane účasti na medzinárodných štandardizačných aktivitách). V neposlednom rade treba vytvoriť certifikačné pracovisko, schopné posudzovať produkty IKT a vydávať medzinárodne kompatibilné osvedčenia.

Z vyššie uvedených skutočností je zrejmé, že legislatívna podpora procesu informatizácie spoločnosti je komplexný problém, ktorý presahuje pôsobnosť jednotlivých rezortov. Z tohto dôvodu aj legislatívna činnosť zabezpečujúca proces informatizácie spoločnosti musí byť koordinovaná na nadrezortnej úrovni, Splnomocnencom vlády pre informatizáciu spoločnosti.

V legislatívnej oblasti je v súčasnosti prioritnou úlohou vypracovanie návrhu zákona o informačných systémoch verejnej správy, ktorý by nahradil dnes už nevyhovujúci zákon NR SR č. 261/1995 Z. z. o štátnom informačnom systéme tak, aby bol v súlade so štandardmi a normami EÚ a vytváral priestor pre ďalšie legislatívne normy v procese informatizácie spoločnosti. Zároveň sa navrhuje novelizovať zákon NR SR č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám, tak, aby orgánom verejnej správy a samosprávy ukladal povinnosť poskytovania informácií na internete, resp. ústrednom portáli verejných informácií a služieb.

5 Prioritné oblasti rozvoja

Zatiaľ čo sú piliere považované za nosné, prierezové a zároveň integrujúce prvky stratégie, prioritné oblasti tvoria stavebné bloky pilierov. Obsah je následne považovaný za prierez oblastí informatizácia verejnej správy, vzdelávanie, výskum a vývoj, elektronický obchod a podnikanie a bezpečnosť a ochrana digitálneho priestoru. Pilier ľudia tvorí prierez oblastí vzdelávanie, informatizácia verejnej správy a bezpečnosť a ochrana digitálneho prostredia a infraštruktúra tvorí prierez pre informačno-komunikačnú infraštruktúru, bezpečnosť a ochranu digitálneho prostredia a výskum a vývoj.

Vzájomná súvislosť medzi piliermi a prioritnými oblasťami stratégie vytvára jednoduchý a pritom účelný rámec pre systematické a koncepčné budovanie informačnej spoločnosti. Tento:

- 1) obmedzí trieštenie zdrojov,
- 2) bude zmysluplne integrovať jednotlivé podprogramy a projekty tak, aby sa vzájomne podporovali a dopĺňali a tým dosiahli čo najväčší výsledný efekt,
- 3) zaručí efektívne využitie investovaných prostriedkov a vzniknuté prostredie zároveň umožní konkurenciu medzi jednotlivými konkrétnymi projektmi,
- 4) vytvorí podmienky pre transparentné budovanie informačnej spoločnosti bez duplicit a korupcie.

Za prioritné z pohľadu vytvárania celospoločenských predpokladov a podmienok pre informatizáciu spoločnosti sa považujú nasledovné oblasti, ktoré sú podrobnejšie opísané v prílohách tohto dokumentu.

5.1 Informačno-komunikačná infraštruktúra

Strategickým cieľom v oblasti informačno-komunikačnej infraštruktúry je:

- vytvoriť informačno-komunikačnú infraštruktúru zodpovedajúcu úrovni štátov Európskej únie dostupnú pre všetkých občanov a podnikateľské subjekty v súlade s cieľmi eEurope+ a s rešpektovaním trendov zakotvených v akčnom pláne eEurope 2005,
- harmonizovať právny regulačný rámec v SR so štátmi EÚ,
- prioritne podporiť rozvoj špecializovaných širokopásmových sietí pre vzdelávanie, vedu, výskum, kultúru, zdravotnícke služby, verejnú správu (e-služby),
- rešpektovať konvergenčné možnosti moderných info-komunikačných technológií s cieľom zabezpečenia univerzálneho, podľa možnosti rýchleho (širokopásmového) multimediálneho prístupu všetkých občanov k službám informačnej spoločnosti,
- rozširovať ponuku služieb a zvyšovať ich dostupnosť využitím existujúcich sietí (napr. siete škôl a knižníc) a ich postupné budovanie.

Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- podporovať rozvoj unifikovaného a transparentného regulačného prostredia,
- podporovať rozvoj konkurenčného prostredia na trhu verejných telekomunikačných služieb,
- podporovať transparentné a nediskriminačné postupy pre prístup a prepojenie sietí, a tým zaistenie podmienok na účely zabezpečenia výberu prevádzkovateľa a prenositeľnosť čísiel,

- podporovať zavádzanie širokopásmových technológií v cenách dostupných pre všetkých občanov, ktoré umožnia využiť existujúce infraštruktúry v prístupových častiach elektronických komunikačných sietí,
- podporovať konvergentné riešenia IKI a podporovať a aplikovať bezdrôtové technológie,
- zabezpečiť priebežný monitoring pokroku a efektívne využívanie predvstupovej a štrukturálnej pomoci EÚ v tejto oblasti,
- vybudovať vo verejných a vedeckých knižniciach verejne prístupné internetové pracoviská, umožňujúce slobodný a lacný prístup k informáciám všetkým demografickým skupinám občanov,
- podporovať koordinované získavanie, správu a riadené sprístupňovanie informačných zdrojov a služieb relevantným používateľským skupinám.

5.2 Informatizácia verejnej správy

Strategickým cieľom v oblasti informatizácie verejnej správy je:

- uľahčiť a rozšíriť účasť občanov na správe vecí verejných a ich styk s orgánmi štátnej správy prostredníctvom informatizácie služieb verejnej správy,
- uľahčiť styk podnikateľskej sféry s orgánmi verejnej správy,
- zefektívniť riadiace a administratívne procesy vo verejnej správe prechodom na digitálnu administratívu,
- pripraviť verejnú správu na plynulú integráciu do administratívnych štruktúr Európskej únie.

Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- zabezpečiť tvorbu, aktualizáciu a integráciu relevantného digitálneho obsahu – informácií a služieb – občanom,
- zapojiť Slovensko do relevantných programov EÚ v tejto oblasti,
- zabezpečiť sprístupnenie verejných informácií a služieb on-line 24 hodín denne 365 dní v roku občanom a podnikateľom za prístupnú cenu,
- prehodnotiť existujúce procesy verejnej správy z hľadiska ich informatizácie,
- vytvoriť a rozvíjať integrovaný informačný systém verejnej správy,
- budovať informačný systém verejnej správy využívaním nákladovo nenáročných riešení (napr. Open source riešenia) s využitím opakovaného nasadenia vytvoreného softvéru a zvýšiť finančnú efektívnosť tvorby informačného systému,
- vytvoriť podmienky pre identifikáciu občanov v informačných systémoch a registroch verejnej správy a v systémoch sociálnej a zdravotnej starostlivosti,
- zaviesť elektronický identifikačný preukaz totožnosti ako predpoklad pre využívanie integrovaných e-služieb,
- vybudovať verejnú prístupovú sieť umožňujúcu využívanie elektronických služieb občanom, ktorí nevlastnia počítač,
- rozširovať využívanie e-služieb v procese verejného obstarávania,

- zabezpečiť priebežný monitoring a efektívne využívanie predvstupovej a štrukturálnej pomoci EÚ v tejto oblasti,
- zabezpečiť koordinovaný rozvoj a sprístupňovanie knižničných a informačných prameňov a digitalizáciu národného kultúrneho a vedeckého bohatstva.

5.3 Vzdelávanie

Strategickým cieľom vzdelávania pre informačnú spoločnosť je:

- vychovávať flexibilnú a konkurencieschopnú pracovnú silu schopnú uplatniť sa v podmienkach informačnej spoločnosti,
- poskytovať vzdelanie umožňujúce obyvateľom využívať výhody, ktoré informatizácia prináša,
- zvyšovať úroveň slovenského vysokého školstva, aby kvalitou a formami vzdelávania bolo konkurencieschopné s vyspelými krajinami EÚ,
- zabezpečiť permanentnú inováciu znalostí obyvateľstva celoživotným vzdelávaním,
- v súlade s princípom rovnosti príležitostí zabezpečiť vzdelávanie v oblasti informatizácie pre všetkých občanov SR.

Na dosiahnutie tohto cieľa bude potrebné na všetkých úrovniach vzdelávania (základné, stredné, vysokoškolské, celoživotné) realizovať tieto opatrenia:

- zabezpečiť zodpovedajúcu informačno-komunikačnú infraštruktúru (počítače, softvér, pripojenie na internet),
- vytvárať podmienky pre získavanie a udržanie kvalitných pedagógov na všetkých stupňoch škôl,
- inovovať obsah aj formu výučby (výučba informatiky, využitie Open source softvéru pri tvorbe informačných systémov, využitie informatiky a IKT v neinformatických predmetoch, výučba v oblasti tvorby a využívania elektronických a printových médií a audiovizii, rekvalifikácia a dopĺňovanie a rozširovanie kvalifikácie),
- podporiť tvorbu zdrojov informácií, dostupnosť informácií a inovatívne formy prístupu k informáciám vrátane elektronizácie knižníc,
- cielenou informačnou kampaňou presviedčať občanov o strategickom význame digitálnej gramotnosti, vzdelania a vedy pre zabezpečenie prosperity Slovenska,
- zabezpečiť školenia a testovanie dosiahnutého stupňa digitálnej gramotnosti zamestnancov v štátnej a verejnej službe,
- zapojiť Slovensko do relevantných programov EÚ v tejto oblasti,
- zabezpečiť priebežný monitoring a efektívne využívanie predvstupovej a štrukturálnej pomoci EÚ v tejto oblasti,
- zabezpečiť koordinované získavanie, správu a riadené sprístupňovanie zahraničných a slovenských informačných zdrojov a dokumentov,
- podporiť budovanie digitálnych knižníc a digitalizáciu fondov a zbierok pamäťových inštitúcií.

5.4 Elektronický obchod a podnikanie

Strategickým cieľom v oblasti elektronického obchodu a podnikania je:

- zefektívniť a uľahčiť výkon obchodných a podnikateľských aktivít,
- začleniť slovenský obchod do európskeho elektronického obchodného priestoru,
- zefektívniť fungovanie štátu využitím prostriedkov elektronického obchodu,
- dosiahnuť kompatibilitu obchodných transakcií na Slovensku s trhom krajín EÚ,
- využiť vzdelanostný potenciál pri tvorbe nových produktov a služieb súvisiacich s rozvojom elektronického obchodu.

Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- zvýšiť dôveru k elektronickému podnikaniu a obchodu vytvorením príslušného legislatívneho rámca, zavedením bezpečných technológií a osvetou,
- vytvoriť technologickú infraštruktúru pre používanie elektronického podpisu,
- vytvoriť infraštruktúrne podmienky pre rozvoj elektronického podnikania a obchodu,
- zabezpečiť priebežný monitoring a efektívne využívanie predvstupovej a štrukturálnej pomoci EÚ v tejto oblasti.

5.5 Výskum a vývoj

Strategickým cieľom v oblasti vedy, výskumu a vývoja je:

- zabezpečiť rozvoj informatiky ako základnej vednej disciplíny pre potreby informatizácie,
- zvyšovať úroveň slovenskej vedy a výskumu v informatike a IKT na úroveň porovnateľnú s krajinami Európskej únie,
- zvyšovať efektívnosť a produktivitu vedecko-výskumnej práce využívaním metód a prostriedkov informatiky a IKT,
- využívať poznatky vedy a výskumu v oblasti informatiky pre potreby komerčných aplikácií,
- zabezpečiť zvyšovanie absorpčnej schopnosti najnovších poznatkov svetovej vedy do domáceho prostredia,
- zvyšovať efektívnosť a produktivitu výskumno-vývojovej práce využívaním metód a prostriedkov informatiky a IKT najmä v oblasti digitalizovaných vedeckých knižničných a informačných prameňov.

Na dosiahnutie tohto cieľa bude potrebné:

- systémovými opatreniami zabezpečiť vyššiu koncentráciu vedecko-výskumných kapacít a efektívne vynakladanie finančných prostriedkov v oblasti informatických disciplín a ich aplikácií,
- vytvárať materiálne podmienky a klímu stimulujúcu záujem pracovníkov o vedeckú prácu v oblasti informatiky,
- vytvárať podmienky pre zapojenie komerčnej sféry do financovania vedy, výskumu a vývoja v oblasti informatiky, informačno-komunikačných technológií a informatizácie spoločnosti,

- zabezpečiť vysoko výkonnú informačno-komunikačnú a výpočtovú infraštruktúru (superpočítačové centrá, počítače, softvér, vysokokapacitné pripojenie na internet), priamymi investíciami a nepriamymi ekonomickými nástrojmi (daňové a colné úľavy a pod.) tak, aby sa dosiahla úroveň porovnateľná s Európskou úniou,
- vytvárať podmienky pre zapojenie sa do medzinárodnej spolupráce v rámci jednotného európskeho vedecko-výskumného priestoru na úrovni rovnocenného partnerstva,
- cielenou informačnou kampaňou zvyšovať informovanosť občanov o strategickom význame vzdelania a vedy pre zabezpečenie prosperity Slovenska, a tým vytvárať priaznivú spoločenskú klímu pre podporu vedy a výskumu,
- zabezpečiť priebežný monitoring a efektívne využívanie predvstupovej a štrukturálnej pomoci EÚ v tejto oblasti,
- zabezpečiť vybudovanie informačného prostredia pre koordinované získavanie, správu a riadené sprístupňovanie medzinárodných poznatkov vedecko-výskumnej komunite SR,
- podporiť budovanie národných digitálnych knižníc pre vedu, výskum, techniku a vzdelávanie, systémov elektronického publikovania a otvorených národných digitálnych archívov pre výsledky vedecko-výskumnej činnosti.

5.6 Bezpečnosť a ochrana digitálneho prostredia

Strategickým cieľom v oblasti bezpečnosti je:

- zabezpečiť ochranu a dôveryhodnosť digitálneho prostredia na Slovensku.

Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné:

- vytvoriť legislatívne, personálne, organizačné a finančné podmienky pre účinnú prevenciu a rýchlu a efektívnu reakciu na bezpečnostné incidenty,
- zabezpečiť podmienky na zapojenie Slovenska do relevantných programov EÚ v tejto oblasti,
- zvýšiť bezpečnostné povedomie používateľov IKT a verejnosti,
- zabezpečiť priebežný monitoring a efektívne využívanie predvstupovej a štrukturálnej pomoci EÚ v tejto oblasti.

6 Záver

Vláda SR sa zaviazala plniť úlohy vplývajúce z Akčného plánu eEurope+ najmä z dôvodu vplyvu informatizácie na ďalší rozvoj spoločnosti, ako aj blížiaci sa vstup SR do Európskej únie (EÚ) a jej plnohodnotné členstvo v tejto organizácii. Strategickú dôležitosť informatizácie spoločnosti zvyšuje aj fakt, že pre plnohodnotné členstvo v EÚ je najdôležitejšia adekvátna **príprava**. Prvá **Správa o pokroku** plnenia Akčného plánu eEurope+ z júna 2002 prezentovaná v rámci Európskej ministerskej konferencie v Ľubľane však posúva Slovenskú republiku do závesu kandidátskych krajín takmer vo všetkých relevantných ukazovateľoch. Predstavitelia Európskej komisie na 11. zasadnutí Spoločného výboru pre informačnú spoločnosť (JHLC) 26. novembra 2002 v Bruseli vyjadrili znepokojenie nad faktom, že niekoľko mesiacov pred pozvaním do EÚ Slovensko nemá jasný plán na inštitucionálne zabezpečenie procesu informatizácie.

Primárne dôvody na koncepčný prístup k problematike informatizácie spoločnosti sú nasledovné:

1. Keďže internet je primárnym komunikačným médiom EÚ a vyspelých krajín sveta, krajiny, ktoré neurobia kroky potrebné k efektívnej a rýchlej integrácii tohto média do všetkých oblastí spoločenského, politického a hospodárskeho života, automaticky ostávajú na periférii diania so všetkými dôsledkami súvisiacimi s touto pozíciou,
2. Proces informatizácie spoločnosti prebiehajúci v krajinách EÚ prispieva k formovaniu dynamicky sa rozvíjajúceho, ekonomického prostredia, do ktorého sa Slovensko bude vedieť úspešne zaradiť len v prípade, ak bude mať adekvátne rozvinutú informačnú spoločnosť,
3. Bolo by logické očakávať, že miliardy korún investovaných do oblasti informatizácie na Slovensku každý rok prinesú oživenie IT ekonomiky, najmä v tvorbe riešení a aplikácií v slovenských podmienkach. Fakt, že tomu tak nie je, nasvedčuje, že stratégia investovania v tejto oblasti je chybná, financie roztrieštené a proces je teda riadený skôr spontánne ako koncepčne,
4. Slovensko – ako dokazujú svetové úspechy našich študentov, odborníkov a v ojedinelých prípadoch aj firiem - síce má kvalifikovaných odborníkov práve v oblasti IKT, a to najmä v programovaní a vo vývoji a produkcii softvéru, ako aj komplexných riešení a aplikácií, avšak práve títo odborníci krajinu opúšťajú, pretože pre ich plnohodnotné uplatnenie nie sú vytvorené adekvátne podmienky,
5. Slovensko priebežne stráca dôležitý, dlhodobý rozvíjaný ľudský kapitál, a preto aj možnosť efektívneho zúžitkovania **komparatívnej výhody** práve v oblasti informatiky. Keďže v prípade IKT na rozdiel od oblastí, akými sú napríklad cestovný ruch alebo iné, konvenčné priemyselné oblasti, hovoríme o vedomostnom hospodárskom odvetví - ktoré je charakterizované vysokou pridanou hodnotou, dynamickým rozvojovým potenciálom a dlhodobou perspektívou - stáva sa cieľavedomá snaha o informatizáciu slovenskej spoločnosti nielen jedným z našich mnohých integračných záväzkov vo vzťahu k EÚ, ale najmä hospodárskou nevyhnutnosťou, a teda celospoločenským záujmom a prioritou,
6. Primárne oblasti kritiky zo strany EÚ sú na Slovensku nízke administratívne kapacity a korupcia. Zavedenie moderných IKT do procesov verejnej správy a samosprávy sa dnes javí ako ideálny prostriedok na riešenie týchto problémov.

Predložená stratégia informatizácie spoločnosti navrhuje nasledovné riešenia pre urýchlenie budovania informačnej spoločnosti v podmienkach SR:

1. Urýchlene začať s postupným sústredením kompetencií v oblasti budovania informačnej spoločnosti na jeden koordinačný orgán – Splnomocnenca vlády SR pre informatizáciu spoločnosti,
2. Vypracovať návrh zákona o verejnom informačnom systéme, ktorý by nahradil dnes už nevyhovujúci zákon NR SR č. 261/1995 Z. z. o štátnom informačnom systéme tak, aby bol v súlade so štandardmi a normami EÚ a vytváral priestor pre ďalšie legislatívne normy v procese informatizácie spoločnosti. Novelizovať zákon NR SR č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám tak, aby orgánom verejnej správy a samosprávy ukladal povinnosť poskytovania informácií na internete, resp. ústrednom portáli verejných informácií a služieb,
3. Budovať jednotlivé piliere informačnej spoločnosti plnením úloh vyplývajúcich z prioritných oblastí a Akčného plánu tak, ako je to navrhnuté v predkladanom materiále.

Financovanie procesu informatizácie spoločnosti:

1. Zamerať sa na čerpanie štrukturálnych fondov EÚ pre túto oblasť,
2. Verejné financie ušetrené koordináciou činností jednotlivých rezortov, ako aj verejnej správy a samosprávy investovať do rozvoja informačnej spoločnosti, tak isto a financie získané zefektívnením verejnej správy a zvýšením administratívnych kapacít,
3. Informatizácia spoločnosti v konečnom dôsledku šetrí verejné financie, ak sú na jednotlivé nosné programy vypracované feasibility¹ štúdie a postavené podnikateľské, investičné zámery.

V roku 2001 Výskumný ústav spojov spolu s MDPT SR v súlade s Národným programom pre prijatie *acquis communautaire* v roku 2000 v kapitole 19 a s ohľadom aj na stredoeurópsku iniciatívu CEI v Budapešti dňa 31. marca 2000 zriadili národné sídlo na podporu Informačnej spoločnosti Information Society Promotion Office (ISPO). Od roku 2002 začala EK klásť veľký dôraz na podporu akčného plánu *eEurope* a prestala používať názov ISPO. V dôsledku toho sa aj u nás sídlo premenovalo na *eEurope* a aktualizovala sa aj jeho náplň činnosti. Toto sídlo pracuje ako interaktívna podpora myšlienok a aktivít súvisiacich s budovaním informačnej spoločnosti (IS) na Slovensku a je spravované VÚS Banská Bystrica na adrese www.eeurope.sk. Vplyvom zmien, ktoré od roku 2000 prekonala koncepcia stratégie informatizácie spoločnosti v SR sa uvažuje s transformáciou tohto internetového sídla na portál Informačnej spoločnosti, ktorého poslanie bude prispôbené súčasným požiadavkám IS.

Hlavným cieľom súčasného sídla *eEurope* je podpora realizácie národného akčného plánu rozvoja informačnej spoločnosti na Slovensku, ako aj realizácie programu *eEurope/eEurope+*. V súčasnosti sa zameriava najmä na tieto činnosti:

- Vytvorenie národného internetového portálu na podporu rozvoja IS s cieľom elektronicky poskytovať súhrnné informácie o stave rozvoja IS v SR v porovnaní s inými krajinami,
- Podpora monitorovania ukazovateľov programu *eEurope/eEurope+*,
- Podpora verejnej diskusie o otázkach súvisiacich s rozvojom IS v SR,
- Sledovanie aktivít a záujmov podnikateľských subjektov, nevládných organizácií a širokej verejnosti SR pri aplikácii elektronických komunikačných sietí a súvisiacich služieb,

¹feasibility – analýza realizovateľnosti, či môže byť projekt/program uskutočniteľný.

- Vytvorenie predpokladov pre dobrý transfer znalostí z EÚ smerom na Slovensko (priebežné sledovanie a analyzovanie základných dokumentov EK zameraných na rozvoj informačnej spoločnosti),
- Pomoc vláde SR pri realizácii oficiálnych dokumentov vlády SR súvisiacich s rozvojom informačnej spoločnosti.

Koordinácia a podpora aktivít v oblasti informačnej spoločnosti na úrovni SR je súčasťou informatizácie spoločnosti a teda kompetenčne prípadne inštitútu Vládneho splnomocnenca pre informatizáciu spoločnosti.

Keďže pôvodné zameranie internetového sídla eEurope už neodráža plne potreby súčasnosti predkladáme návrh na zrušenie bodu B.2 uznesenia vlády SR č. 440 z 14. júna 2000, ktorý ukladal ministromi dopravy, pôšt a telekomunikácií predložiť na rokovanie vlády návrh organizačno-technického zabezpečenia Národnej kancelárie ISPO - Slovakia pre koordináciu a podporu aktivít v oblasti informačnej spoločnosti na úrovni SR v termíne do 30. septembra 2000.

Akčný plán

V dňoch 23. - 24. marca 2000 sa uskutočnilo v Lisabone zasadanie Európskej rady, na ktorom vedúci predstavitelia štátov Európskej pätnástky stanovili ambiciózny cieľ pre Európu – stať sa najkonkurenčnejšou a najdynamickejšou znalostnou ekonomikou vo svete. V nadväznosti na to bol vypracovaný a v dňoch 19.- 20. júna 2000 vo Feire vyhlásený akčný plán s názvom *eEurope*, ktorý je sumárom úloh na dosiahnutie tohto cieľa. Tým sa členské krajiny EÚ, Európsky parlament a Európska komisia politicky zaviazali k vzájomnej spolupráci a koordinácii aktivít pri rozvoji európskej informačnej spoločnosti.

Takmer v tom istom čase sa rozvinuli obdobné aktivity v krajinách strednej a východnej Európy. Na ministerskej konferencii vo Varšave v dňoch 11. - 12. mája 2000 tieto krajiny uznali strategický cieľ stanovený krajinami EÚ v Lisabone, súhlasili s prijatím výzvy a rozhodli sa vyhlásiť iniciatívu *eEurope+*. Iniciatíva je rámcovým akčným plánom korešpondujúcim s plánom *eEurope*, pričom pre kandidátske krajiny EÚ sú ciele doplnené o úlohy súvisiace s urýchlením implementácie základných pilierov informačnej spoločnosti v kandidátskych krajinách (úlohy v úrovni 0.). Vzhľadom na rôznu úroveň informatizácie kandidátskych krajín, na rôznu úroveň ekonomík a technologického i personálneho potenciálu, a tak aj rôznu pripravenosť na informačnú spoločnosť a spoločný európsky trh, každá z nich si rozpracovala alebo rozpracúva vlastný akčný plán realizácie iniciatívy *eEurope+*.

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č.522 z 13. júna 2001 schválila základný dokument v oblasti informatizácie spoločnosti – *Politika informatizácie spoločnosti v Slovenskej republike*. Súčasťou tohto strategického dokumentu bola aj iniciatíva *eEurope+* a jej rozpracovanie na podmienky Slovenskej republiky sa stalo základnou úlohou pre ďalšie obdobie. Na základe toho sa v júni 2001 Slovenská republika oficiálne prihlásila k iniciatíve *eEurope+*.

Akčný plán – čiže plán činností podporujúci Stratégiu informatizácie spoločnosti v podmienkach SR - je spracovaný v nadväznosti na uvedené iniciatívy a navrhnuté činnosti, ako aj rozpracované úlohy je nevyhnutné priebežne plniť, ak chceme, aby Slovenská republika nebola handicapovanou krajinou v porovnaní s okolitými krajinami a krajinami Európskej únie.

Akčný plán je konkrétny a záväzný harmonogram činností súvisiacich s procesom informatizácie spoločnosti, vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych **nosných** a **podporných** projektov. Projekty sa delia na tieto dve kategórie aby sa aj týmto zabránilo triešteniu zdrojov. Akčný plán obsahuje záväzky týkajúce sa plnenia jednotlivých úloh ako aj zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie.

Poznámka:

V odseku “0” sú zahrnuté nosné programy a v odsekoch “1”, “2” a “3” sú podporné programy a projekty Akčného plánu, ktoré vychádzajú z Akčného plánu *eEurope+*.

Akčný plán je otvorený dokument a jednotlivé nosné programy sa budú doplňovať podpornými projektmi z portfólia projektov priebežne podľa vzniknutej potreby.

Termíny plnenia sú chápané ku koncu uvedeného kalendárneho roka v prípade, že nie sú upresnené.

Základné ciele a úlohy Akčného plánu stratégie informatizácie spoločnosti v podmienkach SR

0. Urýchliť budovanie základných pilierov informačnej spoločnosti

- A) Štandardizovaná tvorba a integrácia užitočného obsahu – informácií a služieb – pre fyzické a právnické osoby,
- B) Budovanie ľudských kapacít pre informačnú spoločnosť primárne v štátnej a verejnej správe, ale aj všeobecne,
- C) Koncepcné a systematické budovanie infraštruktúry pre prístup a konektivitu.

1. Stimulovať využívanie internetu tvorbou a poskytovaním relevantného obsahu

- a) Urýchliť e-obchod,
- b) Verejná správa on-line: elektronický prístup k verejným službám,
- c) Zdravotníctvo on-line,
- d) Európsky digitálny obsah pre globálne siete,
- e) Inteligentné dopravné systémy,
- f) Životné prostredie on-line,
- g) Vzdelávanie on-line.

2. Investície do ľudí a ich kvalifikácie

- a) Európska mládež v digitálnom veku,
- b) Akvizícia zručností potrebných pre poskytovanie digitálnych informácií a služieb pre zamestnancov štátnej a verejnej správy,
- c) Umožniť všetkým účasť na tvorbe a prínosoch znalostnej ekonomiky,
- d) Vypracovať a postupne realizovať program prístupu k informačným technológiám na základe princípu rovnosti príležitostí pre špecifické skupiny obyvateľstva, ohrozené nezamestnanosťou a sociálnym vylúčením:
 - zdravotne postihnutí občania,
 - ženy, (po materskej dovolenke, ženy v domácnosti, vo veku po štyridsiatke),
 - seniori,
 - rómskych spoluobčanov,
 - občania s menšími rozvojovými šancami (vidiecke obyvateľstvo).

3. Lacnejší, rýchlejší a bezpečnejší internet

- a) Podpora nasadenia moderných technológií pre prístup a konektivitu umožňujúcich cenovo dostupné širokopásmové pripojenie k Internetu pre všetkých občanov,
- b) Posilnenie konkurencie v poskytovaní prístupu k miestnym prístupovým sieťam,
- c) Integrácia informačnej bezpečnosti do IT transakcií na všetkých úrovniach.

Úlohy Akčného plánu v podmienkach SR

Úlohy Akčného plánu vychádzajú z predpokladu, že bude vymenovaný splnomocnenec vlády SR pre informatizáciu spoločnosti (ďalej len splnomocnenec).

0. Urýchliť budovanie základných pilierov informačnej spoločnosti

Číslo úlohy	Aktivity	Realizátor	Termín
A.	Štandardizovaná tvorba a integrácia užitočného obsahu – informácií a služieb – pre fyzické a právnické osoby		
A.1.	Inštitucionálne a legislatívne zabezpečiť tvorbu štandardov pre budovanie informačnej spoločnosti (IS) Novelizovať zákon NR SR č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a navrhnúť nové znenie zákona NR SR č. 261/1995 Z. z. o štátnom informačnom systéme	MDPT SR	2004
A.2.	Zabezpečiť prevádzkovanie centrálného portálu. Zabezpečiť prostredie pre realizáciu elektronických služieb poskytovaných štátnou správou občanom prostredníctvom internetu v rámci centrálného portálu	Úrad vlády SR v súčinnosti s MDPT SR	2004
A.3.	Vytvorenie základných systémových predpokladov pre tvorbu štandardizovaného informačného obsahu a e-služieb vo verejnej správe, resp. e-Government	MDPT SR v spolupráci s relevantnými ÚOŠS a samosprávy	2004
A.4.	Zabezpečiť prístup SR ku komunitárnym programom v oblasti budovania IS, ktoré sú pre SR kľúčové v rámci prístupových procesov (IDA, TESTA, EURODAC, eContent, eSafe)	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy	2004
A.5.	Stimulovať tvorbu digitálneho obsahu – informácií a služieb – zameraného na praktické použitie z pohľadu občana a súkromného sektoru	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
A.6.	Vytvoriť systém manažmentu obsahu internetových stránok rezortov, zjednotiť charakter poskytovaného obsahu, formu a dizajn internetových stránok rezortov (WAI guidelines)	MDPT SR, Úrad vlády SR v spolupráci s relevantnými ÚOŠS a samosprávy	2004
B.	Budovanie ľudských kapacít pre IS v štátnej a verejnej správe, ako aj všeobecne		
B.1.	Zvyšovanie počítačovej gramotnosti špecifických skupín obyvateľstva (žien, špeciálne žien, ohrozených nezamestnanosťou, rómskych spoluobčanov, zdravotne postihnutých občanov, seniorov, občanov s menšími rozvojovými šancami - vidiecke obyvateľstvo)	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a mimovládnymi organizáciami	2005
C.	Koncepčné a systematické budovanie infraštruktúry pre prístup a konektivitu		
C.1.	Vypracovanie analýzy, feasibility a podnikateľského zámeru pre budovanie štátnej infraštruktúry pre prístup a konektivitu	Úrad vlády SR v spolupráci s MDPT SR	2005

1. Stimulovať využívanie internetu tvorbou a poskytovaním relevantného obsahu

Číslo úlohy	Aktivity	Realizátor	Termín
1. a.	Urýchliť e-obchod		
1.a.1.	Zvyšovať dôveru spotrebiteľov v e-obchod v spolupráci so spotrebiteľskými skupinami a priemyslom. Podporovať alternatívne riešenia sporov, dôveryhodné značky a efektívne zásady správania sa (code of conduct) na základe spolupráce so zúčastnenými stranami a s cieľom vyvinúť všeobecné princípy a vytvárať vhodné stimuly	Súkromný sektor, MH SR v súčinnosti s MDPT SR	polrok 2004
1.a.2.	Stimulovať zvýšenú flexibilitu pri regulácii e-obchodu so zameraním na spoločnú reguláciu a samoreguláciu, napr. prostredníctvom spolupráce s relevantnými obchodnými skupinami, ako sú Global Business Dialogue (<i>www.gbde.org</i>)	Súkromný sektor, MH SR v súčinnosti s MDPT SR	polrok 2004
1.a.3.	Podporovať elektronizáciu malých a stredných podnikov ("Go Digital") koordináciou vzájomnej výmeny vedomostí a informácií o praktických príkladoch, pripravenosti na e-obchod a meraní ukazovateľov (benchmarking). Zriadiť "referenčné centrá" s úlohou pomôcť malým a stredným podnikom začleniť e-obchod do obchodných stratégií	Súkromný sektor, MH SR v súčinnosti s MDPT SR	2004
1.a.4.	Stimulovať zriadenie infraštruktúry pre e-obchod, ako aj používanie a vzájomné uznávanie elektronického podpisu a dokumentov v elektronickej podobe	Súkromný sektor, MH SR, MV SR, NBÚ v súčinnosti s MDPT SR	2004
1.a.5.	Zaviest' systém elektronických identifikačných preukazov totožnosti ako predpokladu využívania integrovaných služieb v režime on-line	MV SR, NBÚ v súčinnosti s MDPT SR	2005
1. b.	Verejná správa on-line – elektronický prístup k verejným službám		
1.b.1.	Vypracovanie modelu poskytovania elektronických služieb verejnej správy riešeného v rámci Štátneho programu VaV: Budovanie informačnej spoločnosti (model integrovaných e-služieb verejnej správy)	MŠ SR, MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
1.b.2.	Zabezpečiť tvorbu, aktualizáciu a sprístupnenie verejných informácií a služieb on-line vrátane právnických, administratívnych, kultúrnych, environmentálnych a dopravných informácií s prepojením na centrálny portál. Poskytnúť súčinnosť a zabezpečiť spoluprácu pri udržiavaní aktuálneho stavu centrálného portálu a zabezpečiť aktívne permanentné poskytovanie informácií pre potreby centrálného portálu (metodický pokyn)	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004-2006
1.b.3.	Umožniť všeobecný elektronický prístup k základným verejným službám	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004

1.b.4.	Zabezpečiť zjednodušené elektronické administratívne postupy pre obchodovanie, napr. zrýchlené (on-line) postupy na založenie spoločností	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
1.b.5.	Vytvoriť „Systém základných registrov VS“ ako systém navzájom prepojených a harmonizovaných registrov, ktorý bude povinne zdieľateľný všetkými IS VS a bude celoplošne prístupiteľný	ŠÚ SR, MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS, ktoré spravujú registre	2004
1.b.6.	Podporovať využívanie elektronických podpisov v rámci verejného sektora	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
1.b.7.	Zriadiť portál pre e-procurement – online verejné obstarávanie (nákup a prevádzkovanie bude v súlade s podmienkami dostupnosti IKT pre občanov so zdravotným postihnutím)	ÚVO, MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS	2004
1.b.8.	Zapracovať osobitné ustanovenie pripravovaného návrhu zákona o informačných systémoch verejnej správy s prepojením na novelu zákona NR SR č.1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov SR	MS SR v súčinnosti s MDPT SR	2005
1.b.9.	Zabezpečiť aktuálnosť JASPI	MS SR	2007
1.b.10.	Vypracovať a predložiť návrh prepojenia systému JASPI so systémami EÚ	MS SR	2008-2009
1.b.11.	Vytvorenie základných systémových predpokladov tvorby národnej infraštruktúry priestorových informácií vrátane georeferenčného základu pre GIS ako súčasti iniciatívy EÚ INSPIRE (úloha vyplýva zo zákona NR SR č. 215/1995 Z. z. o geodézii a kartografii)	ÚGKK SR	2005
1.b.12.	Vybudovanie Základnej bázy pre geografické informačné systémy (ZBGIS) – ako nadrezortného systému priestorových informácií (úloha vyplýva zo zákona NR SR č. 215/1995 Z. z. o geodézii a kartografii)	ÚGKK SR	2005 (5000 km ²)
1.b.13.	Vykonanie auditu efektívnosti čerpania finančných prostriedkov na rozvoj informatiky v jednotlivých rezortoch, prijatie záverov a súborov opatrení na jeho optimalizáciu	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS	2004
1.b.14.	Realizovať Program elektronizácie knižníc (zabezpečiť vo verejných a vedeckých knižniciach budovanie verejných internetových pracovísk pre všetky skupiny občanov s prístupom k verejným informačným zdrojom a službám)	MK SR	2004
1.b.15.	Vytvoriť register systémovo i obsahovo významných úloh (databázu projektov), ktoré sa v súčasnosti riešia, resp. realizujú v jednotlivých rezortoch	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS	2004
1. c.	Zdravotníctvo on-line		
1.c.1.	Koncepcia a legislatíva zdravotníckej informatiky	MZ SR v súčinnosti s MDPT SR, Súkromný sektor	2004
1.c.2.	Integrácia informačnej sústavy zdravotníctva, návrh integračných nástrojov (centrálnych číselníkov, klasifikácií, protokol a rozhraní) a štandardov pre zdravotnícku informatiku s prihliadnutím na medzinárodné štandardy a prostredie v SR	MZ SR v súčinnosti s MDPT SR, ŠÚ SR	2004

1.c.3.	Vybudovanie dátového centra	MZ SR v súčinnosti s MDPT SR	2004
1.c.4.	Prevádzka a rozvoj ťažiskových informačných systémov pre podporu tvorby politiky v rezorte MZ SR	MZ SR	2004
1.c.5.	Informatizácia zdravotníckych zariadení, národné a regionálne zdravotnícke infraštruktúry a ich prepájanie s verejnými zdravotníckymi sieťami EÚ	MZ SR v súčinnosti s MDPT SR	2004
1. d. Národný digitálny obsah pre globálne siete			
1.d.1.	Stimulovať rozvoj a rozširovanie národného digitálneho obsahu v globálnych sieťach a podporovať jazykovú rozmanitosť informačnej spoločnosti vrátane podpory využívania informácii verejného sektora a zriadiť národnú digitálnu zbierku kľúčových databáz. Zapojenie SR do programov eContent a eSafe	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
1.d.2.	Zintenzívniť uvedomovanie si potreby bezpečnejšieho využívania internetu. Základné štandardy pre internetovú bezpečnosť. Implementácia kultúry bezpečnosti	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
1.d.3.	Podporovať budovanie národných digitálnych knižníc pre vedu, výskum, techniku a vzdelávanie, systémov elektronického publikovania a digitalizáciu národného dedičstva (otvorených národných digitálnych archívov, digitalizáciu fondov, zbierok pamäťových inštitúcií atď.)	MK SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS	2005
1.d.4.	Budovanie informačných a komunikačných infraštruktúr v súlade s Národným programom pre prijatie Acquis communautaire	MP SR	2004
1. e. Inteligentné dopravné systémy			
1.e.1.	Pripraviť rozvojové plány pre implementáciu inteligentných dopravných služieb	MDPT SR	2004
1. f. Životné prostredie on-line			
1.f.1.	Podporovať ďalší rozvoj siete EIONET na zber, monitorovanie a informovanie o environmentálnych údajoch kompatibilnej s rozvíjajúcimi sa sieťami v Európe	MŽP SR	2004
1. g. Vzdelávanie on-line			

2. Investície do ľudí a ich kvalifikácie

Číslo úlohy	Aktivity	Realizátor	Termín
2. a.	Európska mládež v digitálnom veku		
2.a.1.	Zabezpečiť pripojenie všetkých škôl do internetu	MŠ SR, Súkromný sektor	2005 - 2008
2.a.2.	Vypracovanie stratégie informatizácie regionálneho školstva t.j. budovanie modernej školy	MŠ SR, Súkromný sektor	2004 - 2006
2.a.3.	a) Implementácia IKT do vzdelávacích osnov na všetkých stupňoch škôl b) Tvorba e-vzdelávania – class server – (vzdelávacie portály pre všetky stupne škôl) c) Vytvorenie špeciálnej podpory pre deti so zdravot. postihnutím a pre sociálne slabšie skupiny a Rómov d) Otvorená škola – projekt pre podporu budovania informačnej spoločnosti (spolupráca škôl s rodičmi, samosprávou, verejnou a štátnou správou, podnikmi, NGO a pod.)	MŠ SR, Súkromný sektor	2004 - 2008
2.a.4.	Upraviť učebné osnovy tak, aby umožnili používať nové učebné metódy založené na informačných a komunikačných technológiách	MŠ SR, Súkromný sektor	priebežne
2.a.5.	Zabezpečiť každému žiakovi možnosť nadobudnúť základnú digitálnu gramotnosť do ukončenia povinnej školskej dochádzky. Podporovať pilotné projekty, výmenu najlepších praktík a koordinovať výskumné úsilie prostredníctvom vzdelávacích a IKT programov EÚ	MŠ SR, Súkromný sektor	priebežne
2. b.	Akvizícia zručností potrebných pre poskytovanie digitálnych informácií a služieb u zamestnancov štátnej a verejnej správy		
2.b.1.	Vypracovať a realizovať program zvyšovania digitálnej gramotnosti zamestnancov v štátnej a verejnej službe. Realizovať Koncepciu informačného systému v štátnej službe. Uplatniť medzinárodne uznávané programy typu ECDL	ÚPŠS v súčinnosti s MDPT SR	2004
2. c.	Umožniť všetkým účasť na tvorbe a prínosoch znalostnej ekonomiky		
2.c.1.	Spolupracovať na európskej úrovni na efektívnej koordinácii opatrení zameraných na dostupnosť informácií pre všetkých prostredníctvom hodnotenia ukazovateľov výkonu a výmeny najlepších praktík medzi kandidátskymi krajinami a EÚ – 15	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS	2004
2.c.2.	Zamerať sa na prijatie štandardov programu "Design for all", ktorého cieľom je dostupnosť produktov informačných technológií pre všetkých, najmä pokiaľ ide o zdokonalenie pracovnej schopnosti a sociálneho zaradenia občanov	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
2.c.3.	Preskúmať a prijať relevantnú legislatívu a štandardy na zabezpečenie zhody so zásadami prístupnosti	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy	2004

3. Lacnejší, rýchlejší a bezpečnejší internet

Číslo úlohy	Aktivity	Realizátor	Termín
3. a.	Podpora nasadenia moderných technológií pre prístup a konektivitu umožňujúcich cenovo dostupné širokopásmové pripojenie k Internetu pre všetkých občanov		
3.a.1.	Umožniť prístup do akademickej siete a jej využívanie v školách, múzeách a knižniciach tam, kde je to vhodné	MŠ SR, MK SR, SANET, SANET II	2004
3. b.	Posilnenie konkurencie v poskytovaní prístupu k miestnym prístupovým sieťam		
3.b.1.	Zamerať sa na posilnenie konkurencie v miestnych prístupových sieťach	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
3.b.2.	Pomocou nástrojov verejného financovania uprednostniť podporu rozvoja informačnej infraštruktúry a projektov tam, kde je to potrebné a bez narušenia konkurencie, hlavne v menej rozvinutých regiónoch	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
3.b.3.	Zamerať sa na zavedenie digitálnych televíznych služieb vrátane internetu a na zvýšenie vzájomnej spolupráce v rámci dobrovoľnej, priemyslom inicializovanej štandardizácie	MDPT SR, Súkromný sektor	2005
3. c.	Integrácia informačnej bezpečnosti do IT transakcií na všetkých úrovniach		
3.c.1.	Zdokonaľiť celkovú bezpečnosť on-line transakcií: <ul style="list-style-type: none"> ➤ podporou certifikátov bezpečnosti, inicializovaných priemyslom prostredníctvom koordinácie úsilia a vzájomného uznania, zahrnujúc odbornú certifikáciu informačnej bezpečnosti ➤ stimulovaním verejno/súkromnej spolupráce na zabezpečení spoľahlivosti informačných infraštruktúr (vrátane rozvoja systémov včasného varovania) 	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
3.c.2.	Zabezpečiť školenia / vzdelávanie legislatívnych pracovníkov, súdneho personálu a priemyselných špecialistov v oblasti posilnenia práva, hi-tech kriminality a otázok bezpečnosti (ako je boj proti počítačovej kriminalite, zneužívaniu počítačov a pod.)	MDPT SR v súčinnosti s ÚPŠS, relevantnými ÚOŠS a samosprávy,	2004
3.c.3.	Pripraviť sa na zapojenie SR do bezpečnostných štruktúr EÚ, a to najmä v súlade s programom vypracovaným skupinou "Digital Security Task Force"	MDPT SR v súčinnosti s relevantnými ÚOŠS a samosprávy, súkromný a mimovládny sektor	2004
3.c.4.	Zriadiť orgán (inštitúciu) pod gesciou splnomocnenca, ktorá bude riešiť problematiku tzv. „všeobecnej bezpečnosti“ IS, t.j. bezpečnosť IS, ktoré neobsahujú utajované skutočnosti	MDPT SR	2005

Informačno – komunikačná infraštruktúra

1 Charakteristika problematiky

Informatizácia spoločnosti je úzko spätá a závislá od rozvoja globálnej informačno-komunikačnej infraštruktúry, ktorá je jadrom informatizačných programov všetkých vyspelých krajín. Elektronické komunikačné systémy, súvisiace sieťové infraštruktúry vrátane celosvetového fenoménu Internetu vytvárajú predpoklady k poskytovaniu aplikácií a služieb, ktoré boli v minulosti buď vôbec nepredstaviteľné, alebo vyžadovali veľké časové a finančné náklady. Tieto nové možnosti majú zásadný dosah na celkovú ekonomiku a trendy rozvoja spoločnosti. Sú rozhodujúce pri modernizácii jednotlivých odvetví, prispievajú k vytváraniu nových pracovných príležitostí a vytvárajú technologické predpoklady pre novú znalostnú ekonomiku. Informačno-komunikačná infraštruktúra (ďalej IKI) spôsobuje významné zmeny vnútornej organizácie verejnej správy, podnikateľského prostredia, bezpečnosti, podmieňuje významné možnosti racionalizácie organizácie práce.

Strategické úlohy z tohto pohľadu sú:

- *Dosiahnuť úroveň IKI v SR z hľadiska funkcií a kvality porovnateľnú s úrovňou v členských štátoch EU v súlade s cieľmi eEurope+ a s rešpektovaním trendov zakotvených v akčnom pláne eEurope 2005*

Štandardná IKI, funkčne a úrovňou poskytovaných služieb kompatibilná so stavom v krajinách EU je nevyhnutnou základňou pre prístup k moderným telekomunikačným a informačným službám, vo významnej miere ovplyvňuje rozvoj ekonomiky, vzdelania a vedy, približuje verejnú správu občanom a podnikateľskej sfére. Vytvára nevyhnutné predpoklady pre zapojenie SR do globálneho digitálneho priestoru.

- *Harmonizácia právneho regulačného rámca v SR so štátmi EU*

Na úspešné zapojenie SR do jednotného európskeho trhu je nevyhnutné uplatňovať rovnaké pravidlá regulácie, ako používajú členské štáty EÚ - právny poriadok SR musí obsahovať transpozíciu nového regulačného rámca EÚ v oblasti elektronických komunikácií (zákon o elektronických komunikáciách).

- *Prioritné podporenie rozvoja špecializovaných širokopásmových sietí pre vzdelávanie, vedu, výskum, zdravotnícke služby, verejnú správu (e-služby)*

V prostredí SR ide najmä o akademickú dátovú sieť pre vzdelávanie, vedu, výskum (SANET) a sieť štátnej správy (GOVNET). Rozvoj týchto sietí je nevyhnutným predpokladom efektívnej harmonizácie nášho vedeckého a vzdelávacieho priestoru s krajinami EU a administratívnych služieb verejnej správy smerom k občanovi.

- *Rešpektovanie konvergenčných možností moderných info-komunikačných technológií s cieľom zabezpečenia univerzálneho, podľa možnosti rýchleho (širokopásmového) multimediálneho prístupu všetkých občanov k službám informačnej spoločnosti*

Celosvetový trend konvergencie telekomunikačných a informačných technológií a médií vyžaduje zo strany štátu vytváranie pružných a efektívnych nástrojov pre integráciu všetkých druhov informačných a komunikačných služieb smerovaním k sieťovým infraštruktúram moderného typu (NGN-New Generation Networks).

- *Cielenou a uvedomelou propagačnou a vzdelávacou aktivitou rozširovať ponuku služieb a zvyšovať ich dostupnosť.*

Je potrebné eliminovať všetkými dostupnými formami relatívne stále vysokú úroveň občianskej neznalosti možností výhod a efektívnosti organizácie práce využívaním služieb realizovateľných prostredníctvom IKI.

2 Súčasný stav

Dominujúcou časťou IKI v SR je v súčasnej dobe verejná telekomunikačná sieť (VTS), ktorej prevádzkovateľom je dominantný (incumbent) prevádzkovateľ. Charakteristickým rysom tejto elektronickej komunikačnej infraštruktúry je jej postupná prestavba z pôvodne prevažujúceho analógového charakteru na plnú digitalizáciu. Proces digitalizácie postupne s dynamickým vývojom v oblasti informačných a komunikačných technológií prerastá v proces konvergencie pôvodne oddelených telekomunikačných, dátových a distribučných rozhlasových a televíznych infraštruktúr do technologicky homogénnej a vzájomne otvorenej elektronickej digitálnej infraštruktúry charakteristickej poskytovaním tzv. multimediálnych služieb. Takto postupne budované konvergentné IKI sú charakteristické sieťovou interoperabilitou pre vstup nových tzv. alternatívnych operátorov.

Významným rozšírením IKI v SR bol napr. už vstup prevádzkovateľov mobilných sietí, a to hlavne 2G (druhá generácia známa ako GSM) - licencie boli udelené dvom spoločnostiam už v r.1996. V súčasnej dobe operátori GSM ponúkajú služby tzv. 2.5G (GPRS) a boli udelené licencie na započatie výstavby siete 3G (UMTS) na zavedenie nových a rýchlejších služieb v mobilnej sieti.

Z hľadiska charakteristiky IKI SR je významné, že od 1. 1. 2003 je plne liberalizovaný telekomunikačný trh uvoľnením prostredia pre poskytovanie verejnej telefónnej služby v pevných sieťach.

Sieťová architektúra vplyvom možností digitálnych technológií hlavne v oblasti riadenia (manažment siete) sa taktiež podstatne rekonfigurovala. Takáto sieť je charakteristická otvorenosťou (interoperabilitou) s možnosťou relatívne flexibilnej konfigurácie z hľadiska požadovaných funkčných možností, akými sú napr. prepojitelnosť, výber operátora, prenositeľnosť čísla, dynamická konfigurácia virtuálnych privátnych sietí a pod.

Cieľom pripravovaného zákona o elektronickej komunikácii je transponovať smernice nového regulačného rámca elektronickej komunikácie EU do právneho poriadku SR. Podrobnosti súvisiace s týmto liberalizačným procesom sú zakotvené v "Návrhu národnej politiky pre elektronickej komunikácie" a v návrhu legislatívneho zámeru zákona o elektronickej komunikácii schválenom uznesením vlády SR č. 1331/2002 z 11. decembra 2002.

V liberalizovanom prostredí sú prirodzeným spôsobom vytvorené predpoklady pre pružné zavádzanie najnovších technologických prvkov do IKI. Obmedzujúcimi faktormi v tomto zdanlivo prirodzenom prostredí môžu byť:

- nedostatky, resp. netransparentnosť národnej regulačnej legislatívy,
- nezáujem, resp. neznalosť účinného využitia disponibilných nových info-komunikačných služieb,
- neprimerane vysoká cenová úroveň ponúkaných služieb.

Jednoznačnou úlohou štátu bude eliminovať tieto brzdiace mechanizmy sofistikovanými zásahmi.

Informačno-komunikačná infraštruktúra v SR je postupne modernizovaná doterajšími "už tradičnými prevádzkovateľmi". Postupne do tohto modernizačného trendu vstupujú nastupujúci alternatívni operátori vrátane veľkých spoločností poskytujúcich časť svojej nevyužitej infraštruktúry pre komerčné využitie .

3 Infraštruktúralne trendy

Technologické možnosti a vízie v oblasti mikroelektroniky a s tým súvisiace možnosti úplnej digitalizácie pri spracovaní a transporte signálov sú predpokladom ďalšej dynamiky v rozvoji informačno-komunikačných infraštruktúr. Práve proces liberalizácie a tržné mechanizmy by mali vytvoriť podmienky pre pružné aplikovanie nových technológií do národných IKI. Zásadným trendom je konvergencia a teda postupné úplné "zblíženie" technologických, funkčných a užívateľských prístupov pri prevádzkovaní a používaní služieb hlasového, obrazového a dátového charakteru - konvergencia dátových a telekomunikačných služieb. Dominujúcim fenoménom sa javí internet a jeho prenikanie do všetkých oblastí a ku všetkým obyvateľom sveta. Rozvoj a stále naliehavšia potreba tohto všeobecného sieťového prepojenia už v súčasnej dobe ovplyvňuje koncepčné riešenie moderných IKI.

Konvergenciou dátových a telekomunikačných sietí do spoločnej univerzálnej siete tzv. siete novej generácie NGN (Next Generation Network) sa vytvárajú rôzne technologické produkty a vyspelé technické riešenia, ktorými jednotlivé firmy prezentujú svoje predstavy o smerovaní ďalšieho vývoja elektronickej komunikácie.

Paralelne s technologickým vývojom prebieha aj vývoj služieb elektronickej komunikácie. Vyspelejšia technológia umožňuje zabezpečovať náročnejšie aplikácie služieb elektronickej komunikácie (napr. kvalitnejšie video, služby na vyžiadanie, autentifikáciu elektronickej korešpondencie a pod.) a naopak požiadavky na náročnejšie aplikácie iniciujú riešenia vyspelejších technických riešení.

Charakteristickou črtou tohto vývoja je aj spätná kompatibilita vyspelejších technologických riešení a služieb, účelné využívanie už inštalovanej technológie v určitých úrovniach, vzájomné prepojenie inštalovaných a nasadzovaných technických prostriedkov. Vyspelejšie využitie už inštalovaných technických prostriedkov, ako napr. ISDN, xDSL na existujúcich medených účastníckych prípojkách vysoko racionalizuje návratnosť vložených prostriedkov a taktiež patrí k základným predpokladom úspešného podnikania v oblasti IKI.

Ide predovšetkým o infraštruktúru prístupových a transportných sietí. Využívanie pôvodnej telekomunikačnej infraštruktúry pre internet je významným faktorom, ktorý prispieva k jeho súčasnému rozširovaniu. Na druhej strane prenosové vlastnosti tejto infraštruktúry podstatne ovplyvňujú výsledné vlastnosti komunikácie v internete (napr. rýchlosť, QoS, ekonomické ukazovatele, a pod.).

Charakteristickou vlastnosťou súčasného internetu je režim „best effort“, ktorý môže poskytnúť prijateľnú kvalitu služby pre služby nevyžadujúce komunikáciu v reálnom čase. Zabezpečenie prijateľnej kvality pre služby v reálnom čase (citlivé na oneskorenie) je obmedzené a bez špeciálnych opatrení nie je kvalita prenosu zaručená. Pri ďalšom rozvoji Internetu je potrebné uplatňovať riešenia, ktoré budú zaručovať prenosy signálov v reálnom čase v stanovenej kvalite (riešenie problematiky QoS).

Požiadavky na náročné multimedialne aplikácie, ktoré predstavujú kombináciu hlasových, pohyblivých, obrazových a interaktívnych signálov v reálnom čase, sa formujú v rôznych oblastiach ako napr. v oblasti vzdelávania, obchodovania, zdravotníckej starostlivosti, verejnej správy, zábavy a pod. (podpora programami EU napr. eEurope2005) .

Prebiehajú aktivity na technických a technologických inováciách pre komunikáciu v sieti internet, ktoré by mali uvedené obmedzenia odstrániť a vytvoriť predpoklady, aby takto upravený internet mohol v budúcnosti plniť funkciu univerzálnej siete pre elektronické komunikácie.

4 Závery, odporúčania

Informačno-komunikačnú infraštruktúru SR v tržnom a liberalizovanom prostredí je potrebné postupne harmonizovať s úrovňou elektronických komunikačných sietí okolitých štátov. Je možné očakávať, že účinky liberalizácie a konkurenčného prostredia tento proces zdynamizujú .

Z hľadiska politiky informatizácie je potrebné podchytiť konvergenčné trendy reprezentované ďalej uvedenou stručnou charakteristikou doteraz dostupných, resp. objavujúcich sa technológií:

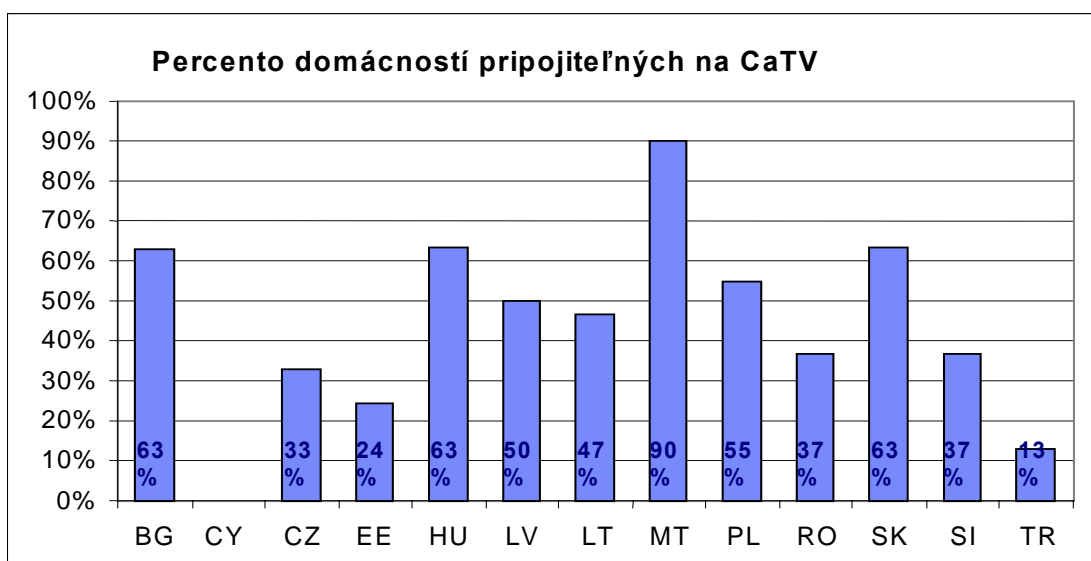
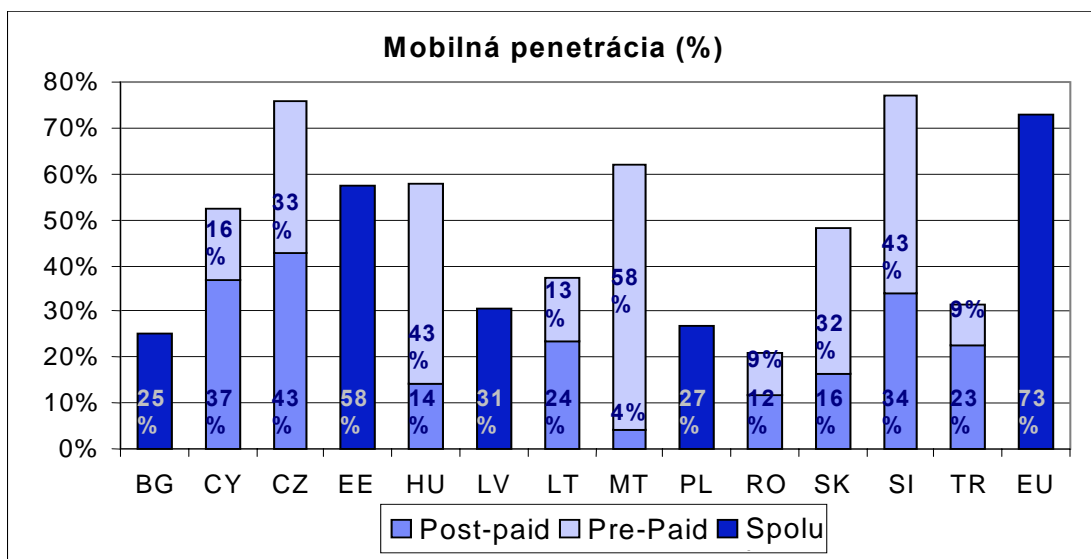
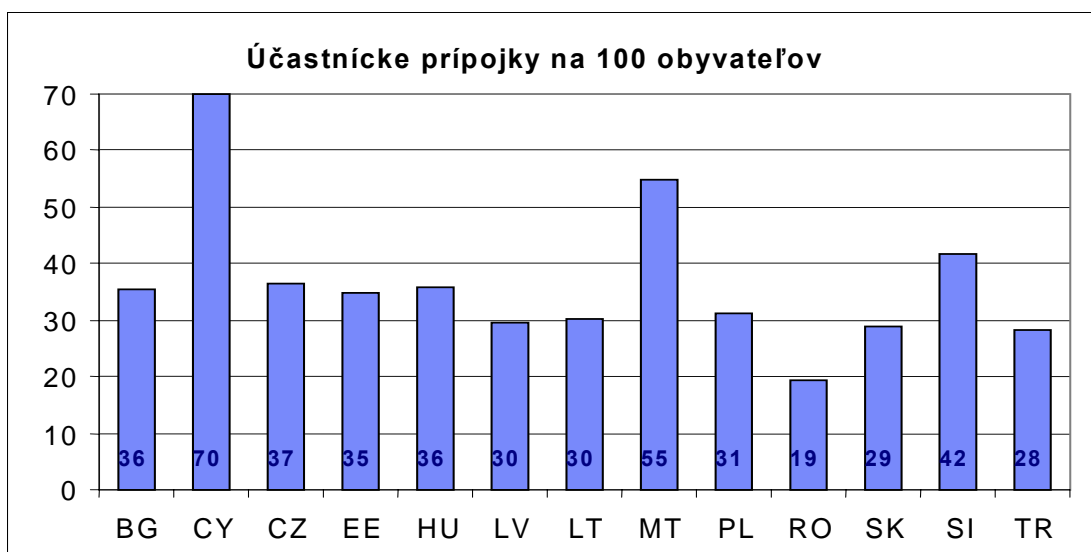
- V transportných častiach sieťových infraštruktúr podporovať transparentné definovanie a používanie rozhraní na prístup a prepojenie sietí, a tým zaistenie podmienok pre prepojovanie sietí (interconnection) na účely zabezpečenia výberu prevádzkovateľa a prenositeľnosť čísiel,
- V prístupových častiach elektronických komunikačných sietí podporovať zavádzanie širokopásmových technológií, ktoré umožnia využiť existujúce infraštruktúry, jednak prostredníctvom medených účastníckych prípojok (ISDN, ADSL, VDSL a pod.), jednak zobojsmerním existujúcich sietí kábelovej TV (CATV) a nasadzovaním kábelových modemov do týchto značne rozšírených prístupových infraštruktúr, podporovať a aplikovať bezdrôtové technológie. Jednoznačne najväčšiu prioritu pri novo budovaných účastníckych prístupoch by mala mať opäť optika napr. typu FTTH (Fiber To The Home), kde sú najlepšie predpoklady pre širokopásmové a kvalitné pripojenie koncových užívateľov služieb elektronickej komunikácie. Určitú perspektívu v sektore prístupových IKI majú aj prípojky realizované prostredníctvom silových elektrorozvodov (Power Line),
- Sledovať a analyzovať hodnoty ukazovateľov hodnotiace pokrok pri budovaní IKI. Následne podľa potreby aktualizovať stratégiu budovania IKI.

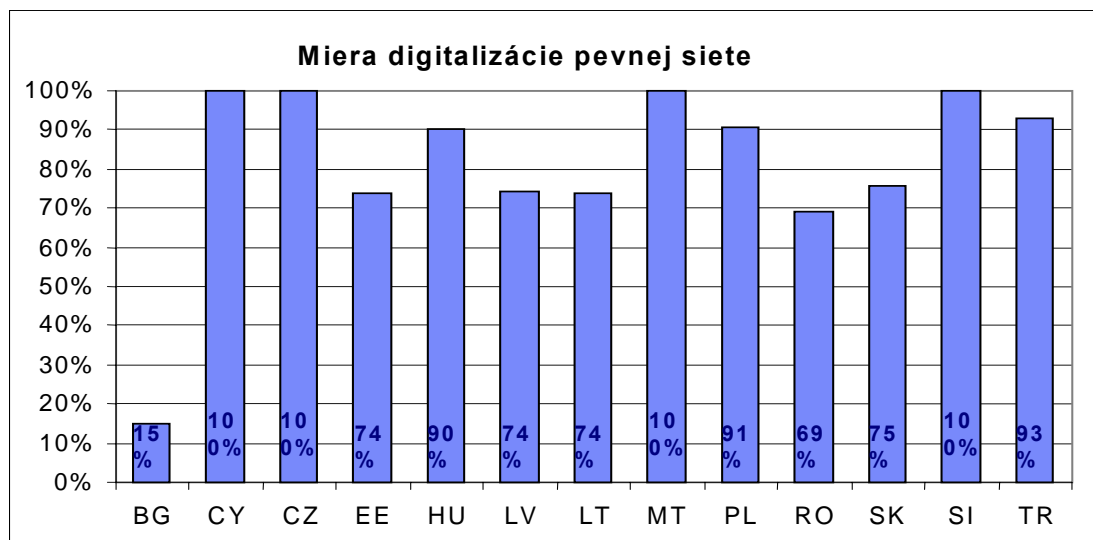
5 Porovnanie vývojových trendov IKI kandidátskych krajín

Súčasťou prípravy pre rozšírenie Európskej únie kandidátskymi krajinami je monitorovanie a vzájomné porovnávanie (benchmarking) vybraných telekomunikačných služieb ako významného ukazovateľa vyspelosti IKI v sledovaných krajinách.

Pre zhodnotenie stavu IKI SR sú ďalej tabuľkovo a graficky uvedené niektoré dostupné ukazovatele v kandidátskych krajinách k 30. 6. 2002 : Bulharsko (BU), Cyprus (CY), Česká republika (CZ), Estónsko (EE), Maďarsko (HU), Litva (LV), Lotyšsko (LT), Malta (MT), Poľsko (PL), Rumunsko (RO), Slovensko (SK), Slovinsko (SI) a Turecko (TR). Podklady sú

prevzaté z druhej priebežnej správy dvojročného projektu EC. Oblasťami zisťovania sú napr: telekomunikačné trhy, národné regulačné orgány (NRA), licencie a číslovanie, prepojovanie, prístupové vedenia, povinnosť univerzálnej služby a kvalita služby, mobilné služby, tarify za verejnú telefónnu službu, finančné informácie, prenájom okruhov a dostupnosť internetu. Zozbierané údaje svedčia o tom, že existujú značné rozdiely medzi jednotlivými krajinami z pohľadu relatívnych hodnôt na obyvateľa, penetrácie, cien, pravidiel regulácie a v neposlednej miere aj dostupnosti údajov.

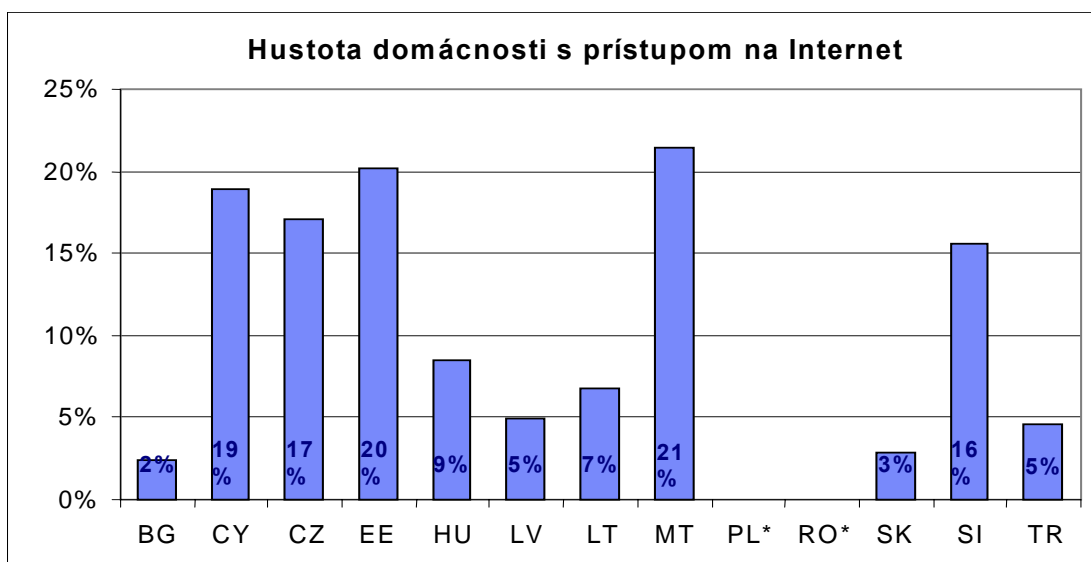
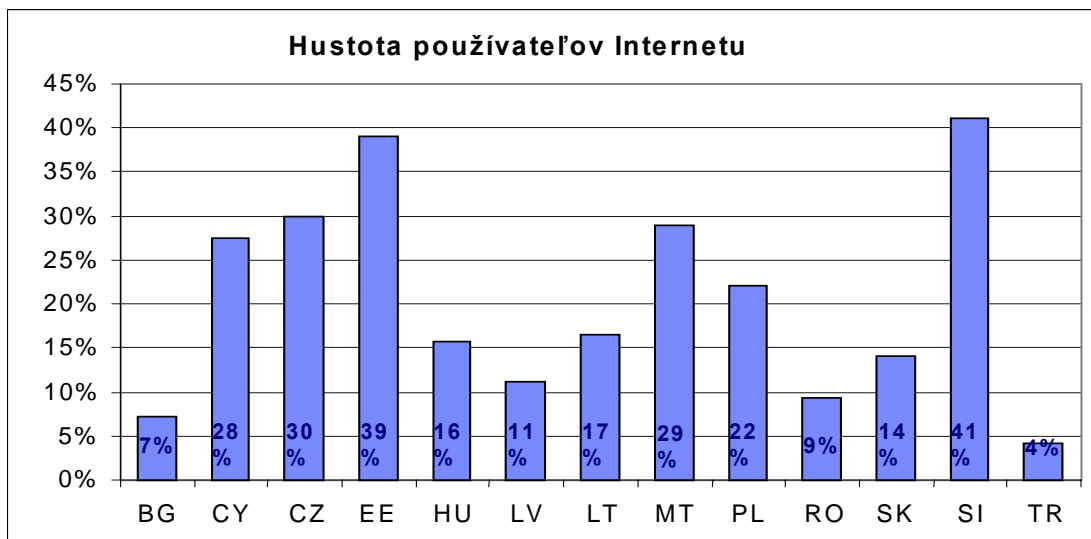

Počet xDSL prípojok k 30. 06. 2002

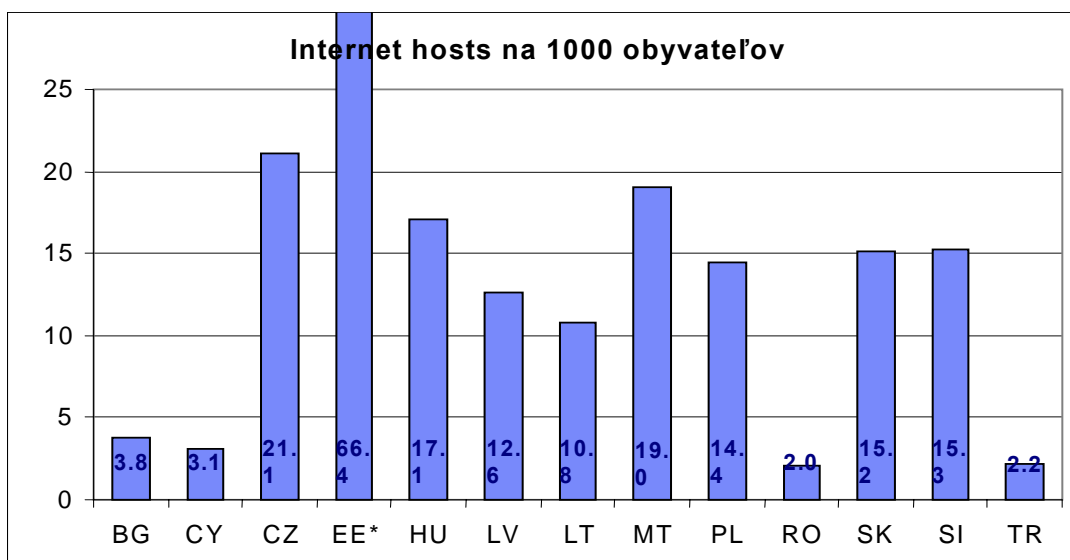
Krajina	Bytové prípojky	Nebytové prípojky
Bulharsko		0
Cyprus		4,200
Česká republika		0
Estónsko		22,500
Maďarsko		28,118
Lotyšsko	2,092	3,493
Litva	2,575	3,554
Malta	5,567	2,291
Poľsko		87,530
Rumunsko		Nie je k dispozícii
Slovensko		0
Slovinsko	4,621	3,335
Turecko		Nie je k dispozícii

Počet prepojavacích dohôd k 30. 06. 2002

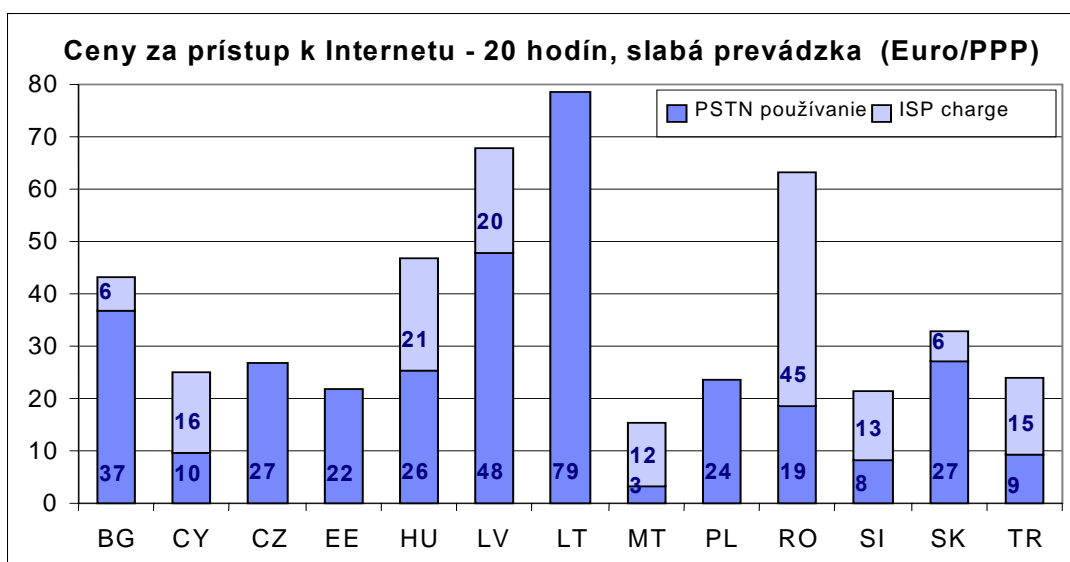
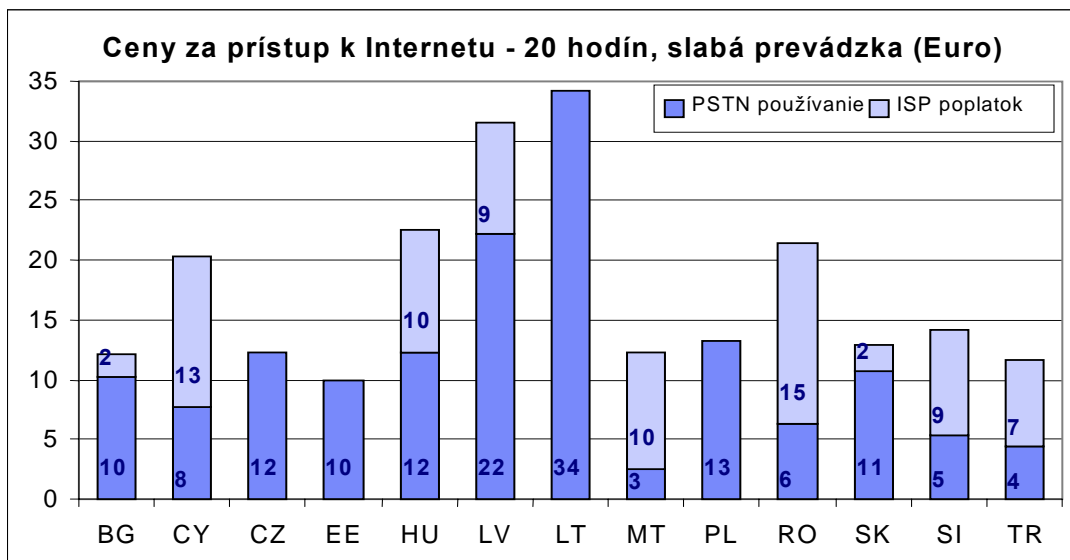
Krajina	Počet prepojavacích dohôd		
	Pevná-Pevná	Pevná-Mobilná	Mobilná-Mobilná
Bulharsko	0	3	3
Cyprus	0	0	0
Česká republika	14	3	3
Estónsko	8	3	3
Maďarsko	6	3	6
Lotyšsko	0	2	1
Litva	0	3	3
Malta	0	2	1
Poľsko	ca 90	12	3
Rumunsko	0	4	6
Slovensko	0	3	1
Slovinsko	0	3	3
Turecko	0	4	6

* Nie je k dispozícii

* Mimo rozsah

Zdroj: ISC – RIPE (<http://www.ripe.net/>), Júl 2002

Informatizácia verejnej správy

Informatizácia verejnej správy (e-government) sa zaraďuje medzi kľúčové úlohy programov vlád vyspelých štátov sveta. V rozpočtoch týchto krajín sa v súčasnosti venujú nemalé prostriedky na systematický rozvoj a podporu projektov elektronizácie služieb, ktoré verejná správa (VS) každodenne poskytuje občanom štátu. Hlavným cieľom je zvýšiť kvalitu služieb a v neposlednej miere aj racionalizovať procesy verejnej správy, orientované na poskytovanie služieb. Občan vo vyspelej spoločnosti očakáva od vlády, že úroveň poskytovania služieb verejnej správy bude porovnateľná s najlepšimi službami, ktoré poskytuje súkromný sektor, najmä pokiaľ ide o presnosť, včasnosť a dostupnosť služieb. V prostredí s rozvinutými aplikáciami informačných technológií, ktoré vytvára a ponúka prevažne súkromný sektor občania a ekonomické subjekty nebudú ochotní tolerovať odklady, byrokratické prístupy a omyly, alebo časovo náročné a zložité procedúry vo vybavovaní svojich záležitostí. Od svojich vlád budú vyžadovať, aby postupy pri vybavovaní občianskych záležitostí, záležitostí súvisiacich s ich podnikaním a pod. sa prispôbili individuálnym požiadavkám občanov a služby verejnej správy boli pre občanov nepretržite dostupné. Skúsenosti orgánov verejnej správy v týchto krajinách zároveň ukazujú, že skvalitňovanie služieb VS cestou informatizácie si okrem nasadenia moderných informačných a komunikačných technológií (IKT) vyžaduje uskutočniť často zásadné zmeny v legislatíve, štruktúrach orgánov VS, v zavedených postupoch poskytovania služieb a systematicky uplatňovať štandardné postupy a normy.

Vláda Slovenskej Republiky v júni 2001 schválila „Politiku informatizácie spoločnosti v SR“. Medzi prioritné politické ciele zaradila potrebu „zvyšovania účasti občanov na správe vecí verejných a uľahčenie ich styku s VS prostredníctvom informatizácie“. Úlohou informatizácie pri napĺňaní uvedeného cieľa je zaviesť väčšiu transparentnosť do výkonu VS, zlepšiť jej otvorenosť voči občanom, zlepšiť služby verejnej správy pre občanov a podnikateľskú sféru a v neposlednej miere racionalizovať administráciu a výkony verejnej správy. Problematika informatizácia VS tvorí tiež významnú súčasť iniciatívy kandidátskych krajín EÚ „eEurope+, ku ktorej sa SR prihlásila.

1 Vymedzenie pojmov

Verejná správa v zmysle platnej legislatívy SR zabezpečuje výkonnú činnosť štátu ako základného verejno-právneho subjektu a rovnako aj výkonnú činnosť ďalších verejno-právnych subjektov na správe vecí verejných. Verejná správa pozostáva z troch základných zložiek:

- štátna správa,
- samospráva,
- verejno-právne inštitúcie.

Výkonom **štátnej správy** sa zabezpečuje realizácia všetkých vnútorných a vonkajších funkcií štátu prostredníctvom:

- orgánov štátnej moci:
 - a) zákonodarná moc,
 - NR SR (Kancelária NR SR).

- b) súdna moc,
 - Ústavný súd,
 - súdy SR (Najvyšší, krajský, okresný; vojenské),
 - prokuratúra (Generálna, krajská, okresná; vojenská).
- c) výkonná moc,
 - prezident SR (Kancelária prezidenta),
 - vláda SR.
- orgánov štátnej správy:
 - a) ústredné orgány,
 - b) územné orgány (miestna štátna správa),
 - všeobecná (okresné a krajské úrady),
 - špecializovaná (v okresoch a krajoch).

Samospráva sa realizuje ako:

- územná samospráva (vyššie územné celky, mestá a obce),
- záujmová samospráva (zdrúženia zriadené zákonom, odborové zväzy, náboženské spoločenstvá, politické strany a hnutia, občianske združenia, nadácie).

Verejno-právne inštitúcie - korporácie (Slovenská televízia a Slovenský rozhlas)

Verejnú správu v zmysle vyššie uvedeného vymedzenia zabezpečuje veľký počet subjektov (orgánov) VS s diferencovaným rozsahom výkonu činností a právomocami vymedzenými legislatívou. Z hľadiska informatizácie kľúčovými orgánmi VS sú orgány vykonávajúce výkonnú činnosť štátu t.j. orgány štátnej moci, orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy. Tieto orgány zriadené štátom alebo obcami za účelom plnenia vymedzených úloh štátu a ich činnosti sú prioritnými objektmi informatizácie VS.

Informatizáciu VS možno chápať ako proces systematickej realizácie úloh zameraných na elektronizáciu služieb poskytovaných orgánmi VS, na rozvoj obsahu informačných systémov a na vytvorenie potrebného legislatívneho a organizačného zázemia pre jej realizáciu.

Štruktúra a vecný obsah úloh by mali zohľadňovať ciele, priority, integračné úlohy i strategické rozvojové programy vlády. Hlavným cieľom informatizácie VS je vytvoriť efektívny systém informácií i potrebných služieb s využitím informačných a komunikačných technológií vo vzťahu k občanom a podnikateľskej sfére.

Informatizácia verejnej správy (e-vlády) je charakterizovaná najmä:

- transformáciou výkonov verejnej správy do elektronickej formy,
- sprístupnením informácií a služieb verejnej správy občanom a podnikateľskej sfére v elektronickej forme,
- zabezpečením nepretržitého a bezpečného prístupu k službám verejnej správy.

V dokumente Európskej únie eEurope+ je uvedený zoznam základných služieb verejnej správy, ktoré by sa mali poskytovať v elektronickej forme a v režime on-line. Ide o nasledovné služby pre občanov a podnikateľské subjekty:

Služby občanom - fyzické osoby:

1. Dane z príjmu (daňové priznanie, majetkové priznanie)
2. Služby na vyhľadávanie pracovného miesta
3. Príspevky sociálneho zabezpečenia (príspevky pre nezamestnaných, prídavky na deti, náklady na zdravotnú starostlivosť, granty pre študentov)
4. Osobné dokumenty (občianske preukazy, pasy, vodičské preukazy)
5. Registrácia motorových vozidiel
6. Žiadosť o stavebné povolenie
7. Oznámenia polícii (krádeže, priestupky, platby...)
8. Verejné knižnice (katalógy s rôznymi možnosťami vyhľadávania, fondy, zbierky pamäťových inštitúcií)
9. Osvedčenia (o narodení, o sobáši) – žiadosť a doručenie
10. Zápisy na stredné školy/univerzity
11. Oznámenia o presťahovaní (zmena adresy)
12. Zdravotnícke služby (interaktívne poradenstvo o dostupnosti služieb v rôznych nemocniciach, objednávanie sa do nemocníc)

Služby pre podnikateľskú sféru:

13. Sociálne dávky pre zamestnancov
14. Daň z príjmu právnických osôb (priznanie, potvrdenie o prijatí priznania)
15. Daň z pridanej hodnoty (priznanie, potvrdenie o prijatí priznania)
16. Registrácia novej právnickej osoby (založenie firmy, živnosť, obchodný register...)
17. Vykazovanie údajov pre Štatistický úrad
18. Colné vyhlásenia
19. Povolenia týkajúce sa životného prostredia (vrátane podávania hlásení)
20. Verejné obstarávanie

2 Súčasný stav informatizácie verejnej správy v SR

Úroveň informatizácie verejnej správy možno hodnotiť z hľadiska:

- stupňa elektronizácie v sprístupnení a transferu informácií pre občana,
- stupňa elektronizácie v poskytovaní služieb verejnosti,
- stupňa schopnosti poskytovať integrované strategické údaje pre decíznu sféru.

Sprístupnenie informácií pre verejnosť s podporou informačných a komunikačných technológií, najmä prostredníctvom www stránok, je na relatívne dobrej úrovni. Každý ústredný or-

gán štátnej správy má vlastnú stránku s informáciami, ktoré sú prístupné verejnosti v prostredí internetu. Podobne na regionálnej úrovni každý krajský a okresný úrad má vytvorenú vlastnú www stránku, na ktorej sprístupňuje občanom základné informácie o poskytovaných službách, úradných hodinách, tlačivách a pod. Mnohé z nich sa využívajú aj na propagáciu regiónu pre potenciálnych návštevníkov. Aj keď sa www stránky líšia v obsahu a v kvalite prevedenia, pozitívne možno hodnotiť ich informačné poslanie, ktoré plnia vo vzťahu k občanom regiónu i širšej verejnosti. Vybavenosť orgánov územnej samosprávy na úrovni miest a obcí vlastnými www stránkami je v porovnaní s orgánmi štátnej správy na výrazne nižšej úrovni.

Elektronickú podporu poskytovania služieb VS, ako aj podporu rozhodovania a výkonu odborných činností na všetkých úrovniach VS sú zabezpečované špecifickými aplikáciami. S celoštátnou pôsobnosťou sú na okresných úradoch v rámci integrovaného informačného systému miestnej štátnej správy okrem systémov spadajúcich pod gesciu MV SR (ako Živnostenský register, Matriky, Asu, IBEU), používané informačné systémy pod gesciou ďalších ministerstiev: MPSVR SR - Sociálne dávky, Úradu geodézie a kartografie a katastra - Kataster nehnuteľností, Ministerstva pôdohospodárstva, vodného a lesného hospodárstva SR – Urbáre a pod. Pod gesciou MS SR je s celoštátnou pôsobnosťou používanie právneho informačného systému JASPI. Uvedený systém využívajú vo veľkom rozsahu všetky organizácie verejnej správy.

Porovnania s vyspelými krajinami EÚ ukazujú, že úroveň elektronizácie služieb verejnej správy na Slovensku zaostáva za úrovňou týchto krajín. Aj niektoré kandidátske krajiny (napr. Estónsko, Slovinsko, Česká Republika) dosiahli výraznejší pokrok v oblasti poskytovania služieb verejnosti s podporou informačných technológií. Hlavné príčiny nášho zaostávania spočívajú v absencii koncepcie rozvoja služieb verejnej správy, v nedostatočnej finančnej podpore nových projektov informačných služieb pre verejnosť, v pretrvávajúcom rezortizme v tvorbe a využívaní informačných zdrojov, ako aj v nízkej úrovni vybavenosti orgánov verejnej správy modernými informačnými a komunikačnými technológiami, ale i systematicky prístup zo strany kompetentných inštitúcií.

Nízka je úroveň integrovaného využitia informačných technológií pri realizácii administratívnych úkonov VS pre verejnosť. Nie sú k tomu vytvorené legislatívne, organizačné, ale aj dostatočné technologické podmienky, ktoré by umožňovali integrované vybavenie žiadosti občanov z jedného kontaktného miesta bez ohľadu na kompetencie orgánov verejnej správy a bez časového obmedzenia úradnými hodinami. Chýba najmä prepojenie informačných zdrojov rezortov, systematicky budovaná sieť kontaktných miest verejnej správy i aplikácia technologických, organizačných a metodických štandardov v rámci celého štátneho informačného systému.

Oblasť rozvoja Geografických informačných systémov (GISov) na Slovensku je v súčasnosti nekoordinovaná. Hoci ide o mimoriadne nákladnú a časovo náročnú aktivitu (finančná a časová náročnosť je daná hlavne zložitým zberom a integráciou geografických údajov), oblasti GISov na Slovensku nie je venovaná zo strany orgánov činných v oblasti informatizácie spoločnosti náležitá pozornosť.

Neexistuje spoločná centrálna licenčná politika VS, koordinácia nákupu softvéru, ani evidencia využívaných softvérových produktov. Len v niektorých prípadoch je licenčné zabezpečenie na úrovni a v rámci rezortu koordinované ústredným orgánom štátnej správy (Enterprise Agreement – MDPT SR, Topic – MS SR). Tento spôsob sa považuje za vhodný krok k zabráneniu nekoordinovaného softvérového zabezpečenia.

Kľúčovú úlohu v procese informatizácie verejnej správy zohráva legislatíva. Všeobecne treba vychádzať z toho, že obsahom legislatívnych nástrojov je právna regulácia výkonu informačných činností a služieb v celom rozsahu pôsobnosti VS. Základným východiskom pritom je zákon č. 319/2003 Z.z., ktorý mení a dopĺňa kompetenčný zákon č. 575/2001 Z.z. a určuje ako ústredný orgán štátnej správy v oblasti informatiky Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR. Primárnym právnym predpisom pre túto oblasť je však zákon č. 261/1995 Z.z. o štátnom informačnom systéme, ktorý v § 4 ods.1 a § 5 určuje, že zásadné úlohy a zodpovednosť za koordináciu ŠIS plní Štatistický úrad SR, čo je v zrejmom rozpore.

K existujúcej právnej úprave patrí :

- zákon č. 261/1995 Z.z. o štátnom informačnom systéme,
- zákon č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám,
- zákon č. 540/2002 Z.z. o štátnej štatistike,
- zákon č. 428/2002 Z.z. o ochrane osobných údajov,
- zákon č. 215/2002 Z.z. o elektronickom podpise,
- zákon č. 241/2001 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností,
- zákon č. 215/1995 Z.z. o geodézii a kartografii,
- zákon č. 263/1999 Z.z. o verejnom obstarávaní,
- zákon č. 34/2001 Z.z. tzv. Autorský zákon.

Ďalšie právne predpisy upravujúce oblasť informatiky sú :

- vyhláška ŠÚ SR č. 283/1996 Z.z. ktorou sa ustanovujú náležitosti projektu ŠIS a postup pri jeho vypracúvaní a schvaľovaní,
- výnos ŠÚ SR č. 372/1998-830, ktorým sa vyhlasujú štandardy pre ŠIS.

Prijatím niektorých nových zákonov, najmä však zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám sa legislatívne upravili a upresnili podmienky poskytovania informácií verejnosti. Významným krokom v oblasti legislatívy bolo prijatie zákona č.215/2002 Z.z. o elektronickom podpise, ktorý vytvoril predpoklady na právne zrovnoprávnenie dokumentov v elektronickej forme s dokumentmi v tlačenej papierovej forme. V oblasti bezpečnosti Informačných systémov sa značný pokrok sa dosiahol i prijatím zákona č. 241/2001 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností, i prijatím zákona č. 428/2002 Z.z o ochrane osobných údajov v oblasti bezpečnosti informačných systémov.

3 Východiská informatizácie VS

Kľúčovým dokumentom pre spracovanie stratégie informatizácie je Politika informatizácie spoločnosti v SR – dokument schválený uznesením vlády SR č. 522/2001 z 13. júna 2001, ktorý zaradil informatizáciu verejnej správy medzi priority informatizácie spoločnosti.

Za systémové základy budovania IS VS môžeme považovať filozofiu i výstupy zo štátneho informačného systému vytvorené v období od roku 1995-1998:

- legislatíva – zákon č. 261/1995 Z.z. o ŠIS, zákon č. 52/1998 Z.z o ochrane osobných údajov v IS,

- integračné nástroje – riešenia zamerané na tvorbu štandardov pre ŠIS, metodík i systému základných registrov pre ŠIS:
 - a) štandardy pre ŠIS vyhlásené výnosom ŠÚ SR č. 372/98-830,
 - b) metodika vytvárania IS v štátnej správe – odporúčaná ako štandard,
 - c) vládna sieť GOVNET ako základná komunikačná infraštruktúra pre ŠIS,
 - d) rozpracovaný návrh modelu ŠIS (dátový i procesný) i rozpracovaný návrh meta-systému ŠIS,
- súbor rozvojových projektov s cieľom vytvorenia informačného obsahu v štátnej správe.

Východiskový rámec pre informatizáciu VS vytvára reforma verejnej správy s decentralizáciou kompetencií pri výkone VS. Výrazne sa posilňujú právomoci miestnej štátnej správy najmä v obciach a úlohy územných samospráv. V procese informatizácie VS bude potrebné zohľadniť zmeny, ktoré prináša reforma najmä pri budovaní, prevádzke a využívaní informačných zdrojov a systémov ako aj pri postupoch v poskytovaní služieb verejnosti. Nosnou myšlienkou informatizácie VS musí byť efektívny prístup občana k informačným zdrojom a službám verejnej správy. Vznik nových vzťahov, ktoré prináša reforma VS vytvára aj novú situáciu z hľadiska vzájomných kompetencií orgánov VS, čo v konečnom dôsledku ovplyvní aj postupy poskytovania služieb v elektronickej forme. Vzhľadom k tomu, že štátna správa a samospráva riešia v procese informatizácie VS podobné problémy, bude potrebná harmonizácia a koordinácia ich spoločného postupu.

Stimulom informatizácie jednotlivých odvetví i celej spoločnosti je integrácia Slovenska do EÚ i NATO, ale i ďalších. Vybudovanie potrebných komunikačných a informačných infraštruktúr je nutnou podmienkou, aby Slovensko mohlo byť schopné komunikovať s elektronicou časťou Európy i sveta.

4 Strategické ciele informatizácie VS

Strategické ciele informatizácie VS sú:

- ***Zjednodušiť prístup občanov a podnikateľských subjektov k aktuálnym informáciám zo zdrojov verejnej správ vytvorením prostredia na elektronicú komunikáciu medzi štátom a verejnosťou a podporou ich šírenia v elektronickej forme.***

Občania majú zákonný nárok na informácie s ktorými disponuje VS a ktoré im pomáhajú orientovať sa v legislatíve pri vybavovaní občianskych záležitostí a pri podieľaní sa na správe vecí verejných. Jednoduchý, priamy a nepretržitý prístup k informáciám možno zabezpečiť vytvorením vhodného IKT prostredia a organizáciou informačných služieb s využitím katalógov, portálov, www stránok alebo informačných kioskov. Predpokladom dosiahnutia cieľa je zabezpečiť dostupnosť informácií pre každého občana prepojením informačných zdrojov VS, prípadne ďalších relevantných zdrojov a vybudovaním siete verejne prístupných miest. Ďalším predpokladom je zabezpečenie kompatibility dát v jednotlivých zdrojoch zavedením a uplatnením dátových štandardov v zbere, uchovávaní a výmene dát.

- ***Uľahčiť a zefektívniť poskytovanie služieb verejnej správy pre občanov a podnikateľské subjekty s využitím elektronickej podpory pri vybavovaní občianskych a podnikateľských záležitostí***

Elektronická podpora poskytovania služieb verejnej správy umožní ich nepretržitú dostupnosť pre občanov a podnikateľskú sféru 24 hodín denne, každý deň v priebehu celého roka. Pomôže výrazne urýchliť proces vybavovania žiadostí, daňových priznaní, registrácií a iných záležitostí v styku verejnosti s orgánmi verejnej správy. Integrácia informačných systémov VS vytvorí predpoklady aby občania vybavili svoje záležitosti jednou návštevou z jedného kontaktného miesta. Občan nebude nútený pri vybavovaní navštevovať viacero útvarov verejnej správy. Zjednoduší sa tak celkový proces vybavovania, a urýchli celková doba vybavovania.

- ***Racionalizovať a zefektívniť výkon VS a zaisťiť dostupnosť kvalitných informácií pre operatívne a strategické rozhodovanie prechodom na digitálnu administratívu***

Okrem poskytovania služieb je z hľadiska informatizácie VS kľúčovou úlohou zabezpečiť dostupnosť kvalitných informácií pre operatívne a strategické rozhodovanie orgánov VS. Strategický rozhodovací proces je spojený s realizáciou strategických rozhodnutí na všetkých úrovniach riadenia. Cieľom je zabezpečiť okamžitú dostupnosť všetkých informácií, ktoré sú k takýmto rozhodnutiam potrebné. K dosiahnutiu tohto cieľa bude nevyhnutné súčasné prehodnotenie existujúcich riadiacich a rozhodovacích procesov,

- ***Príprava VS na plynulú integráciu do administratívnych štruktúr Európskej únie***

V rámci integračného procesu sa zabezpečuje aj plynulá výmena informácií a zdieľanie informačných zdrojov s partnerskými krajinami.

Vzhľadom k tomu, že tento proces prierezovo zasahuje do všetkých oblastí štátu a najmä hospodárskych oblastí, musí byť informatizácia VS súčasťou hospodárskej politiky štátu a samosprávy.

Na dosiahnutie strategických cieľov **bude potrebné:**

- dobudovať a modernizovať existujúcu informačnú, technologickú a komunikačnú infraštruktúru v sieti orgánov štátnej moci, štátnej správy a územnej samosprávy na sprístupnenie služieb VS,
- navrhnúť a prijať legislatívu, ktorá upraví elektronizáciu všetkých informačných zdrojov, budovanie informačného obsahu, vzájomnú výmenu a zdieľanie dát v rámci orgánov VS a zabezpečí priebežnú a kvalitnú aktualizáciu informácií a údajov,
- vytvoríť podmienky aby mal každý občan prístup k internetu z domu, práce, verejných prístupových miest, prostredníctvom mobilných telefónov, digitálnej televízie a pod. ,
- navrhnúť a prijať súbor dátových, technických a organizačných štandardov pre oblasť verejnej správy,
- prehodnotiť riadiace a rozhodovacie procesy, zmeniť a adaptovať doteraz zaužívané nástroje a postupy VS v poskytovaní služieb občanom tak aby sa plne využili možnosti informačných a komunikačných technológií,
- vytvárať prostredie a dostatočné podmienky na kompetenčné a organizačné zabezpečenie informatizácie verejnej správy, vrátane jej finančného zabezpečenia.

Dá sa očakávať, že sprístupnenie služieb pre občanov a podnikateľskú sféru v integrovanej forme, v jednom čase a z jedného kontaktného miesta umožnia vláde a územným správam:

- prekonať časové a vzdialenostné bariéry prístupu verejnosti k informačným fondom a službám,
- zlepšiť kvalitu, dostupnosť a rýchlosť vybavovania klasických agend občanom (napr. sociálnych služieb, rôznych registrácií, vybavovanie osobných náležitostí a pod.),

- úspešnejšie zvládnuť každoročne sa zvyšujúce obmedzenia personálnych kapacít a rozpočtových reštrikcií vlády na úseku štátnej správy a samosprávy.

5 Hlavné úlohy v informatizácii verejnej správy

Hlavnými piliermi informatizácie informatizácie VS sú:

5.1 *Legislatíva*

Informatizáciu verejnej správy nemožno realizovať bez náležitých legislatívnych úprav. Poskytovanie služieb elektronickou cestou si vyžaduje realizovať viaceré zmeny v existujúcej legislatíve, ako aj prijať nové právne úpravy v oblasti verejnej správy. Vzhľadom na vysokú odbornú náročnosť bude potrebné vytvoriť špecializovanú pracovnú skupinu pri Legislatívnej rade vlády SR zloženú z odborných legislatívnych pracovníkov a odborníkov na informačné a komunikačné technológie.

Existujúce právne predpisy týkajúce sa činností verejnej správy bude potrebné analyzovať s cieľom identifikovať kritické miesta v právnych úpravách, ktoré by mohli negatívne ovplyvňovať elektronickú podporu poskytovania informácií a služieb pre verejnosť a navrhnúť novelizácie zákonov. Rozvoj informatizácie verejnej správy môže tiež pozitívne ovplyvniť prijatie nových zákonov, ako aj ďalších záväzných právnych predpisov nižšej úrovne. Najmä pravidlá vytvárania IS VS, organizácia i financovanie celého procesu i štruktúra informačného obsahu IS VS musí byť právne vymedzená zákonom. Na dosiahnutie stanovených cieľov informatizácie sa odporúča prijať minimálne dva nové zákony tvoriace jadro legislatívnych úprav v procese informatizácie VS:

- zákon o Informačných systémoch verejnej správy (IS VS),
- zákon o základných registroch VS.

Zákon o Informačných systémoch verejnej správy (IS VS) vytvorí právny základ na vymedzenie celého procesu informatizácie VS. Preto je nutnou podmienkou na jeho systematické a záväzné odštartovania.

Zákon by mal definovať :

- kto bude plniť zásadné úlohy za IS VS,
- všetky súčasti IS VS,
- postavenie i úlohy orgánov verejnej správy na IS VS,
- pravidlá registrácie a akceptácie IS VS, prípadne ďalších produktov do IS VS (akceptácia zhody so štandardami, technickými normami, požadovanou bezpečnosťou),
- sankcie,
- jednotné pravidlá financovania tvorby a prevádzky IS VS.

Úlohou ďalšieho zákona, zákona o základných registroch verejnej správy bude vytvorenie právneho rámca pre vedenie a využívanie systému národných registrov SR v elektronickej forme. Zákon by mal právne vymedziť povinnosť dátového napojenia na základné registre pre všetky IS VS, jediného zodpovedného gestora (orgán štátu) ako správcu registra pre každý register. Základné registre musia byť vytvárané a aktualizované ako centrálné súbory s ce-

loslovenskou sieťou pracovísk (kontaktných miest VS), informácie v nich obsiahnuté musia mať právnu záväznosť a obsah týchto registrov bude referenčným zdrojom dát pre IS VS. Zákonná úprava o registroch by mala obsahovať :

- popis jednotlivých registrov,
- ustanovenie správcov,
- zodpovednosť za správnosť a aktuálnosť údajov,
- práva a povinnosti všetkých zúčastnených subjektov,
- povinnosť väzby všetkých IS VS, ktoré pracujú s údajmi zo základných registrov,
- ochrana dát i ďalšie,
- definovanie právnej záväznosti údajov obsiahnutých v registroch.

5.2 Komunikačná infraštruktúra

Základným technologickým predpokladom na zabezpečenie dostupnosti i realizácie služieb pre verejnosť, ako aj pre riadiace a rozhodovacie procesy v inštitúciách VS je kvalitne celoplošne vybudovaná komunikačná infraštruktúra. Jej cieľom je zabezpečiť dostatočnú prenosovú kapacitu, požadovanú kvalitu služieb i bezpečnú komunikáciu pre verejnosť i samotnú VS.

Vláda SR uznesením č.864/1996 z 10. decembra 1996 rozhodla o vybudovaní vládnej dátovej siete GOVNET ako základnej komunikačnej infraštruktúry pre ŠIS - v súčasnosti je do GOVNETu zapojených cca 65 subjektov. Pripájanie ďalších subjektov na úrovni krajov, regiónov a okresov je podmienené začatím celoplošného rozširovania GOVNETu.

GOVNET by mal postupne vytvoriť komunikačnú platformu i pre začatú decentralizáciu VS, rozvoj informačnej spoločnosti v SR a de facto nahradiť i existujúce WAN siete v štátnej správe.

Ku komunikačnej infraštruktúre verejnej správy patrí aj súbor kontaktných miest VS /KMVS/, resp. počítačových pracovísk, ktoré komunikujú s VS prostredníctvom portálu VS a zabezpečujú integrované poskytovanie informačných, ale aj transakčných služieb z orgánov VS, ktoré sú v kompetencii rôznych rezortov. Vybudovanie KMVS si bude vyžadovať aj zásadné systémové kroky, tzn. bude potrebná aj právna úprava.

Do siete kontaktných miest verejnej správy bude potrebné integrovať už existujúce pracoviská na úrovni regionálnych, okresných úradov, miestnych úradov.

5.3 Informačná infraštruktúra – informačný obsah

Riešenie informačnej infraštruktúry je obsahovým jadrom informatizácie VS. Základom informatizácie VS i poskytovania kvalitných služieb VS je existencia kvalitných zdroj dát.

IS VS je súborom informačných zdrojov štátnej správy, územnej samosprávy a iných orgánov verejnej moci. Súčasný stav IS VS je charakterizovaný značnou roztrieštenosťou informačných zdrojov, ktoré sa v prostredí VS vytvárali nezávisle a nekoordinovane. Výsledkom je neprehľadnosť, nekomplexnosť i dátová nekompatibilita. Kľúčovou bude preto úloha vytvorenia nástrojov i pravidiel na integráciu existujúcich zdrojov dát, ale i ich ďalšiu koordináciu, aby tieto mohli byť navzájom prepojitelné a zdieľateľné.

Informačná infraštruktúra VS je v súčasnosti tvorená :

- obsahom registrov,
- údajmi zo štatistiky (zákon č. 322/1992 Zb. o štátnej štatistike),
- bázami dát z rezortných a medzirezortných projektov.

Registre sú základným zdrojom jedinečných údajov o fyzických a právnických osobách, nehnuteľnostiach a území štátu. Predstavujú základné údajové objekty pre všetky ostatné IS VS. VS používa tri základné registre :

- **register obyvateľov** - obsahuje základné identifikačné údaje o obyvateľoch SR - občan je identifikovaný rodným číslom, menom a priezviskom,
- **register ekonomických subjektov** - ento je v súčasnosti reprezentovaný tromi samostatnými registrami :
 - a) obchodný register - zabezpečuje centrálnu spracovanie informácií pri zápise a aktualizácii právnických osôb,
 - b) živnostenský register - obsahom je zápis a aktualizácia zápisov fyzických osôb ekonomicky činných s udeľovaním živnostenských listov, resp. koncesii,
 - c) štatistický register organizácií - zabezpečuje evidenciu všetkých PO a FO, ktoré vykonávajú ekonomickú činnosť.
- **register katastra nehnuteľností a register územných jednotiek** – sú spravované rezortom ÚGKK SR v rámci Informačného systému katastra nehnuteľností (ISKN). Budovanie a spravovanie uvedených registrov sa vykonáva v zmysle zákona NR SR č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľnosti a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov (katastrálny zákon),
- ostatné celoštátne platné registre sú najmä colný register, daňový register, register odrôd, register poľnohospodárskych parciel, register HZ a ďalšie.

Nie je efektívne, ak každý orgán VS si pre svoje potreby zakladá a spravuje vlastné registre. Tento stav je charakteristický pre súčasnosť a vyžaduje nemalé finančné a ľudské zdroje na vývoj a údržbu príslušného programového vybavenia, ako aj na zakladanie a administráciu registrov. Len technológia vytvárania vstupných údajov pre registre na miestach pôvodcov evidencií v procese počítačového vyhotovovania zákonom stanovených prvotných dokumentov môže zaručiť totožnosť údajov v elektronickej forme s údajmi na prvotných dokumentoch. Na základe takto získaných údajov by mali byť spravované referenčné registre a poskytované úradom, ako zákonom upravená služba pre realizáciu príslušných agend verejnej správy.

Prvoradou úlohou v tomto procese je riešenie integrácie, resp. konsolidácie IS VS. Prvým nutným predpokladom integrácie je **poznatie procesov** nad ktorými IS VS majú operovať. Vytvorenie procesného modelu VS je základom na reštrukturalizáciu a ich optimalizáciu i na vytvorenie MODELU IS VS.

Druhým predpokladom integrácie na **návrh nástrojov** prostredníctvom ktorých budeme integráciu vykonávať. Tretím predpokladom je vytvoriť spoločné integrujúce prostredie tzv. **spoločné referenčné rozhranie VS** prostredníctvom, ktorého budú všetky komponenty IS VS komunikovať. Jeho obsahom bude súbor organizačných, metodických, technických opa-

tréní a záväzných pravidiel na vytváranie, realizáciu i komunikáciu medzi jednotlivými komponentmi IS VS.

5.4 Elektronické služby

Základným nástrojom poskytovania služieb VS pre verejnosť je portál VS. Portál je v súčasnosti štandardným nástrojom ktorým sa približuje výkon štátnej správy verejnosti, t. j. občanom i širokej podnikateľskej verejnosti. Je nástroj na poskytovanie služieb celej verejnej správy verejnosti z jedného vstupného miesta.

Akčný plán úloh tzv. *eEurope+* ktorým sa vláda zaviazala k budovaniu informačnej spoločnosti v júni 2001 ukladá všetkým rezortom umožniť všeobecný elektronický a integrovaný prístup k základným verejným informáciám i službám ON –LINE.

Vládny portál VS vytvorí vstupnú bránu do vládou garantovaného informačného prostredia IS VS. Jeho vytvorením by sa mala zjednodušiť komunikácia verejnosti s orgánmi verejnej správy, zrýchliť, ale i zefektívniť poskytovanie služieb verejnej správy najmä pri vybavovaní žiadostí. Tento bude fakticky plniť úlohu integračného nástroja sprístupnenia informácií (napr. na www stránkach) rôznych orgánov verejnej správy a samospráv bez ohľadu na ich kompetencie a hierarchickú úroveň,

Portál sa bude budovať postupne, v prvej etape iba ako nástroja sprístupnenia a poskytovanie informácií pre verejnosť v druhej ako interaktívny vládny internet, s obojstranným tokom informácií a ako nástroj podporujúci poskytovanie služieb VS.

5.5 Štandardizácia

Komunikácia medzi jednotlivými informačnými systémami, odovzdávanie a zdieľanie údajov a služieb, je podmienené dodržiavaním organizačných a technických pravidiel, t. j. štandardov IS VS, ktoré plne rešpektujú ustanovenia slovenských a medzinárodných noriem a sú harmonizované s predpismi a legislatívou Európskej únie. Štandardy pre oblasť ŠIS vydal vyhláškou Štatistický úrad SR v r. 1996. Pri vývoji a nasadzovaní jednotlivých informačných systémov sa vychádza z týchto štandardov, ktoré však už súčasným potrebám nepostačujú.

Dodržiavanie dohodnutých pravidiel v projektovaní a prevádzke informačných systémov, najmä štandardov informačných technológií a metodických štandardov je základnou podmienkou komunikácie medzi jednotlivými informačnými systémami. Štandardy plnia kľúčovú úlohu pri výmene a zdieľaní údajov v informačných systémoch i v poskytovaní služieb verejnosti. Navrhované štandardy by mali vychádzať z ustanovení slovenských a medzinárodných noriem a ich harmonizácie s predpismi a legislatívou Európskej únie. Budúce aktivity v oblasti štandardizácie by sa mali orientovať na aktualizáciu schválených štandardov a návrh nových štandardov v oblastiach:

- administratívnych dát ŠIS SR (klasifikácie, registre, číselníky),
- metodiky vytvárania informačných systémov,
 - a) metodika riadenia stratégie rozvoja informačného systému,
 - b) metodika vývoja informačného systému,
 - c) metodika riadenia projektov informačných systémov,
 - d) metodiky, metódy a techniky použiteľné v projektoch IS,
- elektronickej výmeny dát – EDI,
- komunikácie informačných systémov (elektronická pošta, služba www,),

- priestorovej identifikácie objektov,
- bezpečnosti informačných systémov,
- terminológie.

Na realizáciu úloh štandardizácie bude potrebné zintenzívniť činnosť Technickej normalizačnej komisie pre informačné techniky pri SÚTN SR a postupne pripravovať návrhy národných štandardov za uvedené oblasti. Bude tiež potrebné skrátiť procesy preberania prípadne lokalizácie medzinárodných a európskych noriem do sústavy Slovenských technických noriem. Vzhľadom na dynamiku rozvoja informačných technológií je potrebné zabezpečiť včasnú aktualizáciu schválených štandardov.

Zvláštnu pozornosť treba venovať oblasti vytvorenia aktuálneho jednotného georeferenčného základu pre tvorbu geograficky orientovaných informačných systémov (GIS), ktorý má slúžiť tak pre potreby informatizácie verejnej správy ako pre celú spoločnosť. Legislatívne bude potrebné určiť jedného zodpovedného gestora, ktorý bude koordinovať tvorbu štandardov a zber údajov pre jednotný georeferenčný základ.

Štandardizácia sa týka aj spoločných riešení pre štátnu správu, tvorby internetových stránok organizácie VS atď.

5.6 *Reinžiniering*

Prioritným problémom informatizácie verejnej správy je vytvorenie vhodného prostredia pre efektívne využitie informačných technológií najmä pri poskytovaní služieb občanom ale v zabezpečovaní administratívno-riadiacich funkcií vo verejnej správe. Za týmto účelom je potrebné v mnohých prípadoch zmeniť existujúce postupy orgánov verejnej správy s cieľom zjednodušiť, skvalitniť a zrýchliť vybavovanie záležitostí právnických a fyzických osôb, ako aj plnenie zákonných funkcií štátu, miest a obcí. Bude potrebné analyzovať informačné toky, procesy a zavedené postupy vo verejnej správe a následne aktualizovať príslušné právne a metodické predpisy, ktoré vytvoria potrebný legislatívny priestor pre účinné uplatnenie informačných technológií pri racionalizácii činností verejnej správy. Vytvorenie procesného modelu VS je základom na reštrukturalizáciu a optimalizáciu procesov, tzv. reinžiniering, ktorý by mal byť súčasťou reformy verejnej správy. V reinžinieringu existujúceho systému poskytovania služieb bude potrebné:

- odstrániť rezortizmus v agendách verejnej správy, najmä vo vlastníctve informačných zdrojov, a uplatniť nové princípy (verejná správa bez bariér) v poskytovaní služieb pre občana:
 - a) bez časového obmedzenia (24 hodín, 7 dní v týždni),
 - b) z miest, kde sa najčastejšie nachádza (pracovisko, doma, nákupné centrá a pod.),
 - c) v integrovanej podobe – horizontálna integrácia (vláda by sa mala pre občana javiť ako celok);
- vytvoriť podmienky pre jednotnú identifikáciu občanov v rôznych informačných systémoch štátnej a verejnej správy, systémov sociálnej a zdravotnej starostlivosti, administratívnych registroch a pod.;
- zaviesť systém elektronických identifikačných preukazov totožnosti ako predpokladu využívania integrovaných služieb v režime on-line;
- vytvoriť jednotný vstupný portál (centrálny informačný server) umožňujúci prístup k www stránkam štátnej správy a samosprávy;

- zvýšiť bezpečnosť internetu pri poskytovaní služieb s cieľom získať dôveru občanov pri ochrane osobných údajov;
- sprístupniť elektronický systém poskytovania služieb aj tým občanom, ktorí nemajú prístup k internetu (vybudovaním siete informačných/servisných kioskov prepojených na sieť verejnej správy);
- integrovať existujúce IS VS;
- štandardizovať výkon VS, to znamená zabezpečiť rovnaké riešenia na rôznych miestach VS.

5.7 *Bezpečnosť IS VS*

Bezpečnosť IS VS je nevyhnutou zložkou informatizácie VS. Legislatívny základ pre túto oblasť tvorí v súčasnosti je súbor týchto zákonov: zákon o ochrane osobných údajov, zákon o ochrane utajovaných skutočností, zákon o verejnom prístupe k informáciám, zákon o elektronickom podpise a autorský zákon.

6 **Návrh kritérií na zaradenie projektov do Akčného plánu**

Za prioritné projekty procesu informatizácie VS možno považovať:

- z vecného (obsahového) hľadiska najmä projekty, ktoré zabezpečia:
 - a) efektívne využitie a úsporu zdrojov štátneho rozpočtu,
 - b) efektívnosť systému informovania verejnosti,
 - c) efektívnosť navrhovania a prevádzky informačných systémov VS,
 - d) vysokú kvalitu a racionálnosť poskytovania služieb VS pre občanov i podnikateľské subjekty,
 - e) vysokú kvalitu a racionálnosť práce pracovníkov verejnej správy,
- z technologického hľadiska najmä projekty, ktoré vytvoria podmienky:
 - a) výmeny dát v elektronickej forme v reálnom čase medzi časťami štátneho informačného systému,
 - b) garancie dôvernosti údajov, ktoré sú obsahom dátových fondov častí štátneho informačného systému.

Vzdelávanie

Základným predpokladom úspešného zapojenia Slovenskej republiky do informačnej spoločnosti a globálnej ekonomiky je vysoká vzdelanostná úroveň jej obyvateľov. Vzdelávanie má preto pre informatizáciu spoločnosti kľúčový význam. Vzdelávanie pre a v informačnej spoločnosti má z pohľadu informatiky dve roviny:

- vzdelávanie v samotnej informatike, kde informatika je predmetom i prostriedkom a vzdelávanie je zamerané na prípravu profesionálov v informatike,
- vzdelávanie v ostatných oblastiach s použitím metód a prostriedkov informatiky, kedy hovoríme o informatizácii vzdelávania.

Strategickými cieľmi pre oblasť vzdelávania pre informatickú spoločnosť sú:

- ***Vychovávať flexibilnú a konkurencieschopnú pracovnú silu, ktorá sa dokáže uplatniť v podmienkach informačnej spoločnosti.***

Vzdelanie sa stáva nutnou podmienkou pre zabezpečenie zamestnanosti obyvateľstva v globálnej ekonomike. IKT umožňujú nové formy práce (práca na diaľku), a tým získavanie pracovných príležitostí pre obyvateľov SR aj mimo územia SR. Rovnako však umožňujú obsadzovanie lokálnych pracovných príležitostí v SR obyvateľmi iných krajín. V tejto globálnej súťaži o pracovné miesta môže uspieť len vzdelaná a flexibilná pracovná sila. Vzdelanostná úroveň pracovnej sily je okrem toho aj dôležitým faktorom ovplyvňujúcim prísun zahraničných investícií.

- ***Poskytovať vzdelanie, umožňujúce obyvateľom využívať výhody, ktoré informatizácia prináša.***

Informatizácia prináša nové možnosti pre participáciu občanov na správe vecí verejných, nové formy práce, spolupráce a komunikácie vo všetkých oblastiach ekonomiky a života spoločnosti, sprístupňuje obrovské informačné bohatstvo, uľahčuje individuálne vzdelávanie sa a v neposlednom rade prináša nové možnosti zvyšovania kultúrnej úrovne obyvateľstva a kultúrneho vyžitia. Používanie IKT sa v krátkom časovom horizonte stane takou nutnou súčasťou bežnej existencie, akou je dnes schopnosť čítať a písať.

- ***Zvyšovať úroveň slovenského vysokého školstva, aby bolo kvalitou a formou vzdelávania konkurencieschopné s vyspelými krajinami EÚ.***

Informačná spoločnosť prináša aj globalizáciu vzdelávania. Už dnes na niektorých domácich a zahraničných univerzitách začína byť možné získať vzdelanie dištančnou formou. Špičkové univerzity každej vyspelej krajiny sú nositeľkami intelektuálnej a kultúrnej identity národa. Je v národnom záujme SR, aby aspoň niekoľko univerzít svojou kvalitou obstálo v globálnej konkurencii o výchovu intelektuálnej špičky svojho obyvateľstva. Kvalitné univerzity sa môžu stať atraktívne aj pre zahraničných študentov (v riadnej i dištančnej forme), a tým prispieť k zmierneniu súčasného trendu úniku mozgov zo SR.

- ***V súlade s princípom rovnosti príležitostí zabezpečiť vzdelávanie v oblasti informatizácie pre všetkých občanov SR***

- **Zabezpečiť permanentnú inováciu znalostí obyvateľstva celoživotným vzdelávaním.**

Informatika a IKT sa rozvíjajú tak rýchlo, že nie je možné dosiahnuť trvalú použiteľnosť získaných vedomostí. Ich „polčas rozpadu“ sa odhaduje na 5 rokov (t.j., polovica našich vedomostí z tejto oblasti je už po piatich rokoch zastaralá). Pre trvalo udržateľný rozvoj informačnej spoločnosti je potrebné zdokonaľiť systém celoživotného vzdelávania. Informatizácia v tomto smere prináša nové možnosti (dištančné vzdelávanie, e-vzdelávanie). Významnou formou celoživotného vzdelávania sa stáva aj individuálne vzdelávanie, ktorého rozvoj podporuje tvorba nových digitálnych informačných zdrojov a zlepšovanie prístupu k zdrojom v rámci celosvetovej siete www.

1 Analýza súčasného stavu

Vo vzdelávaní a jeho informatizácii máme dlhú tradíciu s celým radom pozitívnych výsledkov. Svedčia o tom nielen výsledky našich študentov v medzinárodných súťažiach, ale aj úroveň a kvalita absolventov stredných a vysokých škôl s dobrým uplatnením sa na domácom i zahraničnom trhu práce, vrátane oblastí vedy a výskumu. Vo vzdelávacích inštitúciách na Slovensku pracovalo veľa zaniietených a vzdelaných ľudí s dobrým vzťahom nielen k informatike, ale aj k samotnému procesu vzdelávania. Žiaľ, situácia sa v poslednom období priam dramaticky zmenila.

Najväčším problémom súčasného vzdelávania v oblasti informačných technológií je nízka konkurencieschopnosť vzdelávacích inštitúcií v oblasti ľudských zdrojov, od základných, cez stredné až po vysoké školy. Žiadna z týchto inštitúcií nie je schopná konkurovať súkromnému, ale ani štátnemu nevzdelávaciemu sektoru, a to ani platovo ani vo vytváraní pracovných podmienok. Vybavenie vzdelávacích inštitúcií nezodpovedá potrebám, nedostatočná je vonkajšia infraštruktúra a často nie sú tieto inštitúcie ani napojené na existujúcu infraštruktúru. Chýbajú aj koncepčné strategické rozvojové programy. Dôsledkom toho je fakt, že tieto inštitúcie opustil celý rad schopných a vysokokvalifikovaných informatikov. Ak sa aj pri danej situácii môžeme pochváliť čiastkovými výbornými výsledkami, tak iba preto, že v školstve ešte stále existujú ľudia s entuziazmom. Ich počet však už dnes klesol pod kritickú hodnotu a ak chceme situáciu zachrániť, treba urýchlene prijať nevyhnutné opatrenia.

Náznak zlepšenia nastal v posledných rokoch v koncepčných strategických zámeroch. Svedčia o tom také dokumenty ako *Národný program výchovy a vzdelávania*, tzv. „Milénium“ - určujúci stratégiu základného a stredoškolského vzdelávania, *„Koncepcia rozvoja vysokých škôl pre nové milénium“* – určujúci stratégiu vysokoškolského vzdelávania, *„Koncepcia celoživotného vzdelávania“* – určujúci stratégiu ďalšieho vzdelávania. Kľúčovú úlohu tu zohrávajú IKT a vlastná informatizácia celého vzdelávacieho systému, formálneho aj neformálneho.

Významným posunom vpred bolo zlepšenie celkovej sieťovej infraštruktúry (projekt SANET) a na časti základných a stredných škôl (v rámci projektu INFOVEK).

Plán eEurope+ nás okrem iných úloh zaväzuje aj vybudovať informačne gramotné školstvo v horizonte 3 - 4 rokov. Odpoveďou vlády na uvedené požiadavky bola schválená *Politika informatizácie spoločnosti SR*, v ktorej rámci si vláda SR v oblasti vzdelávania stanovila cieľ **„vytvárať potrebné podmienky na rozvoj všetkých foriem vzdelávania“**, vrátane

celoživotného vzdelávania, ktoré umožní začlenenie SR a jej občanov do globálnej informačnej spoločnosti”.

2 Úlohy na dosiahnutie strategických cieľov

Na dosiahnutie strategických cieľov v oblasti vzdelávania pre informačnú spoločnosť **bude potrebné** na všetkých úrovniach vzdelávania (základné, stredné, vysokoškolské, celoživotné) **realizovať tieto opatrenia:**

- ***Zabezpečiť informačno-komunikačnú infraštruktúru.***

Dobudovať infraštruktúru, vrátane vonkajšej konektivity na úrovni celoštátnej, regionálnej, dobudovania a rozvoja metropolitných sietí a vnútornej konektivity od základných škôl, cez stredné, až po vysoké a zabezpečiť jej údržbu a prevádzku. (Ďalší rozvoj v rámci projektu SANET II.)

Vybaviť všetky základné a stredné školy na Slovensku multimediamiálnou počítačovou učebňou s kvalitným pripojením na internet, vytvárať a implementovať nový obsah vyučovacích predmetov s ohľadom na potenciál IKT pre učenie sa, rozvíjať digitálnu gramotnosť učiteľov na školách a na fakultách, ktoré ich pripravujú (Pokračovanie projektu INFOVEK).

Dobudovať a zabezpečiť trvalú inováciu prostriedkov IKT (vrátane softvérových) pre univerzity vychovávajúce odborníkov v oblasti informatiky tak, aby dosahovali a prekonalí prostriedky dostupné v danom čase na pracoviskách v praxi.

Dobudovať a zabezpečiť trvalú inováciu prostriedkov IKT (vrátane softvérových) pre všetky univerzity tak, aby bolo možné využívať ich pri príprave odborníkov neinformatických odborov.

- ***Vytvárať podmienky pre získavanie a udržanie kvalitných pedagógov v oblasti informatiky a jej aplikácií na všetkých stupňoch škôl.***

Mzdovými opatreniami (napr. príplatok za prácu v strategicky dôležitej oblasti) stabilizovať zostávajúcich pedagogických pracovníkov a postupne zväčšiť ich počet. Dosiahnuť, aby postupne do roku 2006 priemerná mzdová úroveň pracovníkov v oblasti informatiky a jej aplikácií v školstve dosiahla aspoň 70% priemernej mzdy rovnako kvalifikovaných pracovníkov v súkromnom sektore v tejto oblasti.

Úpravou platových a materiálnych podmienok študentov doktorandského štúdia v oblasti informatiky a jej aplikácií dosiahnuť, aby špičkoví študenti zostávali na doktorandskom štúdiu na univerzitách v SR a neboli nútení odchádzať do zahraničia alebo do súkromných firiem ešte pred ukončením štúdia.

- ***Inovovať obsah aj formu výučby (výučba informatiky, využitie informatiky a IKT v neinformatických predmetoch, rekvalifikácia a doplňovanie a rozširovanie kvalifikácie).***

Vybudovať “Centrá pre výskum a tvorbu nových prostriedkov a metód IT pre vzdelávanie” vrátane:

- a) distribúcie na vzdelávacie inštitúcie
- b) školení
- a) údržby a inovácie

Implementovať systém celoživotného vzdelávania vrátane metód a prostriedkov IT a ich využívania.

Vypracovať systém neformálneho vzdelávania pre potreby verejnej správy a iných/d'alších špecifických sektorov spoločnosti.

Vytvoriť a implementovať systém posilnenia vedy v druhom a treťom stupni univerzitného vzdelávania i v samotnom univerzitnom prostredí:

- a) rozvoj informatiky
- b) rozvoj aplikácie metód a prostriedkov IT v praxi
- c) posilnenie prípravy pre podnikanie
- d) rozvoj podnikania v poslaní univerzít

Obsahovú stránku vzdelávania na všetkých úrovniach a vo všetkých formách vzdelávania bude treba periodicky aktualizovať a to v **časovom horizonte 2006** nasledovnými úlohami:

Aktualizovať a zabezpečiť **vysokoškolské IT vzdelávanie**:

- a) v profesionálnej výučbe
- b) vo využívaní prostriedkov a metód IT v iných odboroch
- c) vo vytváraní a zavádzaní nových prostriedkov a metód IT
- d) v celoživotnom vzdelávaní
- e) v príprave učiteľov

Aktualizovať zabezpečenie **základného a stredoškolského vzdelávania**:

- a) dobudovať IT infraštruktúru na všetkých základných a stredných školách
- b) vyškoliť učiteľov všetkých predmetov na využívanie IKT vo svojich predmetoch
- c) vytvoriť moderný obsah výučby, ktorý zodpovedá trendu vývoja informačnej spoločnosti
- d) v spolupráci s univerzitami modernizovať prípravu budúcich učiteľov
- e) sprostredkovať alebo vyvíjať moderné programové vybavenie pre školy
- f) organizovať agentúru malých grantov pre inovačné projekty učiteľov zo základných a stredných škôl
- g) vytvoriť koncepciu informačnej výchovy žiakov na základných školách.

Aktualizovať zabezpečenie neformálneho vzdelávania.

- ***Podporiť tvorbu zdrojov informácií, dostupnosť informácií a inovatívne formy prístupu k informáciám.***

Zlepšiť podmienky sprístupnenia existujúcich učebných textov a podmienky pre tvorbu nových učebných textov cez metódy a prostriedky IT, t.j.:

- a) rozvoj digitálnych knižníc, vrátane zodpovedajúcich možností prístupu k zdrojom

- b) podpora prostredia pre tvorbu učebných materiálov modernými prostriedkami IT

- ***Podporovať začlenenie do európskeho vzdelávacieho priestoru***

Treba dosiahnuť, aby obyvatelia SR mohli v čo najväčšej miere využívať zdroje informácií a učebné texty dostupné na internete. Väčšina týchto materiálov je dostupná v angličtine, ale aj v ďalších svetových jazykoch.

Podporovať jazykovú prípravu na všetkých školách.

Vytvárať podmienky pre spoluprácu s partnerskými školami v rámci EÚ.

- ***Cielenou informačnou kampaňou presvedčať občanov o strategickom význame vzdelávania a vedy pre zabezpečenie prosperity Slovenska.***

Oblasť vzdelávania a vedy bude v najbližších rokoch vyžadovať výrazné zvýšenie finančných prostriedkov. Obyvateľom Slovenska musí byť jasné, že takáto investícia je pre budúcu prosperitu SR nutná a stojí za uskomnenie sa v iných oblastiach.

Pripraviť vzdelávacie a osvetové projekty na prezentáciu dôležitosti zvýšenia vzdelanosti obyvateľstva pre budúcu prosperitu obyvateľov SR pre všetky typy médií.

Elektronický obchod a podnikanie

Rozvoj elektronického obchodu predstavuje jednu z dôležitých podmienok zachovania a zvyšovania konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a jej schopnosti participovať v medzinárodnej deľbe práce s hospodársky vyspelými krajinami. Elektronický obchod má veľký vplyv na budúce obchodné vzťahy, na tvorbu a uplatňovanie obchodnej politiky v rámci domácom aj medzinárodnom. K základným prednostiam elektronického obchodu a podnikania patrí najmä:

- zvýšenie konkurencieschopnosti komerčných subjektov, najmä v dôsledku minimalizácie nákladov, vysokej rýchlosti a efektívnosti uskutočňovaných obchodných a výrobných operácií,
- možnosť interaktívnej komunikácie neobmedzenej ani časom, ani miestom (globalizácia obchodu),
- rozšírenie ponuky a dopytu po výrobkoch a službách a posilnenie hospodárskej súťaže,
- zapojenie sa do medzinárodnej deľby práce a do medzinárodných obchodných procesov,
- možnosť tvorby nových produktov a služieb v elektronickom prostredí,
- rozvoj nových technológií a služieb súvisiacich s plošnou penetráciou elektronického obchodu.

Vďaka vyššie uvedeným atribútom umožňuje elektronický obchod aj malým a stredným podnikom úspešne pôsobiť na globálnom trhu. Mimo priamych ekonomických dopadov na komerčnú sféru má elektronický obchod priamy dopad aj na fungovanie verejnej správy. Informatizácia verejnej správy je vlastne jednou z foriem elektronického obchodu zameraná na zefektívnenie a skvalitnenie služieb verejnej správy smerom k občanom. Nasadením technológií elektronického obchodu v oblasti verejnej správy je možné dosiahnuť:

- zníženie nákladov na činnosť verejnej správy,
- skvalitnenie a zefektívnenie vnútorných procesov verejnej správy,
- zabezpečenie trvalej dostupnosti služieb verejnej správy občanom.

1 Strategický cieľ

Elektronický obchod je relatívne novou, rýchle sa rozvíjajúcou oblasťou, pre ktorú sa všeobecne prijímané pravidlá ešte len vytvárajú. V dokumente Global Action Plan for Electronic Commerce, vypracovanom pre OECD, sú sformulované základné princípy, ktoré je možné prijať ako **východiská pre podporu rozvoja elektronického obchodu** v SR:

- Rozvoj elektronického obchodu by mal byť zabezpečovaný v úzkej koordinácii súkromného sektora a verejného sektora. Súkromný sektor zabezpečuje nasadzovanie komerčných riešení a rozvoj technológií, štátny sektor vytvára legislatívne podmienky pre rozvoj elektronického obchodu.
- Legislatívne podmienky pre rozvoj elektronického obchodu nemožno zúžiť len na vlastnú legislatívu upravujúcu procesy elektronického obchodu, ale treba sa zamerať

aj na vytváranie celospoločenských podmienok stimulujúcich investície a rozvoj elektronického obchodu.

- Účasť na procesoch elektronického obchodu by mala prebiehať v otvorenom, transparentnom a korektnom trhovom prostredí. Prípadná štátna intervencia a podporné mechanizmy a stimuly musia byť jasné, transparentné, objektívne, nediskriminačné, flexibilné, technologicky neutrálne a jej rozsah nesmie presahovať potrebné minimum.
- Elektronický obchod je vo svojej podstate globálny a preto aktivity v tejto oblasti musia byť medzinárodne koordinované a kompatibilné.
- Elektronické obchodné transakcie a procesy musia byť legislatívne i daňovo rovnocenné s tradičnými.
- Ak je potrebná štátna regulácia podmienok a mechanizmov stimulujúcich rozvoj elektronického obchodu, musí účastníkom umožniť uplatnenie v globálnej súťaži v otvorenom a korektnom prostredí. Po rozvinutí konkurencie by sa regulačné mechanizmy mali postupne eliminovať a regulácia prenechať trhovému mechanizmu.
- Ochrana subjektov vstupujúcich do procesov elektronického obchodu, najmä ochrana súkromia, anonymita, dôvernosť a kontrola obsahu transakcií, musí byť založená na slobodnom rozhodnutí používateľov a na základe ich súhlasu s formou riešení poskytnutých súkromnou sférou. Musí byť v súlade s platnou legislatívou.
- Dôvera k infraštruktúre elektronického obchodu sa musí dosiahnuť na základe konsenzu, vzdelávaním, technickými inováciami zvyšujúcimi bezpečnosť a spoľahlivosť, prijatím adekvátnych mechanizmov na riešenie sporov a na samoregulácii súkromného sektora.

V záujme dosiahnutia medzinárodnej kompatibility a naplnenia očakávaní, ktoré sa vkladajú do elektronického obchodu, bude aj pri formovaní stratégie elektronického obchodu na Slovensku potrebné vychádzať z uvedených základných princípov.

Strategickými **cieľmi** v oblasti *elektronického obchodu* sú:

- vytváranie podmienok pre dynamický rozvoj elektronického obchodovania tak, aby z tohto rozvoja mohli profitovať slovenské podnikateľské subjekty a občania,
- začlenenie slovenského obchodu do európskeho elektronického obchodného priestoru a medzinárodnej deľby práce,
- dosiahnutie kompatibility obchodných transakcií na Slovensku s obchodnými transakciami na trhoch krajín Európskej únie,
- využitie vzdelanostného potenciálu pri tvorbe nových produktov a služieb súvisiacich s rozvojom elektronického obchodu,
- zefektívnenie fungovania štátu využitím princípov a nástrojov elektronického obchodu (informatizácia verejnej správy).

Elektronický obchod má celospoločenský dopad. Táto kvalita sa prejavuje jednak v ekonomickej sfére, kde ju môžeme hodnotiť z dlhodobého hľadiska vysoko pozitívne. Pri posudzovaní dopadov elektronického obchodu je však potrebné zohľadniť aj potenciálne negatívne dopady a prijať opatrenia pre ich elimináciu, resp. minimalizáciu nepriaznivých dôsledkov:

- **Potreba investícií do technológií.**

Subjekty nasadzujúce riešenia pre elektronický obchod potrebujú nielen nasadiť nové technológie a systémy, ale vykonať aj značné zmeny vo vlastnej organizácii. Všetky tieto zmeny sú finančne náročné a pravdepodobne iba veľmi málo subjektov disponuje prostriedkami pre ich realizáciu. Úlohou štátu je poskytnúť nástroje pre podporu investícií, pretože inak sa nedosiahne požadovaný rozvoj elektronického obchodu v SR.

- **Nové kvalifikačné požiadavky.**

Nasadzovanie a využívanie nových technológií a riešení spojených s rozširovaním elektronického obchodu vyžaduje digitálnu (počítačovú) gramotnosť u väčšiny pracovníkov. To kladie dodatočné požiadavky na vzdelávací systém, napr. upraviť učebné osnovy tak, aby absolventi všetkých stupňov škôl získali aj „druhú“ digitálnu gramotnosť, podporovať programy celoživotného vzdelávania (vrátane rekvalifikačného systému) zameraného na digitálnu gramotnosť atď. Štát musí vytvoriť vhodné podmienky tak, aby sa vytvorila rovnosť príležitostí pre uchádzačov o pracovné miesta v novej elektronickej ekonomike.

- **Zníženie počtu pracovníkov v administratívnej podniku a verejnej správy.**

Informatizácia procesov v podnikoch i vo verejnej správe vedie k zvýšeniu efektivity realizovaných procesov, čo môže viesť k zníženiu počtu pracovníkov potrebných pre zabezpečenie týchto procesov. Určitý počet takto uvoľnených pracovných miest sú síce organizácie schopné absorbovať v rámci nových obchodných príležitostí, nie je však možné vylúčiť aj nárast nezamestnanosti. Štát preto musí vytvárať nové príležitosti tak, aby bol schopný túto voľnú pracovnú silu absorbovať.

2 Analýza súčasného stavu

Aj keď je elektronický obchod stále v počiatočnom štádiu rozvoja, odborné štúdie predvídajú, že v najbližších rokoch bude od roka k roku narastať až o 200 %. Len v Európe má dosiahnuť trh realizovaný elektronickým obchodovaním do r. 2003 - 340 miliárd euro. V elektronickom obchode pôsobia tri skupiny hlavných aktérov; vláda (Government, G), podnik/podnikatelia (Business, B) a konzument/občan (Consumer, C). Najväčší objem transakcií sa uskutočňoval a podľa predpokladov sa aj v budúcnosti bude uskutočňovať medzi podnikmi (Business to Business, B2B). V uplynulých rokoch sa najrýchlejšie rozvíjal segment elektronického obchodu medzi podnikmi a spotrebiteľmi (Business to Consumer, B2C). V súčasnosti narastá aj význam ďalších dvoch segmentov elektronického obchodu: podnik-vláda (Business to Government B2G), resp. opačný vláda-podnik (Government to Business, G2B), a segment vláda-občan (Government to Consumer, G2C) poskytovaním platených a neplatených služieb.

O súčasnom stave elektronického obchodu na Slovensku nie sú k dispozícii žiadne oficiálne štatistické údaje. Na základe dostupných informácií a poznatkov Slovenskej asociácie pre elektronický obchod sa dá odhadnúť, že na Slovensku existuje asi 120 aktívnych a okolo 250 deklarovovaných virtuálnych obchodov ponúkajúcich a zároveň predávajúcich tovar alebo služby cez internet s tým, že v drvivej väčšine ide o predaj koncovému spotrebiteľovi, podnik-občan (B2C). Obchodovanie na úrovni podnik-podnik (B2B) je prakticky obmedzené len na ponuky a objednávky. Fakturácia, platby sa uskutočňujú doterajšími štandardnými postupmi. Pri obchodovaní cez internet zatiaľ nie je implementovaný systém platieb s využitím bezpečnostného softvéru riešiaceho ochranu a validitu platobných transakcií. Elektronický obchod sa intenzívne rozvíja medzi jednotlivými zložkami v rámci

podniku a v bankovej sfére (vo vnútri banky, medzi bankami, vo vzťahu banka-klient (internet banking, home banking)). Do elektronického obchodovania a podnikania spadá aj časť činností, ktoré sa vykonávajú vo verejnej správe (segmenty G2C, B2G, G2B). Tieto sú podrobnejšie popísané v časti Informatizácia verejnej správy.

Rozvoj elektronického obchodovania je v porovnaní s ostatnými krajinami Vyšehradskej štvorky značne pomalší. Medzi najvýznamnejšie limitujúce faktory patria:

- **nízka úroveň prístupu k potrebnej infraštruktúre** (nízke rozšírenie využívania internetu v komerčných subjektoch, ako aj v domácnostiach, málo rozšírené počítače v domácnostiach a pod. Príčinou je vysoká cena a neliberalizovaný telekomunikačný trh, ako aj vysoké ceny výpočtovej techniky),
- **neexistencia potrebnej legislatívy** - zákon o elektronickom obchode je v štádiu prípravy, zákon o elektronickom podpise bol schválený Národnou radou SR dňa 15. 3. 2002 a od 1. 10. 2002 vstúpili do platnosti vykonávacie vyhlášky. Rozvoju elektronického obchodu však bráni nedostatočné premietnutie nových princípov elektronického obchodovania do existujúcich legislatívnych noriem, ktoré by elektronické obchodovanie plne zrovnoprávnili s tradičným (napr. záväznosť elektronickej komunikácie, elektronické daňové doklady a pod.),
- **absencia dôvery v elektronický obchod** (je daná aj chýbajúcou podporou elektronického obchodu zo strany štátu, komerčné organizácie necítia motiváciu k budovaniu riešení pre elektronický obchod),
- **malá dostupnosť globálnych riešení pre elektronický obchod** (existujúce riešenia pokrývajú iba jednotlivé súčasti – marketing, resp. predaj. Existujúce riešenia komplexne nepokrývajú celý obchodný proces, od vzniku potreby až po úhradu),
- **vysoká investičná náročnosť** (nasadzovanie riešení, súvisiace nielen s nákupom softvérových balíkov, ale taktiež s cenou licencií kvalitných kryptografických prostriedkov, bez ktorých je rozvoj elektronického obchodu nemysliteľný),
- **prevádzkové problémy** (súvisiace najmä s budovaním a prevádzkou riešení s vysokými nárokmi na spoľahlivosť a dostupnosť).

K ďalším externým prekážkam rozvoja elektronického obchodu patria najmä makroekonomické bariéry, ako pomaly sa formujúca trhová ekonomika, pomalý hospodársky rast, obmedzená konkurencia, nízke zahraničné investície, obmedzená prítomnosť medzinárodne a globálne podnikajúcich spoločností, nízka kúpna sila obyvateľstva. K vnútorným bariéram v rámci podnikov patrí napr. orientácia na industriálnu ekonomiku, nízka podnikateľská etika, nízka podnikateľská vynaliezavosť, podceňovanie trendov ako globalizácia, virtualizácia obchodných vzťahov a deregulácia, obmedzená pripravenosť interných informačných systémov na externú komunikáciu, nedostatok finančných prostriedkov alebo ich nevhodné využitie, podceňovanie urgentnosti a pripravenosti zmeniť spôsob komunikácie s obchodnými partnermi, malá pripravenosť na zmenu a pod.

Elektronický obchod je v súčasnosti predmetom pozornosti všetkých významných regionálnych a svetových organizácií, akými sú Svetová obchodná organizácia – WTO, Konferencia OSN pre obchod a rozvoj – UNCTAD, Európska hospodárska komisia OSN – EHK OSN, Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj – OECD, Komisia Európskej únie a Medzinárodná telekomunikačná únia – ITU. Tieto organizácie, (ale aj vlády jednotlivých štátov) skúmajú širšie aspekty elektronického obchodu, ako sú ekonomické a sociálne dôsledky používania nových technológií a dopady na špecifické oblasti, ako

obchodná politika, zdaňovanie, elektronická autenticita, ochrana spotrebiteľa, súkromie a bezpečnosť. Nie je známe, či sa Slovensko do týchto aktivít zapojilo a či sa medzinárodné skúsenosti systematicky využívajú na riešenie problémov súvisiacich s rozvojom elektronického obchodu na Slovensku, resp. či je účasť v týchto pracovných skupinách na národnej úrovni koordinovaná.

3 Úlohy na dosiahnutie strategických cieľov

Rozvoj elektronického obchodu je potrebné vidieť v kontexte celkovej informatizácie spoločnosti. V tomto kontexte je dôležité najmä zabezpečenie dostupnosti informačných technológií a elektronického obchodu pre všetky/väčšinu komerčných subjektov a občanov. Informatizácia spoločnosti vyžaduje ciele a komplexné pôsobenie štátu na celú spoločnosť, ktoré je potrebné orientovať do nasledujúcich oblastí:

- **prístupnosť k infraštruktúre**, ktorá je nevyhnutná pre praktickú realizáciu elektronického obchodu. Prístupnosť k infraštruktúre je potrebné zabezpečiť pre komerčné subjekty, ako aj pre všetkých/väčšinu občanov štátu. Práve komerčné subjekty tvoria významnú skupinu používateľov riešení, ktorá môže pozitívne (alebo negatívne) ovplyvniť dopyt po využívaní služieb elektronického obchodu a tým aj motiváciu pre ich zavádzanie. Prakticky sa jedná najmä o kroky vedúce k plošnému rozšíreniu počítačov a elektronického pripojenia (internet, mobilné technológie), ktoré je možné zabezpečiť liberalizáciou telekomunikačného trhu, resp. daňovými zvýhodneniami nákupu výpočtovej techniky a využívania služieb elektronickej komunikácie.
- **podpora nasadzovania elektronického obchodu** tak, aby pôsobilo na všetky zainteresované subjekty motivujúco, t. j. tieto subjekty musia mať záujem na rozvoji elektronického obchodu. To je možné dosiahnuť napr.
 - a) systémom daňových zvýhodnení pre subjekty investujúce do rozvoja elektronického obchodu, ako aj podpory rozvoja spotrebiteľského potenciálu,
 - b) nasadzovaním riešení v rámci informatizácie verejnej správy, ktoré predstavujú katalyzátor rozvoja elektronického obchodu.

Jedná sa o podporu obchodných procesov (daňová správa, colná správa), ako aj o prípravu občanov na elektronickú komunikáciu s verejnou správou, a tým aj ich schopnosť využívať elektronické obchodovanie.

- **kvalifikačné predpoklady** – schopnosť práce s IKT bude v budúcnosti patriť k základným požiadavkám na pracovnú silu. Vytvorenie vzdelávacích podmienok v tomto smere vytvára priestor pre možnosť uplatnenia sa občanov SR v budúcnosti.
- **legislatíva podpora** – koordinácia a podpora rozvoja elektronického obchodu predstavuje zložitý komplex štandardizačných a legislatívnych aspektov, ktoré prekračujú hranice štátu. Koordinačná aktivita štátu v tejto oblasti je nevyhnutná.

Vyššie uvedené oblasti sú podrobnejšie rozpracované v nasledujúcich prioritách podpory rozvoja elektronického obchodu.

3.1 Budovanie dôvery v digitálnu ekonomiku

Účastníci elektronických obchodných transakcií musia mať záruky bezpečnosti a dôveryhodnosti realizovaných transakcií, t. j. že transakcie sú bezpečné, že sa pri nich zachováva súkromie, že transakcie vychádzajú z úplnej a presnej informácie a že aj pri

elektronických transakciách je zaistená ochrana spotrebiteľa. V tejto oblasti je potrebné riešiť nasledujúce problémy:

- podporovať rozvoj technológií pre bezpečnosť, najmä rozšírenie elektronického podpisu,
- zabezpečiť dostatočnú ochranu osobných údajov v kontexte existujúcej legislatívy,
- zabezpečiť vhodnú propagáciu a prezentáciu výhod spojených s elektronickým obchodovaním.

Na zaistenie **bezpečnosti** elektronických transakcií sa budú používať kryptografické prostriedky a elektronické podpisy. Na to bude potrebné zo strany štátu:

- vytvoriť podmienky na používanie elektronického podpisu,
- podporovať rozvoj komerčných certifikačných autorít schopných vydávať kvalifikované certifikáty použiteľné pre realizáciu elektronických obchodných transakcií a styk občanov s verejnou správou,
- podporovať vznik a rozšírenie štandardov pre bezpečnostné prostriedky používané v elektronickom styku s dôrazom na ich cenovú dostupnosť čo najširšej vrstve používateľov.

Pri elektronickom obchode (najmä v segmentoch B2C a G2C) dochádza k prenosu **osobných údajov** po verejných dátových sieťach a k ich ukladaniu v informačných systémoch. Podniky a obchodníci môžu využiť osobné údaje svojich klientov (spotrebiteľov) na aktualizáciu svojich obchodných plánov a cielený marketing. Existujú medzinárodné firmy, zaoberajúce sa zberom a analýzou osobných údajov na komerčné ciele. Bude potrebné nájsť kompromis medzi potrebami priemyslu (výrobcov a obchodníkov) zberať a využívať osobné údaje a právom spotrebiteľov na adekvátnu ochranu ich osobných údajov.

Na zaistenie adekvátnej ochrany osobných údajov v elektronickom obchode **bude potrebné**:

- priebežne aktualizovať legislatívu upravujúcu ochranu osobných údajov (Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov) tak, aby adekvátne pokrývala aj problémy vyplývajúce z rozvoja elektronického obchodu,
- vypracovať štandardy (metodické materiály) upravujúce spôsoby zberu, použitia, zverejňovania a ochrany informácie, a spôsoby ako môžu jednotlivci a inštitúcie pristupovať k osobným údajom,
- rôznymi formami zvyšovať úroveň vedomia dôležitosti ochrany osobných údajov v širokej verejnosti,
- podporovať rozvoj a v hraniciach zákona používanie technológií umožňujúcich ochranu osobných údajov a súkromia občanov,
- ochrana spotrebiteľov v elektronickom obchode musí byť na rovnakej úrovni, ako pri tradičných formách obchodu a bude postavená na rovnováhe legislatívnych noriem a dobrovoľných štandardov; na vzdelávaní občanov/spotrebiteľov a na použití vhodných technológií.

V oblasti propagácie elektronického obchodu je potrebné vytvoriť podmienky pre:

- cielenú možnosť vzdelávania sa v možnostiach aplikácie elektronického obchodovania v obchodných procesov a prínosov pre podnikanie spojených so zavádzaním elektronického obchodovania,
- v spolupráci s priemyslom a spotrebiteľskými skupinami zvyšovať dôveru a povedomie elektronického obchodovania,
- v rámci vlastných informačných systémom podporovať elektronickú komunikáciu s verejnou správou,
- konštituovania podporných programov pre podporu subjektov presadzujúcich rozvoj elektronického obchodu a s ním súvisiacich riešení,
- vytvorenie integrovanej informačnej siete pre podporu elektronického obchodovania a nových podnikateľských postupov a modelov.

3.2 *Legislatívne podmienky pre elektronický obchod a elektronické podnikanie*

V prvom rade bude potrebné

- prehodnotiť pravidlá upravujúce obchodovanie tradičným spôsobom, aby adekvátne pokrývali aj elektronický obchod a elektronické podnikanie, a
- zrovnoprávniť elektronické transakcie s klasickými papierovými.

Elektronický obchod však otvára aj rad otázok súvisiacich s ochranou duševného vlastníctva, zodpovednosťou za informačný obsah údajov, ochranou obchodných známkov, pomenovaním domén a ochranou obsahu databáz.

Na riešenie týchto problémov **bude potrebné**:

- dôsledne aplikovať vykonávacie vyhlášky zákona o elektronickom podpise do existujúcej legislatívy tak, aby táto plne umožňovala využitie elektronického procesu v obchodných procesoch a v komunikácii so štátom,
- prijať zákon o elektronickom obchode a ďalšie právne normy potrebné na vytvorenie právneho rámca pre elektronický obchod a elektronické podnikanie,
- iniciovať a podporovať výskum právnych otázok elektronického obchodu a využívať jeho výsledky pri vytváraní potrebnej legislatívy,

Na dosiahnutie potrebnej **úrovne ochrany spotrebiteľa** v elektronickom obchode bude potrebné:

- prehodnotiť existujúcu legislatívu upravujúcu ochranu spotrebiteľa tak, aby boli spotrebiteľia, účastníci elektronického obchodu, chránení na rovnakej úrovni ako účastníci iných foriem obchodu,
- prehodnotiť existujúcu úpravu trestného poriadku a kodifikovať nové trestné činy spojené s presunom obchodných transakcií a komunikácie do elektronického prostredia.

3.3 *Dobudovanie infraštruktúry*

Elektronický obchod a elektronické podnikanie nie je možné rozvíjať bez potrebnej informačno-komunikačnej infraštruktúry. Ako základ možno použiť existujúcu informačno-komunikačnú infraštruktúru, ktorú je potrebné dobudovať tak, aby spĺňala požiadavky kladené na bezpečnosť a jednoduchosť použitia a sprístupniť ju širokej verejnosti. Súčasný stav informačno-komunikačnej infraštruktúry, ciele jej ďalšieho rozvoja a úlohy, ktoré treba riešiť, sú popísané v samostatnej časti Informačno-komunikačná infraštruktúra tohto materiálu. Medzi prioritné úlohy patria:

- podpora (aj prostredníctvom daňových úľav a colných zvýhodnení) zavádzania technológií potrebných pre rozvoj elektronického obchodu (čipové karty, kryptografické moduly, prístup ku komunikačnej infraštruktúre a pod.),
- definovať spoločnú stratégiu zavádzania inteligentných multifunkčných čipových kariet,
- zabezpečiť podporu štandardov a interoperabilitu tak na národnej, ako aj na medzinárodnej úrovni.

Okrem toho **bude potrebné**:

- zapojiť sa do prípravy medzinárodných štandardov pre elektronický obchod, prijať existujúce medzinárodné štandardy a upraviť ich tak, aby boli použiteľné v slovenskom prostredí a pritom bola zachovaná ich medzinárodná kompatibilita.

3.4 *Realizácia možností, ktoré ponúka elektronický obchod*

Elektronický obchod je len dôležitou časťou procesu ekonomických, sociálnych a kultúrnych zmien, ktoré nazývame informatizáciou spoločnosti. Má predpoklady stať sa zdrojom pracovných miest a stimulom ekonomického rastu, môže zvýšiť možnosti sebarealizácie, prispieť k zefektívneniu fungovania štátu a jeho inštitúcií, rozšíriť a skvalitniť ponuku služieb pre občanov. Aby sa skutočne realizoval potenciál elektronického obchodu je dôležité dosiahnuť potrebnú úroveň digitálnej gramotnosti u čo najširšieho okruhu občanov. Úlohy pre oblasť vzdelávania sú formulované v časti Informatické vzdelávanie a informatizácia vzdelávania tejto Stratégie.

Okrem toho **bude potrebné**:

- vydať informačné a metodické materiály o technických, právnych, finančných, bezpečnostných a iných aspektoch elektronického obchodu pre obchodníkov a spotrebiteľov,
- zriadiť organizáciu pre podporu elektronického obchodovania.

Štát zohráva kľúčovú úlohu pri zavádzaní elektronického obchodu. Môže demonštrovať výhody elektronického poskytovania služieb a vytvoriť kritické množstvo používateľov elektronického obchodu. Stanovením a uplatňovaním transparentných pravidiel pre elektronické transakcie môže štát vytvoriť potrebnú dôveru občanov v elektronický obchod. Štát vystupuje ako aktér aj vo vzťahu k podnikateľskej sfére, jednak ako poskytovateľ služieb ale aj ako odberateľ služieb a tovarov. Preferovaním elektronických foriem komunikácie a vytvorením podmienok (legislatívnych, technických, bezpečnostných a iných) pre elektronické obchodovanie so štátom, môže štát výrazne stimulovať rozvoj elektronického obchodu aj v komerčnej sfére. Štát bude využívať metódy používané v elektronickom

obchode pre optimalizáciu vlastných činností. Úlohy, ktoré pre vládu vyplývajú zo zavádzania „elektronického obchodu“ vo verejnej správe, sú popísané a zdôvodnené v časti Informatizácia verejnej správy tejto Stratégie.

Okrem toho bude pre rozvoj elektronického obchodu potrebné:

- vytvárať v legislatívnej oblasti vhodné podmienky pre rozvoj elektronického obchodu v SR a zosúladiť príslušnú slovenskú legislatívu s legislatívou EÚ a odporúčaniami svetových organizácií (napr. WTO),
- vytvárať ekonomické stimuly pre podporu rozvoja elektronického obchodu v SR napr. systémom daňových a colných zvýhodnení pre subjekty investujúce do rozvoja elektronického obchodu,
- vytvárať podmienky pre vytváranie vhodných akreditačných schém pre organizácie a technológie (produkty) nasadzované pre elektronické obchodovanie a pre vytváranie prostredia dôvery v tieto technológie,
- vytvárať podmienky pre urýchléné zavádzanie technológií elektronického obchodu v štátnej správe, a to informatizáciou administratívnych a správnych procesov (daňová správa, colná správa, správne agendy a pod.), ako aj prípravou občanov na elektronickú komunikáciu,
- zaviesť systémy pre elektronický obchod do obstarávacieho procesu vo verejnej správe (elektronické obstarávanie), a to do všetkých častí procesu (vypísanie súťaží, tendrovanie, elektronické trhovisko, vyhodnocovanie nakupovania),
- zvýšením konkurencie na telekomunikačnom trhu, ako aj daňovým zvýhodnením nákupu výpočtovej techniky podporiť plošné rozšírenie počítačov a elektronického pripojenia (internet, mobilné technológie) a zabezpečiť tak všeobecný prístup k informačnej a komunikačnej infraštruktúre, ktorá je nevyhnutná pre praktickú realizáciu elektronického obchodu,
- zorganizovať propagačnú a vzdelávaciu kampaň pre podporu elektronického obchodovania.

3.5 Vzdelávanie

Vzdelávanie používateľov tvorí základnú podmienku pre rozšírenie elektronického obchodu. V tejto oblasti k prioritám patrí vytvorenie podmienok pre prípravu odborníkov pre elektronický obchod a to tak v riadnom vysokoškolskom štúdiu ako aj v rámci celoživotného vzdelávania. Problematika vzdelávania je podrobnejšie rozpracovaná v samostatnej časti stratégie.

Výskum a vývoj

Rozvoj ekonomiky a spoločnosti v súčasnosti charakterizuje exponenciálny nárast tvorby nových vedeckých poznatkov. Kľúčovú úlohu pritom zohrávajú informatika a IKT. Urýchľujú rozvoj prakticky všetkých vedných disciplín tým, že vytvárajú novú metodologickú základňu výskumnej a vývojovej práce, rádovo skracujú dobu riešenia úloh, podstatne rozširujú možnosti tradičných teoretických a experimentálnych prístupov atď. V mnohých oblastiach je práve nasadenie IKT kľúčovým prvkom pokroku. Informatika sa stala samostatnou vednou disciplínou, o ktorú sa opiera pokrok nielen v oblasti IKT, ale sprostredkovane aj v mnohých ďalších oblastiach života spoločnosti a jednotlivca.

IKT sú nielen hnacou silou iných disciplín výskumu a vývoja, ale významnou mierou ovplyvňujú inovačné aktivity, rýchlejší prenos nových poznatkov výskumu a vývoja do praxe, a tým v konečnom dôsledku podporujú rozvoj znalostnej ekonomiky.

Nemenej dôležitý je aj význam IKT pre spoluprácu vo výskume a vývoji. Nielen tým, že podporujú šírenie a dostupnosť informácií, ale poskytujú aj prostriedky pre nadviazanie úzkej spolupráce v geograficky vzdialených centrách. Príkladom, že to ide aj na medzinárodnej úrovni, je iniciatíva EÚ, zameraná na postupné vytvorenie **jednotného európskeho výskumno-vývojového priestoru**.

Problematiku výskumu a vývoja v kontexte rozvoja informačnej spoločnosti nemožno zúžiť len na samotný výskum v oblasti informatiky a IKT, ale treba ju chápať vo viacerých rovinách:

- výskum a vývoj v oblasti informatiky a IKT je zdrojom ideí a inovácií pre informačný a znalostný priemysel,
- výskum v ďalších vedných disciplínach motivovaný IKT a využívajúci výsledky informatiky a IKT,
- výskum v ekonomických a humanitných vedných disciplínach (napr. sociológia, právo) zameraný na dopad využívania (a zneužívania) IKT na život spoločnosti.

Výskum a vývoj neovplyvňujú len tvorbu nových technológií, ale aj ich využitie. Kvalita výskumu a vývoja sa totiž odráža na kvalite vzdelávania a kvalita vzdelávania na schopnostiach ľudí využívať nové moderné technológie. Schopnosť využívať nové poznatky a technológie sa považuje za jednu z významných aplikácií výskumu a vývoja.

Podporu výskumu a vývoja v informatike a IKT predpokladal už **Národný program informatizácie** schválený vládou SR v r. 1992. Na svoju dobu išlo o kvalitne vypracovaný dokument, ktorý predpokladal veľký pokrok pri rozvoji IKT a zdôrazňoval aj kľúčový význam výskumu a vývoja v oblasti informatiky pri tomto rozvoji. Dokument mal najmä deklaratívny charakter, nestanovoval žiadne konkrétne opatrenia. V dôsledku toho zostala podpora výskumu a vývoja v tejto oblasti prakticky len na papieri. Za jeden z mála úspešných výsledkov programu možno považovať vytvorenie akademickej dátovej siete SANET.

Posilnenie výskumu a vývoja v rámci procesu informatizácie spoločnosti je jedným zo zámerov, ku ktorým sa hlási vláda SR v súvislosti s predvstupovým procesom do EÚ. Tento zámer sa deklaruje napr. aj v *Národnom programe pre prijatie acquis communautaire* (kap. 19 – Telekomunikácie a informačné technológie), resp. v uzneseniach vlády k záverom ministerských fór a konferencií zameraných na rozvoj informačnej spoločnosti.

V júni r. 2001 prijala vláda *Politiku informatizácie spoločnosti v SR*, v ktorej stanovila budovanie informačnej spoločnosti a rozvoj znalostnej a digitálnej ekonomiky za prioritné ciele. Za jedno z účinných opatrení považuje systematickú a razantnú podporu výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT, ako jednej z oblastí, ktoré vytvárajú systémové predpoklady pre splnenie týchto cieľov.

1 Hodnotenie súčasného stavu výskumu a vývoja

Pri hodnotení súčasného stavu výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT **prevažujú negatívne hľadiská nad pozitívnymi**.

Dlhodobým problémom rozvoja výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT je priepasť medzi deklarovanou podporou výskumu a vývoja a skutočnosťou. Dlhodobo neriešené **systémové nedostatky riadenia výskumu a vývoja** (chýbajúce strategické rozvojové programy, zastaralá a nedostatočná legislatíva, nedostatočné, neefektívne a nemotivujúce financovanie) majú viaceré **negatívne dôsledky**:

- **rapídne znižovanie výskumného a vývojového potenciálu** v SR v oblasti informatiky a IKT v posledných rokoch,
- výskumné a vývojové **kapacity sú roztrieštené**, v mnohých prípadoch sa riešia "miniprojekty", ktorých **úroveň nie vždy zodpovedá európskym kritériám**,
- **zapájanie sa do medzinárodnej spolupráce viazne** na nedostatočnom finančnom a materiálnom zabezpečení, na roztrieštenosti kapacít a na **nedostatočnom vedeckom manažmente**.

Na druhej strane medzi **pozitívne stránky** súčasného stavu možno zaradiť:

- **celý rad významných výsledkov výskumu a vývoja** dosiahnutých v uplynulých rokoch na viacerých pracoviskách,
- potenciál, ktorým sú mladí, **kvalitní absolventi vysokoškolského a doktorandského vzdelávania**, ktorí sa dokážu presadiť na medzinárodnom fóre,
- **prijatú a pripravovanú legislatívu**, ktorá je perspektívnym základom pre ďalšie systémové opatrenia v tejto oblasti.

Pozitívnou skutočnosťou je aj fakt, že informatika a rozvoj informačnej spoločnosti sa stali podľa vládou schváleného dokumentu *Politika informatizácie spoločnosti v SR* jednou z priorit vlády SR. Zároveň je budovanie informačnej spoločnosti aj prioritou štátnej vednej a technickej politiky. Dôležité je, aby sa deklarované priority odrazili aj na skutočnej podpore, riadení a financovaní výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT.

Výskumný a vývojový informatický potenciál

V Slovenskej republike boli začiatkom 90-tych rokov výskumné informatické inštitúcie, ktorých reputácia a výsledky mali európsku úroveň (napr. v oblastiach výpočtových modelov, zložitosti algoritmov). Odozvu doma i v zahraničí mali i viaceré experimentálne, vývojové a realizačné projekty. V takomto prostredí dosiahli viacerí mladí vedeckí pracovníci a študenti špičkové výsledky ocenené aj na medzinárodnom fóre. Vysoká úroveň slovenských študentov, informatikov a programátorov, sa pravidelne prejavuje na medzinárodných súťažiach vo všetkých vekových kategóriách. Uplatňujú sa aj v zahraničných študijných a vedeckých programoch.

Nedostatočné finančné a pracovné podmienky

Pracoviská výskumu a vývoja sú nedostatočne financované z pohľadu mzdových i kapitálových prostriedkov. Obzvlášť výrazne sa to prejavuje na informatických pracoviskách. Platové a pracovné podmienky vo výskume a vývoji v informatike a IKT, najmä v štátnom sektore ani zďaleka nemôžu konkurovať podmienkam v zahraničných výskumných a vývojových pracoviskách, ani podmienkam v domácich firmách informačno-komunikačného priemyslu, vrátane podmienok pre doktorandov. Dôsledkom je odchod mnohých perspektívnych výskumných a vývojových pracovníkov (najmä doktorandov a postdoktorandov) za lepšími podmienkami do zahraničia, resp. do priemyslu, ktorý v rámci *trhového mechanizmu* ponúka neporovnateľne výhodnejšie finančné podmienky. *Realitou súčasnosti sú decimované výskumno-vývojové pracoviská a podkritické skupiny výskumníkov v renomovaných výskumných inštitúciách.* Dá sa očakávať, že bez razantných systémových opatrení bude tento trend ďalej pokračovať. Na druhej strane, prakticky všetky krajiny západnej Európy deklarujú nedostatok odborníkov v oblasti informatiky, IKT a ich aplikácií. V súčasnosti sme svedkami, že absolventi informatického štúdia (a najmä tí najlepší) využívajú tento tzv. "skill gap" a hľadajú si uplatnenie v zahraničí.

Špičkoví výskumní a vývojoví zamestnanci sa vo veľkej miere podieľajú na univerzitnom vzdelávaní a na výchove mladých vedeckých zamestnancov. Postupný rozpad výskumnej a vývojovej základne v oblasti informatiky a IKT sa odráža aj na kvalite a úrovni vzdelávania a výchovy mladých špičkových pracovníkov v informatike a IKT. Treba jednoznačne konštatovať, že tento proces sa už nebezpečne rozbieha.

Roztrieštenosť výskumno-vývojových kapacít

Výskumné a vývojové kapacity v oblasti informatiky a IKT sú roztrieštené. Poddimezované často 1-3 členné kolektívy riešia drobné, nedostatočne financované projekty, v niektorých prípadoch sa umele vytvárajú väčšie pracovné kolektívy. Nie je výnimkou, že na rôznych pracoviskách sa riešia podobné projekty s minimálnym počtom pracovníkov z danej oblasti, že predkladané (a často aj schválené) projekty nezodpovedajú európskym kritériám atď. Tento stav spôsobuje, že finančné prostriedky, ktoré sa vynakladajú na výskum a vývoj v oblasti informatiky a IKT sa často nevyužívajú efektívne.

Dôvodov roztrieštenosti je niekoľko. Jedným z nich je nedostatočná informovanosť o tom, kto čo plánuje, resp. robí na rôznych výskumno-vývojových pracoviskách. Ďalším dôvodom sú existujúce pravidlá hodnotenia účasti na projektoch, ktoré neumožňujú započítať do hodnotenia pracoviska spoluprácu na projektoch iných pracovísk. Nezanedbateľným faktorom je nedostatočná komunikačná infraštruktúra. Táto situácia nielenže nepodporuje, ale skôr odrádza od zámeru koncentrovať dostupné výskumné a vývojové kapacity z danej oblasti "okolo najsilnejšieho" pracoviska.

Nedostatočné, nesystémové a roztrieštené financovanie

Financovanie výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT odráža celkový stav vo financovaní výskumu a vývoja, resp. stav vo financovaní procesu informatizácie. Doterajšie financovania výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT je jednoznačne:

- nedostatočné, aby motivovalo pracovníkov výskumu a vývoja a aby im zabezpečilo adekvátne existenčné a pracovné podmienky (odráža sa tu skutočnosť, že SR celkovo vynakladá na výskum a vývoj približne 0.9% HDP, zatiaľ čo krajiny EÚ v priemere 1.9%),

- nesystémové, pretože chýbajú rozvojové programy, zatiaľ prakticky nefunguje grantový systém a projektové financovanie,
- roztrieštené a neefektívne tým, že sa často financujú miniprojekty, redundantné vedecko-výskumné aktivity a aktivity, ktoré zďaleka nedosahujú európsky štandard.

Hoci nie sú k dispozícii konkrétne štatistické údaje o prostriedkoch vynakladaných na výskum a vývoj v oblasti informatiky a IKT, percento HDP, ktoré sa u nás celkovo vynakladá na výskum a vývoj je hlboko pod priemerom, ktoré vynakladajú krajiny EÚ (a Vyšehradskej štvorky). EÚ dokonca plánuje postupne do r. 2010 zvýšiť náklady na výskum a vývoj zo súčasných 1,9% na 3,0% HDP. Výskum a vývoj súvisiaci s rozvojom informačnej spoločnosti je v EÚ prioritou, čo sa vo významnej miere odráža na stanovovaní podprogramov 5. a 6. rámcového programu výskumu a vývoja a aj vo finančných prostriedkoch poskytovaných na tieto podprogramy. Z celkového plánovaného rozpočtu na 6. rámcový program vo výške 16,27 mil. EUR je 3,6 mil. určených na podprogram "Technológie pre informačnú spoločnosť".

Hoci budovanie informačnej spoločnosti je aj jednou z priorit vlády SR, Štátnej koncepcie vedy a techniky a Slovenskej akadémie vied, zatiaľ sa neuskutočnili žiadne systémové opatrenia, ktoré by prioritne podporovali výskum a vývoj v oblasti informatiky a IKT.

Problémy v medzinárodnej spolupráci

Roztrieštenosť nepriaznivo ovplyvňuje aj predpoklady pre medzinárodnú spoluprácu. Pracoviská s podkritickým množstvom odborníkov z danej oblasti a s nedostatočným vybavením majú len minimálne šance na účasť v medzinárodných projektoch.

Z tohto pohľadu treba pozitívne hodnotiť pokus niektorých pracovísk zriadiť konzorcium SRCIM (Slovak Research Consortium for Mathematics and Informatics), ktoré udržiava partnerské vzťahy so špičkovými zahraničnými výskumno-vývojovými inštitúciami v rámci ERCIM (European Research Consortium for Mathematics and Informatics). Aj keď doterajšia spolupráca v ERCIME vyústila do zapojenia sa do niekoľkých schválených medzinárodných projektov (najmä 5. rámcového programu), zatiaľ sa nedarí v dostatočnej miere využívať potenciál tejto spolupráce.

Účasť našich výskumných a vývojových zamestnancov na projektoch EÚ možno rozdeliť do niekoľkých etáp. Na prelome 90-tych rokov sa výskumní a vývojoví pracovníci mohli zapájať do programov EÚ (napr. ESPRIT) len na individuálnej báze. V prvej fáze spoločných projektov (napr. COST, InCo, Copernicus) sa do istej miery zvýhodňovali krajiny strednej a východnej Európy, pretože ich účasť bola podmienkou pre získanie projektu. V rámci ďalších etáp (5. a 6. rámcový program) musia naše výskumno-vývojové tímy plne čeliť konkurencii výskumno-vývojových tímov EÚ.

Z hľadiska perspektívy slovenského výskumu a vývoja je jednoznačne pozitívnym krokom zapojenie sa SR do 5. rámcového programu výskumu a vývoja EÚ a pridružených krajín. Je užitočnou konfrontáciou nášho výskumno-vývojového potenciálu s európskym "štandardom". Našu účasť však musíme podrobiť veľmi dôkladnej a kritickej analýze. Hlavne preto, že na rozdiel od 5. rámcového programu budeme za vstup do pripravovaného 6. rámcového programu platiť plnú "vstupenku" (v 5. rámcovom programe sme zo štátneho rozpočtu hradili len časť vstupenky).

Pre hodnotenie nášho potenciálu výskumnej a vývojovej spolupráce v oblasti informatiky a IKT je *klúčová aktívna účasť na podprograme 5. rámcového programu ISP – Užívateľsky prístupná informačná spoločnosť*. Predbežné hodnotenie opierajúce sa o počet schválených

projektov s našou účasťou a objem získaných prostriedkov, nie je príliš priaznivé (nedostatočná informovanosť a odborná koordinácia, roztrieštenosť kapacít, chýbajúca osobná finančná zainteresovanosť riešiteľov atď.). Pri záverečnej analýze našej účasti v podprograme ISP sa bude treba vážne zamyslieť nad príčinami malého počtu podaných a schválených projektov s účasťou slovenských výskumných a vývojových tímov. Pozitívnym signálom je naša účasť na projektoch zameraných na výskumnú infraštruktúru (GEANT, DATAGRID).

Pri celkovom hodnotení našej účasti v 5. rámcovom programe sa bude treba zamerať aj na plnenie rámcových cieľov programu, napr. sociálnych cieľov (zlepšenie kvality života, zamestnanosti, ekologických podmienok), cieľov zameraných na technologický a ekonomický rozvoj (zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov). Obávame sa, že ani v tomto smere sa nie je čím chváliť, najmä kvôli slabému zapojeniu komerčných firiem a verejného sektora, ktoré by mali prenášať výsledky programu do praxe.

Po ukončení posledných kôl 5. rámcového programu bude treba kriticky prehodnotiť najmä manažment programu (výber odborných a technických koordinátorov, financovanie koordinačných aktivít), spôsob informovania a odbornej koordinácie výskumno-vývojovej komunity, pravidlá hry pre spolufinancovanie prípravy projektov a schválených projektov, vedecký manažment v rámci výskumno-vývojových pracovísk, účasť slovenských subjektov za jednotlivé rezorty (univerzity, akadémia vied, verejná správa, komerčná sféra) atď. Očakávame, že odporúčania na riešenie naznačených problémových okruhov budú predmetom návrhu stratégie účasti SR v pripravovanom 6. rámcovom programe výskumu a vývoja EÚ.

Systémové kroky v legislatíve

V súlade s koncepciou štátnej vednej a technickej politiky bol v poslednom období pripravený a aj schválený celý rad legislatívnych predpisov ako napr. Zákon o Agentúre na podporu vedy a techniky, Zákon o vede a technike, Zákon o Slovenskej akadémii vied, Zákon o vysokých školách a pod. Tieto zákony spolu s ďalšími predpismi, ako je napr. Zákon o rozpočtových pravidlách, **vytvárajú základný legislatívny rámec pre organizáciu, riadenie a financovanie výskumu a vývoja v SR, ktorý v zásade spĺňa európske kritériá v tejto oblasti.**

Na prijatú legislatívu musia nevyhnutne nadväzovať aj ďalšie systémové opatrenia, ktoré umožnia, aby sa výskum a vývoj v oblasti informatiky a IKT zaradili do európskeho výskumného a vývojového priestoru. V rámci ďalších legislatívnych iniciatív bude potrebné legislatívne zabezpečiť otvorenie národného programu výskumu a vývoja pre medzinárodnú spoluprácu, v súlade so zámermi vytvárania spoločného európskeho výskumného a vývojového priestoru.

2 Stanovenie strategických cieľov a návrh opatrení

Prakticky vo všetkých relevantných vládnych dokumentoch (Politika informatizácie spoločnosti, Koncepcia štátnej vednej a technickej politiky atď.) je informatizácia spoločnosti označovaná za jednu z hlavných priorít štátu. Úlohou výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT je vytvárať poznatkovú základňu pre dosiahnutie cieľov stanovených v politike informatizácie. Od tejto dlhodobej úlohy sa odvíjajú strategické ciele.

Strategickým cieľom výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT je:

- zabezpečiť rozvoj informatiky ako základnej vednej disciplíny pre potreby informatizácie,
- zvyšovať úroveň slovenskej vedy a výskumu v informatike a IKT na úroveň porovnateľnú s krajinami Európskej únie,
- zvyšovať efektívnosť a produktivitu vedecko-výskumnej práce využívaním metód a prostriedkov informatiky a IKT,
- využívať poznatky vedy a výskumu v oblasti informatiky pre potreby komerčných aplikácií,
- zabezpečiť zvyšovanie absorpčnej schopnosti najnovších poznatkov svetovej vedy, výskumu a vývoja do domáceho prostredia,
- zvyšovať efektívnosť a produktivitu výskumno-vývojovej práce využívaním metód a prostriedkov informatiky a IKT najmä v oblasti digitalizovaných vedeckých knižničných a informačných prameňov.

Strategické ciele a úlohy pre výskum a vývoj bude potrebné konkretizovať na základe dlhodobej prognózy (10-15 rokov) rozvoja hospodárstva a spoločnosti v SR. Takýto dokument zatiaľ nebol spracovaný.

Na dosiahnutie strategických cieľov bude potrebné:

- systémovými opatreniami zabezpečiť vyššiu koncentráciu vedecko-výskumných kapacít a efektívne vynakladanie finančných prostriedkov v oblasti informatických disciplín a ich aplikácií,
- vytvárať materiálne podmienky a klímu stimulujúcu záujem pracovníkov o vedeckú prácu v oblasti informatiky a IKT,
- vytvárať podmienky pre zapojenie komerčnej sféry do financovania výskumu a vývoja v oblasti informatiky, IKT a informatizácie spoločnosti,
- zabezpečiť vysoko výkonnú informačno-komunikačnú a výpočtovú infraštruktúru (superpočítačové centrá, počítače, softvér, vysokokapacitné pripojenie na internet,) priamymi investíciami a nepriamymi ekonomickými nástrojmi (daňové a colné úľavy a pod.) tak, aby sa dosiahla úroveň porovnateľná s Európskou úniou,
- vytvárať podmienky pre zapojenie sa do medzinárodnej spolupráce v rámci jednotného európskeho vedecko-výskumného priestoru na úrovni rovnocenného partnerstva,
- skvalitňovať manažment výskumu a vývoja a dôsledne zavádzať metódy porovnávania (benchmarking) výskumných a vývojových aktivít,
- cielenou informačnou kampaňou zvyšovať informovanosť občanov o strategickom význame vzdelania a vedy pre zabezpečenie prosperity Slovenska, a tým vytvárať priaznivú spoločenskú klímu pre podporu a rozvoj výskumu a vývoja.

Opatrenia podporujúce výskum a vývoj v rámci procesu informatizácie musia nadväzovať na štátnu politiku v oblasti vedy a techniky (spôsob riadenia a rozhodovania, organizačné a finančné zabezpečenie, podpora výskumných a vývojových projektov zapojených do medzinárodnej spolupráce atď.).

Súčasný vedecký a technologický rozvoj vyžaduje zvýšenie úrovne integrácie výskumných a vývojových aktivít v Európe. SR sa musí zapojiť do iniciatívy zameranej na vytvorenie európskeho výskumného a vývojového priestoru "European Research Area". V rámci tejto iniciatívy sa pripravuje politika porovnávania výsledkov (benchmarking) výskumných a vývojových aktivít, otváranie národných programov výskumu a vývoja, podpora mobility výskumných a vývojových pracovníkov atď.

2.1 Stanovenie a uplatňovanie priorít

V koncepcii štátnej vednej a technickej politiky boli stanovené systémové priority výskumu a vývoja. Ich realizáciou sa zabezpečí vytvorenie optimálneho zázemia pre úspešnú realizáciu priorít vecného zamerania výskumu a vývoja. V rámci priorít vecného zamerania výskumu a vývoja bolo stanovených 6 prierezových programových smerov výskumu a vývoja a 4 tematické programové smery výskumu a vývoja. Na ich základe sú v súčasnosti pripravované štátne programy výskumu a vývoja.

Jedným z schválených prierezových štátnych programov je aj štátny program "Budovanie informačnej spoločnosti". Zameriava sa na tvorbu všeobecne použiteľných metód a nástrojov pre efektívne, bezpečné a jednoduché používanie informačných a komunikačných technológií (IKT); na lepšie využitie IKT vo všetkých formách vzdelávania; na identifikáciu a pilotnú realizáciu nových služieb založených na znalostiach; na tvorbu dátových a procesných modelov a všeobecných nástrojov pre digitálnu verejnú správu; na zlepšenie informačnej a telekomunikačnej infraštruktúry a na nové komponenty umožňujúce lepšie a širšie aplikovanie prostriedkov IKT. Ide o takú šírku záberu, ktorú nemôžeme kapacitne ani finančne pokryť, hlavne so súčasne dostupnými výskumno-vývojovými kapacitami. Preto sa treba koncentrovať v rámci tohto štátneho programu a jeho podprogramov na partikulárne dobre definované oblasti, v ktorých sme schopní dosahovať špičkové výsledky, v ktorých sme, alebo môžeme byť konkurencieschopní, resp. ktoré budú dôležité pre iné oblasti života (informačnej) spoločnosti.

Krátkodobé a strednodobé priority výskumu a vývoja (horizont 3-4 rokov) zamerané na podporu rozvoja informačnej spoločnosti by mali byť z prostriedkov štátneho rozpočtu zabezpečované hlavne prostredníctvom štátnych programov výskumu a vývoja a ich podprogramov a štátnych objednávok. Medzi takéto priority možno zahrnúť:

- schválené témy 6. rámcového programu výskumu a vývoja EÚ s tým, že sa bude treba orientovať najmä na tie podprogramy, kde máme reálnu šancu uspieť,
- vybrané témy v oblastiach, kde dlhodobo dosahujeme špičkové výsledky,
- úlohy, ktoré vyplývajú pre výskum a vývoj z programu eEurope+,
- témy vyplývajúce z predkladanej stratégie informatizácie, ktoré umožnia využiť náš potenciál (vzdelanostná úroveň) a podporia rozvoj informačno-komunikačného priemyslu (najmä malých a stredných podnikov).

Zo siedmich podprogramov 6. rámcového programu je na problematiku informatizácie zameraný podprogram "Technológie pre informačnú spoločnosť" (priorita tohto podprogramu je daná tým, že je naň určená tretina rozpočtu na podprogramy). Popri tom sa môžu projekty s tematikou informatizácie uplatniť aj v podprogramoch "Udržateľný vývoj a globálne zmeny" a "Občania a vládnutie v znalostnej spoločnosti".

2.2 *Obsahové zameranie výskumu a vývoja*

Výskum a vývoj v oblasti informatiky a IKT by mali byť nielen zdrojom ideí a inovácií pre informačný a znalostný priemysel, ale aj nutným predpokladom pre efektívne a spoľahlivé využitie IKT v procese informatizácie spoločnosti.

Za prioritné smery výskumu a vývoja považujeme:

- efektívne využitie prostriedkov IKT (rýchlosť, spoľahlivosť, distribuovanosť prostriedkov a informácií, efektívna manipulácia, komunikácia a uloženie informácií),
- bezpečné využitie prostriedkov IKT (bezpečná komunikácia, bezpečné uloženie a manipulácia informácie, nástroje pre e-obchod a e-vládu),
- vývoj metód a prostriedkov pre vytváranie informačných zdrojov a báz znalostí v rôznych oblastiach života spoločnosti,
- dostupnosť prostriedkov IKT (používateľské rozhrania pre rôzne kategórie používateľov IKT).

V oblasti spoločenských vied bude treba podporiť výskum, ktorý by viedol k lepšiemu akceptovaniu IKT v spoločnosti, zvýšeniu dôvery v ich použitie a skúmanie možných pozitívnych aj negatívnych dôsledkov IKT pre spoločnosť. V rámci spoločenských vied bude podporovaný vládou SR prijatý projekt vybudovania Národného korpusu slovenského jazyka a projekt elektronizácie jazykovedného výskumu (2002-2006).

Medzi najdôležitejšie oblasti výskumu patria zvyšovanie efektívnosti vzdelávania, vrátane výskumu pedagogických metód využívajúcich potenciál IKT na skvalitnenie všetkých typov vzdelávacích procesov, budovanie dôvery v IKT, resp. IKT a spoločnosť, najmä v kultúre, verejnej správe a samospráve.

V oblasti prírodných a technických vied, ako aj vied o človeku, je potrebné podporiť inovatívne využitie IKT pre rozvoj vied samotných, aj využitie IKT pre zvýšenie aplikovateľnosti týchto vied (výrazný vplyv IKT sa očakáva napr. v zdravotníctve, biológii a v oblasti životného prostredia.)

V oblasti ekonomických vied treba podporiť výskum ekonomických fundamentov znalostnej ekonomiky.

V súčasnosti sme svedkami razantného budovania a rozvoja nového **sektoru služieb, zameraného na vytváranie a poskytovanie informácií a znalostí**. Ide o celosvetovo perspektívnu oblasť, v ktorej máme ešte šancu "nasadnúť do vlaku" ako po technologickej (content independent knowledge engineering), tak aj po obsahovej stránke (content dependent knowledge engineering).

2.3 *Podpora špičkového výskumu a vývoja*

V súčasnej situácii je prvoradou úlohou konsolidovať existujúci výskumný a vývojový potenciál v oblasti informatiky, IKT a budovania informačnej spoločnosti. Vzhľadom na limitované výskumné a vývojové kapacity je potrebné pripraviť systémové opatrenia podporujúce koncentráciu a integráciu výskumných a vývojových kapacít. *Strategickým cieľom je vytvoriť sieť niekoľkých špičkových (virtuálnych) výskumných a vývojových centier* (tímov) s neprekrývajúcim sa odborným zameraním. Len špičkové výskumné a vývojové centrá sa môžu stať partnermi zahraničných výskumných pracovísk a môžu sa úspešne podieľať na riešení medzinárodných projektov. Vytváranie virtuálnych výskumných

tímov, ktoré by združovali odborníkov v danej oblasti z rôznych pracovísk (okolo najsilnejších pracovísk) je plne v duchu rozvoja informačnej spoločnosti.

Nevyhnutným predpokladom pre vedeckú spoluprácu "na diaľku" je dostatočne výkonná a rýchla (výskumná) komunikačná infraštruktúra. S vytváraním virtuálnych špičkových výskumných a vývojových centier súvisia aj ďalšie opatrenia, napr. zmena pravidiel hodnotenia výskumných projektov (resp. hodnotenia pracovísk, ktoré priamo neriešia, ale sa podieľajú na riešení projektov iných pracovísk) a pravdepodobne aj iné opatrenia.

Jednoznačnou požiadavkou musí byť, aby špičkové centrá produkovali **špičkové výsledky**, minimálne v súlade s európskym štandardom. Vzhľadom na globalizáciu aj v oblasti výskumu a vývoja a široké možnosti šírenia a sprístupňovania najnovších výsledkov možno predpokladať, že v informačnej spoločnosti nikto nebude mať záujem o priemerné a podpriemerné výsledky. Efektívnejšie je finančne zabezpečiť 2-3 špičkové centrá, ako nedostatočne financovať 5-10 (pod)priemerných pracovísk.

Takýto zámer vyžaduje dôkladnú analýzu stavu výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT s cieľom vytípať tie oblasti, kde sme schopní dosahovať skutočne špičkové výsledky a prehodnotenie systému indikátorov pre hodnotenie a kontrolu výsledkov výskumu a vývoja.

Popri limitovanom počte špičkových výskumno-vývojových pracovísk odporúčame vytvoriť aj **špičkové centrá expertízy**. Ich úlohou bude získať, absorbovať, sprístupňovať a šíriť najnovšie výskumné a vývojové poznatky dosiahnuté doma i v zahraničí. Nie je totiž dôležité špičkové výsledky len dosahovať, ale aj vedieť o nich, byť informovaní o prebiehajúcich projektoch, o najnovších výsledkoch, o výskumných a vývojových zámeroch doma i v zahraničí, pričom nie nutne vytvárať ich vlastnou výskumnou činnosťou. Centrá expertízy musia byť dostatočne zabezpečené odbornou literatúrou a časopismi, resp. mať prístup do elektronických knižníc a byť pripravené robiť analýzy, prognostické štúdie atď.

2.4 Riadenie a financovanie

Riadenie a financovanie výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT naráža na rovnaké problémy ako riadenie výskumu a vývoja všeobecne. Slabým miestom súčasného riadenia výskumu a vývoja je **vedecký manažment** na pracoviskách výskumu a vývoja. Pri príprave, predkladaní a riadení projektov v súčasnosti nestačia len odborné znalosti v danej výskumnej a vývojovej oblasti. Nemenej dôležité sú aj profesionálne manažérske znalosti a schopnosti so zameraním na riadenie výskumu a vývoja.

Systémovým opatrením zameraným na zefektívnenie a profesionalizáciu vedeckého manažmentu (najmä riadenia výskumných a vývojových projektov) je jednak rozšírenie odborného manažérskeho vzdelávania aj na oblasť **manažmentu výskumu a vývoja** a jednak dôsledné zavádzanie princípov vedeckého manažmentu do výskumných a vývojových projektov (praktickým krokom môže byť napr. zavedenie funkcie vedeckého manažéra, ktorý by spolupracoval na príprave a riadení všetkých výskumných projektov pracoviska).

Stav slovenského výskumu a vývoja v oblasti informatiky a IKT je kritický. Nedostatočné a neefektívne financovanie výskumu a vývoja vôbec sa pravdepodobne najvýraznejšie prejavuje práve v oblasti informatiky a IKT. Krízovú situáciu je možné riešiť len rásnymi systémovými opatreniami:

- postupne **zvýšiť prostriedky na financovanie výskumu a vývoja** (% HDP) na úroveň porovnateľnú s EÚ a **dosiahnuť aj porovnateľnú úroveň výstupov**,

- **premietnuť priority** štátnej politiky, vedy a techniky (budovanie informačnej spoločnosti je prioritou) aj **do financovania programov a projektov** (ako príklad môže slúžiť pomer vo financovaní podprogramov 6. rámcového programu),
- vytvoriť priestor pre **viacdrojové financovanie výskumu a vývoja**, motivovaním vstupu komerčnej sféry do financovania vedy výskumu a vývoja,
- dôsledne uplatňovať **programové a projektové financovanie len na špičkové projekty**, efektívne využívať prostriedky a podporovať kvalitu,
- **stabilizovať špičkové výskumné a vývojové centrá a centrá expertízy** priemerným finančným ohodnotením expertov na úrovni priemerného platu v danom sektore (tento princíp uplatniť pre všetkých pracovníkov vo verejnom sektore),
- **upraviť systém odmeňovania mladých vedeckých pracovníkov** (doktorandov) na dôstojnú úroveň, aby sa mohli plne sústrediť na vedeckú prípravu a vedeckú prácu.

2.5 Medzinárodná spolupráca

Dôležitou súčasťou koncepcie štátnej vednej a technickej politiky je podpora účasti na medzinárodných programoch. Prioritou je spolupráca v rámci európskeho výskumno-vývojového priestoru, ktorá sa v nasledujúcich rokoch bude koncentrovať najmä na 6. rámcový program výskumu a vývoja EÚ. Pritom treba brať do úvahy, že výber projektov v rámci 6. rámcového programu sa bude orientovať najmä na špičkové (veľké a silné) projekty.

Na základe skúseností z 5. rámcového programu pripravuje MŠ SR stratégiu účasti SR v 6. rámcovom programe. Odporúčania, ktoré by mali byť zahrnuté do tejto stratégie:

- zefektívniť manažment medzinárodnej spolupráce v rámci 6. rámcového programu a zabezpečiť finančné prostriedky pre riadenie spolupráce,
- podporovať špičkové výskumné pracoviská pri nadväzovaní kontaktov s potenciálnymi partnermi v projektoch 6. rámcového programu (vrátane poskytovania prostriedkov na účasť na pracovných stretnutiach zameraných na prípravu projektov),
- zabezpečiť finančné prostriedky pre spolufinancovanie úspešných projektov a vypracovať transparentné pravidlá pre ich rozdeľovanie, stimulovať spoluprácu výskumných pracovísk s malými a strednými podnikmi, ktoré môžu byť realizátormi aplikácií výskumu a vývoja.

Významným stimulom pre podporu účasti na medzinárodných projektoch sú investície do technologickej infraštruktúry (superpočítačové centrum, výkonné siete, atď.). Podobné investície môžu pozitívne ovplyvniť získavanie partnerov pre medzinárodnú spoluprácu. O investíciách takéhoto rozsahu možno rozhodovať až keď sa preukáže jasná potreba a efektívnosť.

Za strategický cieľ na politickej aj odbornej úrovni (v súlade s myšlienkou jednotného európskeho priestoru) je možné považovať zámer prilákať na Slovensko výskumné a vývojové centrá veľkých hráčov informačno-komunikačného priemyslu (podľa príkladu Írska). Potenciálnych partnerov môžeme získať napr.:

- úrovňou vzdelávania odborníkov v oblasti IKT (posilniť vzdelávanie),
- vhodnými ekonomickými (daňovými) a legislatívnymi podmienkami,
- významnými investíciami do mládeže a infraštruktúry.

Bezpečnosť a ochrana digitálneho prostredia

Nasadzovanie informačných a komunikačných technológií (ďalej IKT) vo všetkých oblastiach života spoločnosti už dávno nie je len otázkou módy či prestíže, ale je v podstate nevyhnutnou podmienkou existencie i rozvoja jednotlivých organizácií. S tým nutne súvisí prirodzená snaha o čo najefektívnejšie využívanie informačných a komunikačných systémov (ďalej IKS). Čím je IKS pre organizáciu efektívnejší, tým je činnosť organizácie, jej schopnosť plniť svoje poslanie, závislejšia na správnej a neprerušenej činnosti tohto systému.

Fungovanie súčasnej spoločnosti závisí od informácií spracovávaných pomocou moderných IKT do takej miery, že poškodenie alebo znefunkčnenie IKT môže mať pre spoločnosť vážne následky. IKS sa pritom vyznačujú takou vysokou vnútornou zložitosťou, že aj malá chyba v technickej či programovej realizácii, alebo odchýlka od predpokladanej či požadovanej aktivity používateľov môže mať vážne až nezvratné dôsledky. Navyiac, sústredovaním veľkého množstva údajov na relatívne malom a fyzicky spravidla nedostatočne chránenom priestore, ktoré býva prístupné prostredníctvom komunikačných sietí aj z geograficky vzdialených miest, vznikajú nové hrozby, ktoré súvisia s neoprávnenou manipuláciou s údajmi – od zneužívania dôverných údajov, cez neoprávnené zásahy (zmeny) do údajov, až po pokusy podsúvať do systému falošné údaje ako pravé a na tomto základe ovplyvňovať nadväzujúce činnosti. Zaistenie správnej a neprerušenej činnosti IKS, ako aj ochrany spracovávaných údajov je z týchto dôvodov nutnou podmienkou pre existenciu a rozvoj informačnej spoločnosti.

Závislosť spoločnosti od správnej a neprerušenej činnosti zložitých IKS je v súčasnosti už aj u nás dosť vysoká a s postupom času sa bude ešte viac prehľbovať. Môžeme preto očakávať, že budúca informačná spoločnosť sa bude vyznačovať vysokou citlivosťou na javy a udalosti, ktoré vo svojich dôsledkoch nepriaznivo ovplyvnia schopnosť IKS poskytovať svoje služby v požadovanej kvalite. Stratégia informatizácie Slovenska musí preto identifikovať aj základné problémy informačnej bezpečnosti a naznačiť spôsob ich riešenia.

1 Strategický cieľ

Strategickým cieľom v oblasti bezpečnosti **je zabezpečiť ochranu a dôveryhodnosť digitálneho prostredia na Slovensku**. Cieľom tohto dokumentu je návrh postupu smerujúceho k zaisteniu bezproblémového fungovania IKS na Slovensku.

Na naplnenie daného strategického cieľa **bude potrebné**

- dosiahnuť a udržať náležitú úroveň bezpečnosti IKS používaných vo verejnom i súkromnom sektore na Slovensku,
- dosiahnuť v spoločnosti vnímanie informačnej bezpečnosti a bezpečnostných opatrení ako nevyhnutnej integrálnej súčasť budovaných i prevádzkovaných IKS,
- vytvoriť podmienky pre ďalší rozvoj disciplíny informačnej bezpečnosti na Slovensku tak, aby v teoretickej i praktickej rovine dosiahla úroveň porovnateľnú s krajinami EÚ.

Vzhľadom na globálny charakter IKT a v súlade so strategickým cieľom v oblasti (informačnej) bezpečnosti je potrebné chrániť všetky IKS na Slovensku. Ochrana IKS musí byť adekvátna a efektívna (musí pokryť infraštruktúru IKS, samotné IKS, siete, IT aplikácie aj (infor-

mačný obsah - údaje). To znamená, že musí vychádzať z kvalifikovanej analýzy hrozieb voči jednotlivým systémom a na elimináciu týchto hrozieb používať primerané prostriedky.

Na to bude potrebné **vytvoriť podmienky pre:**

- ochranu IKS a informácií v nich spracovávaných v priebehu celého ich životného cyklu – prevencia,
- rýchlu a efektívnu odpoveď na bezpečnostné incidenty a obnovu narušených systémov – obnova.

Keďže IKS na Slovensku, ktoré majú byť predmetom ochrany, sú postavené na rôznych technológiách, fungujú v rôznych prostrediach, používajú sa na rozličné účely a majú rôznych vlastníkov alebo správcov, aj ich ochrana bude musieť tieto odlišnosti rešpektovať.

Štát bude prostredníctvom svojich orgánov zaisťovať ochranu vlastných IKS a IKS, ktoré sú pre fungovanie štátu nevyhnutné. Štát má však záujem aj na spoľahlivom fungovaní neštátnych IKS (hoci zodpovednosť za IKS má v prvom rade jeho vlastník, resp. správca) a bude na ich ochranu vytvárať podmienky.

2 Aktuálny stav informačnej bezpečnosti v SR

Na Slovensku zatiaľ neexistuje subjekt, ktorý by sa systematicky zaoberal zberom, vyhodnotením a zverejňovaním informácií vypovedajúcich o rôznych aspektoch stavu oblasti ochrany a bezpečnosti (štatistiky počítačovej kriminality, prieskumy, prognózy a podobne). Prehľad stavu informačnej bezpečnosti v SR vychádza preto z poznatkov odbornej informatickej komunity a niekoľkých prieskumov zameraných na čiastkové otázky informačnej bezpečnosti.

2.1 Vnímanie informačnej bezpečnosti

Pri budovaní a prevádzke informačno-komunikačných systémov sa v súčasnosti dôraz spravidla kladie na ich funkčnosť. Ak si charakter ich použitia, resp. legislatíva nevyžaduje riešenie bezpečnostných aspektov, informačná bezpečnosť sa chápe ako nadstavba nad funkčnosťou systému a nie ako jej súčasť. Príčinou je neznalosť problematiky ako aj to, že bezpečnostné opatrenia neraz znižujú funkčnosť systému a komplikujú jeho používanie. Spomínanými výnimkami sú systémy v ktorých sa pracuje s utajovanými skutočnosťami, resp. osobnými údajmi, kde potreba ochrany systémov vyplýva z príslušných platných zákonov.

Pri ochrane IKS je spravidla na vyššej úrovni ochrana hmotných komponentov systémov ako ich informačného obsahu (údajov). Ak sa údaje chránia, tak predovšetkým z hľadiska dostupnosti, menej už z hľadiska dôvernosti (výnimkou sú utajované skutočnosti), integrity (antivírová ochrana), súkromia a autenticity.

V oblasti bezpečnosti IKS prevláda “pasívna” filozofia prístupu k tomuto problému. Dôraz sa kladie predovšetkým na stanovenie zodpovednosti pre prípad incidentu na úkor aktívnejšieho prístupu, charakterizovaného opatreniami zameranými na predchádzanie výskytu incidentov. Dôsledkom sú nedostatočné proaktívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti, predovšetkým v oblasti vzdelávania všetkých zainteresovaných (pracovníci útvarov IT, manažment, bežní používatelia IKS).

Problém bezpečnosti IKS je obvykle chápaný ako „technický“ problém, na ktorého riešenie stačí len inštalácia dostatočného množstva technických a programových bezpečnostných

prostriedkov. Zodpovednosť za zaistenie bezpečnosti systému sa často zužuje len na „informatikov“ (pracovníkov útvaru IT). Informatici však nemajú primeranú kvalifikáciu pre túto oblasť a ani zodpovedajúce kompetencie na presadenie prípadných opatrení. Na druhej strane, v dôsledku nedostatočných „informatických“ vedomostí u pracovníkov kontroly v organizáciách chýba účinná kontrola činnosti privilegovaných informatikov v IKS (napr. správcov systému), čím sa vytvárajú podmienky na zneužívanie privilegovaného postavenia pracovníkov útvarov IT.

Informačná bezpečnosť v štátnej sfére trpí podobnými problémami ako v súkromnom sektore. Navyiac, štátne inštitúcie nemajú dosť kvalifikovaných ľudí a nedokážu zaplatiť odborníkov na informačnú bezpečnosť, resp. adekvátne bezpečnostné riešenia v potrebnom rozsahu.

Informačná bezpečnosť sa často chápe ako vnútorná záležitosť organizácie a navrhnuté riešenie bezpečnosti konkrétnych IKS spravidla nie je podrobené odbornej oponentúre. Navyiac, absentujú aj pravidelné „kontroly“ aktuálneho stavu bezpečnostných opatrení – bezpečnostné audity. Dôsledkom sú neúplné riešenia bezpečnosti ako aj rozpory medzi aktuálnou úrovňou bezpečnosti a želanou, resp. proklamovanou úrovňou.

Prakticky úplne chýba evidencia bezpečnostných incidentov, prieskumy a príslušné štatistické údaje, ktoré by vypovedali o aktuálnom stave informačnej bezpečnosti ako aj umožňovali analyzovať situáciu a sledovať a predpovedať trendy v tejto oblasti – čo zvyšuje riziko subjektivismu pri hodnotení stavu informačnej bezpečnosti a komplikuje presnejšie ciele navrhovaných opatrení.

2.2 Odborná úroveň, vzdelávanie a výskum

Jedným z dôvodov nedostatočnej úrovne poznatkov z informačnej bezpečnosti u používateľov IKT je aj to, že systematické vzdelávanie v oblasti informačnej bezpečnosti je pomerne zriedkavé. Vo výučbe informatiky žiaci a študenti na základných a stredných školách dostanú nanajvýš základy prevádzkovej bezpečnosti IKS a získajú predstavu o vírusoch (aj to najčastejšie na základe vlastných skúseností). Problematika informačnej bezpečnosti sa prednáša na viacerých vysokých školách v rámci informatiky, počítačového práva, manažmentu. Prakticky úplne však absentuje výchova k základným bezpečnostným návykom pri používaní IKS pre ostatné študijné odbory vysokých škôl (ktorých absolventi sa zaraďujú prinajmenšom medzi používateľov IKS). Špecialisti na informačnú bezpečnosť sa pripravujú individuálne v rámci existujúceho magisterského alebo doktorandského štúdia (UK, STU) alebo pre interných pracovníkov na špecializovaných pracoviskách.

Neexistuje ani pravidelné vzdelávanie v informačnej bezpečnosti pre ľudí z praxe. Firmy a odborné organizácie organizujú semináre a krátkodobé, užšie špecializované kurzy zväčša na komerčnom základe.

Odborníkov na informačnú bezpečnosť je v SR pomerne málo. Pôsobia v štátnych organizáciách, súkromných firmách a v akademickej sfére. Popri svojich pracovných povinnostiach sa viacerí z nich podieľajú na riešení tak konkrétnych ako aj koncepčných problémov (zákon o elektronickom podpise, zákon o ochrane utajovaných skutočností, Politika informatizácie atď.). Táto dobrovoľná činnosť však nemôže uspokojivo riešiť v potrebnom rozsahu a kvalite akútne problémy informačnej bezpečnosti SR.

Na Slovensku pôsobí viacero firiem, ktorých činnosť je priamo, alebo čiastočne zameraná na informačnú bezpečnosť. Ide predovšetkým o audítorské firmy (bezpečnostný audit informačných systémov), poradenské a konzultačné firmy, firmy vyvíjajúce, resp. distribuujúce antivírusové programy, firmy predávajúce (aj) špeciálne hardvérové systémy a softvérové aplikácie (záložné zdroje, firewall-y, čipové karty). Existuje viacero firiem zaoberajúcich sa fyzickou

bezpečnosťou a zabezpečením infraštruktúry. Potreba informačnej bezpečnosti vedie softvérové firmy k zakomponovaniu bezpečnostných prvkov do svojich produktov (autentifikácia, ochrana prístupu k údajom, ochrana dôvernosti údajov.) Elektronický obchod si vyžaduje zaistenie autentickosti, integrity a dôvernosti komunikácie. V súčasnosti už na Slovensku existujú aplikácie umožňujúce elektronické obchodovanie a vytvárajú sa ďalšie.

Banky využívajú IKT na poskytovanie svojich služieb klientom. Do rozličných foriem elektronického bankovníctva (home banking, internet banking a pod.) je na Slovensku zapojených asi 100 000 klientov. Bezpečnosť elektronického bankovníctva zaisťujú banky vo vlastnej réžii, jednotný prístup, resp. platný bezpečnostný štandard v tejto oblasti zatiaľ neexistuje.

Výskumné aktivity v oblasti informačnej bezpečnosti sa realizujú na niektorých pracoviskách akademickej sféry (kryptológia, právne aspekty) a v niekoľkých špecializovaných firmách (počítačové vírusy, manažérske aspekty informačnej bezpečnosti). Existencia výskumu v uzavretej oblasti ani jeho výsledky nie sú známe (výnimkou je výskum, ktorý viedol k vynálezu šifrovacieho algoritmu.) Publikácie na medzinárodných konferenciách, resp. v zahraničných periodikách svedčia o individuálnych schopnostiach dosiahnuť medzinárodne akceptovanú úroveň výskumu v tejto oblasti, bez systematickej podpory je však orientácia výskumu určovaná skôr osobnými preferenciami jednotlivých osôb, navyiac nie je zabezpečená kontinuita a doriešený prenos výsledkov výskumu do praxe.

2.3 *Legislatíva a právne povedomie*

Legislatíva pre oblasť informačnej bezpečnosti je nedostatočná a nezodpovedá rýchlosti vývoja IKT. V niektorých prípadoch (napr. zákon o účtovníctve) je síce uložená povinnosť ochrany citlivých údajov (napr. účtovných záznamov), ale absencia akejkoľvek represie či vôbec kontroly dodržiavania príslušných ustanovení zákona má za následok faktickú neúčinnosť takýchto právnych predpisov. Situácia sa postupne zlepšuje, predovšetkým z hľadiska existencie niektorých zákonných noriem (zákon o ochrane osobných údajov, zákon o slobodnom prístupe k informáciám, zákon o ochrane utajovaných skutočností, zákon o elektronickom podpise, autorský zákon), ich praktické uplatňovanie je však ešte len v začiatkoch (o. i. aj pre nedostatok kvalifikovaných odborníkov pre oblasť informačnej bezpečnosti a počítačovej kriminality medzi pracovníkmi orgánov činných v trestnom konaní).

Podstatná časť nášho legislatívneho priestoru vznikla v "predinformačnej ére". Bolo by užitočné posúdiť, do akej miery sú použiteľné aj na problémy, ktoré prinášajú IKT (napr. trestné právo). Príprava "informačných" zákonov a riešenie niektorých bezpečnostných incidentov ukázali, že na Slovensku chýbajú právnici s informatickým vzdelaním, resp. znalí problematiky informačnej bezpečnosti. Informatizácia spoločnosti však spôsobí prehodnotenie mnohých zaužívaných postupov a používanie IKT si vyžiada riešenie informačno-bezpečnostných problémov aj v právnom systéme SR.

Dôsledky nedostatočného zabezpečenia IKS sa prejavujú rozličnými formami. Medzi najčastejšie bezpečnostné incidenty patrí poškodenie IKS (resp. ich programového vybavenia a údajov) pomocou malígneho softvéru (vírusy, červy, trójske kone, logické bomby a pod.). Malígný softvér sa šíri predovšetkým pomocou internetu a nelegálne kopírovanými programami. V prípade internetom šíreného malígneho softvéru sa často jedná o plošné ohrozenie k internetu pripojených počítačov (Melisa, I love you) epidemického charakteru.

Nedostatočné právne povedomie vo vzťahu k autorským právam, dostupnosť kopírovacích zariadení a neúčinný postih, ale aj vysoké ceny originálnych produktov spôsobujú, že nelegál-

ne kopírovanie a šírenie programov a údajov (najmä hudby) a tým porušovanie autorských práv je na Slovensku značne rozšírené.

Objavujú sa prvé vážnejšie prípady počítačovej kriminality: krádeže údajov, prieniky do systémov, zneužívanie šifrovania na ochranu nelegálnych aktivít. Častejšie sa vyskytujú krádeže a poškodzovanie výpočtovej techniky. Bežné je hackerstvo.

2.4 Systémový prístup k informačnej bezpečnosti

Slovensko zatiaľ na výzvu, ktorú predstavuje potreba ochrany digitálneho priestoru primerane nereagovalo. Riešia sa čiastkové problémy (ochrana utajovaných skutočností, ochrana osobných údajov, elektronický podpis), ale neexistuje jednotná štátna koncepcia informačnej bezpečnosti. Chýba najmä všeobecne rešpektovaná inštitúcia s dostatočným know-how, ktorá by sa systematicky venovala všetkým aspektom informačnej bezpečnosti, od strategických vízií, cez metodické usmerňovanie, priebežné sledovanie a vyhodnocovanie stavu informačnej bezpečnosti v štáte, až po spracovanie "best practices".

Národný bezpečnostný úrad sa zaoberá ochranou utajovaných skutočností, po schválení zákona o elektronickom podpise sa jeho kompetencie rozšíria o elektronický podpis. Kompetencie Úradu vlády pre ochranu osobných údajov sú obmedzené na ochranu osobných údajov. Informácie o orgánoch pôsobiacich v rezorte vnútra, národnej obrany, resp. vo zvláštnych službách a ich činnosti pri zaisťovaní informačnej bezpečnosti nie sú k dispozícii. Rada vlády pre informatiku prerokovala správu o stave informačnej bezpečnosti v SR, ktorú pripravila jej pracovná skupina, ale konkrétne opatrenia na riešenie problémov, na ktoré správa upozornila, neprijala.

2.5 Medzinárodné aspekty informačnej bezpečnosti

V informačne vyspelých krajinách sa problematike informačnej bezpečnosti dlhodobo venuje značná pozornosť, existujú inštitúcie (napr. NSA, BSI, CSE), ktoré sa systematicky zaoberajú informačnou bezpečnosťou. Okrem plnenia špeciálnych úloh sa tieto inštitúcie podieľajú na tvorbe noriem, metodík, kritérií posudzovania bezpečnosti, ktoré sa používajú v štátnej aj v komerčnej sfére. Informačnou bezpečnosťou sa zaoberajú aj národné a medzinárodné štandardizačné orgány a organizácie (ISO, NIST, ETSI). Na riešení informačno-bezpečnostných problémov sa v informačne vyspelých krajinách aktívne podieľa aj súkromný sektor a akademická sféra.

Aj organizovaný zločin a medzinárodný terorizmus objavil možnosti IKT. Využíva ich nielen na podporu svojej činnosti, ale aj priamo ako nástroj na jej páchanie (prieniky do systémov, odpočúvanie, krádeže údajov, bankové podvody, šírenie detskej pornografie atď.). Globálny charakter IKT umožňuje páchať zločiny „na diaľku“ s relatívne malým rizikom odhalenia. Preto na „informatizáciu“ zločinu reagovali vyspelé krajiny úpravami legislatívy, ako aj prípravou a využívaním špecialistov na odhaľovanie a potláčanie počítačovej kriminality.

Informačnej bezpečnosti sa vo vyspelých krajinách venuje podstatne väčšia pozornosť ako na Slovensku a je viditeľná snaha o komplexné riešenie problematiky (americká vláda začiatkom roku 2001 prijala komplexný Národný plán ochrany informačných systémov, nemecké BSI vypracovalo E-Government Handbuch atď.).

Slovensko pozitívne zareagovalo na viacero medzinárodných iniciatív s „informačno-bezpečnostným“ kontextom (Direktívy EÚ o ochrane osobných údajov, o elektronickom podpise, elektronickom obchode, eEurope), pripojilo sa k Wassernaarskej dohode atď. Vstup Slovenska do NATO a EÚ prinesie ďalšie úlohy (aj) pre informatizáciu spoločnosti a aj pre bezpeč-

nost' IKS. Prepojenie slovenských IKS na medzinárodné si bude vyžadovať ich kompatibilitu aj z bezpečnostného hľadiska, najmä v tých prípadoch, keď sa bude pracovať s klasifikovanou informáciou (spolupráca v rámci NATO, elektronický obchod), resp. ak sa slovenskí producenti budú chcieť presadiť so svojimi IT produktmi na medzinárodnom trhu. Viaceré záväzky, ktoré SR prijala, resp. ambície, ktoré prejavila, bude potrebné podporiť aj konkrétnymi krokmi v zabezpečení informačnej bezpečnosti. Ide predovšetkým o EÚ, NATO a OECD. Pritom nebude stačiť prijať zákony (ako v prípade direktív EÚ o ochrane osobných údajov, elektronickom podpise a elektronickom obchode) ale aj vytvoriť podmienky na uplatňovanie týchto zákonov. Z programu eEurope+ vyplývajú úlohy na zistenie bezpečnosti počítačových sietí a zavádzanie čipových kariet (smart cards). Na direktívu EÚ o elektronickom podpise nadväzuje rozsiahla štandardizačná iniciatíva (EESSI).

Nie je známe, či sa za Slovensko niekto oficiálne podieľa na činnosti medzinárodných štandardizačných orgánov (za oblasť informačnej bezpečnosti) a či a ako sú výsledky tejto činnosti prenášané na Slovensko. Takisto nie je známe, či existuje spolupráca medzi slovenskými orgánmi a ich zahraničnými partnermi v oblasti informačnej bezpečnosti a ak áno, kto v tejto spolupráci zastupuje Slovensko, aký je obsah spolupráce, či a kde je možné dostať sa k výsledkom spolupráce.

Slovenská republika je zastúpená v niektorých špecializovaných medzinárodných organizáciách pôsobiacich v oblasti informačnej bezpečnosti. Ide však o individuálne iniciatívy jednotlivých špecialistov, bez podpory a záujmu zo strany verejného a súkromného sektora. Nie sú známe prípady aktívnej účasti Slovenska na medzinárodných projektoch z oblasti informačnej bezpečnosti. Dôsledkom toho je nielen obmedzený a oneskorený prenos zahraničných poznatkov na Slovensko, ale aj nevyužitie možností vyplývajúcich z medzinárodných iniciatív a v neposlednom rade aj nedôstojné postavenie Slovenska v medzinárodnom kontexte v oblasti informačnej bezpečnosti.

3 Úlohy na dosiahnutie strategického cieľa

Na zaistenie dostatočnej úrovne ochrany a bezpečnosti slovenského digitálneho prostredia bude potrebné vyriešiť nasledujúce úlohy:

- *Analyzovať bezpečnostné problémy súvisiace so zavádzaním postupov využívajúcich IKT a prevádzkou IKS a na základe získaných poznatkov navrhovať opatrenia (legislatívne, štandardizačné, organizačné, materiálne, finančné a i.), ktoré je potrebné na riešenie týchto problémov prijať na úrovni štátu.*
- *Vytvoriť systém vzdelávania (alebo využiť existujúci systém) na osvojenie si základných bezpečnostných návykov pri používaní IKT ako aj základov tzv. počítačovej etiky u čo najširšej verejnosti.*

Vzdelávanie v informačnej bezpečnosti pritom postaviť tak, aby zohľadňovalo rozdielne potreby ľudí prichádzajúcich do styku s IKT. Kategorizácia by mohla byť nasledovná: žiaci a študenti (používatelia, nešpecialisti v informatike), informatici (programátori, tvorcovia aplikácií, správcovia systémov), špecialisti v informačnej bezpečnosti, štátni zamestnanci (používatelia štátnych IKS), ostatná verejnosť.

V prípade mimoškolského vzdelávania je potrebné hľadať/vytvoriť účinné stimuly (napr. kvalifikačné požiadavky pre zamestnancov verejnej správy), vytvoriť program cyklického vzdelávania.

Ďalšie vzdelávanie v oblasti základných netechnických prvkov informačnej bezpečnosti prioritne orientovať na oblasť manažmentu a na orgány činné v trestnom konaní.

- ***Systémovými opatreniami zabezpečiť kvalifikovaný prístup (adekvátne personálne zabezpečenie) k riešeniu bezpečnosti IKS (v priebehu celého ich životného cyklu) vrátane kvalifikovaného priebežného posudzovania dosiahnutej úrovne bezpečnosti (bezpečnostné audity IKS).***

Stanoviť a v praxi uplatňovať základné požiadavky na kvalifikáciu riešiteľov a audítorov bezpečnosti IKS používaných vo verejnom sektore a navrhnúť obdobné odporúčania pre súkromný sektor (systém certifikátov pre špecialistov informačnej bezpečnosti).

Do kvalifikačných požiadaviek na pracovníkov vo verejnom sektore zaradiť aj základné bezpečnostné návyky pri používaní IKT a základy počítačovej etiky.

- ***Zaistiť účinnú prevenciu a riešenie bezpečnostných incidentov.***

Vytvoriť podmienky pre zriadenie a prevádzkovanie centra včasného varovania pred novými hrozbami pre IK systémy a pre poskytovanie základných informácií o spôsoboch riešenia bezpečnostných incidentov a o odstránení objavených bezpečnostných slabín v používanom programovom vybavení.

Vytvoriť jednotnú metodiku informačnej bezpečnosti záväznú pre verejnú správu ako otvorený a priebežne aktualizovaný materiál.

Zabezpečiť aktuálne základné metodické materiály pre všetky stupne rozvoja bezpečnosti IKS.

Definovať minimálne prostriedky ochrany v IKS verejnej správy (minimálny bezpečnostný štandard), spôsob kontroly a postihy za nedodržanie minimálneho bezpečnostného štandardu.

Priebežne vyhodnocovať stav v oblasti informačnej bezpečnosti na Slovensku a navrhovať (a prijímať) opatrenia na zlepšenie zisteného stavu.

- ***Prioritný význam informačnej bezpečnosti premietnuť do konkrétnych opatrení (projektov) na podporu vedy, výskumu a vzdelávania v oblasti informatiky a informatizácie spoločnosti.***

Koordinovať odbornú spoluprácu štátnej, akademickej a súkromnej sféry vrátane budovania spoločných informačných zdrojov v oblasti informačnej bezpečnosti.

Vzhľadom na rýchly vývoj poznania a zastarávanie poznatkov v oblasti informačnej bezpečnosti, vytvoriť systém permanentného vzdelávania odborníkov.

Nájsť účinné metódy na prenos získaného know-how do praxe.

- ***Vytvárať podmienky pre efektívnejšie zapojenie Slovenskej republiky do medzinárodnej spolupráce v oblasti informačnej bezpečnosti.***

Využívanie medzinárodných skúseností, od stanovenia priorít, hľadania partnerov, účasti na medzinárodných projektoch, zastúpenia Slovenska v medzinárodných odborných orgánoch až po prenos získaných poznatkov do praxe.

- *Vytvoriť inštitucionálne podmienky pre riešenie problémov informačnej bezpečnosti na Slovensku.*

V prvej etape odporúčame, aby koordinátorom aktivít v oblasti informačnej bezpečnosti, (iniciovanie potrebných zmien v legislatíve a normách, koordinácia spolupráce so zahraničím atď.) bol vládny splnomocnenec pre informatizáciu spoločnosti. Hlavnou úlohou bude vypracovať štátnu koncepciu informačnej bezpečnosti.

Jedným z výsledkov štátnej koncepcie informačnej bezpečnosti by malo byť odporúčanie inštitucionálneho zabezpečenia problematiky ochrany a bezpečnosti digitálneho prostredia (vrátane vymedzenia spolupráce NBÚ a ÚOOÚ).

Zoznam použitých skratiek

- ADSL – Asynchrónna digitálna telefonická linka (Asynchronous DSL)
- B2B - Obchodovanie na úrovni podnik - podnik (Business to Business)
- B2C – Obchodovanie na úrovni podnik-spotrebiteľ (Business to Consumer)
- B2G – Obchodovanie na úrovni podnik-vláda (Business to Government)
- DG INFSOC – Generálny direktoriát pre informačnú spoločnosť
- DSL – Digitálna telefonická linka (Digital Subscriber Line)
- ECDL – Európsky certifikát pre digitálnu gramotnosť (European Computer Driving Licence)
- eContent – Komunitárny program zameraný na digitálny obsah
- FTTH – Optická technológia typu „Vlákno do domu“ (Fiber To The Home)
- G2B - Obchodovanie na úrovni vláda-podnik (Government to Business)
- G2C – Obchodovanie na úrovni vláda-občan (Government to Consumer)
- GOVNET – Sieť štátnej správy
- GSM – Globálny systém pre mobilnú komunikáciu (Global System for Mobile Communication)
- HDP – Hrubý domáci produkt
- IDA – Komunitárny program zameraný na prepojenie medzinárodných administratívnych sietí (Interchange of Data between Administration)
- IKI – Informačno-komunikačná infraštruktúra
- IKT – Informačné a komunikačné technológie
- IT – Informačné technológie
- IS – Informačný systém
- ISDN – Integrované služby digitálnej siete (Integrated Services Digital Network)
- ISPO – Informačná spoločnosť v SR (Information Society Promotion Office)
- JHLC – Spoločného výbor pre informačnú spoločnosť (Joint High Level Committee)
- LAN – Lokálna počítačová sieť (Local Area Network)
- NGN – Sieťové infraštruktúry moderného typu (Next Generation Network)
- OECD – Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
- PHARE – Fond, poskytujúci finančné dotácie na podporu ekonomickej transformácie kandidátskych krajín
- SANET – Akademická dátová sieť pre vzdelávanie, vedu a výskum
- ÚOŠS – Ústredný orgán štátnej správy

ŠIS – Štátny informačný systém

VS – Verejná správa

VTS – Verejná telekomunikačná sieť

VÚC – Vyšší územný celok

WAN – Globálna počítačová sieť (Wide Area Network)

WTO – Svetová obchodná organizácia

WWW – Celosvetová sieť (World Wide Web)

1. projekt regionálneho eGovernment na Slovensku

Súčasť akčného plánu eEurope+ a eSlovakia. Podporované a financované Vládou Slovenskej republiky, Úniou miest Slovenska, Slovenskými telekomunikáciami, Hewlett Packard a ďalší.

www.mesto.sk

www.mestskacast.sk, vuc.sk

Verejný informačný portál pre samosprávy (VÚC, mestá, mestské časti a obce).
Elektronický prístup k verejným službám a informáciám.
Spoločný projekt občanov, ktorí chcú vo svojich mestách nie len bývať ale aj žiť.
Najnavštevovanejšia stránka Slovenska v oblasti eGovernment (podľa TNS, naj.sk)

email: mesto@szm.sk
tel.: +421 905 204 850

1. 3. 2004
www.mesto.sk/projekt/mesto.doc

Ciele projektu:

Občianske združenie eSlovensko (www.eslovensko.sk) a Únia miest Slovenska (umosr@gtinet.sk) vypracovali projekt Mesto.sk s hlavným cieľom informatizovať slovenskú spoločnosť s dôrazom na obecnú samosprávu (VÚC, mestá, mestské časti a obce). Tento zámer je rozdelený do troch oblastí:

1. **Infraštruktúra:** Efektívne využitie existujúcej informačno-komunikačnej infraštruktúry v samospráve. Formou dotovaných (sponzorovaných) cien hardware, software a konektivity dovybaviť samosprávy infraštruktúrou. Zriadiť verejné prístupové body pre občanov v školách Infoveku, ktoré sú rozmiestnené celoplošne a majú kvalitné pripojenie.
2. **Ludia:** Realizovať školenia úradníkov v samosprávach na obsluhu a tvorbu digitálneho obsahu. Využiť školený a odborný personál na školách Infoveku. Súčasné školenia pracovníkov samosprávy a učiteľov zo škôl v Infoveku. Podporiť digitálnu osvetu na Slovensku.
3. **Digitálny obsah a technológie:** Základné ciele integrácií obsahu sú v dvoch oblastiach a to eGovernment a rozvoj cestovného ruchu (CR):
 - Regionálny eGovernment, elektronické spravovanie (elektronický prístup k verejným službám a informáciám, akčný plán eEurope+ a eSlovakia)

Projekt je portálový integrátor, ktorý zjednocuje rôzne aplikácie, obsahy a ponúka jeden prístupový bod. Má za cieľ poskytnúť samosprávam efektívny nástroj komunikácie medzi občanmi a samosprávou ako aj medzi samosprávami navzájom. Takáto komunikácia v elektronickej podobe pomocou internetu vytvorí priestor na zefektívnenie činnosti a zvýšenie kvality poskytovaných informácií a služieb. Projekt je uceleným riešením k splneniu zákona o slobodnom prístupe k informáciám (Zákon č. 211/2001 Z.z.). Umožňuje zber a spracovávanie informácií zo samospráv. Pripravuje samosprávy na integráciu do administratívnych štruktúr Európskej únie.

Samospráva už informačné technológie používajú. Odhadujeme, že sa tak ročne vynakladá viac okolo 100 mil. Sk. V mnohých prípadoch sa finančné prostriedky vynakladajú neefektívne, z dôvodu realizácie tých istých projektov v rôznych samosprávach. Neexistuje takmer žiadna koordinácia, výmena dobrých (zlých) skúseností, hľadanie spoločných riešení ani záruka kvality (technologická a obsahová) alebo bezpečnosti. Internetové stránky miest ako prirodzený vrchol informačnej pyramídy samospráv, sú toho dobrým príkladom. Sieťové - centrálnе riešenie pri profesionálnej realizácii je jediný ekonomicky efektívny model. Projekt Mesto.sk prináša celoplošné riešenia pre všetky samosprávy Slovenska, kvalitatívne vždy na vyššej úrovni ako to dokážu realizovať samotné samosprávy. Projekt sa snaží maximálne využiť potenciál slovenského súkromného sektora a nevytvára nepodarené kópie kvalitných riešení. Zároveň vytvára mechanizmy na tvorbu konkurenčného prostredia eGovernmentu a svoju efektívnosť si meria a hodnotí.

- Rozvoj CR, národné kultúrne dedičstvo, elektronický regionálny obsah (eContent), regionálne informačné médium

Najväčším prínosom projektu Mesto.sk v oblasti cestovného ruchu je jeho prepojenie so samosprávou a zároveň celoslovenská pôsobnosť. Práve poslanci, primátori miest, starostovia obcí a mestských častí a predsedovia VÚC tvoria, riadia a smerujú cestovný ruch na Slovensku. Mestské informačné strediská, turistické informačné kancelárie, správy mestských športovísk, vodných plôch, parkov, kultúrne domy, kultúrne centrá, kiná, organizovanie jarmokov, festivalov, o tom všetkom rozhodujú miestni volení zástupcovia občanov. V ich kompetencii je vypracovávať a schvaľovať stratégie rozvoja CR, priority miest a obcí, vyčleňovať finančné prostriedky na CR v rozpočte samospráv atď. Tak ako v oblasti regionálneho eGovernmentu aj v CR sa samosprávy snažia prinášať vlastné riešenia. Ich projekty a internetové stránky jednotlivých samospráv sú príkladom, sú však nekoordinované, úzko lokálne, technologicky zaostalé či obsahovo nekvalitné a nespoľahlivé.

V oblasti CR teda obdobne ako v eGovernment platí, že sieťové - centrálnе riešenie je jediný spôsob ako efektívne a kvalitne prinášať riešenia pre rozvoj CR prostredníctvom informačných technológií. Príkladom toho je náš projekt KamVyrazit.sk, ktorý má za cieľ zbierať, triediť a distribuovať zoznam všetkých kultúrnych, spoločenských a športových podujatí Slovenska. Celoplošné riešenie na vysokej technickej úrovni prináša kvalitnú databázu, ktorú už dnes odoberá a distribuuje niekoľko významných spoločností ako: SITA, ORANGE, Ministerstvo kultúry, Slovak Telecom, 3 inštitúcie v susediacich krajinách atď. Samostatné, lokálne riešenia samospráv alebo celoštátny projekt bez spolupráce so samosprávami, by takýto úspech projektu nepriniesol.

Celoplošné projekty majú jednu slabinu, a to správna motivácia samospráv k spolupráci. Projekt Mesto.sk to rieši v niekoľkých rovinách. Ponúka okrem služieb CR (KamVyzazit.sk, Mapy...) aj služby eGovernment (Legislatíva, AkoVybavit.sk...) alebo populárne regionálne spravodajstvo (SITA, TASR, občania...). Vytvára tak celok, ktorý postupom času získava prirodzenú popularitu a vytvára tak tlak na samosprávu spolupracovať. Motiváciou pre samosprávy sú aj školenia pracovníkov Mestských úradov alebo dotovanie počítačov pre ich kancelárie. V neposlednom rade je treba brať do úvahy aj silu „tradície“, čo platí hlavne v informačných technológiách (internet). Kto prinesie určitú službu alebo obsah ako prvý, získava náskok, ktorý je len veľmi ťažko dobehnúť.

Podľa prieskumu agentúry TNS z októbra 2001 na vzorke 3884 užívateľov internetu iba 6,7 % uviedlo, že má záujem o informácie zo svojho mesta. Na jednej strane neexistuje dopyt, ale na druhej ani ponuka. Kvalitný obsah pomáha k rozvoju cestovného ruchu aj mimo Bratislavu a Košíc. Oblúbenosť regionálnych tlačených médií už podnietila veľa tvorcov uvažovať o vytvorení ich rozsiahlejších sietí na internete. Nie vždy sa však tento zámer podarilo efektívne zrealizovať.

Internet so svojimi charakteristickými možnosťami a rastúcim počtom užívateľov predstavuje výkonný a efektívny nástroj na uskutočnenie podobnej myšlienky. Podstatnou výhodou oproti klasickým médiám je ich okamžitá a interaktívna komunikácia, finančná nenáročnosť, multimediálnosť, vyhľadávacie nástroje ako aj celosvetová dostupnosť.

V celosvetovom meradle sa cestovný ruch podieľa na tvorbe HDP 13%, v krajinách EÚ je to 14% a na Slovensku okolo 3%. Európskym trendom sa stal pohyb turistov nielen do overených destinácií. Turisti hľadajú destinácie, ktoré nie sú inde na svete. O tom že takéto atraktivity máme vie v zahraničí málokto a preto je dôležité o nich informovať.

Vďaka možnostiam internetu je jednotný a ucelený projekt schopný pomôcť turistickým zariadeniam presadiť sa na medzinárodnom trhu cestovného ruchu. Okrem toho, že potenciálnym návštevníkom poskytne vyčerpávajúce informácie o danom regióne, na stránkach miest zabezpečuje on-line rezervácie v ubytovacích, reštauračných a kultúrnych zariadeniach. Zoznam firiem (autoservisy, lekárne...), databázu akcií a atrakcií Slovenska. Digitalizáciou Pamiatkového ústavu Slovenska sa informáciám pridáva ďalší rozmer. Takýto systém znamená prínos pre zvýšenie konkurencie schopnosti cestovného ruchu SR v stredoeurópskom i európskom kontexte ako aj presadenie sa na nových trhoch a zlepšenie štruktúry návštevnosti z hľadiska ekonomických prínosov.

Jedným z cieľov projektu je vytvoriť podmienky pre zefektívnenie marketingu zariadení cestovného ruchu a vylepšenie propagácie turistických destinácií VÚC, miest, mestských častí a obcí Slovenska.

Časový harmonogram projektu Mesto.sk

- 1998-2000 pilotná verzia projektu - neoficiálna stránka mesta Lučenec. Projekt bol v roku 2000 vyhodnotený ako najlepšia multimediálna prezentácia na Slovenska v oblasti cestovného ruchu (Modrý Glóbus 2000).
- 2000-2001 plne funkčná verzia pre 138 miest Slovenska www.mesto.sk V roku 2002 zvíťazil projekt www.mesto.sk v súťaži o najlepšiu multimediálnu internetovú stránku na Slovensku v kategórii „Občania, demokracia a e-government“ (SlovakPrix 2002 MultiMedia).
- 2002 projekt zapojený do akčného plánu informatizácie Slovenska „eSlovakia“
- 2002 projekt začalo využívať desiatky „kamenných“ miest (mestské úrady: Šaľa, Humenné, Prešov, Snina, Spišská Stará Ves, Levice, Zlaté Moravce, Medzilaborce, Námestovo, Brezová pod Bradlom, Detva, Lipany, Bratislava, Handlová, Spišské Podhradie, Rajecké Teplice, Šamorín, Modrý Kameň, Prievidza, Gelnica, Lučenec, Poltár, Revúca, Handlová, Sered', Gíraltovec,...)
- 2003 integrovať ďalšie portály, spolupráca s projektom Infovek, školenia samosprávy v rámci druhého piliera e-Government, digitálny obsah rozšíriť aj pre 8 Vyšších územných celkov www.vuc.sk a 17+22 mestských častí www.mestskacast.sk, pomôcť pri budovaní informačno-komunikačnej infraštruktúry v samospráve.
- 2004 rozšíriť projekt o elektronické formuláre (AkoVybavit.sk), rozšíriť spoluprácu s orgánmi V4, EÚ a OSN.

Štrukturovanie digitálneho obsahu na internetových stránkach Mesto.sk

Mesto.sk je sieť internetových stránok všetkých 138 slovenských miest so štatútom mesta. Každá stránka mesta je ucelená, samostatná ale pri tom rovnaká v štruktúre, funkčnosti a designe. Predstavuje komplexné informačné médium pre mesto a región. Je miestom, kde môžu občania získať základné informácie o svojom meste, využiť elektronické služby samosprávy, vzdelávať sa, diskutovať a vyjadrovať svoje názory.

Hlavná stránka projektu, na ktorej sú odkazy na všetky stránky miest je prístupná na adrese www.mesto.sk, alebo skrátené mesto.sk. Jednotlivé stránky miest sú prístupné na nazovmesta.mesto.sk (napr. bratislava.mesto.sk). Pri okresných mestách sa dá použiť dvojpísmenová skratka okresu (ba.mesto.sk). Pri neokresných mestách sa použili nové skratky. V projekte MestskaCast.sk sú adresy mestských častí tvorené analogicky (napr. ZahorskaBystrica.mestskacast.sk). Všetky skratky ako aj doménová politika je na internete www.mesto.sk/projekt/skratky.htm

mapa Slovenska so 138 mestami

Adresa vášho mesta sa skladá zo skratky mesta (BA, KE, LC ...) a „mesto.sk“ alebo celý názov mesta www.bratislava.mesto.sk

Aktualizovaný katalóg firiem viac ako 35 000 fireníc

Kultúrne činné, divadlá, ... a spoločenské akcie, ktoré sa konajú v BA. Okolo 3000 podujatí mesačne

Každá zľavka (záložka) je prehľadne delená na podujatia. V "ATRAKCIE, HISTÓRIA" nájdete typy na výlety do okolia vášho mesta.

Novinky na stránkach Mesto.sk

Prírodné vyňádzenie vo vybraných službách stránky (poču viac ako 300 000 článkoch od roku 1993).

Základné informácie o meste, POC podľa ulice, UTO, Časaj na stránke GPS, počapo, meno pramára, adresa MČU.

Interaktívna mapa z vyňádzením podľa objektov aj ulíc.

Aktuálny zoznam voľných pracovných miest.

25 000 občanov registruje mestský chat.

Výmenné články z tlaču, v ktorých sa píše o vašom meste.

Športové spravodajstvo, online výsledky, tabuľky, komentáre...

popis základných služieb

Ako sa zapojiť do projektu?

Pre všetky VÚC, mestá a mestské časti Slovenska je zapojenie sa do projektu bezplatné. Podmienky aktívneho zapojenia samosprávy je splniť body zvýraznené hviezdíčkou (*). samospráva spolupracujú s vyznačenými službami môžu požiadať o nasledovnú podporu:

- dobudovanie infraštruktúry (počítače, konektivita) a to formou nákupu s cenami dotovanými občianskym združením. Dotované počítače obdržali október 2003: Prievidza, Giraltovce, Handlová, Lučenec, Detva.
- školenia personálu samospráv v oblasti informatizácie
- tvorba digitálneho obsahu prostredníctvom projektov www.mesto.sk (vuc.sk, mestskacast.sk) formou bezplatného využívania technológií

Rozpis jednotlivých služieb je zoradení podľa ich uloženia na internetových stránkach. Horizontálne záložky sa nachádzajú hneď pod horným obrázkom a vyhľadávacou lištou.

Hľadať

- Vyhľadávacie služby – stránky podporujú plnotextové vyhľadávanie v každom meste a vo vybraných službách. V spravodajských archívoch sa nachádza viac ako 500.000 správ. (poskytovateľ technológie SZM.sk = SuperZoznaM.sk)

SPRAVODAJSTVO:

- Spravodajstvo (agentúrne) – zahŕňa podrobné štruktúrované spravodajstvo z rôznych oblastí delené do podkapitol. Základom je spravodajský servis agentúry SITA, obsahujúcich cez 300.000 agentúrnych správ od roku 1997-2002 a online spravodajstvo. TASR poskytla archív správ od roku 1993-1997, ktorá obsahuje ďalších 200.000 správ. (poskytovateľ technológie SZM.sk, poskytovateľ obsahu SITA a TASR)
- Spravodajstvo (občianske) – najpopulárnejšia časť spravodajstva obsahuje články občanov mesta na aktuálne témy. Virtuálnym občanom mesta s možnosťou prispievať sa môže stať každý občan mesta, ktorý o to požiadá a následne sa autorizuje. Obsahovo kvalitné správy online preberá agentúra SITA do svojho domáceho spravodajstva, pozri www.sita.sk
- Spravodajstvo (samosprávy) – je komplexným riešením k splneniu zákona o slobodnom prístupe k informáciám (Z. z. 211/2000). Každé slovenské mesto má možnosť bezplatne prispievať do spravodajstva, následne do SITA, ORANGE... Pozri: http://mesto.sk//lucenec/msu_samosprava
- ***Podmienka zapojenia do projektu: minimálne 1 článok týždenne**
- Diskusie (eDemocracy) – jedna z najobľúbenejších služieb. Umožňuje občanom slobodne (bez autorizácie) vyjadrovať svoje názory na aktuálne témy.
- Monitoring - vyhľadávanie aktuálnych článkov o meste vo viac ako 200 vydaniach novín a časopisov (Nový čas, Pravda, Sme, Národná obroda, Hospodársky denník, Hospodárske noviny, Košický večer, Korzár)
- Štatistické informácie – základné informácie z databázy Štatistického úradu SR, ÚMS, ZMOS (typ štatútu mesta, PSČ, UTO, zoznam ulíc, počet obyvateľov, zem. šírka a dĺžka, meno primátora a politická príslušnosť, adresa a tel/fax mestského úradu, stránkové dni, adresa oficiálnej internetovej stránky a e-mail, najbližšie mestá podľa GPS, počasie...)
- ***Podmienka zapojenia do projektu: pravidelná kontrola zverejňovaných informácií**

AKO VYBAVIT:

- Elektronická podateľňa (eForms) - zoznam viac ako 250 postupov a formulárov samospráv
- ***Podmienka zapojenia do projektu: pravidelná kontrola zverejňovaných informácií**

KAMVYRAZIT.SK:

- Kam vyraziť? (AKCIE) – obsahuje oznamy a pozvánky na spoločenské, kultúrne a športové podujatia (programy divadiel a kín...). Informácie z viac ako 2500 zdrojov. Všetko v multimedialnej podobe mesačne viac ako 3000 aktuálnych podujatí. Odberateľmi a partnermi projektu sú ORANGE, SITA, Ministerstvo kultúry, Slovenské telekomunikácie, Infovek.
- ***Podmienka zapojenia do projektu: zverejnenie minimálne 1 podujatia týždenne**

- Kam vyraziť? (ATRAKCIE po celý rok) – kompletný zoznam pamätihodností a atrakcií Slovenska (v spolupráci s Pamiatkový ústav SR, drstefan.sk, zamky.sk)

ŠPORT:

- Šport – regionálne športové spravodajstvo štruktúrované podľa oblastí. (v spolupráci s SITA)

LEGISLATÍVA:

- Vyhlášky a zákony – komplexný zoznam a úplné znenia zákonov a vyhlášok týkajúci sa života miest a občanov (FORMA – zbierka.sk)
- Úplný zoznam VZN a legislatíva samospráv
*Podmienka zapojenia do projektu: zverejnenie VZN minimálne za posledný rok

PROFESIA:

- Ponuka práce (eJob)– služba na vyhľadávanie pracovného miesta. (v spolupráci s Profesia.sk)

EÚ:

- EÚ – spravodajstvo informuje o dianí v „našej“ Európe. (poskytovateľ Úrad vlády SR, SITA)

PSC:

- PSC a UTO – zoznamy PSC a ulíc, UTO (Slovenská pošta, Slovenské telekomunikácie)

FIRMY:

- Firmy – internetový katalóg firiem pôsobiacich v meste a okolí. Zoznamy sú denne aktualizované. (poskytovateľ obsahu najväčší katalóg na Slovensku SZM.sk)

UBYTOVANIE:

- Ubytovanie – kapitola obsahuje informácie o ubytovaní v meste a okolí, možnosť rezervácie v ubytovacích zariadeniach. V databázach viac ako 2000 objektov. (Travelguide.sk)
*Podmienka zapojenia do projektu: pravidelné štvrťročné zaslanie aktuálneho stavu ubytovacích zariadení

CHAT:

- Chat – on-line rozhovory občanov mesta. Viac ako 25.000 registrovaných užívateľov. (SZM.sk)

POŠTA A WEB:

- Pošta a web – profesionálny webhosting a webmailhosting, služba poskytujúca mestám zriadiť si vlastné poštové schránky s adresou nazovschranky.nazovmesta@mesto.sk, alebo www stránky na adrese nazovstranky.nazovmesta.mesto.sk. Služby využíva okolo 100.000 registrovaných užívateľov.

MAPY:

- Mapy – digitálne mapy mesta s možnosťou vyhľadávania ulíc, pamätihodností a ďalších objektových skupín... (v spolupráci s Mapa Slovakia a mestá Slovenska)
*Podmienka zapojenia do projektu: pravidelná kontrola zverejňovaných informácií

POHĽADNICE:

- Elektronické pohľadnice – virtuálne pohľadnice mesta z bohatých archívov fotoalbumov (SZM.sk)

PRIPRAVOVANÉ SLUŽBY:

- Verejné obstarávanie (eProcurement) – systém na elektronické verejné obstarávanie a podávaní informácií z Vestníka verejného obstarávania.
- Elektronické hlasovanie (eVoting, eReferendum, eCitizenship)
- Ekonomické spravodajstvo – rozšírenie informácií o regionálne ekonomické spravodajstvo (podpora malého, stredného podnikania a samospráv)
- Mapy (infraštruktúra)
- Jedlo a pitie – zoznam stravovacích zariadení Slovenska
- Doprava – cestovné poriadky MHD, SAD, ŽSR...
- Online kamery – živé vysielanie z turisticky atraktívnych miest. Priame prenosy zo zasadania mestských zastupiteľstiev.
- Prepojenie projektu s projektami Európskej únie v rámci projektu IDA (Interchange of Data between Administrations)
- Elektronické služby v oblasti zdravotníctva (eHealth)
- Elektronické vzdelávanie (eLearning) – sieťové riešenie poskytuje neobmedzené možnosti e-learning, vyučovania pomocou internetu. Pripravujeme spoločne s Oxford Londýn.
- Personifikácia – možnosť personifikovať stránku mesta.

- Doménové služby – podpora jednotnej doménovej politiky na doménach. Hlavné domény: ministerstvo.sk, vuc.sk, samospravnykraj.sk, mesto.sk, mestskacast.sk. Pomocné domény: egovernment.sk, eslovensko.sk,. Projektové domény: kamvyrazit.sk, akovybavit.sk, europskaunia.sk
- zapojenie do projektu škôl Infoveku ako verejné prístupové body
- jazykové mutácie Mesto.sk
- multimedialne CD pre každé mesto SR
- bezbariérový web (blind friendly web...)
- verzia portálu pre WAP

*Podmienka zapojenia do projektu: aktívna spolupráca pri budovaní pripravovaných služieb a podpísaná zmluva o spolupráci medzi samosprávou a občianskym združením eSlovensko.

AkoVybavit.sk elektronický prístup k verejným službám

Základným cieľom projektu Akovybavit.sk je aktuálna, jednotná a univerzálna databáza úradných procesov v samosprávach (VÚC, mestá, mestské časti a obce). Počet úradných procesov: 130. Internetová skúšobná prevádzka: http://www.ba.mesto.sk/ako_vybavit/

Informácie o samospráve o mieste kde sa úradný proces vybavuje:

1. Názov samosprávy (VÚC, mesto, mestská časť, obec)
2. Dvojpísmenná skratka samosprávy
3. Počet obyvateľov
4. Nadmorská výška
5. Rozloha mesta
6. GPS lokalizácia
7. Štatút obce (mesta) pred rokom 2004
8. Príslušnosť k VÚC
9. Meno, priezvisko, titul (primátor/starosta/predseda)
10. Politická príslušnosť (primátor/starosta/predseda)
11. Adresa úradu
12. PSČ
13. UTO
14. Kontaktný telefón úradu
15. Kontaktný fax úradu
16. Kontaktný e-mail úradu
17. Oficiálna stránka úradu
18. Počet poslancov
19. Zoznam sídiel úradov štátnej správy a samosprávy
20. Stránkové hodiny úradu (pondelok-sobota, obedné prestávky)
21. Členstvo v Únii miest Slovenska

Informácie o úradom procese:

1. Číslo procesu
2. Delenie na kapitoly
3. Delenie na podkapitoly
4. Názov úradného procesu
5. Popis úradného procesu
6. Potrebné doklady
7. Formulár
8. Lehota vybavenia
9. Poplatky a sankcie
10. Legislatíva celoštátne zákony
11. Legislatíva obecné predpisy (VZN)
12. Opravné prostriedky
13. Poznámka
14. Kľúčové slová

Elektronické formuláre sú vo formátoch:

1. MS Word 95
2. Acrobat Reader PDF (aktívny odosielateľný formulár)
3. RTF
4. HTML (aktívny odosielateľný formulár)
5. obyčajný TXT

eDemokracia, mapové podklady, KamVyzazit.sk

Na stránke Lučenca je pod úvodným článkom stručný monitoring médií – sú to linky na články v médiách zverejnených na internete, v ktorých sa píše o danom meste. Celkovo sa prehľadáva 207 médií vrátane všetkých slovenských denníkov (Nový čas, Pravda, Sme, Národná obroda, Hospodársky denník, Hospodárske noviny, Košický večer, Korzár...)

Stránky využívajú multimediálne vlastnosti internetu a dovoľujú publikovať nielen textové, ale aj grafické informácie - fotografie a videozáznamy. Obrazové doplnenie spravodajských príspevkov zvyšuje ich informačnú hodnotu a rozširuje dokumentačné možnosti pre občanov.

V prvej fáze projektu je k dispozícii 138 základných interaktívnych máp miest, s možnosťou vyhľadávania 36 skupín objektov (ulice, budovy štátnej správy, budovy samosprávy...). V druhej fáze pribudnú turistické mapy, mapy národných parkov, mapy zoo a ďalšie. V tretej fáze pripojíme mapy infraštruktúry miest.

V roku 2000 a 2002 sa vydali pilotné verzie multimediálneho CD mesta Lučenec, generovaná z projektu mesto.sk. V roku 2001 CD miest Filákov a Rimavská Sobota. Sú to projekty, ktoré prezentujú internetový obsah miest na modernom médiu. Výroba CD akéhokoľvek mesta trvá len niekoľko hodín za minimálnych finančných investícií. Občan a mesto tým získava trvalý archív informácií v elektronickej podobe.

Najúspešnejšia služba projektu je v súčasnosti KamVyzazit.sk. Obsahuje informácie zo všetkých 138 miest ako aj z najväčších obcí Slovenska. Oslovených je vyše 4000 subjektov, pričom približne 1500 spolupracuje aktívne. Databáza obsahuje 3000 až 4500 aktuálnych a triedených podujatí, pričom sa rozrastá približne o 200 akcií mesačne. Napĺňanie databázy je možné aj online. Pomocou jednotných formulárov. Na obrázku formulár pre zber kultúrnych, športových a spoločenských akcií. Viac informácií:

www.mesto.sk/projekt/kamvyrazit.doc

Podpora štátnej správy

Partnerom projektu Mesto.sk je od roku 2002 aj Ministerstvo kultúry, Ministerstvo školstva a Ministerstvo dopravy a telekomunikácií SR:

Štruktúra užívateľov a návštevnosť projektu

- predstavitelia samosprávy
- regionálny top manažéri, manažéri strednej úrovne, živnostníci, samostatne zárobkovo činné osoby (právnici, umelci, súkromní lekári...), profesné a záujmové organizácie
- predstavitelia akademickej obce, vedci, učitelia, vysokoškolskí a stredoškolskí študenti, vzdelávacie a vedecké inštitúcie
- osoby mediálne činné
- duchovní, tretí sektor...

Mesto.sk je jediný projekt eGovernment na Slovensku, ktorý si profesionálne meria svoju úspešnosť, efektivitu, návštevnosť. Audit realizuje nezávislá agentúra Taylor Nelson Sofres (TNS) metodikou iAudit II. Viac informácií: www.mesto.sk/projekt/audit.pdf. Štatistiku návštevnosti podľa <http://Naj.sk> nájdete v kategórii „Vládne a štátne inštitúcie“.

Európske prezentácie projektu

V slovinskej Lubl'ane sa v dňoch 3.-4. júna 2002 konala Európska ministerská konferencia v oblasti informatizácie spoločnosti. Jednotlivé európske krajiny boli reprezentované svojimi úspešnými projektami. Na fotografii za počítačom v strede najvyšší komisár Európskej únie v oblasti IT Erkki Liikanen prezerá projekt Mesto.sk. Projekt si prezrelo 400 účastníkmi (z toho 40 ministrov). Na fotografii vpravo Miroslav Drobný spoluautor projektu.

V Budapešti dňa 26.-27. februára 2004 sa uskutočnila jedna z najvýznamnejších konferencií v oblasti informačnej spoločnosti „European Ministerial Conference on Information Society“. Skúsenosti s informatizáciou spoločnosti si reprezentanti projektu Mesto.sk vymenili aj s prezidentom Maďarskej republiky Ferencom Mádlom, s ministrom pre informatizáciu Maďarskej republiky Kálmánom Kovácsom a európskym komisárom pre oblasť informatizácie Erkki Liikanenom.

Partneri projektu a kontaktné osoby

- Úrad vlády SR - poskytovateľ obsahu (pavol.hulec@vlada.gov.sk)
- Únia miest Slovenska - poskytovateľ obsahu (umosr@gtinet.sk)
- Ministerstvo kultúry SR - poskytovateľ obsahu (oi@culture.gov.sk)
- Ministerstvo školstva SR - poskytovateľ obsahu (education.gov.sk)
- E-Slovakia - poskytovateľ obsahu (lucia.muskova@st.sk)
- Odbor informatizácie spoločnosti pri MDPT SR - poskytovateľ obsahu (tibor@papp.sk)
- TU Košice, Fakulta BERG - poskytovateľ obsahu, technológie (Igor.Podlubny@tuke.sk)
- Pamiatkový úrad SR - poskytovateľ obsahu (vargova.jana@pamiatky.sk)
- Štatistický úrad SR - poskytovateľ obsahu (peter.mach@statistics.sk)
- ZMOS – poskytovateľ obsahu (zacharias@moldava.sk)
- INFOVEK - poskytovateľ obsahu, technológie (roman.baranovic@pobox.sk)
- SZM s.r.o. - poskytovateľ obsahu, technológie (igrini@szm.sk)
- SITA a.s. - poskytovateľ obsahu (rydl@sita.sk)
- Hewllet Packard a.s. - poskytovateľ technológie (danica.balazova@hp.com)

- Datalan a.s. - poskytovateľ technológií (milan.futak@hp.com)
- Forma s.r.o. - poskytovateľ obsahu, technológií (jmarsikova@forma.sk)
- Mapa Slovakia s.r.o. - poskytovateľ obsahu (antonmagula@yahoo.co.uk)
- Profesia s.r.o. – poskytovateľ obsahu, technológií (jakus@profesia.sk)
- Slovenské telekomunikácie a.s. - pripojenie k internetu (peter.poliak@st.sk)
- Orange a.s. - pripojenie do mobilnej siete (zahnajova@globtel.sk)
- ESET s.r.o.. - poskytovateľ technológií (zajac@este.sk)
- TASR - poskytovateľ obsahu (kuceroval@tasr.sk)
- SITOUR – poskytovateľ obsahu (pondelikova@sitour.sk)
- Hepex s.r.o. - poskytovateľ obsahu, technológií (hronsky@hepex.sk)
- TNS - poskytovateľ technológií (peter.gros@tnsofres.sk)
- Európska Databanka s.r.o. - poskytovateľ obsahu (blava@edb.sk)
- Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania – poskyt. obsahu (agency@nadsme.sk)
- zamky.sk, meteo.sk, drstefan.sk, kinema.sk, intersonic.sk, saturn.sk, tatrafilm.sk
- partneri v susediacich krajinách Česko, Maďarsko, Poľsko, Rakúsko, Ukrajina
- partneri pri EÚ a OSN

Všetky autorské práva sú vyhradené!

Ocenenia

V roku 2000, pilotná stránka projektu bola vyhodnotená ako najlepšia multimedialná prezentácia Slovenska v oblasti cestovného ruchu Modrý Glóbus Multimedial Awards 2000 (Tourfilm).

V roku 2002 a 2003 získal projekt www.mesto.sk niekoľko ocenení v súťaži o najlepšiu multimedialnú internetovú stránku na Slovensku v kategórii „Občania, demokracia a e-government“ SlovakPrix 2002 MultiMedia. Súťaž vychádza z myšlienok a koncepcie vrcholovej európskej súťaže EuroPrix MultiMediaArt.

Kontaktné adresy

Občianske združenie eSlovensko, M. R. Štefánika 13, 98401 Lučenec, IČO: 37832069, číslo účtu: 2667170066/1100 Tatra Banka.

Viac na internete: www.eSlovensko.sk. e-mail: mesto@szm.sk, telefón: +421 905 204850